# ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *


5ος Τόμος - 14 Δ........................................................................................................484
ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ ...........................................................................................484


# 5ος Τόμος - 14 Δ

## ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ *
### ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

### ΠΡΟΣ ΘΩΜΑΝ ΤΟΝ ΗΓΙΑΣΜΕΝΟΝ
**ΠΡΟΛΟΓΟΣ**

(≡14Δ_**012**≡>) (=1032=)

Τῷ ἡγιασμένῳ δούλῳ τοῦ Θεοῦ, Πατρί πνευματικῷ καί διδασκάλῳ κυρίῳ Θωμᾶ, Μάξιμος ταπεινός καί ἁμαρτωλός, ἀνάξιος δοῦλος καί μαθητής.

Ἀπλανοῦς θεωρίας ἐξ ἐμμελοῦς περί τά θεῖα σπουδῆς ἕξιν λαβών ἀναλλοίωτον, οὐχ ἁπλῶς σοφίας, ἀλλά τοῦ κάλλους αὐτῆς, Θεῷ λίαν ἠγαπημένε, γέγονας ἐραστής σωφρονέστατος. Σοφίας δέ κάλλος ἐστί γνῶσις ἔμπρακτος, ἤ πρᾶξις ἔνσοφος, ὧν ἐστι χαρακτήρ ὡς δι᾽ ἀμφοῖν συμπληρούμενος, ὁ τῆς θείας προνοίας καί κρίσεως λόγος. Καθ᾽ ὅν αἰσθήσει τόν νοῦν συμπλέξας διά τοῦ Πνεύματος, ἔδειξας ὡς ἀληθῶς πῶς ὁ Θεός κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ ποιεῖν πέφυκε τόν ἄνθρωπον, τόν τε πλοῦτον τῆς ἀγαθότητος κατέστησας γνώριμον, πολυτελῶς τῇ καλῇ μίξει τῶν ἐναντίων ἐν σεαυτῷ δεικνύς τόν Θεόν ταῖς ἀρεταῖς σωματούμενον, οὗ τῷ ὕψει συμμετρήσας μιμήσει τήν κένωσιν ἕως ἐμοῦ κατελθεῖν οὐκ ἀπηξίωσας, ἐκεῖνα ζητῶν ὧν πεπονθώς ἔχει τήν εἴδησιν. Εἰσί δέ Διονυσίου καί Γρηγορίου κεφάλαια τῶν ἁγίων ἐκείνων ὑπερευφήμων τε (=1033=) καί μακαρίων ἀνδρῶν, τῆς ὄντως ἐκλογῆς

---

* Τό ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σέ τόμους καί ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μέ τή σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιά νά μπορεῖ εὔκολα ὁ ἀναγνώστης νά συμβουλεύεται μετάφραση. Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: **1)** ἀπό τήν ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (http://www.tlg.uci.edu), **2)** κείμενα πού δέν περιλαμβάνονται στό TLG ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90ος καί 91ος (τά δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καί **3)** τά σχόλια στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπό τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τό κείμενο περάστηκε ἀπό σκάνερ, ἀκολούθησε όπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καί ἔλεγχος.

Τόμος καί σελίδα γιά τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15Β_**010**≡>), δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15Β τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καί ἔνδειξη γιά τήν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τό κείμενο προέρχεται ἀπό ἐκεῖ.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91ος (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 14 Δ**.

τῶν ἀνέκαθεν κατά πρόθεσιν τῶν αἰώνων τῷ Θεῷ προσθεμένων, τῶν πᾶσαν ὡς ἀληθῶς τήν ἐφικτήν τοῖς ἁγίοις χύσιν τῆς σοφίας εἰσδεξαμένων, καί τῇ (≡14Δ_014≡> ἀποθέσει τῆς κατά φύσιν ζωῆς ψυχῆς οὐσίαν πεποιημένων, καί διά τοῦτο ζῶντα μονώτατον τόν Χριστόν ἐσχηκότων, καί τό δή μεῖζον εἰπεῖν, ψυχήν αὐτοῖς τῆς ψυχῆς γεγενημένον καί διά πάντων ἔργων τε καί λόγων καί νοημάτων πᾶσιν ἐμφανιζόμενον ὡς ἐντεῦθεν ἐκείνων μέν οὐκ εἶναι πεπεῖσθαι τά προτεθέντα, Χριστοῦ δέ κατά χάριν αὐτοῖς ἑαυτόν ὑπαλλάξαντος.

Ἀλλά πῶς εἴπω Κύριον Ἰησοῦν, μήπω Πνεῦμα λαβών ἁγιότητος; Πῶς λαλήσω τάς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ὁ μογίλαλος, καί τόν νοῦν τῇ σχέσει προσηλώσας τῶν φθειρομένων; Πῶς ἀκουστάς ποιήσω κἄν τινας αἰνέσεις αὐτοῦ, ὁ κωφός, καί τό τῆς ψυχῆς ἀκουστικόν διά τήν πρός τά πάθη φιλίαν ἔχων παντελῶς ἀπεστραμμένον τοῦ Λόγου τήν μακαρίαν φωνήν; Πῶς ἐμφανής ὁ Λόγος γενήσεταί μοι, τῷ ἡττημένῳ τῷ κόσμῳ, νικᾷν τόν κόσμον, ἀλλ' οὐκ ἐμφανίζεσθαι τῷ κόσμῳ πεφυκώς, εἴπερ φιλύλῳ διαθέσει κατά φύσιν ἐστίν ἀνεπίγνωστος; Πῶς οὐ τολμηρόν, τοῖς ἁγίοις τόν ἐναγῆ, καί τοῖς καθαροῖς ἐγχειρεῖν τόν ἀκάθαρτον; Διό παρῃτησάμην ἄν τήν ἐπί τοῖς κεκελευσμένοις ἐγχείρησιν, τόν τῆς προπετείας ψόγον φοβούμενος, εἰ μή πλέον ἐδεδοίκειν τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον. Δυοῖν οὖν τούτων μέσος ληφθείς τῆς προπετείας αἱροῦμαι μᾶλλον ψόγον ὡς ἀνεκτότερον, φεύγων ὡς ἀσύγγνωστον τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον. Καί τῇ μεσιτείᾳ τῶν ἁγίων καί βοηθείᾳ τῶν ὑμετέρων εὐχῶν, Χριστοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν χορηγοῦντος τό νοεῖν εὐσεβῶς καί λέγειν δεόντως, περί ἑκάστου κεφαλαίου τήν ἀπόκρισιν ὡς οἷόν τε ποιήσομαι σύντομον [πρός διδάσκαλον ὁ λόγος μικροῖς πορίζεσθαι μεγάλα δυνάμενον], ἀρχόμενος ἀπό Γρηγορίου τοῦ θεόφρονος, ὡς μᾶλλον ἡμῖν ὄντος τῷ χρόνῳ προσεχεστέρου.

**Α' ΤΟΥ ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛ., ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΥΙΟΥ, "ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΜΟΝΑΣ ..».**

(≡14Δ_016≡> Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ περί Υἱοῦ πρώτου λόγου εἰς τό· «Διά τοῦτο μονάς ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη». Καί πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου (=1036=) Εἰρηνικοῦ εἰς τό· «Μονάδος μέν κινηθείσης, διά τό πλούσιον, δυάδος δέ ὑπερβαθείσης· ὑπέρ γάρ τήν ὕλην καί τό εἶδος, ἐξ ὧν τά σώματα, Τριάδος δέ ὁρισθεῖσης, διά τό τέλειον».

Εἰ μέν τήν δοκοῦσαν εἶναι διαφωνίαν, δοῦλε Θεοῦ, σκοπήσας τήν ἀληθῆ συμφωνίαν ἠπόρησας, οὐκ ἔστι κατ᾽ ἔννοιαν τούτων τῶν φωνῶν ἑνικωτέραν εὑρεῖν. Ταυτόν γάρ ἐστιν ὑπερβαθῆναι δυάδα καί μή στῆναι μέχρι δυάδος, καί πάλιν ὁρισθῆναι Τριάδα καί μέχρι Τριάδος στῆναι τῆς μονάδος τήν κίνησιν, εἴπερ μοναρχίαν πρεσβεύομεν οὐκ ἀφιλότιμον, ὡς ἑνί προσώπῳ περιγεγραμμένην, ἤ πάλιν ἄτακτον, ὡς εἰς ἄπειρον χεομένην, ἀλλ᾽ ἥν ὁμότιμος φύσει Τριάς Πατήρ καί Υἱός καί Πνεῦμα συνίστησιν ἅγιον, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυΐα καί τό ἕν ἔξαλμα τῆς λαμπρότητος, οὔτε ὑπέρ ταῦτα τῆς θεότητος χεομένης, ἵνα μή δῆμον θεῶν εἰσαγάγωμεν, οὔτε ἐντός τούτων ὁριζομένης, ἵνα μή πενίαν

θεότητος κατακριθῶμεν. Οὐκ ἔστιν οὖν αἰτιολογία τοῦτο τῆς ὑπερουσίου τῶν ὄντων αἰτίας, ἀλλ᾽ εὐσεβοῦς περί αὐτῆς δόξης ἀπόδειξις, εἴπερ μονάς, ἀλλ᾽ οὐ δυάς, καί Τριάς, ἀλλ᾽ οὐ πλῆθος, ἡ θεότης, ὡς ἄναρχος, ἀσώματός τε καί ἀστασίαστος.

Μονάς γάρ ἀληθῶς ἡ μονάς· οὐ γάρ ἐστιν ἀρχή τῶν μετ᾽ αὐτήν, κατά διαστολῆς συστολήν, ἵνα χεθῇ φυσικῶς εἰς πλῆθος ὁδεύουσα, ἀλλ᾽ ἐνυπόστατος ὀντότης ὁμοουσίου Τριάδος. Καί Τριάς ἀληθῶς ἡ Τριάς, οὐκ ἀριθμῷ λυομένῳ συμπληρουμένη (οὐ γάρ ἐστι μονάδων σύνθεσις, ἵνα πάθῃ διαίρεσιν) , ἀλλ᾽ ἐνούσιος ὕπαρξις τρισυποστάτου μονάδος. Μονάς γάρ ἀληθῶς ἡ (≡14Δ_018≡> Τριάς, ὅτι οὕτως ἐστί, καί Τριάς ἀληθῶς ἡ μονάς, ὅτι οὕτως ὑφέστηκεν· ἐπειδή καί μία θεότης οὖσά τε μοναδικῶς, καί ὑφισταμένη τριαδικῶς. Εἰ δέ κίνησιν ἀκούσας ἐθαύμασας πῶς ὑπεράπειρος κινεῖται θεότης, ἡμῶν, οὐκ ἐκείνης τό πάθος, πρῶτον τόν τοῦ εἶναι λόγον αὐτῆς ἐλλαμπομένων, καί οὕτω τόν τοῦ πῶς αὐτήν ὑφεστάναι τρόπον φωτιζομένων, εἴπερ τό εἶναι τοῦ πῶς εἶναι πάντως προεπινοεῖται. Κίνησις οὖν θεότητος ἡ δι᾽ ἐκφάνσεως γινομένη περί τε τοῦ εἶναι αὐτήν καί τοῦ πῶς αὐτήν ὑφεστάναι τοῖς αὐτῆς δεκτικοῖς καθέστηκε γνῶσις.

**Β' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, "ΤΑ ΜΕΝ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΠΡΟΣΑΓΕ ΤΗ ΘΕΟΤΗΤΙ ..».**

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πρώτου λόγου εἰς τό· «Ἑνί δέ κεφαλαίῳ, τά μέν ὑψηλότερα πρόσαγε τῇ θεότητι καί τῇ κρείττονι φύσει (=1037=) παθῶν καί σώματος, τά δέ ταπεινότερα τῷ συνθέτῳ καί διά σέ κενωθέντι καί σαρκωθέντι, οὐδέν δέ χεῖρον εἰπεῖν καί ἀνθρωπισθέντι».

Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ὅλος οὐσία πλήρης ὑπάρχων, Θεός γάρ, καί ὑπόστασις ὅλος ἀνελλιπής, Υἱός γάρ, κενωθείς μέν σπορά γέγονε τῆς οἰκείας σαρκός, ἀῤῥήτῳ δέ συλλήψει συντεθείς αὐτῆς ὑπόστασις γέγονε τῆς προσληφθείσης σαρκός. Καί τούτῳ τῷ καινῷ μυστηρίῳ κατ᾽ ἀλήθειαν ἀτρέπτως ὅλος γενόμενος ἄνθρωπος, δύο φύσεων ἀκτίστου τε καί κτιστῆς, ἀπαθοῦς τε καί παθητῆς, ὁ αὐτός ὑπόστασις ἦν, πάντας ἀνελλιπῶς τούς φυσικούς, ὧν ὑπόστασις, ἦν λόγους ἐπιδεχόμενος. Εἰ δέ πάντας οὐσιωδῶς ὧν ὑπόστασις ἦν τούς φυσικούς ἐπεδέχετο λόγους, αὐτῷ συνθέτῳ γενομένῳ τῇ προσλήψει τῆς σαρκός κατά τήν ὑπόστασιν πάνυ σοφῶς ὁ διδάσκαλος, ἵνα μή ψιλά νομισθῇ, τά τῆς οἰκείας σαρκός πάθη προσένειμεν, αὐτοῦ τε τῆς (≡14Δ_020≡> σαρκός ὑπαρχούσης καί κατ᾽ αὐτήν ἀληθῶς ὄντι Θεῷ παθητῷ κατά τῆς ἁμαρτίας.

Οὐσίας τοίνυν, καθ᾽ ἥν καί σαρκωθείς ἁπλοῦς ὁ Λόγος μεμένηκε, καί ὑποστάσεως, καθ᾽ ἥν προσλήψει σαρκός γέγονε σύνθετος, καί Θεός παθητός οἰκονομικῶς ἐχρημάτισε, δεικνύς τήν διαφοράν ὁ διδάσκαλος ταῦτά φησιν· " Ἵνα μή τά τῆς ὑποστάσεως κατηγοροῦντες ἐξ ἀγνοίας τῆς φύσεως λάθωμεν κατά τούς Ἀρειανούς Θεῷ φύσει παθητῷ προσκυνοῦντες». - " Οὐδέν δέ χεῖρον εἰπεῖν καί ἀνθρωπισθέντι», προσέθηκεν, οὐ μόνον διά τούς Ἀρειανούς ἀντί ψυχῆς τήν θεότητα, καί τούς Ἀπολιναριστάς ἄνουν τήν ψυχή δογματίζοντας, καί τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τέλειον τῆς καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Λόγου περιτέμνοντας φύσεως, καί φύσει θεότητος

παθητόν αὐτόν ποιουμένου, ἀλλ᾽ ἵνα καί δειχθῇ τέλειος ἡμῖν γεγονώς κατά ἀλήθειαν ἄνθρωπος ὁ μονογενής Θεός, ὡς δι᾽ ἐνεργοῦς φύσει σαρκός νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης, αὐτουργῶν τήν ἡμῶν σωτηρίαν, εἴπερ κατά πάντα χωρίς μόνης ἁμαρτίας, ἧς οὐδείς τῇ φύσει παντελῶς ἐνέσπαρται λόγος, ἀλλ᾽ οὐ χωρίς φυσικῆς ἐνεργείας, ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, ἧς ὁ λόγος, ὅρος τῆς οὐσίας ἐστί, πάντας χαρακτηρίζων φυσικῶς οἷς κατ᾽ οὐσίαν ἐμπέφυκε. Τό γάρ κοινῶς τε καί γενικῶς τινων κατηγορούμενον ὅρος τῆς αὐτῶν οὐσίας ἐστίν, οὗ πάντως ἡ στέρησις φθοράν ἐργάζεται φύσεως, εἴπερ οὐδέν τῶν ὄντων τοῦ φύσει πεφυκότος στερούμενον ὅπερ ἦν μένει σωζόμενον.

**Γ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, "ΟΥΤΟΣ ΓΑΡ Ο ΝΥΝ ΣΟΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΟΥΜΕΝΟΣ ..».**

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τό· " Οὗτος γάρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος ἦν ὅτε καί ὑπέρ σέ ἦν· ὁ νῦν ἄνθρωπος καί ἀσύνθετος ἦν· (=1040=) ὁ μέν ἦν, διέμεινεν, ὁ δέ οὐκ ἦν, προσέλαβεν· ἐν ἀρχῇ ἦν ἀναιτίως (τίς γάρ αἰτία Θεοῦ;)· ἀλλά καί (≡14Δ_022≡> ὕστερον γέγονε δι᾽ αἰτίαν· ἡ δέ ἦν τό σέ σωθῆναι τόν ὑβριστήν, ὅς διά τοῦτο περιφρονεῖς θεότητα ὅτι τήν σήν παχύτητα κατεδέξατο, διά μέσου νοός ὁμιλήσας σαρκί καί γενόμενος ἄνθρωπος ὁ κάτω Θεός, ἐπειδή συνακεκράθη Θεῷ καί γέγονεν εἷς, τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, ἵνα γένωμαι τοσοῦτον Θεός ὅσον ἐκεῖνος ἄνθρωπος. "

Οὗτος γάρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, φησίν, ἦν ὅτε καί ὑπέρ σέ ἦν, παντός αἰῶνος δηλονότι καί πάσης δι᾽ ἑαυτόν ὑπάρχων ἐπέκεινα φύσεως, κἄν ὑπ᾽ ἄμφω νῦν διά σέ γεγένηται θέλων. Ὁ νῦν ἄνθρωπος καί ἀσύνθετος ἦν, τήν τε φύσιν ἁπλοῦς καί τήν ὑπόστασιν, ἅτε δή μόνον Θεός, γυμνός σώματος καί τῶν ὅσα σώματος, κἄν νῦν προσλήψει σαρκός ψυχήν ἐχούσης νοεράν, ὅπερ οὐκ ἦν γέγονε, τήν ὑπόστασιν σύνθετος, διαμείνας ὅπερ ἦν, τήν φύσιν ἁπλοῦς, ἵνα σέ σώσῃ τόν ἄνθρωπον. Ταύτην γάρ τῆς σαρκικῆς αὐτοῦ μόνην αἰτίαν ἔσχε γεννήσεως, τήν σωτηρίαν τῆς φύσεως, ἧς ὑπελθών, καθάπερ τι πᾶχος, τό παθητόν διά μέσου νοός ὡμίλησε σαρκί, γενόμενος ἄνθρωπος ὁ κάτω Θεός, πάντα ὑπέρ πάντων γενόμενος ὅσα ἡμεῖς, πλήν τῆς ἁμαρτίας, σῶμα, ψυχή, νοῦς, δι᾽ ὅσων ὁ θάνατος, τό κοινόν ἐκ τούτων, ἄνθρωπος, Θεός ὁρώμενος διά τό νοούμενον.

Αὐτός οὖν δίχα τροπῆς κυρίως πρός τό καθ᾽ ἡμᾶς φύσει παθητόν κενωθείς ὁ Λόγος, καί ὑπό τήν φυσικήν ἀληθῶς διά σαρκώσεως γενόμενος αἴσθησιν, Θεός ὁρατός καί κάτω Θεός προσηγορεύθη, διά σαρκός φύσει παθητῆς τήν ὑπεράπειρον ἐμφανῆ ποιησάμενος δύναμιν, ἐπειδή συνανεκράθη Θεῷ προδήλως ἡ σάρξ καί γέγονεν εἷς, τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, ὑποστατικῇ ταυτότητι κυρίως αὐτήν τοῦ προσλαβόντος Λόγου θεώσαντος. Εἷς δέ γέγονεν, ἀλλ᾽ οὐχ ἕν, ὁ διδάσκαλος εἶπεν, δεικνύς (≡14Δ_024≡> ὅτι κἄν τῇ ταυτότητι τῆς μιᾶς ὑποστάσεως μεμένηκεν ἡ φυσική τῶν ἡνωμένων ἑτερότης ἀσύγχυτος· εἴπερ τό μέν ὑποστάσεως, τό δέ φύσεως ὑπάρχει δηλωτικόν. Τό γάρ, " Ἵνα γένωμαι τοσοῦτον θεός ὅσον ἐκεῖνος ἄνθρωπος», οὐκ ἐμόν λέγειν, τοῦ ῥυπωθέντος τῇ

ἁμαρτίᾳ καί τελείως τῆς ὄντως οὔσης ἀνορεκτοῦντος ζωῆς, ἀλλ᾽ ὑμῶν, τῶν ἀπολήψει τελείᾳ τῆς φύσεως ἐκ μόνης γνωριζομένων τῆς χάριτος, καί μελλόντων ἐκ τῆς κατ᾽ αὐτήν τοσοῦτον διαδειχθῆναι δυνάμεως ὅσον ὁ φύσει Θεός τῆς ἡμῶν σαρκωθείς ἀσθενείας μετείληφεν, ἀντιμετρουμένης, ὡς οἶδεν αὐτός, τῇ αὐτοῦ κενώσει, τῆς τῶν χάριτι σωζομένων θεώσεως, ὅλων θεοειδῶν καί ὅλου Θεοῦ χωρητικῶν, καί μόνου γενησομένων. Τοῦτο γάρ ἡ τελείωσις πρός ἥν σπεύδουσιν οἱ ταύτην ἀληθῶς ἔσεσθαι τήν ἐπαγγελίαν πιστεύσαντες.

**Δ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ... "ΩΣ ΜΕΝ ΓΑΡ ΛΟΓΟΣ, ΟΥΤΕ ΥΠΗΚΟΟΣ ΗΝ ..».**

(=1041=) Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου περί Υἱοῦ Λόγου, εἰς τό· " Ὡς μέν γάρ Λόγος, οὔτε ὑπήκοος ἦν, οὔτε ἀνήκοος· τῶν γάρ ὑπό χεῖρα ταῦτα καί τῶν δευτέρων· τό μέν τῶν εὐγνωμονεστέρων, τό δέ τῶν ἀξίων κολάσεως. Ὡς δέ δούλου μορφή, συγκαταβαίνει τοῖς ὁμοδούλοις καί δούλοις, καί μορφοῦται τό ἀλλότριον, ὅλον ἐν ἑαυτῷ φέρων μετά τῶν ἐμῶν, ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τό χεῖρον, ὡς κηρόν πῦρ, ἤ ὡς ἀτμίδα γῆς ἥλιος, κἀγώ μεταλάβω τῶν ἐκείνου διά τήν σύγκρασιν. Διά τοῦτο ἔργῳ τιμᾷ τήν ὑπακοήν καί πειρᾶται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν. Οὐ γάρ ἱκανόν ἡ διάθεσις, ὥσπερ οὐδέ ἡμῖν, εἰ μή καί διά τῶν πραγμάτων χωρήσαιμεν. Ἔργον γάρ ἀπόδειξις διαθέσεως. Οὐ χεῖρον δέ ἴσως κἀκεῖνο ὑπολαβεῖν, ὅτι δοκιμάζει τήν ἡμετέραν ὑπακοήν, καί πάντα μετρεῖ τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσι τά ἡμέτερα, τέχνη φιλανθρωπίας, ὥστε ἔχειν εἰδέναι (≡14Δ_026≡> τοῖς ἑαυτοῦ τά ἡμέτερα, καί πόσον μέν ἀπαιτούμεθα, πόσον δέ συγχωρούμεθα, λογιζομένης μετά τοῦ πάσχειν καί τῆς ἀσθενείας».

Ὡς μέν γάρ φύσει Θεός Λόγος, ὑπακοῆς, φησί, καί παρακοῆς πάντως ἐλεύθερος, ὅτι καί φύσει πάσης ἐντολῆς ὡς Κύριος ὑπάρχει δοτήρ, ἧς ἡ μέν ὑπακοή τήρησίς ἐστιν, ἡ δέ παρακοή παράβασις. Τῶν γάρ φύσει κινουμένων ὁ κατ᾽ ἐντολήν νόμος καί ἡ κατ᾽ αὐτόν πλήρωσίς ἐστι καί παράβασις, οὐχί οὗ φύσει τό εἶναι στάσις ἐστίν.

Ὡς δέ δούλου μορφῇ, τουτέστιν ἄνθρωπος φύσει γενόμενος, συγκατέβη τοῖς ὁμοδούλοις καί δούλοις, μορφωθείς τό ἀλλότριον, ἅμα τῇ φύσει καί τό καθ᾽ ἡμᾶς τῆς φύσεως ὑποδύς παθητόν. Ἀλλότριον γάρ τοῦ κατά φύσιν ἀναμαρτήτου τό τοῦ ἁμαρτήσαντος ἐπιτίμιον, ὅπερ ἐστί τό διά τήν παράβασιν κατακριθέν τῆς ὅλης φύσεως παθητόν.

Εἰ δέ κενωθείς μέν δούλου μορφῇ, τουτέστιν ἄνθρωπος συγκαταβάς δέ μορφοῦται τό ἀλλότριον, τουτέστιν ἄνθρωπος φύσει γίνεται παθητός, κένωσις ἄρα περί αὐτόν ὡς ἀγαθόν ὁμοῦ καί φιλάνθρωπον θεωρεῖται καί συγκατάβασις, ἡ μέν ἄνθρωπον ἀληθῶς, ἡ δέ φύσει παθητόν ἄνθρωπον ἀληθῶς ὄντα δεικνῦσα γεγενημένον. Διό φησιν ὁ διδάσκαλος· (=1044=) " Ὅλον ἐν ἑαυτῷ ἐμέ φέρων μετά τῶν ἐμῶν, " τουτέστι τήν ἀνθρωπείαν φύσιν ὁλόκληρον, ἑνώσει τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν μετά τῶν αὐτῆς ἀδιαβλήτων παθῶν. Οἷς ἡμῶν δαπανήσας τό χεῖρον, διό τῇ φύσει τό παθητόν ἐπεισεκρίθη, λέγω δέ τόν ἐκ τῆς παρακοῆς νόμον τῆς ἁμαρτίας, οὗ κράτος ἐστίν ἡ παρά φύσιν τῆς ἡμετέρας (≡14Δ_028≡> γνώμης διάθεσις, ἐμπάθειαν τῷ παθητῷ τῆς φύσεως ἐπεισάγουσα κατ᾽

ἄνεσιν καί ἐπίτασιν, οὐ μόνον σέσωκεν ὑπό τῆς ἁμαρτίας κατεχομένους, ἀλλά καί θείας δυνάμεως μεταδέδωκεν ἐν ἑαυτῷ λύσας ἡμῶν τό ἐπιτίμιον, ψυχῆς ἀτρεψίαν καί σώματος ἀφθαρσίαν ἐργαζομένης ἐν τῇ περί τό φύσει καλόν τῆς γνώμης ταυτότητι, τοῖς ἔργῳ τιμᾷν τήν χάριν σπουδάζουσιν. Ὅπερ οἶμαι διδάσκων ὁ ἅγιός φησιν· " Ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τό χεῖρον, ὡς κηρόν πῦρ, ἤ ὡς ἀτμίδα γῆς ἥλιος, κἀγώ μεταλάβω τῶν ἐκείνου διά τήν σύγκρασιν»· καθαρός δηλαδή τῇ χάριτι πάθους ἴσως ἐκείνῳ γενόμενος.

Οἶδα δέ καί λόγον ἕτερον περί τοῦ, "Μορφοῦται τό ἀλλότριον», παρά τινος ἁγίου σοφοῦ καί λόγον καί βίον μαθών. Ἔλεγε γάρ ἐρωτηθείς ἐκεῖνος ἀλλότριον εἶναι τοῦ Λόγου φύσει τήν ὑπακοήν, ὥσπερ καί τήν ὑποταγήν, ἥν ὑπέρ ἡμῶν παραβάντων τήν ἐντολήν ἐκτίσας ὅλην εἰργάσατο τοῦ γένους τήν σωτηρίαν, ἑαυτοῦ ποιούμενος τό ἡμέτερον. Διά τοῦτο ἔργῳ τιμᾷ τήν ὑπακοήν, νέος Ἀδάμ ὑπέρ τοῦ παλαιοῦ φύσει γενόμενος, καί πειρᾶται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν, διά τῶν αὐτῶν ἑκουσίως ἡμῖν ἐνεχθείς παθημάτων. Εἴπερ κατά τοῦτον ἀληθῶς τόν μέγαν διδάσκαλον, " Ἐκοπίασε, καί ἐπείνασε, καί ἐδίψησε, καί ἠγωνίασε, καί ἐδάκρυσε " νόμῳ σώματος, ὅ δή σαφής ἐνεργοῦς ἐστιν ἀπόδειξις διαθέσεως, καί τῆς προς τούς ὁμοδούλους τε καί δούλους τεκμήριον συγκαταβάσεως. Δεσπότης γάρ φύσει μεμένηκε, καί δοῦλος δ᾽ ἐμέ τόν φύσει δοῦλον γενόμενος, ἵνα ποιήσῃ δεσπότην τοῦ δι᾽ ἀπάτης τυραννικῶς κυριεύσαντος, διά τοῦτο τά μέν δουλικά δεσποτικῶς ἐνεργῶν, τουτέστι τά σαρκικά θεϊκῶς, τήν ἀπαθῆ καί φύσει δεσπόζουσαν ἐν τοῖς σαρκικοῖς (≡14Δ_030≡> ἐπεδείκνυτο δύναμιν, διά πάθους, τήν φθοράν ἀφανίζουσαν, καί διά θανάτου ζωήν δημιουργοῦσαν ἀνώλεθρον, τά δεσποτικά δέ πράττων δουλικῶς, τουτέστι τά θεῖα σαρκικῶς, τήν ἄφατον ἐνεδείκνυτο κένωσιν, διά σαρκός παθητῆς τό γένος ἅπαν τῇ φθορᾷ γεωθέν θεουργοῦσαν.

Τῇ γάρ τούτων ἐπαλλαγῇ σαφῶς ἐπιστοῦτο τάς τε φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, καί τάς αὐτῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας, ἤγουν κινήσεις, ὧν αὐτός ἕνωσις ἦν ἀσύγχυτος, μή δεχομένη διαίρεσιν κατ᾽ ἄμφω τάς φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, εἴπερ ἑαυτῷ προσφυῶς μοναδικῶς, τουτέστιν ἑνοειδῶς ἐνεργῶν, καί δι᾽ ἑκάστου τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων τῇ δυνάμει τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἀχωρίστως συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκός τήν ἐνέργειαν. Αὐτοῦ γάρ ἑνός ὄντος οὐδέν ἑνικώτερον, (=1045=) οὐδ᾽ αὐτοῦ πάλιν τῶν ἑαυτοῦ παντελῶς ἑνικώτερον ἤ σωστικώτερον. Διά τοῦτο καί πάσχων Θεός ἦν ἀληθῶς, καί θαυματουργῶν ἄνθρωπος ἦν ὁ αὐτός ἀληθῶς, ὅτι καί φύσεων ἀληθῶν καθ᾽ ἕνωσιν ἄῤῥητον ὑπόστασις ἦν ἀληθής. Αἷς καταλλήλως τε καί προσφυῶς ἐνεργῶν ἐδείκνυτο σώζων αὐτάς ἀληθῶς ἀσυγχύτους σωζόμενος· εἴπερ ἀπαθής μεμένηκε φύσει καί παθητός, ἀθάνατος καί θνητός, ὁρατός καί νοούμενος, ὡς φύσει Θεός καί φύσει ἄνθρωπος ὁ αὐτός.

Οὕτω μέν οὖν, κατ᾽ ἐμέ φάναι, τιμᾷ τήν ὑπακοήν ὁ φύσει Δεσπότης, καί πειρᾶται ταύτης ἐκ τοῦ παθεῖν, οὐχ ἵνα σώσῃ μόνον τοῖς ἑαυτοῦ τήν ἅπασαν φύσιν ἀποκαθάρας τοῦ χείρονος, ἀλλ᾽ ἵνα καί τήν ἡμετέραν ὑπακοήν δοκιμάσῃ μανθάνων τῇ πείρᾳ τῶν

ἡμετέρων τά καθ᾽ ἡμᾶς, ὁ πᾶσαν γνῶσιν τῇ φύσει περιγράφων, πόσον μέν ἀπαιτούμεθα, πόσον δέ συγχωρούμεθα πρός τήν τελείαν ὑποταγήν, δι᾽ ἧς προσάγειν πέφυκε τῷ Πατρί τούς σωζομένους, κατ᾽ αὐτόν φανέντας τῇ δυνάμει τῆς χάριτος. Ὡς μέγα καί φρικτόν ὄντως τό τῆς ἡμῶν σωτηρίας μυστήριον. (≡14Δ_032≡> Ἀπαιτούμεθα γάρ ὅσον ἐκεῖνος φύσει τό καθ᾽ ἡμᾶς, συγχωρούμεθα δέ ὅσον αὐτός ὑπέρ ἡμᾶς ἑνώσει τό καθ᾽ ἡμᾶς. Εἰ μήπου γνώμης φιλαμαρτήμονος ἕξις ποιεῖται κακίας ὕλην τῆς φύσεως τήν ἀσθένειαν. Καί δῆλός ἐστι ταύτης ὑπάρχων τῆς ἐννοίας ὁ πολύς οὗτος διδάσκαλος, τοῖς ἑξῆς αὐτήν βεβαιῶν. Φησί γάρ· " Εἰ γάρ τό φῶς ἐδιώχθη διά τό πρόβλημα, φαῖνον ἐν τῇ σκοτίᾳ, τῷ βίῳ τούτῳ, ὑπό τῆς ἄλλης σκοτίας, τοῦ πονηροῦ λέγω καί τοῦ πειραστοῦ, τό σκότος πόσον, ὡς ἀσθενέστερον; Καί τί θαυμαστόν, εἰ ἐκείνου διαφυγόντος παντάπασιν ἡμεῖς ποσῶς καταληφθείημεν; Μεῖζον γάρ ἐκείνῳ τό διωχθῆναι, ἤπερ ἡμῖν τό καταληφθῆναι, παρά τοῖς ὀρθῶς ταῦτα λογιζομένοις».

**Ε' ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΪΟΝ ... ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ... "ΠΩΣ, ΦΗΣ, ΙΗΣΟΥΣ Ο ΠΑΝΤΩΝ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ..».**

Εἰς τήν πρός Γάϊον τόν θεραπευτήν ἐπιστολήν τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐπισκόπου Ἀθηνῶν· " Πῶς, φής, Ἰησοῦς, ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστίν οὐσιωδῶς συντεταγμένος; Οὐδέ γάρ ὡς αἴτιος ἀνθρώπων ἐνθάδε λέγεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ὡς αὐτός κατ᾽ οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ὤν».

Ἐπειδή κατά τήν ἁπλῆν ἐκδοχήν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὡς πάντων αἴτιος ὁ Θεός πᾶσι σημαίνεται τοῖς (=1048=) τῶν ἐξ αὐτοῦ παρηγμένων ὀνόμασιν, οἰόμενον, τυχόν, καί μετά τήν σάρκωσιν τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ πάλιν ἄνθρωπον τόν Θεόν ὀνομάζεσθαι τούτοις τόν θεραπευτήν Γάϊον ἐπανορθοῦται τοῖς ῥήμασιν ὁ πολύς Διονύσιος, διδάσκων ὡς οὐχ ἁπλῶς ὁ τῶν ὅλων Θεός σαρκωθείς λέγεται ἄνθρωπος ἀλλ᾽ ὡς αὐτό κατ᾽ οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ὤν. Ἧς μόνη τε καί ἀληθής ἐστιν ἀπόδειξις ἡ κατά φύσιν αὐτῆς συστατική δύναμις, ἥν οὐκ ἄν τις ἁμάρτοι (≡14Δ_034≡> τῆς ἀληθείας φυσικήν φήσας ἐνέργειαν, κυρίως τε καί πρώτως χαρακτηριστικήν αὐτῆς, ὡς εἰδοποιόν ὑπάρχουσαν κίνησιν, γενικωτάτην πάσης τῆς φυσικῶς αὐτῇ προσούσης περιεκτικῆς ἰδιότητος, ἧς χωρίς μόνον ἐστί τό μή ὄν, ὡς μόνου τοῦ μηδαμῶς ὄντος, κατά τοῦτον τόν μέγαν διδάσκαλον, οὔτε κίνησιν οὔτε ὕπαρξιν ἔχοντος.

Τρανότατα γοῦν διδάσκει μηδέν ἠρνῆσθαι παντάπασι τῶν ἡμετέρων τόν Θεόν σαρκωθέντα, πλήν τῆς ἁμαρτίας, ἐπεί μηδέ τῆς φύσεως ἦν, οὐχ ἁπλῶς ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ αὐτό κατ᾽ οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπον ὄντα διαῤῥήδην ἀποφηνάμενος. Οὗ κυρίως εἶναι διά τῶν ἐπαγομένων καί τήν κλῆσιν ἀνθρωπικῶς οὐσιωθέντος διατεινόμενός φησιν· " Ἡμεῖς δέ τόν Ἰησοῦν οὐκ ἀνθρωπικῶς ἀφορίζομεν». Ἐπεί μή ψιλόν ἄνθρωπον αὐτόν δογματίζομεν, τέμνοντες τήν ὑπέρ ἔννοιαν ἕνωσιν. Οὐσιωδῶς γάρ, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ἀνθρώπων αἰτίου ἐπ᾽ αὐτοῦ τοῦ φύσει Θεοῦ καθ᾽ ἡμᾶς ἀληθῶς

οὐσιωθέντος τό ἄνθρωπος ὄνομα λέγομεν. Οὐδέ γάρ ἄνθρωπος μόνον, ὅτι καί Θεός ὁ αὐτός, εἴπερ μή ψιλός ἄνθρωπος μήτε γυμνός ὑπάρχει Θεός, "ἀλλ᾽ ἄνθρωπος ἀληθῶς ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος». Ἀπείρῳ γάρ πόθῳ τῷ πρός ἀνθρώπους ὅπερ ἐστίν ἀληθῶς αὐτό φύσει τό ποθούμενον γέγονε, μήτε τι πεπονθώς εἰς τήν ἰδίαν οὐσίαν πρός τῆς ἀφθέγκτου κενώσεως, μήτε τι τῆς ἀνθρωπίνης διά τήν ἀπόρρητον πρόσληψιν ἀμείψας, ἤ μειώσας τό σύνολον φύσεως, ὧν ὁ λόγος κυρίως αὐτῆς καθέστηκε σύστασις.

" Ὑπέρ ἀνθρώπους», ὅτι θεϊκῶς ἀνδρός χωρίς "καί κατά ἀνθρώπους», ἀνθρωπικῶς ὅτι νόμῳ κυήσεως. " Ἐκ τῆς ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιωμένος· " οὐ γάρ ψιλήν μόνην ἐφάντασεν ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τήν ἐν εἴδει σαρκός διαμόρφωσιν, κατά τούς τῶν Μανιχαίων λήρους, ἤ σάρκα συνουσιωμένην (≡14Δ_036≡> οὐρανόθεν ἑαυτῷ συγκατήγαγε, κατά τούς Ἀπολιναρίου μύθους, ἀλλ᾽ αὐτό κατ᾽ οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς, προσλήψει δηλονότι σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης, ἑνωθείσης αὐτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν.

" Ἔστι δέ οὐδέν ἧττον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ ἀεί ὑπερούσιος». Οὐ γάρ ὑπεζεύχθη τῇ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος, τοὐναντίον δέ μᾶλλον (=1049=) συνεπῆρεν ἑαυτῷ τήν φύσιν, ἕτερον αὐτήν ποιήσας μυστήριον, αὐτός δέ μείνας παντάπασιν ἄληπτος, καί τήν οἰκείαν σάρκωσιν λαχοῦσαν γένεσιν ὑπερούσιον μυστηρίου παντός δείξας ἀληπτοτέραν, τοσοῦτον καταληπτός δι᾽ αὐτήν γεγονώς ὅσον πλέον ἐγνώσθη δι' αὐτῆς ἀληπτότερος. " Κρύφιος γάρ ἐστι καί μετά τήν ἔκφανσιν», φησίν ὁ διδάσκαλος, " ἤ, ἵνα τό θειότερον εἴπω, καί ἐν τῇ ἐκφάνσει. Καί τοῦτο γάρ Ἰησοῦ κέκρυπται, καί οὐδενί λόγῳ, οὐδέ νῷ τό κατ᾽ αὐτόν ἐξῆκται μυστήριον, ἀλλά καί λεγόμενον ἄῤῥητον μένει, καί νοούμενον, ἄγνωστον». Τί τούτου πρός ἀπόδειξιν θείας ὑπερουσιότητος γένοιτ᾽ ἄν ἀποδεικτικώτερον, ἐκφάνσει τό κρύφιον καί λόγῳ τήν ἀφασίαν καί νῷ δηλούσης τήν καθ᾽ ὑπεροχήν ἀγνωσίαν, καί τό δή μεῖζον εἰπεῖν, οὐσιώσει τό ὑπερούσιον; "Ἀμέλει τῇ ταύτης περιουσίᾳ καί εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθών ὑπέρ οὐσίαν οὐσιώθη»· τούς νόμους δηλαδή καινοτομήσας τῆς κατά φύσιν γενέσεως, καί δίχα τῆς ἐξ ἀνδρός ἐν εἴδει σπορᾶς ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος. Καί δηλοῖ Παρθένος αὐτόν ὑπερφυῶς κύουσα τόν ὑπερούσιον Λόγον χωρίς ἀνδρός ἐκ τῶν αὐτῆς παρθενικῶν αἱμάτων ἀνθρωπικῶς, ξένῳ παρά τήν φύσιν θεσμῷ, διαπλαττόμενον.

" Καί ὑπέρ ἄνθρωπον ἐνήργει τά ἀνθρώπου»· τήν τῶν στοιχείων ἀπαθῶς καινοτομήσας φύσιν ταῖς βάσεσι. Καί δηλοῖ σαφῶς ὕδωρ ἄστατον, ὑλικῶν καί γεηρῶν ποδῶν ἀνέχον βάρος καί μή ὑπεῖκον, ἀλλ᾽ ὑπερφυεῖ δυνάμει πρός τό ἀδιάχυτον (≡14Δ_038≡> συνιστάμενον· εἴπερ ἀληθῶς ἀβρόχοις ποσί, σωματικόν ὄγκον ἔχουσι, καί ὕλης βάρος, τήν ὑγράν καί ἄστατον οὐσίαν μεταβατικῶς ἐπεπόρευτο, περιπατῶν ἐπί θαλάσσης ὡς ἐπ᾽ ἐδάφους, καί τῇ δυνάμει τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἀχωρίστως διά τῆς μεταβάσεως συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκός τήν κατά φύσιν ἐνέργειαν· εἴπερ φύσει ταύτης ἡ μεταβατική καθέστηκε κίνησις, ἀλλ᾽ οὐ τῆς ἡνωμένης αὐτῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ὑπεραπείρου καί ὑπερουσίου θεότητος. Ἅπαξ γάρ ἀνθρωπικῶς οὐσιωθείς ὁ

ὑπερούσιος Λόγος μετά τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀμείωτον εἶχεν, ὡς ἰδίαν αὐτοῦ, καί τήν γενικῶς αὐτόν ὡς ἄνθρωπον χαρακτηρίζουσαν τῆς οὐσίας κίνησιν πᾶσιν οἷς ὡς ἄνθρωπος ἐνήργει φυσικῶς εἰδοποιουμένην· εἴπερ ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, ἀναπνέων, λαλῶν, βαδίζων, χεῖρας κινῶν, προσφυῶς ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενος εἰς ἀντίληψιν τῶν αἰσθητῶν, πεινῶν, διψῶν, ἐσθίων, ὑπνῶν, κοπιῶν, δακρύων, ἀγωνιῶν, καίτοι δύναμις ὤν αὐθυπόστατος, καί τά λοιπά πάντα οἷς αὐτουργικῶς ψυχῆς δίκην φυσικῶς τό συμφυές σῶμα κινούσης, τήν προσληφθεῖσαν φύσιν κινῶν ὡς αὐτοῦ καί γενομένην ἀληθῶς καί λεγομένην, ἤ κυρίως εἰπεῖν, αὐτός δίχα τροπῆς τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστί πραγματικῶς ἡ φύσις γενόμενος ἀφαντάστως τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκεν.

Οὐκ ἀνεῖλεν οὖν τήν συστατικήν (=1049=) τῆς προσληφθείσης οὐσίας ἐνέργειαν, ὥσπερ οὐδ᾽ αὐτήν τήν οὐσίαν ὁ διδάσκαλος, εἰπών· " Ὑπέρ οὐσίαν οὐσιώθη, καί ὑπέρ ἄνθρωπον ἐνήργει τά ἀνθρώπου· " ἀλλ᾽ ἔδειξεν ἐπ᾽ ἀμφοῖν τήν καινότητα τῶν τρόπων ἐν τῇ μονιμότητι τῶν φυσικῶν σωζομένην λόγων, ὧν χωρίς οὐδέν τῶν ὄντων ἐστίν ὅπερ ἐστίν. Εἰ δέ φῶμεν, ὡς τῆς μέν προσληφθείσης οὐσίας θέσις, τῆς δέ συστατικῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἀφαίρεσις, ἡ καθ᾽ ὑπεροχήν ἐστιν ἀπόφασις, τίνι λόγῳ τήν αὐτήν ἐπ᾽ ἀμφοῖν ἴσως τεθεῖσαν, τῆς μέν ὕπαρξιν, τῆς (≡14Δ_040≡> δέ πάντως ἀναίρεσιν σημαίνουσαν δείξομεν; Ἤ πάλιν ἐπείπερ οὐκ αὐτοκίνητος ἡ προσληφθεῖσα φύσις ἐστίν, ὑπό τῆς ἡνωμένης αὐτῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἀληθῶς κινουμένη θεότητος, καί τήν συστατικήν αὐτῆς ἀφαιρούμεθα κίνησιν, μηδ᾽ αὐτήν τήν οὐσίαν ὁμολογήσομεν, οὐκ αὐθυπόστατον φανεῖσαν, τουτέστι καθ᾽ ἑαυτήν, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ κατ᾽ ἀλήθειαν αὐτήν οὐσιωθέντι Θεῷ Λόγῳ τό εἶναι λαβοῦσαν, ἴσην ἐπ᾽ ἀμφοῖν τήν αἰτίαν ἔχοντες τῆς παραιτήσεως, ἤ καί τήν κίνησιν τῇ φύσει συνομολογήσομεν, ἧς χωρίς οὐδέ φύσις ἐστί, γινώσκοντες ὡς ἕτερος μέν ὁ τοῦ εἶναι λόγος ἐστίν, ἕτερος δέ ὁ τοῦ πῶς εἶναι τρόπος, ὁ μέν τήν φύσιν, ὁ δέ τήν οἰκονομίαν πιστούμενος. Ὧν ἡ σύνοδος τό μέγα τῆς ὑπερφυοῦς Ἰησοῦ φυσιολογίας ποιησαμένη μυστήριον σωζομένην ἔδειξεν ἐν ταυτῷ τήν διαφοράν τῶν ἐνεργειῶν καί τήν ἕνωσιν, τήν μέν ἀδιαιρέτως ἐν τῷ φυσικῷ θεωρουμένην λόγῳ τῶν ἡνωμένων, τήν δέ ἀσυγχύτως ἐν τῷ μοναδικῷ γνωριζομένην τρόπῳ τῶν γινομένων.

Τί γάρ καί τίς, ποῦ τε καί πῶς φύσις ἔσται συστατικῆς ἔρημος γενομένη δυνάμεως; Τό γάρ καθόλου μηδέ μίαν ἔχον δύναμιν οὔτε ἔστιν, οὔτε τί ἐστίν, οὔτε ἔστι τις αὐτοῦ παντελῶς θέσις, φησίν ὁ πολύς οὗτος διδάσκαλος. Εἰ δέ τούτων λόγος οὐδείς, εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι χρή τάς τε τοῦ Χριστοῦ φύσεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, καί τάς αὐτοῦ φυσικάς ἐνεργείας, ὧν αὐτός ἕνωσις ἦν ἀληθής, κατ᾽ ἄμφω τάς φύσεις· εἴπερ ἑαυτῷ προσφυῶς, μοναδικῶς, ἤγουν ἑνοειδῶς, ἐνεργῶν, καί διά πάντων ἀχωρίστως τῇ θεϊκῇ δυνάμει συνεκφαίνων τῆς οἰκείας σαρκός τήν ἐνέργειαν. Πῶς γάρ ἔσται φύσει Θεός, καί φύσει πάλιν ἄνθρωπος ὁ αὐτός, οὐκ ἔχων ἀνελλιπῶς τό φύσει κατ᾽ ἄμφω πεφυκός; Τί τε καί τίς ὑπάρχων γνωσθήσεται, μή πιστούμενος οἷς ἐνήργει φυσικῶς ὅπερ

ἐστί μή τρεπόμενον; πῶς (≡14Δ_042≡> δέ πιστώσεται καθ᾿ ἕν τῶν ἐξ ὧν , ἐν οἷς τε καί ἅπερ ἐστίν ἀκίνητος μένων καί ἀνενέργητος;

Ὑπέρ οὐσίαν οὖν οὐσιώθη, γενέσεως ἀρχήν καί γεννήσεως ἑτέραν τῇ φύσει δημιουργήσας, συλληφθείς μέν σπορᾷ τῆς οἰκείας σαρκός, τεχθείς δέ σφραγίς τῆς παρθενίας τῇ τεκούσῃ γενόμενος, καί τῶν ἀμίκτων ἐπ᾿ αὐτῆς τήν ἀντίφασιν δείξας συναληθεύουσαν. Ἡ γάρ αὐτή καί παρθένος καί μήτηρ, καινοτομοῦσα τήν φύσιν τῇ συνόδῳ τῶν (=1053=) ἀντικειμένων, εἴπερ τῶν ἀντικειμένων παρθενία καί γέννησις, ὧν ἐκ φύσεως οὐκ ἄν τις ἐπινοηθήσεται σύμβασις. Διό καί Θεοτόκος ἀληθῶς ἡ Παρθένος, ὑπερφυῶς δίκην σπορᾶς συλλαβοῦσά τε καί τεκοῦσα τόν ὑπερούσιον Λόγον· ἐπείπερ τοῦ σπαρέντος τε καί συλληφθέντος κυρίως ἡ τίκτουσα μήτηρ.

Καί ὑπέρ ἄνθρωπον ἐνήργει τά ἀνθρώπου, κατ᾿ ἄκραν ἕνωσιν δίχα τροπῆς συμφυεῖσαν δεικνύς τῇ θεϊκῇ δυνάμει τήν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν· ἐπειδή καί ἡ φύσις ἀσυγχύτως ἑνωθεῖσα τῇ φύσει δι᾿ ὅλου περικεχώρηκε, μηδέν ἀπόλυτον παντάπασιν ἔχουσα, καί τῆς ἡνωμένης αὐτῇ καθ᾿ ὑπόστασιν κεχωρισμένον θεότητος. Ὑπέρ ἡμᾶς γάρ ἀληθῶς τήν ἡμῶν οὐσίαν οὐσιωθείς ὁ ὑπερούσιος Λόγος συνῆψε τῇ καταφάσει τῆς φύσεως καί τῶν αὐτῆς φυσικῶν καθ᾿ ὑπεροχήν τήν ἀπόφασιν, καί γέγονεν ἄνθρωπος, τόν ὑπέρ φύσιν τοῦ πῶς εἶναι τρόπον ἔχον συνημμένον τῷ τοῦ εἶναι λόγῳ τῆς φύσεως, ἵνα καί τήν φύσιν πιστώσηται τῇ τῶν τρόπων καινότητι, μή δεχομένην κατά τόν λόγον ἀλλοίωσιν, καί δείξῃ τήν ὑπεράπειρον δύναμιν ὡσαύτως κἀν τῇ τῶν ἐναντίων γενέσει γνωριζομένην· ἀμέλει ἐξουσίᾳ γνώμης ἔργα πεποιηκώς τά πάθη τῆς φύσεως, ἀλλ᾿ οὐχ ὡς ἡμεῖς ἀνάγκης ἀποτελέσματα φυσικῆς, ἔμπαλιν ἤ ἐφ' ἡμῶν ἔχει, τό καθ᾿ ἡμᾶς φύσει παθητόν διεξῆλθεν, ἐξουσίᾳ γνώμῃ κινητόν (≡14Δ_044≡> δείξας ἐφ᾿ ἑαυτοῦ τό πεφυκός ἐφ᾿ ἡμῶν εἶναι γνώμης κινητικόν.

Ὅπερ τοῖς ἑξῆς σαφηνίζων φησίν ὁ διδάσκαλος· "Τί ἄν τις τά λοιπά πάμπολλα ὄντα διέλθοι; δι᾿ ὧν ὁ θείως ὁρῶν ὑπέρ νοῦν γνώσεται καί τά ἐπί τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχοντα». Τά γάρ τῆς φύσεως πάντα μετά τῆς φύσεως κατά σύλληψιν ἄῤῥητον ὑποδύς ὁ ὑπερούσιος Λόγος οὐδέν εἶχεν ἀνθρώπινον φυσικῷ λόγῳ καταφασκόμενον, ὅ μή καί θεῖον ἦν, τρόπῳ τῷ ὑπέρ φύσιν ἀποφασκόμενον. Ὧν ὑπέρ νοῦν ὡς ἀναπόδεικτος ὑπῆρχεν ἡ γνῶσις, μόνην κατάληψιν ἔχουσα τήν πίστιν τῶν γνωσίως τό τοῦ Χριστοῦ σεβαζομένων μυστήριον. Οὗτινος ὥσπερ συνοπτικόν τόν λόγον ἀποδιδούς φησι· " Καί γάρ, ἵνα συνελόντες εἴπωμεν, οὐδέ ἄνθρωπος ἦν», ὅτι φύσει τῆς κατά φύσιν ἀνάγκης ἄνετος ἦν, τῷ καθ᾿ ἡμᾶς οὐχ ὑπαχθείς θεσμῷ γενέσεως. "Οὐχ ὡς μή ἄνθρωπος», ὅτι κατ᾿ οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ἦν, φύσει τῶν καθ᾿ ἡμᾶς φυσικῶν ἀνεχόμενος, "ἀλλ᾿ ὡς ἐξ ἀνθρώπων»· ἐπείπερ ἡμῖν ὁμοούσιος ἦν, ὅπερ ἡμεῖς κατά φύσιν ἄνθρωπος ὤν, "ἀνθρώπων ἐπέκεινα», (=1056=) καινότητι τρόπων, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς, τήν φύσιν περιγράφων.

" Καί ὑπέρ ἄνθρωπον ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς», τούς ὑπέρ φύσιν τρόπους καί τούς κατά φύσιν λόγους ἀλυμάντως ἔχων

ἀλλήλοις συνημμένους, ὧν ἀμήχανος ἡ σύμβασις ἦν, αὐτός ᾧ μηδέν ἐστιν ἀμήχανον ἀληθής γενόμενος ἕνωσις μηδετέρῳ τό παράπαν ὧν ὑπόστασις ἦν θατέρου κεχωρισμένως ἐνεργῶν, δι᾽ ἑκατέρου δέ μᾶλλον πιστούμενος θάτερον· εἴπερ ἄμφω κατ᾽ ἀλήθειαν ὤν ὡς μέν Θεός τῆς ἰδίας ἦν κινητικός ἀνθρωπότητος, ὡς ἄνθρωπος δέ τῆς οἰκείας ἐκφαντικός ὑπῆρχε θεότητος. Θεϊκῶς μέν, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, τό πάσχειν ἔχων, (≡14Δ_046≡> ἑκούσιον γάρ, ἐπεί μή ψιλός ἄνθρωπος ἦν, ἀνθρωπικῶς δέ τό θαυματουργεῖν, διά σαρκός γάρ, ἐπεί μή γυμνός ὑπῆρχε Θεός. Ὡς εἶναι τά μέν πάθη θαυμαστά τῇ κατά φύσιν θεϊκῇ δυνάμει τοῦ πάσχοντος καινιζόμενα, τά δέ θαύματα παθητά, τῇ κατά φύσιν τοῦ αὐτά θαυματουργοῦντος παθητικῇ δυνάμει συμπληρούμενα τῆς σαρκός. Ὅπερ εἰδώς ὁ διδάσκαλός φησι· " Καί τό λοιπόν οὐ κατά Θεόν τά θεῖα δράσας», ὅτι μή μόνον θεϊκῶς κεχωρισμένα σαρκός, οὐ γάρ ὑπερούσιος μόνον, οὔτε τά ἀνθρώπινα κατά ἄνθρωπον, ὅτι μή μονον σαρκικῶς κεχωρισμένα θεότητος, οὐ γάρ ἄνθρωπος μόνον, "ἀλλ᾽ ἀνδρωθέντος Θεοῦ καινήν τινα τήν " θεανδρικήν" ἐνέργειαν ἡμῖν πεπολιτευμένος». Καί γάρ προσλήψει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς, ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος, τήν δέ θεϊκήν ἐνέργειαν καθ᾽ ἕνωσιν ἄῤῥητος τῇ συμφυΐα τῆς σαρκικῆς ἐσχηκώς ἀνδρωθεῖσαν, τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκε θεανδρικῶς, ἤγουν θεϊκῶς ἅμα καί ἀνδρικῶς τά τε θεῖα καί τά ἀνθρώπινα δράσας, ἤ σαφέστερον εἰπεῖν, θεϊκήν ἐν ταυτῷ καί ἀνδρικήν ἐνέργειαν πεπολιτευμένος.

Οὐκοῦν ἀποφάσει τῆς τῶν θείων καί ἀνθρωπίνων πρός ἄλληλα διαιρέσεως τήν τῆς ἑνώσεως κατάφασιν ὁ σοφός ποιησάμενος τήν φυσικήν τῶν ἡνωμένων διαφοράν οὐκ ἠγνόησεν· ἡ γάρ ἕνωσις τήν διαίρεσιν ἀπωσαμένη τήν διαφοράν οὐκ ἐλώβησεν. Εἰ δέ τῆς διαφορᾶς τόν λόγον ὁ τῆς ἑνώσεως τρόπος ἔχει σωζόμενον, ἄρα περίφρασίς ἐστιν ἡ τοῦ ἁγίου φωνή, καταλλήλῳ κλήσει τοῦ διττοῦ τήν φύσιν Χριστοῦ τήν διττήν παραδηλοῦντος ἐνέργειαν· εἴπερ φύσει τε καί ποιότητι κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἐκ τῆς ἑνώσεως ὁ τῶν ἡνωμένων οὐσιώδης μεμείωται λόγος. Ἀλλ᾽ οὐχ ὥς τινι, ἀποφάσει τῶν ἄκρων τινός μέσου ποιουμένου κατάφασιν. Οὐκ ἔστι γάρ τι μέσον ἐπί Χριστοῦ, τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει καταφασκόμενον. " Καινήν μέν», ὡς κοινοῦ μυστηρίου χαρακτηριστικήν, οὗ λόγος ἐστίν ὁ ἀπόῤῥητος (≡14Δ_048≡> τρόπος (=1057=) τῆς συμφυΐας. Τίς γάρ ἔγνω πῶς σαρκοῦται Θεός, καί μένει Θεός; πῶς μένων Θεός ἀληθής, ἄνθρωπός ἐστιν ἀληθής; ἄμφω δεικνύς ἑαυτόν ἀληθῶς ὑπάρξει φυσικῇ, καί δι' ἑκατέρου θάτερον, καί μηδετέρῳ τρεπόμενος. Ταῦτα μόνη πίστις χωρεῖ, σιγῇ τιμῶσα τόν Λόγον, οὗτινος τῇ φύσει τῶν ὄντων ἐμπέφυκε λόγος οὐδείς. "Θεανδρικήν" δέ, οὐχ ὡς ἁπλῆν, οὐδέ πρᾶγμά τι σύνθετον, καί ἤ μόνης γυμνῆς κατά φύσιν θεότητος, ἤ μόνης ψιλῆς ὑπάρχουσαν ἀνθρωπότητος, ἤ συνθέτῳ φύσει τινῶν ἄκρων μεταιχμίῳ προσήκουσαν, ἀλλ᾽ ἀνδρωθέντι Θεῷ, τουτέστι τελείως ἐνανθρωπήσαντι, προσφυεστάτην. Οὐδ᾽ αὖ πάλιν μίαν, ὡς οὐκ ἄν ἄλλως νοηθῆναι "τῆς καινῆς" καθά τισιν ἔδοξεν, ἤ "μιᾶς δυναμένης»· ποιότητος γάρ, ἀλλ᾽ οὐ ποσότητος ἡ "καινότης»· ἐπεί

καί φύσιν ἐξ ἀνάγκης ἑαυτῇ συνεισάξει τοιαύτην· εἴπερ πάσης φύσεως ὅρος ὁ τῆς οὐσιώδους αὐτῆς ἐνεργείας καθέστηκε λόγος, ἥν οὐ διπλῆν εἴποι ποτ᾽ ἄν τραγελάφων μύθοις φιλοτιμούμενος.

Πῶς δέ καί τούτου δοθέντος ὁ τοῦτο πεφυκώς μίαν ἔχων ἐνέργειαν, καί ταύτην φυσικήν, ἐπιτελέσει τῇ αὐτῇ τά θαύματα καί τά πάθη, λόγῳ φύσεως ἀλλήλων διαφέροντα, δίχα στερήσεως ἐπισυμβαινούσης τῇ ἀπογενέσει τῆς ἕξεως; Οὐδέν γάρ τῶν ὄντων μιᾷ καί τῇ αὐτῇ ἐνεργείᾳ τἀναντία πέφυκε δρᾶν, ὅρῳ τε καί λόγῳ συνεχόμενον φύσεως. Διό μίαν ἁπλῶς ἤ φυσικήν ἐπί Χριστοῦ θεότητος καί σαρκός ἐνέργειαν λέγειν οὐ θέμις, εἴπερ μή ταυτόν ποιότητι φυσικῇ θεότης καί σάρξ, ἐπί καί φύσιν, καί γενήσεται τετράς ἡ τριάς. Οὔτε γάρ κατά φύσιν, οὔτε κατά δύναμιν, οὔτε κατ᾽ ἐνέργειαν, γέγονε ταυτόν, φησί, τῇ σαρκί. Οὐδενί γάρ ᾧ πέφυκεν εἶναι διά τήν μίαν οὐσίαν Πατρί καί Πνεύματι ταυτόν ὁ Υἱός, γέγονε ταυτόν τῇ σαρκί διά τήν ἕνωσιν, κἄν πεποίηκεν αὐτήν ζωοποιόν ἑνώσει τῇ πρός αὐτόν, (≡14Δ_050≡> ἔχουσαν τό φύσει θνητόν. Ἐπεί καί τρεπτῆς ὑπάρχων δειχθήσεται φύσεως, καί τήν οὐσίαν τῆς σαρκός εἰς ὅπερ οὐκ ἦν ἀλλοιώσας, καί ταυτόν πεποιηκώς τῇ φύσει τήν ἕνωσιν.

Τήν γάρ θεανδρικήν ἐνέργειαν, ὡς ἀπεδόθη νοήσωμεν· ἥν ἡμῖν οὐχ ἑαυτῷ πολιτευσάμενος τήν φύσιν τοῖς ὑπέρ φύσιν ἐκαίνισε. Πολιτεία γάρ ἐστι βίος κατά νόμον φύσεως διεξαγόμενος. Διπλοῦς δέ ὤν τήν φύσιν ὁ Κύριος, εἰκότως βίον ἔχων ἐφάνη κατάλληλον, νόμῳ τε θείῳ καί ἀνθρωπίνῳ, κατά ταυτόν ἀσυγχύτως συγκεκροτημένον· καινόν καί αὐτόν, οὐχ ὡς μόνον ξένον τοῖς ἐπί γῆς καί παράδοξον, καί οὕτω τῇ φύσει τῶν ὄντων διεγνωσμένον, ἀλλά καί χαρακτῆρα καινῆς τοῦ καινῶς βιώσαντος ἐνεργείας. Ἥν θεανδρικήν τυχόν προσηγόρευσεν ὁ τῷ μυστηρίῳ τούτῳ κλῆσιν ἐπινοήσας ἁρμόδιον, ἵνα δείξῃ τόν κατά τήν ἀπόῤῥητον ἕνωσιν τῆς ἀντιδόσεως τρόπον, κατ᾽ ἐπαλλαγήν τά φυσικῶς ἑκατέρῳ μέρει τοῦ Χριστοῦ προσόντα θατέρῳ πεποιημένον, χωρίς τῆς ἑκατέρου μέρους πρός θάτερον κατά τόν φύσει (=1060=) λόγον μεταβολῆς καί συμφύρσεως.

Ὥσπερ γάρ τοῦ πυρακτωθέντος ξίφους τό τμητικόν γέγονε καυστικόν, καί τό καυστικόν τμητικόν (ἡνώθη γάρ ὥσπερ σιδήρῳ τό πῦρ), οὕτω καί τῷ τοῦ σιδήρου τμητικῷ τό τοῦ πυρός καυστικόν, καί γέγονε μέν καυστικός ὁ σίδηρος ἑνώσει τῇ πρός τό πῦρ, καί τμητικόν τό πῦρ ἑνώσει τῇ πρός τόν σίδηρον· οὐδέτερον δέ τρόπον τῇ καθ᾽ ἕνωσιν ἀντιδόσει πρός θάτερον πέπονθεν, ἀλλ᾽ ἑκάτερον κἀν τῇ τοῦ συγκειμένου καθ᾽ ἕνωσιν ἰδιότητι μεμένηκε τῆς κατά φύσιν οἰκείας ἀνέκπτωτον· οὕτω κἀν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας σαρκώσεως θεότης καί ἀνθρωπότης ἡνώθη καθ᾽ ὑπόστασιν, μηδετέρας τῆς φυσικῆς ἐκστάσης ἐνεργείας διά τήν ἕνωσιν, μήτε μήν ἄσχετον αὐτήν κεκτημένης μετά τήν ἕνωσιν, καί τῆς συγκειμένης καί συνυφεστώσης διακεκριμμένην. Ὅλῃ γάρ τῇ δραστικῇ δυνάμει τῆς οἰκείας θεότητος ὁ σαρκωθείς Λόγος ὅλην ἐσχηκώς συμφυεῖσαν καθ᾽ ἕνωσιν (≡14Δ_052≡> ἄλυτον τήν παθητικήν τῆς ἰδίας ἀνθρωπότητος δύναμιν ἀνθρωπίνως Θεός ὤν ἐνήργει τά θαύματα, διά σαρκός φύσει παθητῆς συμπληρούμενα, καί θεϊκῶς

ἄνθρωπος ὤν διεξῄει τά πάθη τῆς φύσεως, κατ᾽ ἐξουσίαν ἐπιτελούμενα θεϊκήν· ἄμφω δέ μᾶλλον θεανδρικῶς, ὡς Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὤν τοῖς μέν ἡμᾶς ἑαυτοῖς ἀποδιδούς, φανέντας ὅπερ γεγόναμεν, τοῖς δέ διδούς ἡμᾶς ἑαυτῷ, γενομένους ὅπερ παρέδειξε, καί δι᾽ ἀμφοτέρων πιστούμενος τήν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἅπερ ὑπῆρχεν ἀλήθειαν, ὡς μόνος ἀληθής και πιστός, καί ὅπερ ἐστι παρ᾽ ἡμῶν ὁμολογεῖσθαι βουλόμενος.

Ὅν ἔχοντες, ἡγιασμένοι λόγῳ τε καί βίῳ, μορφούμενον μιμήσασθε τήν μακροθυμίαν, καί τήν παροῦσαν δεχόμενοι γραφήν, φάνητέ μοι τῶν ἐμφερομένων φιλάνθρωποι κριταί νικῶντες συμπαθείᾳ τά τοῦ παιδός ὑμῶν ὀλισθήματα, μόνην ταύτην ἐκδεχομένῳ τῆς εὐπειθείας ἀντίδοσιν, καί γένεσθέ μοι μεσῖται τῆς πρός αὐτόν καταλλαγῆς εἰρήνην δημιουργοῦντες τήν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν, ἧς αὐτός ἄρχων ἐστίν ὁ Σωτήρ, ἕξει πρακτικῇ τῆς τῶν παθῶν ταραχῆς ἐλευθερῶν τούς φοβουμένους αὐτόν, καί Πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, Πνεύματι γεννῶν δι᾽ ἀγάπης καί γνώσεως τούς τόν ἄνω κόσμον πληρώσαντας.

Αὐτῷ δόξα, μεγαλωσύνη, κράτος, σύν τῷ Πατρί καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

## ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΖΙΚΟΥ ΜΑΞΙΜΟΣ ΕΝ ΚΥΡΙῼ ΧΑΙΡΕΙΝ

**ΠΡΟΛΟΓΟΣ**

(≡14Δ_054≡> (=1061=)

Ἐπαινοῦνται μέν, καί τυχόν δικαίως, παρά πάντων τῆς φιλομαθείας ἕνεκεν οἱ προθυμότεροι τῶν καλῶν ἐρασταί καί τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐπιστήμης ἐπιμεληταί σπουδαιότεροι τοῖς κρείττοσι καί τῶν κρειττόνων διδασκάλοις προσιόντες, ὅτι δι᾽ ἐρωτήσεως τήν γνῶσιν τῶν ἠγνοημένων καί τήν ἐπιστήμην ἀνεπαισχύντως λαμβάνοντες σφᾶς αὐτούς ἀγνοίας (=1064=) καί ἀπειρίας καί τοῦ κατ᾽ αὐτάς ὀνείδους ἐλευθεροῦσιν. Ὑμᾶς δέ τίς ἄν ἀξίως ἐπαινέσειε λόγος; ἤ τίς ἀνθρώπων κἄν διανοίᾳ περιλαβεῖν ὑμῶν τό τῆς ἀρετῆς μέγεθος ἱκανός εὑρεθήσεται; Ὅτι δόκιμοι λογικῶν προβάτων ποιμένες ὑπάρχοντες, καί πρός τήν ἄνω μάνδραν φωναῖς σύριγγος πνευματικῆς ἀνάγειν τε και ἀπάγειν εἰδότες, οἷα δή τῆς ἀνεφίκτου τοῖς ἄλλοις τῶν θείων μυστικῆς γνώσεως τήν ἕξιν προειληφότες· καθ᾽ ἥν τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀξίως πεπιστωμένοι τούς οἴακας νηός τρόπον ἐπιστημόνως ἰθύνετε, μετά τοῦ φόρτου τῆς πίστεως καί τῆς τοῦ κατά Θεόν βίου εὐπρεπείας, πρός τόν λιμένα τοῦ θείου θελήματος, μηδέν τῶν κατά τήν θάλασσαν τοῦ βίου πειρασμῶν παραβλαβεῖσαν. Περί τῶν ἐγνωσμένων ὑμῖν, ὧν καί ἐξηγητάς ὑμᾶς κατέστησεν ὁ Θεός, οὐ μόνον τούς σοφωτέρους, εἴπερ τις ὑμῶν ἐστιν ὅλως κατά τήν γνῶσιν ἀνώτερος, ἀλλά καί τούς μηδενός ἀξίους καί παντελῶς παντός ἀπείρους μαθήματος, πίστει τοῦ εὑρεῖν τι, καθώς εἰώθατε, καί παρά τοῖς ἀσήμοις ἐπίσημον ἐρωτᾷν οὐχ ἡγεῖσθε ἀνάξιον.

(≡14Δ_056≡> Διό κἀγώ δεξάμενος τήν τιμίαν ὑμῶν ἐπιστολήν τόν περί ἑκάστου τῶν ἀπορηθέντων ὑμῖν κεφαλαίων ἐν τοῖς τοῦ

ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγοις, περί ὧν ἐφιλοπονοῦμεν ἡνίκα σύν ἀλλήλοις ἦμεν, ἀποδοθέντα τό τηνικαῦτα λόγου γραφῇ καταθεμένῳ στεῖλαι ὑμῖν κελεύουσαν, ὑμᾶς μέν εἰκότως τῆς ἀρετῆς ἐθαύμασα καί τῆς κατ᾽ αὐτήν χριστοπρεποῦς ὑμῶν πτωχείας τό παμφαές καί ὑψηλόν ἀνύμνησα, μᾶλλον δέ τόν κατά πάντα τρόπον δι᾽ ὑμῶν τε καί ἐν ὑμῖν δοξαζόμενον Κύριον, τόν καί ποιήσαντα ὑμᾶς καί τήν πρός τό ἀξίους αὐτοῦ γενέσθαι χαρισθεῖσαν ὑμῖν δύναμιν τοῖς ἑαυτοῦ ἰδιώμασι δι᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων καί τῆς ἀληθείας ἀριδήλως ὡραϊσμένην ἐκφαίνοντα, μέχρις ἐμοῦ τοῦ μικροῦ καί μηδενός ἀξίου καί ἀμαθοῦς καί πάσης γυμνοῦ παντάπασιν ἀρετῆς καί γνώσεως. Περί τούτου ταπεινωθέντας θεώμενος ἐμαυτόν δέ καταδέξασθαι ὑμῶν τό ἐπίταγμα κατά δύναμιν ἐβιασάμην, μηδένα τοῦ προπετής νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χάριν ποιησάμενος λόγον· ἀλλά καί ὑμεῖς τόν προσφιλῆ καί ἐράσμιον τῆς εὐπειθείας μισθόν ἀντιλαβεῖν ἐκδεχομένῳ τάς ὑμετέρας ἐκτενεῖς εὐχάς συνήθως χαρίσασθε, ὅπως Χριστός ὁ Θεός, ἡ ἑτοίμη τῶν φοβουμένων αὐτόν βοήθεια, ἔλθοι μοι τῷ λόγῳ σύμμαχος, μᾶλλον δέ τόν τοῦ λέγειν ὅλον εὐσεβῶς ὡς Λόγος χορηγήσοι λόγον.

Ἀξιῶ δέ ὑμᾶς ἐντυγχάνοντας, μή τήν κεκομψευμένην ἐπιζητεῖν πρός ἐμοῦ λέξιν, τούς περικομποῦντας τήν ἀκοήν λόγους οὐκ ἔχοντος, καί ταῖς περιέργοις τομαῖς ἐμπεριηχήτους ποιεῖν ἀγνοοῦντος. Ἀτριβής γάρ ὤν τῶν τοιούτων μαθημάτων, καί τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς μελέτης ἄπειρος τυγχάνων, ἀγαπητόν ἡγοῦμαι καί (=1065=) ἐπευκτόν, εἰ τῆς διανοίας τοῦ ἁγίου τούτου καί μεγάλου διδασκάλου, κἄν ἐν χυδαίᾳ φράσει, καί τοῦτο ποσῶς, καταστοχάσαιμι, μήτι δέ τῷ πολυστίχῳ τῶν ἐξηγήσεων ἐπισκήπτειν. Ὁ Θεολόγος γάρ οὗτος ἀνήρ, ὡς ἴστε, βραχυλόγος ὑπάρχων καί πολύνους ἀνάγκην δίδωσι τῷ ἐξαπλοῦν βουλομένῳ τόν αὐτοῦ σκοπόν, κἄν ὁ ῥητορικώτατος ᾖ καί φιλοσοφώτατος, διά πολλῶν ἰέναι, καί μάλιστα ἐμοί τῷ ἰδιώτῃ· εἰ δ᾽ ὑμᾶς συνήθως ὁ (≡14Δ_058≡> θεοφιλής ἀνακινήσοι ζῆλος πρός τό σύντομον ἅμα καί εὐφραδές τά γραφόμενα μετακομίσαι, ἤ καί τόν νοῦν ὅλον διορθώσασθαι πρός τό ὑψηλότερον, μισθόν αὐτοτελῆ λήψεσθε, τάς τοῦ θεοφόρου πρός τόν Δεσπότην τῶν ὅλων εὐχάς, ἅτε μή συγχωρήσαντες αὐτοῦ τά θεῖα καί ὑπερφυῆ νοήματα ταῖς ἀποτεύκτοις καί χαμαιπετέσιν ἐπιβολαῖς παρασύρεσθαι. Ἀκολούθως δέ τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιστολῇ τήν περί ἑκάστου κεφαλαίου ποιησάμενος ζήτησιν κατεθέμην τῷ γράμματι, χρηστούς καί φιλανθρώπους ὑμᾶς τῶν λεγομένων κριτάς γενέσθαι παρακαλῶν.

**Α (1). «...ΚΑΤΑΣΠΩΣΑΙΣ Ή ΚΑΤΕΧΟΥΣΑΙΣ ..».**

Ἐκ τοῦ περί φιλοπτωχίας λόγου, εἰς τό, "Φείδομαι ὡς συνεργοῦ, καί οὐκ ἔχω πῶς φύγω τήν ἐπανάστασιν, ἤ πῶς μή ἀπό Θεοῦ πέσω βαρηθείς ταῖς πέδαις κατασπώσαις ἤ κατεχούσαις εἰς ἔδαφος».

Οὐ ταυτόν τῷ κατασπᾶσθαι τό κατέχεσθαι νενόηται τῷ μακαρίῳ τούτῳ ἀνδρί, μή οὕτω νομίσῃς, δοκιμώτατε, εἴπερ τί σοι νοεῖν τῆς αὐτοῦ μεγαλονοίας ἄξιον διεσπούδασται· ἐπεί περιττός

οὕτω τοῖς λόγοις καί τόν νοῦν τῷ λόγῳ μή ἐφιστάμενον ἔχων ἀναφανήσεται, εἴπερ μή πάσῃ συλλαβῇ σχεδόν τήν πρέπουσαν ἐνθέμενος ἔννοιαν πρός τά κάλλιστά τε καί χρήσιμα τούς ὀπαδούς ὁδηγεῖν παντί τρόπῳ διεγνωκέναι ὑποληφθῇ. Οὐχ οὕτω δέ ταῦτ᾽ ἔχει, πόθεν; ἀλλά καί νῷ λόγον σοφῷ συνίστησι, καί λόγῳ ὑψηλῷ νοῦν ἐφίστησιν ὑψηλότερον, ἵν᾽ ὑψηλός ὑψηλῷ διαγγέλληται, καί τῆς ἀληθείας ποσῶς δι᾽ ἀμφοῖν τό τέως τοῖς πολλοῖς ἤ καί πᾶσιν ἀνεπίβατον μέγεθος διαδειχθῇ. Ἵνα δέ φανερόν ἅπαν ἡμῖν γένηται τῶν λεγομένων τό αἴνιγμα, αὐτά ὡς ἔχει τοῦ μακαρίου σκοπήσωμεν τά ῥητά.

Φείδομαι, φησίν, ὡς συνεργοῦ, καί οὐκ ἔχω πῶς φύγω (≡14Δ_**060**≡> τήν ἐπανάστασιν, ἤ πῶς μή ἀπό Θεοῦ πέσω βαρηθείς ταῖς πέδαις, κατασπώσαις ἤ κατεχούσαις είς ἔδαφος. Ταῦτ᾽ εἰπών οὐχ ἑαυτῷ πάντως, ἀλλά δι᾽ ἑαυτοῦ τῷ κοινῷ τῆς ἀνθρωπότητος διαλέγεται, εἰδώς ὅτι πᾶς τις ὁ σωτηρίας ἐρῶν ἤ πράξει ἤ θεωρίᾳ πάντως προσανέχει. Ἀρετῆς γάρ καί γνώσεως χωρίς οὐδαμῶς οὐδείς πώποτε τυχεῖν σωτηρίας δεδύνηται. Εἴπερ οὖν τῶν διά θεωρίας, φησί, Θεῷ προσεδρευόντων καί τοῦ μακαρίου κάλλους κατατρυφώντων καθέστηκα εἷς, εἰρήνην ἔχων παντάπασι καί ἁγιασμόν, (=1068=) ὡς ἐμαυτόν ἁπλώσας Θεῷ, ἀδιαιρέτῳ κατά τήν γνώμην ταυτότητι, τῷ τάς ἀλόγους δυνάμεις τῆς ψυχῆς λογίσαι τε πρεπόντως καί νῷ διά λόγου προσαγαγεῖν καί οἰκειώσασθαι, θυμόν λέγω καί ἐπιθυμίαν, τόν μέν εἰς ἀγάπην, τήν δέ εἰς χαράν μεταβαλών, εἴπερ χαρᾶς ἴδιον τό σκιρτᾷν θεοπρεπῶς καί ἀγάλλεσθαι κατά τόν ἐκ μήτρας προσκιρτήσαντα Ἰωάννην, τόν μέγαν τῆς ἀληθείας πρόδρομόν τε καί κήρυκα, ἤ τόν ἐπί τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ τοῦ Ἰσραήλ βασιλέα Δαβίδ.

Ἐν μήτρᾳ γάρ (κἄν εἰ τραχύς ὁ λόγος ὡς ἀτριβής τοῖς πολλοῖς, ἀλλ᾽ οὖν ἀληθής) καί ἡμεῖς καί ὁ Θεός Λόγος ἐσμέν ὁ τοῦ παντός Ποιητής καί Δεσπότης, ἐν τῇ παρούσῃ τῆς ζωῆς καταστάσει, ὁ μέν ἀμυδρῶς ὡς ἐν μήτρᾳ, καί μόγις τῷ αἰσθητῷ τούτῳ κόσμῳ διαφαινόμενος, καί τοῦτο τοῖς κατά Ἰωάννην τῷ Πνεύματι, οἱ δ᾽ ἄνθρωποι, ὡς ἐκ μήτρας τῆς ὑλικῆς περιστάσεως, κἄν ποσῶς τόν ἐν τοῖς οὖσιν ἐγκρυπτόμενον διαβλέποντες λόγον. Καί τοῦτ᾽ ἄνπερ ὦσι ταῖς Ἰωάννου αὐχοῦντες χάρισι. Πρός γάρ τήν ἄφατον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δόξαν τε καί λαμπρότητα καί τήν τῆς κατ᾽ αὐτόν ζωῆς ἰδιότητα μήτρας οὐδέν διαφέρει ζόφῳ περικεχυμένης συγκρινομένη ἡ παροῦσα ζωή, ἐν (≡14Δ_**062**≡> ᾗ δι᾽ ἡμᾶς τούς νηπιάσαντας ταῖς φρεσί καί ὁ Θεός Λόγος τέλειος ὤν καί ὑπερτελής, ὡς φιλάνθρωπος, ἐνηπίασεν.

Εἴπερ οὖν, ὡς εἴρηται, τοιοῦτός τις ὑπάρχω, καί τῆς ἐφικτῆς ἀνθρώποις κατά τήν παροῦσαν ζωήν ἐπέβην θείας ἀκρότητος, ἀμελήσω δέ τῆς θεοειδοῦς ἕξεως, ἐμαυτόν πρός τήν τοῦ σώματος ἑκουσίως ἐπικλίνας στοργήν, κατεσπάσθην βαρηθείς ταῖς πέδαις, ἤτοι ταῖς φροντίσι, καί ἀπό Θεοῦ ἔπεσον, ὡς τήν περί μόνης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μέριμνάν τε καί ζήτησιν ᾧ μή θέμις ἦν, τῇ γηΐνῃ λέγω ζωῇ, προσνείμας, καί ταῖς αἰσθήσεσι συμφέρεσθαι μᾶλλον, ἤ πρός Θεόν φέρεσθαι τήν διάνοιαν ἀνασχόμενος. Εἰ δέ τῶν ἔτι διά τῆς πρακτικῆς πολεμικῶς κατά τῶν παθῶν ὡπλισμένος

εἰμί, μήπω τῶν δι᾽ αὐτῶν ἑλεῖν βουλομένων ἐχθρῶν καθαρῶς ὑπαλύξας τούς δόλους, καί στέρξω ἀδιακρίτως τό σῶμα, κατεσχέθην ὑπ᾽ αὐτοῦ δῆλον, ὡς τήν πρός αὐτό σχέσιν τοῦ δι᾽ ἀρετῆς χωρισμοῦ προελόμενος. Κατασπᾶται οὖν ἄρα ὁ θεωρητικός ἄσχετος ἤδη κατά τήν ἕξιν γινόμενος τῷ σώματι, τῶν θείων ἀμελῶν θεαμάτων. Κατέχεται δέ ὁ πρακτικός ὁ τῷ σώματι μαχόμενος, ἐνδιδούς τῇ πρός αὐτό πάλῃ, καί τοῦ πονεῖν ὑπέρ ἀρετῆς, ἥτις ἐστί ψυχῆς ἐλευθερία, τό δοῦλον εἶναι παθῶν ἐπιλεγόμενος.

**Β** (2). **«...ΜΟΙΡΑΝ ΗΜΑΣ ΟΝΤΑΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΑΝΩΘΕΝ ΡΕΥΣΑΝΤΑΣ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, "Τίς ἡ περί ἐμέ σοφία, καί τί τό μέγα τοῦτο μυστήριον; ἤ βούλεται μοῖραν ἡμᾶς ὄντας Θεοῦ, καί ἄνωθεν ῥεύσαντας, ἵνα μή διά τήν ἀξίαν ἐπαιρόμενοι καί μετεωριζόμενοι καταφρονῶμεν τοῦ Κτίσαντος, ἐν τῇ πρός τό σῶμα πάλῃ καί μάχῃ πρός αὐτόν ἀεί βλέπειν, καί τήν συνεζευγμένην ἀσθένειαν παιδαγωγίαν εἶναι τοῦ ἀξιώματος; "

(=1069=) Τούτοις τινές ἐντυγχάνοντες τοῖς λόγοις, μηδένα, ὡς ἔοικεν, (≡14Δ_064≡> ὑπέρ τοῦ πονεῖν τῆς ζητήσεως ἕνεκεν τοῦ ἀληθοῦς μισθόν ἐκδεχόμενοι, πρός τό εὔκολον καί πολλάς ἔχον ἤδη ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων τάς ἀφορμάς καταφεύγουσι, φάσκοντες τήν τέ ποτε οὖσαν κατά τό δόξαν αὐτοῖς τῶν λογικῶν ἑνάδα καθ᾽ ἥν συμφυεῖς ὄντες Θεῷ τήν ἐν αὐτῷ μόνην ἔχομεν καί ἵδρυσιν, προσέτι γε καί τήν γενομένην κίνησιν, ἐξ ἧς σκεδασθέντα διαφόρως τά λογικά πρός γένεσιν τοῦ σωματικοῦ τούτου κόσμου τόν Θεόν ἰδεῖν παρεσκεύασαν, χάριν τοῦ ἐνδῆσαι αὐτά σώμασιν ἐπί τιμωρίᾳ τῶν προημαρτημένων, διά τούτων αἰνίττεσθαι τῶν λόγων νομίζοντες τόν διδάσκαλον. Ἀλλ᾽ ἠγνόησαν ὡς ἀδύνατα ὑποτίθενται καί τῶν ἀμηχάνων καταστοχάζονται, καθώς προϊών μετά τοῦ εἰκότος ὁ ἀληθής ἀποδείξει λόγος.

Εἰ γάρ τό θεῖον ἀκίνητον, ὡς πάντων πληρωτικόν, πᾶν δέ τό ἐκ μή ὄντων τό εἶναι λαβόν καί κινητόν, ὡς πρός τινα πάντως φερόμενον αἰτίαν, οὔπω δέ οὐδέν κινούμενον ἔστη, ὡς τῆς κατ᾽ ἔφεσιν κινήσεως τήν δύναμιν μήπω τῷ ἐσχάτῳ προσαναπαῦσαν ὀρεκτῷ (οὐδέν γάρ ἱστᾷν ἄλλο τό φερόμενον κατά φύσιν πέφυκεν ἤ ἐκεῖνο δεικνύμενον), οὐδέν ἄρα κινούμενον ἔστη, ὡς τοῦ ἐσχάτου μήπω τυχόν ὀρεκτοῦ· ἐπεί μηδ᾽ ἐκεῖνό πω φανέν τῶν περί αὐτό φερομένων τήν κίνησιν ἔστησεν. Εἰ δέ τοῦτό ποτε γεγενῆσθαι ἐξ ἐπιτάγματος κελεύουσι, καί τῆς ἐν ἐσχάτῳ καί μόνῳ ὀρεκτῷ ἱδρύσεώς τε καί μονῆς παρακινηθέντα τά λογικά τόν σκεδασμόν ἔλαβεν, ἵνα μή λέγων ἐρεσχελῶ, τίς ἡ ἀπόδειξις, τάς αὐτάς ἐπί τοῖς αὐτοῖς ἐπ᾽ ἄπειρον ἕξειν τά λογικά μετεμπτώσεις ἐξ ἀνάγκης εἰκότως ὑποθήσονται. Οὗτινος γάρ διά τῆς πείρας καταφρονεῖν ἅπαξ δεδύνηνται, καί εἰς (≡14Δ_066≡> ἀεί δυνήσεσθαι οὐδείς ὁ κωλύσων ἔστι λόγος. Τοῦ δέ οὕτω φέρεσθαι τά λογικά καί μηδεμίαν ἔχειν ἤ ἐλπίζειν βάσιν ἀμετάθετον τῆς ἐν τῷ καλῷ παγιότητος, τί ἄλλο γένοιτ' ἄν ἐλεινότερον;

Εἰ δέ δύνασθαι μέν φαῖεν, μή βούλεσθαι δέ, διά τήν γενομένην πεῖραν τοῦ ἐναντίου, καί οὕτως οὐ δι᾽ ἑαυτό, ὡς καλόν,

ἀλλά διά τό ἐναντίον τό καλόν αὐτοῖς ἔσται ἐξ ἀνάγκης στεργόμενον, ὡς οὐ φύσει ἤ κυρίων ὄν ἐραστόν. Πᾶν γάρ ὅ μή δι᾽ ἑαυτό ἀγαθόν ἐστι καί ἐραστόν καί πάσης ἑλκτικόν κινήσεως οὐ κυρίως καλόν. Καί διά τοῦτο οὐδέ καθεκτικόν εἰκότως τῆς τῶν ἐπ᾽ αὐτῷ ἡδομένων ἐφέσεως, ἀλλά καί χάριν λοιπόν ὁμολογήσαιεν ἄν τῷ κακῷ (=1072=) οἱ τοῦτο περιέποντες τό φρόνημα, ὡς δι᾽ αὐτοῦ τό δέον διδαχθέντες καί τήν ἐν τῷ καλῷ πῆξιν πῶς ἔχειν μεταμαθόντες καί γένεσιν αὐτό ἀναγκαίως εἴποιεν ἄν, εἴπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διέγνωσαν, καί τῆς φύσεως αὐτῆς χρησιμωτέραν, ὡς τοῦ συμφέροντος κατ᾽ αὐτούς οὖσαν διδακτικήν, καί τοῦ πάντων τιμιωτέρου κτήματος, τῆς ἀγάπης λέγω, γεννητικήν, καθ᾽ ἥν πέφυκε πάντα τά ἐκ Θεοῦ γινόμενα εἰς Θεόν συνάγεσθαι μονίμως τε καί ἀπαρατρέπτως.

Καί πάλιν, τῶν ἐκ Θεοῦ γενομένων νοητῶν τε καί αἰσθητῶν ἡ γένεσις τῆς κινήσεως προεπινοεῖται. Οὐ γάρ οἷόν τε πρό γενέσεως εἶναι κίνησιν. Τῶν γάρ γενομένων ἡ κίνησις, ἥτε νοητῶν, νοητή, ἥ τε αἰσθητῶν, αἰσθητή. Οὐδέν γάρ τῶν γενομένων ἐστί τό παράπαν τῷ καθ᾽ αὐτό λόγῳ ἀκίνητον, οὐδ᾽αὐτῶν τῶν ἀψύχων καί αἰσθητῶν, ὡς τοῖς ἐπιμελεστέροις τῶν ὄντων θεάμοσιν ἔδοξε. Κινεῖσθαι γάρ πάντα ἔφασαν, ἤ κατ᾽ εὐθεῖαν, ἤ κατά κύκλον, ἤ ἑλικοειδῶς. Πᾶσα γάρ κίνησις τῷ ἁπλῷ καί τῷ συνθέτῳ περιέχεται τρόπῳ. Εἰ τοίνυν προεπονοεῖται τῶν ὧν ἐστι κινήσεως ἡ γένεσις, ἐπιθεωρεῖται δή τῆς ὧν (≡14Δ_068≡> ἐστι γενέσεως ἡ κίνησις, ὡς μετ᾽ αὐτήν κατεπίνοιαν οὖσα. Ταύτην δέ τήν κίνησιν δύναμιν καλοῦσιν φυσικήν, πρός τό κατ᾽ αὐτήν τέλος ἐπειγομένην, ἤ πάθος, ἤτοι κίνησιν, ἐξ ἑτέρου πρός ἕτερον γινομένην, τέλος ἔχουσαν τό ἀπαθές, ἤ ἐνέργειαν δραστικήν, τέλος ἔχουσαν τό αὐτοτελές. Οὐδέν δέ τῶν γενητῶν ἑαυτοῦ τέλος ἐστίν, ἐπειδή οὔτε αὐταίτιον, ἐπεί καί ἀγένητον καί ἄναρχον καί ἀκίνητον, ὡς πρός μηδέν πῶς ἔχον κινηθῆναι. Ἐκβαίνει γάρ τῶν ὄντων τήν φύσιν, ὡς οὐδενός ἕνεκεν ὄν, εἴπερ ἀληθής ὁ περί αὐτοῦ ὁρισμός, κἄν ἀλλότριος ᾖ ὁ λέγων. Τέλος ἐστίν οὗ ἕνεκεν τά πάντα, αὐτό δέ οὐδενός ἕνεκεν. Οὐδέ αὐτοτελές, ἐπεί καί ἀνενέργητον, ὡς πλῆρες, καί ὡσαύτως καί μηδαμόθεν τό εἶναι ἔχον. Τό αὐτοτελές γάρ πως καί ἀναίτιον. Οὐδ᾽ ἀπαθές, ἐπεί καί μόνον καί ἄπειρον καί ἐπερίγραφον. Οὐ γάρ πάσχειν πέφυκε καθόλου τό ἀπαθές, τῷ μητ᾽ ἐρᾷν ἄλλου, ἤ κινεῖσθαι πρός ἄλλο τι κατ᾽ ἔφεσιν.

Οὐδέν ἄρα τῶν γενητῶν κινούμενον ἔστη, ὡς τῆς πρώτης καί μόνης αἰτίας, ἐξ ἧς τό εἶναι τοῦς οὖσι περίεστι, μήπω τυχόν, ἤ τοῦ ἐσχάτου ἐντός γενόμενον ὀρεκτοῦ, ἵν' ἐκ προγεγενημένης ἑνάδος ὁ τῶν λογικῶν σκεδασμός ἑαυτῷ τήν τῶν σωμάτων γένεσιν ἀκολούθως συνεισκομίσας νομισθῇ. Καί μαρτυροῦσι Μωϋσῆς καί Δαβίδ καί Παῦλος οἱ ἅγιοι, καί ὁ τούτων Δεσπότης Χριστός, ὁ μέν, Μή γεύσασθαι τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς τόν προπάτορα ἱστορήσας, καί ἄλλοθι εἰπών Οὐ γάρ ἥκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τήν κατάπαυσιν καί εἰς τήν κληρονομίαν, ἥν Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν. Ὁ δέ, (=1073=) Χορτασθήσομαι βοῶν ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τήν δόξαν σου· καί, Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρός τόν Θεόν τόν ἰσχυρόν τόν ζῶντα, πότε ἥξω καί ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τόν Θεόν. Ὁ δέ Φιλιππησίοις μέν

γράφων, Εἴ πως καταντήσω εἰς τήν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν, οὐχ ὅτι ἤδη (≡14Δ_070≡> ἔλαβον ἤ τετελείωμαι, διώκω δέ εἴ γε καταλάβω, ἐφ᾽ ᾧ καί κατελήφθην ὑπό Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἑβραίοις δέ, Ὁ γάρ εἰσελθών εἰς τήν κατάπαυσιν αὐτοῦ καί αὐτός κατέπαυσεν ἀπό τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπό τῶν ἰδίων, ὁ Θεός· Καί πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπιστολῇ μηδένα κομίσασθαι τάς ἐπαγγελίας διαβεβαιούμενος. Ὁ δέ, Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες και πεφορτισμένοι, κἀγώ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

Οὔπω οὖν οὐδαμῶς οὐδέν τῶν γενητῶν τήν φυσικήν δύναμιν πρός τό κατ᾽ αὐτήν τέλος κινουμένην ἔστησεν, οὐδέ τῆς ἐνεργείας ἐπαύσατο τῷ κατ᾽ αὐτήν τέλει προσερεῖσαν αὐτήν, οὐδέ τοῦ κατά κίνησιν πάθους τόν καρπόν ἐδρέψατο, τό ἀπαθές, φημί, καί ἀκίνητον. Μόνου γάρ Θεοῦ τό τέλος εἶναι καί τό τέλειον καί τό ἀπαθές, ὡς ἀκινήτου καί πλήρους καί ἀπαθοῦς, τῶν γενητῶν δέ τό πρός τέλος ἄναρχον κινηθῆναι καί ἀπόσῳ τέλει παῦσαι τήν ἐνέργειαν, καί παθεῖν, ἀλλ᾽ οὐκ εἶναι ἤ γενέσθαι κατ᾽ οὐσίαν τό ἄποιον· πᾶν γάρ γενητόν καί κτιστόν οὐκ ἄσχετον δηλονότι. Εὐγνωμόνως δέ τοῦ πάθους ἀκουστέον· οὐ γάρ τό κατά τροπήν ἤ φθοράν δυνάμεως ἐνταῦθα δηλοῦται πάθος, ἀλλά τό φύσει συνυπάρχον τοῖς οὖσι. Πάντα γάρ ὅσα γέγονε πάσχει τί κινεῖσθαι, ὡς μή ὄντα αὐτοκίνησις ἤ αὐτοδύναμις.

Εἰ τοίνυν γενητά ὑπάρχει τά λογικά καί κινεῖται πάντως, ὡς ἐξ ἀρχῆς κατά φύσιν διά τό εἶναι πρός τέλος κατά γνώμην διά τό εὖ εἶναι κινούμενα. Τέλος γάρ τῆς τῶν κινουμένων κινήσεως αὐτό τό ἐν τῷ ἀεί εὖ εἶναί ἐστιν, ὥσπερ καί ἀρχή αὐτό τό εἶναι ὅπερ ἐστίν ὁ Θεός, ὁ καί τοῦ εἶναι δοτήρ καί τοῦ εὖ εἶναι χαριστικός, ὡς ἀρχή καί τέλος· ἐξ αὐτοῦ γάρ καί τό ἁπλῶς κινεῖσθαι ἡμᾶς, ὡς ἀρχῆς, καί τό πῶς κινεῖσθαι πρός αὐτόν ὡς τέλος ἐστίν. Εἰ δέ κινεῖται ἀναλόγως ἑαυτῷ νοερῶς τό νοερόν, (≡14Δ_072≡> καί νοεῖ πάντως· εἰ δέ νοεῖ, καί ἐρᾷ πάντως τοῦ νοηθέντος· εἰ δ᾽ ἐρᾷ, καί πάσχει πάντως τήν πρός αὐτό ὡς ἐραστόν ἔκστασιν· εἰ δέ πάσχει, δηλονότι καί ἐπείγεται· εἰ δέ ἐπείγεται, καί ἐπιτείνει πάντως τό σφοδρόν τῆς κινήσεως· εἰ δέ ἐπιτείνει σφοδρῶς τήν κίνησιν, οὐχ ἵσταται μέχρις ἄν γένηται ὅλον ἐν τῷ ἐραστῷ ὅλῳ καί ὑφ᾽ ὅλου περιληφθῇ, ἑκουσίως ὅλον κατά προαίρεσιν τήν σωτήριον περιγραφήν δεχόμενον, ἵν᾽ ὅλον ὅλῳ ποιωθῇ τῷ περιγραφόντι, ὡς μηδ' ὅλως λοιπόν βούλεσθαι ἐξ (=1076=) ἑαυτοῦ αὐτό ἐκεῖνο ὅλον γνωρίζεσθαι δύνασθαι τό περιγραφόμενον, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ περιγράφοντος· ὡς ἀήρ δι᾽ ὅλου πεφωτισμένος φωτί, καί πυρί σίδηρος, ὅλος ὅλῳ πεπυρακτωμένος, ἤ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐστίν.

Ἐξ ὧν στοχαστικῶς τήν ἐσομένην, ἀλλ᾽ οὐ τήν γεγενημένην καί παραφθαρεῖσαν, τοῖς ἀξίοις τῆς ἀγαθότητος μετουσίαν κατ᾽ εἰκασίαν μόνον λαμβάνομεν, ἐπειδή καί ὑπέρ ταῦτα πάντα τά ἐλπιζόμενά ἐστιν, ὡς ὄψεως ὄντα κατά τό γεγραμμένον, καί ἀκοῆς καί διανοίας ἐπέκεινα. Καί τοῦτό ἐστιν ἴσως ἡ ὑποταγή ἥν ὁ θεῖος Ἀπόστολός φησι τῷ Πατρί τόν Υἱόν ὑποτάσσειν, τούς ἑκουσίως δεχομένους τό ὑποτάσσεσθαι, μεθ᾽ ἥν, ὁ ἔσχατος ἐχθρός καταργεῖται ὁ θάνατος, ὡς τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν, ἤγουν τοῦ αὐτεξουσίου,

δι᾽οὗ πρός ἡμᾶς ποιούμενος τήν εἴσοδον ἐπεκύρου καθ᾽ ἡμῶν τό τῆς φθορᾶς κράτος, ἑκουσίως καθ᾽ ὅλου ἐκχωρηθέντος Θεῷ καί καλῶς βασιλεύοντος τό βασιλεύεσθαι, τῷ ἀργεῖν τοῦ τι ἐθέλειν παρ᾽ ὅ θέλει Θεός· ὥσπερ φησίν αὐτόν ἐν ἑαυτῷ τυπῶν τό ἡμέτερον ὁ Σωτήρ πρός τόν Πατέρα· Πλήν οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ. Καί μετ᾽ αὐτόν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὥσπερ ἑαυτόν ἀρνησάμενος καί ἰδίαν ἔχειν ἔτι ζωήν μή εἰδώς· Ζῶ γάρ οὐκ ἔτι ἐγώ· ζῇ γάρ ἐν ἐμοί Χριστός.

Μή ταραττέτω δέ ὑμᾶς τό λεγόμενον. Οὐ γάρ ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου γένεσθαί φημι, ἀλλά θέσιν μᾶλλον τήν κατά (≡14Δ_074≡> φύσιν παγίαν τε καί ἀμετάθετον, ἤγουν ἐκχώρησιν γνωμικήν, ἵν᾽ ὅθεν ἡμῖν ὑπάρχει τό εἶναι καί τό κινεῖσθαι λαβεῖν ποθήσωμεν, ὡς τῆς εἰκόνος ἐνελθούσης πρός τό ἀρχέτυπον, καί σφραγίδος δίκην ἐκτυπώματι καλῶς ἡρμοσμένης τῷ ἀρχετύπῳ, καί ἄλλοθι φέρεσθαι μήτ᾽ ἐχούσης λοιπόν μήτε δυναμένης, ἤ σαφέστερον εἰπεῖν καί ἀληθέστερον, μήτε βούλεσθαι δυναμένης, ὡς τῆς θείας ἐπειλημμένης ἐνεργείας, μᾶλλον δέ Θεός τῇ θεώσει γεγενημένης, καί πλέον ἡδομένης τῇ ἐκστάσει τῶν φυσικῶς ἐπ᾽ αὐτῆς καί ὄντων καί νοουμένων, διά τήν ἐκνικήσασαν αὐτήν χάριν τοῦ Πνεύματος, καί μόνον ἔχουσαν ἐνεργοῦντα τόν Θεόν δείξασαν, ὥστε εἶναι μίαν καί μόνην διά πάντων ἐνέργειαν, τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀξίων Θεοῦ, μᾶλλον δέ μόνου Θεοῦ, ὡς ὅλον ὅλοις τοῖς ἀξίοις ἀγαθοπρεπῶς περιχωρήσαντος. Ἀνάγκη γάρ πᾶσα τῆς κατ᾽ ἔφεσιν τά πάντα περί τι ἄλλο παύσασθαι ἐξουσιαστικῆς κινήσεως, τοῦ ἐσχάτου φανέντος ὀρεκτοῦ καί μετεχομένου, καί ἀναλόγως τῇ τῶν μετεχόντων δυνάμει ἀχωρήτως, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, χωρουμένου· πρός ὅ πᾶσα σπεύδει πολιτεία τοῦ ὑψηλοῦ καί διάνοια, "καί εἰς ὅ πᾶσα ἔφεσις ἵσταται, καί ὑπέρ ὅ οὐδαμῶς φέρεται· οὔτε γάρ ἔχει, καί πρός ὅ τείνει πᾶσα σπουδαίου κίνησις, καί οὗ γενομένοις πάσης θεωρίας ἀνάπαυσις», φησίν ὁ μακάριος οὗτος διδάσκαλος. (=1077=) Οὔτε γάρ ἔστι τι ἐκτός Θεοῦ τότε δεικνύμενον, ἤ Θεῷ ἀντισηκοῦσθαι δοκοῦν, ἵνα τινός ἔφεσιν πρός αὐτό ῥέψαι δελεάσῃ, πάντων περιληφθέντων αὐτῷ νοητῶν τε καί αἰσθητῶν κατά τήν ἄφραστον αὐτοῦ ἔκφανσιν καί παρουσίαν, ὡς οὐδ᾽ ἐν ἡμέρᾳ τά ἀστρῷα φῶτα καί αὐτά καλυπτόμενα, καί οὐδ᾽ ὅτι εἰσίν ὅσον αἰσθήσει γνωριζόμενα.

Ἐπί Θεοῦ δέ καί πλέον, ὅσον ἀκτίστου καί κτιστῶν ἄπειρον τό μέσον ἐστί καί διάφορον. Τότε γάρ καί τήν κατ᾽ οὐσίαν ὕπαρξιν τῶν ὄντων κατά τό τί καί πῶς καί ἐπί τίνι εἶναι, ὡς οἶμαι, (≡14Δ_076≡> μανθάνοντες πρός τι ἐφετῶς ἔστι κατά γνῶσιν οὐ κινηθησόμεθα, τῆς ἑκάστου καί ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν μετά Θεόν γνώσεως ἡμῖν περατωθείσης, καί τῆς ἀπείρου καί θείας καί ἀπεριλήπτου ἀπολαυστικῶς ἡμῖν ἀναλόγως ὑποκειμένης τε μόνης καί μετεχομένης. Καί τοῦτό ἐστι τό πάνυ φιλοσοφούμενον κατά τοῦτον τόν θεοφόρον διδάσκαλον, "ἐπιγνώσεσθαι ἡμᾶς ποτε ὅσον ἐγνώσμεθα, ἐπειδάν τό θεοειδές τοῦτο καί θεῖον φάσκοντος τόν ἡμέτερον νοῦν τε καί λόγον τῷ οἰκείῳ προσμίξωμεν, καί ἡ εἰκών ἀνέλθῃ πρός τό ἀρχέτυπον, οὗ νῦν ἔχει τήν ἔφεσιν». Περί μέν οὖν τοῦ μή εἶναι τήν θρυλουμένην ἑνάδα, καί τοῦ πῶς κατ᾽ ἔμφασιν ἐκ

τῶν νῦν ἡμῖν ἐφικτῶν τῆς Γραφῆς νοημάτων τε καί λογισμῶν ἔσται ἡ τῶν μελλόντων κατάστασις, εἰρήσθω ταῦτα. Περί δέ τοῦ πῶς μοῖρα ὄντες Θεοῦ ἀπεῤῥύημεν Θεοῦ ἡγουμένου ἐντεῦθεν τόν λόγον ποιήσομαι.

Τίς γάρ λόγῳ εἰδώς καί σοφίᾳ τά ὄντα ἐκ τοῦ μή ὄντος παρά Θεοῦ εἰς τό εἶναι παρῆχθαι, εἰ τῇ φυσικῶν τῶν ὄντων ἀπείρῳ διαφορᾷ τε καί ποικιλίᾳ ἐμφρόνως τό τῆς ψυχῆς θεωρητικόν προσαγάγοι, καί τῷ ἐξεταστικῷ συνδιακρίνοι λόγῳ κατ᾽ ἐπίνοιαν τόν καθ᾽ ὅν ἐκτίσθησαν λόγον, τῇ τῶν γεγονότων ἀδιαιρέτῳ συνδιακρινόμενον διαφορᾷ, διά τήν αὐτῶν πρός ἄλληλά τε καί ἑαυτά ἀσύγχυτον ἰδιότητα; Καί πάλιν ἕνα τούς πολλούς, τῇ πρός αὐτόν τῶν πάντων ἀναφορᾷ δι᾽ ἑαυτόν ἀσυγχύτως ὑπάρχοντα, ἐνούσιόν τε καί ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Θεόν Λόγον, ὡς ἀρχήν καί αἰτίαν τῶν ὅλων, ἐν ᾧ ἐκτίσθη τά πάντα τά ἐν τοῖς οὐρανοῖς καί τά ἐπί τῆς γῆς, εἴτε ὁρατά, εἴτε ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, (=1080=) εἴτε ἐξουσίαι, πάντα ἐξ αὐτοῦ καί δι᾽ αὐτοῦ καί εἰς αὐτόν ἔκτισται.

Τούς γάρ λόγους τῶν γεγονότων ἔχων πρό τῶν αἰώνων (≡14Δ_078≡> ὑφεστῶτας βουλήσει ἀγαθῇ κατ᾽ αὐτούς τήν τε ὁρατήν καί ἀόρατον ἐκ τοῦ μή ὄντος ὑπεστήσατο κτίσιν, λόγῳ καί σοφίᾳ τά πάντα κατά τόν δέοντα χρόνον ποιήσας τε καί ποιῶν, τά καθόλου τε καί τά καθ᾽ ἕκαστον. Λόγον γάρ ἀγγέλων δημιουργίας προκαθηγεῖσθαι πιστεύομεν, λόγον ἑκάστης τῶν συμπληρουσῶν τόν ἄνω κόσμον οὐσιῶν καί δυνάμεων, λόγον ἀνθρώπων, λόγον παντός τῶν ἐκ Θεοῦ τό εἶναι λαβόντων, ἵνα μή τά καθ᾽ ἕκαστον λέγω, τόν αὐτόν μέν ἀπείρῳ δι᾽ ἑαυτόν ὑπεροχῇ ἄφραστον ὄντα καί ἀκατανόητον, καί πάσης ἐπέκεινα κτίσεως, καί τῆς κατ᾽ αὐτήν οὔσης καί νοουμένης διαφορᾶς καί διακρίσεως, καί τόν αὐτόν ἐν πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτοῦ κατά τήν ἑκάστου ἀναλογίαν ἀγαθοπρεπῶς δεικνύμενόν τε καί πληθυνόμενον, καί εἰς ἑαυτόν τά πάντα ἀνακεφαλαιούμενον, καθ᾽ ὅν τό τε εἶναι καί τό διαμένειν, καί ἐξ οὗ τά γεγονότα ὡς γέγονε, καί ἐφ᾽ ᾧ γέγονε, καί μένοντα καί κινούμενα μετέχει Θεοῦ. Πάντα γάρ μετέχει διά τό ἐκ Θεοῦ γεγενῆσθαι, ἀναλόγως Θεοῦ, ἤ κατά νοῦν, ἤ λόγον, ἤ αἴσθησιν, ἤ κίνησιν ζωτικήν, ἤ οὐσιώδη καί ἑκτικήν ἐπιτηδειότητα, ὡς τῷ μεγάλῳ καί θεοφάντορι Διονυσίῳ δοκεῖ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ.

Ἕκαστον οὖν τῶν νοερῶν τε καί λογικῶν ἀγγέλων τε καί ἀνθρώπων αὐτῷ τῷ καθ᾽ ὅν ἐκτίσθη λόγῳ τῷ ἐν τῷ Θεῷ ὄντι, καί πρός τόν Θεόν ὄντι, μοῖρα καί λέγεται καί ἔστι Θεοῦ, διά τόν αὐτοῦ προόντα ἐν τῷ Θεῷ , καθώς εἴρηται, λόγον. Ἀμέλει τοι, καί εἰ κατ᾽ αὐτόν κινηθείη, ἐν τῷ Θεῷ γενήσεται, ἐν ᾧ ὁ τοῦ εἶναι αὐτοῦ λόγος προένεστιν, ὡς ἀρχή καί αἰτία, κἄν μηδενός ἄλλου πρό τῆς ἰδίας ἀρχῆς κατά πόθον ἐπιλαβέσθαι θελήσοι, οὐκ ἀποῤῥέει Θεοῦ, ἀλλά μᾶλλον τῇ πρός αὐτόν ἀνατάσει (≡14Δ_080≡> Θεός γίνεται καί μοῖρα Θεοῦ λέγεται τῷ μετέχειν προσηκόντως Θεοῦ, ὡς κατά φύσιν σοφῶς τε καί λελογισμένως δι᾽ εὐπρεποῦς κινήσεως τῆς οἰκείας ἐπιλαβόμενος ἀρχῆς καί αἰτίας, οὐκ ἔχων λοιπόν ἄλλοθί ποι μετά τήν ἰδίαν ἀρχήν καί τήν πρός τόν καθ᾽ ὅν ἐκτίσθη λόγον ἄνοδόν τε καί ἀποκατάστασιν κινηθῆναι, ἤ πῶς

κινηθῆναι, τῆς ἐπί τῷ θείῳ δηλονότι σκοπῷ κινήσεως αὐτοῦ αὐτόν πέρας λαβούσης τόν θεῖον σκοπόν.

Ὡς δηλοῖ καί ὁ ἅγιος Βασίλειος, ἐν τῇ εἰς τόν ἅγιον προφήτην Ἠσαΐαν ἑρμηνείᾳ, λέγων οὕτως· "Σάββατα δέ ἀληθῆ ἡ ἀποκειμένη ἀνάπαυσις τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἅπερ διά τό ἀληθῆ εἶναι ἀνέχεται ὁ Θεός καί φθάνει γε ἐπ᾽ ἐκεῖνα τά Σάββατα τῆς ἀναπαύσεως, παρ᾽ ᾧ ὁ κόσμος ἐσταύρωται, ἀποστάς δηλονότι τῶν κοσμικῶν, καί ἐπί τόν ἴδιον τόπον τῆς πνευματικῆς ἀναπαύσεως καταντήσας, ἐν ᾧ ὁ γενόμενος οὐκ ἔτι κινηθήσεται ἀπό τοῦ ἰδίου τόπου, ἡσυχίας καί ἀταραξίας (=1081=) περί τήν κατάστασιν ἐκείνην ὑπαρχούσης· πάντων οὖν τόπος τῶν ἀξιουμένων τῆς τοιαύτης μακαριότητος ἐστιν ὁ Θεός κατά τό γεγραμμένον· Γενοῦ μοι εἰς Θεόν ὑπερασπιστήν καί εἰς τόπον ὀχυρόν τοῦ σῶσαί με». Παρ᾽ ᾧ βεβαίως πάντων οἱ λόγοι πεπήγασι καθ᾽ οὕς καί γινώσκειν τά πάντα πρίν γενέσεως αὐτῶν λέγεται, ὡς ἐν αὐτῷ καί παρ᾽ αὐτῷ ὄντων, αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ τῶν πάντων. Κἄν εἰ αὐτά τά πάντα, τά τε ὄντα καί τά ἐσόμενα, οὐχ ἅμα τοῖς ἑαυτῶν λόγοις, ἤ τῷ γνωσθῆναι ὑπό Θεοῦ, εἰς τό εἶναι παρήχθησαν, ἀλλ᾽ ἕκαστα τῷ ἐπιτηδείῳ καιρῷ κατά τήν τοῦ Δημιουργοῦ σοφίαν πρεπόντως κατά τούς ἑαυτῶν λόγους δημιουργούμενα καί καθ᾽ ἑαυτά εἶναι τῇ ἐνεργείᾳ λαμβάνῃ. Ἐπειδή ὁ μέν ἀεί κατ᾽ ἐνέργειάν ἐστι Δημιουργός, τά δέ δυνάμει μέν ἐστιν, ἐνεργείᾳ δέ οὐκ ἔτι· ὅτι μηδέ οἷόν τε τῶν ἅμα εἶναι τό ἄπειρον καί τά πεπερασμένα, οὐδέ τις δεῖξαι λόγος ἀναφανήσεται τῶν ἅμα (≡14Δ_082≡> εἶναι δύνασθαι τήν οὐσίαν καί τό ὑπερούσιον, καί εἰς ταυτόν ἀγαγεῖν τῷ ἐν μέτρῳ τό ἄμετρον, καί τῷ ἐν σχέσει τό ἄσχετον, καί τό μηδέν ἔχον ἐπ᾽ αὐτοῦ κατηγορίας εἶδος καταφασκόμενον τῷ διά πάντων τούτων συνισταμένῳ.

Πάντα γάρ τά κτιστά κατ᾽ οὐσίαν τε καί γένεσιν παντάπασι καταφάσκεται τοῖς ἰδίοις καί τοῖς περί αὐτά οὖσι τῶν ἐκτός λόγοις περιεχόμενα. Ὑπεξῃρημένης οὖν τῆς ἄκρας καί ἀποφατικῆς τοῦ Λόγου θεολογίας, καθ᾽ ἥν οὔτε λέγεται, οὔτε νοεῖται, οὔτε ἔστι τό σύνολόν τι τῶν ἄλλῳ συνεγνωσμένων, ὡς ὑπερούσιος, οὐδέ ὑπό τινος οὐδαμῶς καθ᾽ ὁτιοῦν μετέχεται, πολλοί λόγοι ὁ εἷς λόγος ἐστί, καί εἷς οἱ πολλοί· κατά μέν τήν ἀγαθοπρεπῆ εἰς τά ὄντα τοῦ ἑνός ποιητικήν τε καί συνεκτικήν πρόοδον πολλοί ὁ εἷς, κατά δέ τήν εἰς τόν ἕνα τῶν πολλῶν ἐπιστρεπτικήν τε καί χειραγωγικήν ἀναφοράν τε καί πρόνοιαν, ὥσπερ εἰς ἀρχήν παντοκρατορικήν ἤ κέντρον τῶν ἐξ αὐτοῦ εὐθειῶν τάς ἀρχάς προειληφός καί ὡς πάντων συναγωγός, εἷς οἱ πολλοί. Μοῖρα οὖν ἐσμεν καί λεγόμεθα Θεοῦ διά τό τούς τοῦ εἶναι ἡμῶν λόγους ἐν τῷ Θεῷ προϋφεστάναι· ῥεύσαντες δέ ἄνωθεν πάλιν λεγόμεθα διότι μή καθ᾽ ὅν γεγενήμεθα λόγον τόν ἐν τῷ Θεῷ προόντα κεκινήμεθα. Καί καθ᾽ ἕτερον δέ τρόπον ἐστίν εὐμαρές τῷ εὐσεβῶς ἐπιβάλλειν τοῖς τῶν ὄντων λόγοις δεδιδαγμένῳ τόν περί τούτου λόγον διεξελθεῖν.

Εἰ γάρ οὐσία τῆς ἐν ἑκάστῳ ἀρετῆς ὁ εἷς ὑπάρχειν Λόγος τοῦ Θεοῦ μή ἀμφιβέβληται- οὐσία γάρ πάντων τῶν ἀρετῶν αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς γέγραπται· Ὅς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπό Θεοῦ σοφία, δικαιοσύνη τε καί ἁγιασμός καί ἀπολύτρωσις, ἀπολύτως ταῦτα δηλαδή ἐπ' αὐτοῦ λεγόμενα ἔχων, ὡς αὐτοσοφία

καί δικαιοσύνη καί ἁγιότης ὤν, καί οὐχ ὡς ἐφ᾽ ἡμῶν προσδιωρισμένως, οἷον ὡς σοφός ἄνθρωπος, ἤ δίκαιος ἄνθρωπος, - πᾶς δηλονότι ἄνθρωπος ἀρετῆς καθ᾽ ἕξιν (≡14Δ_084≡> παγίαν μετέχων ἀναμφηρίστως Θεοῦ μετέχει τῆς οὐσίας τῶν ἀρετῶν, ὡς τήν κατά (=1084=) φύσιν σποράν τοῦ ἀγαθοῦ γνησίως κατά προαίρεσιν γεωργήσας καί ταυτόν δείξας τῇ ἀρχῇ τό τέλος, και τήν ἀρχήν τῷ τέλει, μᾶλλον δέ ταυτόν ἀρχήν οὖσαν καί τέλος, ὡς ἀνόθευτος Θεοῦ τυγχάνων συνήγορος, εἴπερ παντός πράγματος ἀρχή καί τέλος ὁ ἐπ᾽ αὐτῷ σκοπός ὑπάρχειν πεπίστευται, τήν μέν ὡς ἐκεῖθεν εἰληφώς πρός τῷ εἶναι καί τό κατά μέθεξιν φύσει ἀγαθόν, τό δέ ὡς κατ᾽ αὐτήν γνώμῃ τε καί προαιρέσει τόν ἐπαινετόν καί πρός αὐτήν ἀπλανῶς ἄγοντα ἐξανύσας δρόμον διά σπουδῆς, καθ᾽ ὅν γίνεται Θεός, ἐκ τοῦ Θεοῦ τό Θεός εἶναι λαμβάνων, ὡς τῷ κατ᾽ εἰκόνα φύσει καλῷ καί προαιρέσει τήν δι᾽ ἀρετῶν προσθείς ἐξομοίωσιν, διά τῆς ἐμφύτου πρός τήν ἰδίαν ἀρχήν ἀναβάσεώς τε καί οἰκειότητος. Καί πληροῦται λοιπόν καί ἐπ᾽ αὐτῷ τό ἀποστολικόν ῥητόν τό φάσκον· Ἐν αὐτῷ γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν. Γίνεται γάρ ἐν τῷ Θεῷ *διά προσοχῆς, τόν ἐν τῷ Θεῷ προόντα τοῦ εἶναι λόγον μή παραφθείρας, καί κινεῖται ἐν τῷ Θεῷ* κατά τόν προόντα ἐν τῷ Θεῷ τοῦ εὖ εἶναι λόγον, διά τῶν ἀρετῶν ἐνεργούμενος, καί ζῇ ἐν τῷ Θεῷ κατά τόν προόντα ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεί εἶναι λόγον.

Ἐντεῦθεν μέν ἤδη κατά τήν ἀπαθεστάτην ἕξιν ταυτόν ἑαυτῷ καί ἀκίνητος ὤν, ἐν δέ τῷ μέλλοντι αἰῶνι κατά τήν δοθησομένην θέωσιν τούς εἰρημένους καί ἐν τῷ Θεῷ προόντας λόγους, μᾶλλον δέ τόν Θεόν, ἐν ᾧ οἱ λόγοι τῶν καλῶν πεπήγασιν, ἀγαπητικῶς στέργων καί ἀσπαζόμενος· καί ἔστι μοῖρα Θεοῦ, ὡς ὤν, διά τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ εἶναι αὐτοῦ λόγον, καί ὡς ἀγαθός, διά τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεί εἶναι αὐτοῦ λόγον, καί ὡς Θεός, διά τόν ἐν τῷ Θεῷ τοῦ ἀεί εἶναι αὐτοῦ λόγον, ὡς τούτους (≡14Δ_086≡> τιμήσας καί κατ᾽ αὐτούς ἐνεργήσας, καί δι᾽ αὐτῶν ἑαυτόν μέν τῷ Θεῷ μόνῳ δι᾽ ὅλου ἐνθέμενος, τόν δέ Θεόν μόνον ἑαυτῷ δι᾽ ὅλου ἐντυπώσας τε καί μορφώσας, ὥστε καί αὐτόν εἶναί τε χάριτι καί καλεῖσθαι Θεόν, καί τόν Θεόν εἶναι συγκαταβάσει καί καλεῖσθαι δι᾽ αὐτόν ἄνθρωπον, καί τῆς ἀντιδιδομένης ἐπί τούτῳ διαθέσεως δειχθῆναι τήν δύναμιν, τήν καί τόν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ θεοῦσαν διά τό φιλόθεον, καί τόν Θεόν τῷ ἀνθρώπῳ διά τό φιλάνθρωπον ἀνθρωπίζουσαν καί ποιοῦσαν κατά τήν καλήν ἀντιστροφήν, τόν μέν Θεόν ἄνθρωπον, διά τήν τοῦ ἀνθρώπου θέωσιν, τόν δέ ἄνθρωπον Θεόν, διά τήν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπησιν. Βούλεται γάρ ἀεί καί ἐν πᾶσιν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος καί Θεός τῆς αὐτοῦ ἐνσωματώσεως ἐνεργεῖσθαι τό μυστήριον.

Ὅστις δέ τῆς ἰδίας ἀφέμενος ἀρχῆς μοῖρα τυγχάνων Θεοῦ διά τόν ἐν αὐτῷ τῆς ἀρετῆς ὄντα λόγον κατά τήν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν πρός τό μή ὄν παραλόγως φέρεται, εἰκότως ἄνωθεν ῥεῦσαι λέγεται, μή πρός τήν ἰδίαν ἀρχήν τε καί αἰτίαν καθ᾽ ἥν καί ἐφ᾽ ᾗ καί δι᾽ ἥν γεγένηται κινηθείς, καί ἔστιν ἐν ἀστάτῳ περιφορᾷ καί ἀταξίᾳ δεινῇ ψυχῆς τε καί σώματος, τῆς ἀπλανοῦς καί ὡσαύτως ἐχούσης αἰτίας τῇ πρός τό χεῖρον (=1085=) ἑκουσίῳ ῥοπῇ τήν ἀποτυχίαν ἑαυτοῦ καταπραξάμενος. Ἐφ᾽ οὗ καί τό ῥεῦσαι κυρίως λεχθείη ἄν ὅτι ἐπ᾽

αὐτῷ κειμένης τῆς πρός Θεόν ἀδηρίτως τάς τῆς ψυχῆς βάσεις ποιεῖσθαι δυναμένης ἐξουσίας, τό χεῖρον καί μή τοῦ κρείττονος καί ὄντος ἑκών ἀντηλλάξατο.

Τούτους δέ οὕς ἔφην τούς λόγους ὁ μέν Ἀρεοπαγίτης ἅγιος Διονύσιος προορισμούς καί θεῖα θελήματα καλεῖσθαι ὑπό τῆς Γραφῆς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει. Ὁμοίως δέ καί οἱ περί Πάνταινον τόν γενόμενον καθηγητήν τοῦ Στρωματέως μεγάλου Κλήμενος θεῖα θελήματα τῇ Γραφῇ φίλον καλεῖσθαί φασι. Ὅθεν ἐρωτηθέντες (≡14Δ_088≡> ὑπό τινων τῶν ἔξω παίδευσιν γαύρων, πῶς γινώσκειν τά ὄντα τόν Θεόν δοξάζουσιν οἱ Χριστιανοί, ὑπειληφότων ἐκείνων, νοερῶς τά νοητά, καί αἰσθητικῶς τά αἰσθητά, γινώσκειν αὐτόν τά ὄντα ἀπεκρίναντο, μήτε αἰσθητικῶς τά αἰσθητά, μήτε νοερῶς τά νοητά. Οὐ γάρ εἶναι δυνατόν τόν ὑπέρ τά ὄντα κατά τά ὄντα τῶν ὄντων ἀντιλαμβάνεσθαι· ἀλλ᾽ ὡς ἴδια θελήματα γινώσκειν αὐτόν τά ὄντα φαμέν, προσθέντες καί τοῦ λόγου τό εὔλογον. Εἰ γάρ θελήματι τά πάντα πεποίηκε, καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος, γινώσκειν δέ τό ἴδιον θέλημα τόν Θεόν εὐσεβές τε λέγειν ἀεί καί δίκαιόν ἐστιν, ἕκαστον δέ τῶν γεγονότων θέλων πεποίηκεν, ἄρα ὡς ἴδια θελήματα ὁ Θεός τά ὄντα γινώσκει, ἐπειδή καί θέλων τά ὄντα πεποίηκεν. Ἐντεῦθεν δέ ὁρμώμενος ἔγωγε οἶμαι κατά τούτους εἰρῆσθαι τῇ Γραφῇ τούς λόγους, τό, Ἔγνων σε παρά πάντας, πρός Μωϋσῆν, καί περί τινων τό, Ἔγνω Κύριος τούς ὄντας αὐτοῦ, "καί πάλιν πρός τινας τό, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ὡς ἕκαστον δηλονότι ἤ κατά τό θέλημα καί τόν λόγον, ἤ παρά τό θέλημα καί τόν λόγον τοῦ Θεοῦ προαιρετική κίνησις τῆς θείας ἀκοῦσαι φωνῆς παρεσκεύασε.

Ταῦτα καί τά τοιαῦτα τόν θεοφόρον τοῦτον ἄνδρα οἶμαι νοήσαντα εἰπεῖν, "ἐπειδάν τό θεοειδές τοῦτο καί θεῖον, τόν ἡμέτερον νοῦν τε καί λόγον, τῷ οἰκείῳ προσμίξωμεν, καί ἡ εἰκών ἀνέλθῃ πρός τό ἀρχέτυπον, οὗ νῦν ἔχει τήν ἔφεσιν»· ὁμοῦ τε καί κατά ταυτόν διά τῶν μικρῶν τούτων ῥημάτων τοῦ ποτε τοῦτό τι τῶν ὄντων ἐφθακέναι τό μέτρον οἴεσθαι διδασκαλικῶς ἀπάγοντα τούς νομίζοντας, καί τόν τοῦ πῶς μοῖρά ἐσμεν Θεοῦ λόγον παραδηλοῦντα, καί τήν μέλλουσαν τῆς μακαρίας λήξεως ἰδιότητα αἰνιττόμενον, καί πρός τήν ἄσειστον αὐτῆς καί ἀκλόνητον καί οὐδαμοῦ μεταπίπτουσαν ἀπόλαυσιν παρορμῶντα τούς ἐπί τούτῳ δι᾽ ἐλπίδος καθαιρομένους καί σπεύδοντας. Ἤδει (≡14Δ_090≡> γάρ, ὡσεί πρός ὅ ἔχομεν οὐσίᾳ τε καί λόγῳ τάς ἐμφάσεις κατά λόγον καί φύσιν εὐθυπορήσαιμεν (=1088=) ἁπλῇ προσβολῇ, καί ἡμεῖς, πάσης τῆς οἱασοῦν ζητήσεως χωρίς, περί ἥν μόνην ἐστί τό πταίειν καί σφάλλεσθαι, θεοειδῶς κατά τό ἐφικτόν τά πάντα εἰσόμεθα, μηκέτι δι᾽ ἄγνοιαν τῆς περί αὐτά κινήσεως ἀντεχόμενοι, ὡς νοΐ τῷ μεγάλῳ καί λόγῳ καί πνεύματι τόν ἡμέτερον νοῦν τε καί λόγον καί πνεῦμα, μᾶλλον δέ ὅλῳ Θεῷ ὅλους ἑαυτούς ὡς ἀρχετύπῳ εἰκόνι προσχωρήσαντες.

Καθώς καί ἐν τῷ περί χαλάζης λόγῳ διέξεισιν, οὑτωσί φάσκων· φυσική θεωρία Καί τούς μέν τό ἄφραστον φῶς διαδέξεται, καί ἡ τῆς ἁγίας καί βασιλικῆς θεωρίας Τριάδος ἐλλαμπούσης τρανότερόν τε καί καθαρώτερον, καί ὅλης ὅλῳ νοΐ μιγνυμένης, ἥν δή καί μόνην βασιλείαν οὐρανῶν ἐγώ τίθημι», ἡνίκα ἡδονῇ ἥδεται

καί ἀγάλλεται, ἵνα τοῖς αὐτοῦ τολμήσας συνάψω τά ἐμαυτοῦ, πᾶσα κτίσις λογική ἀγγέλων τε καί ἀνθρώπων, ὅσοι μηδένα τῶν πρός τό τέλος κατά τήν κίνησιν φυσικῶς συνηρμοσμένων αὐτοῖς θείων λόγων παρά τοῦ Δημιουργοῦ ἐξ ἀπροσεξίας παρέφθειραν, διεσώσαντο δέ μᾶλλον σωφρόνως ἑαυτούς ὅλους καί ἀπαρατρέπτους, ὡς θείας ὄργανα φύσεως, καί ὄντας καί γενησομένους εἰδότες, οὕς δι᾽ ὅλου ὅλος περιφύς ὁ Θεός τρόπον ψυχῆς, ὥσπερ μέλη σώματος ἄρτια καί εὔχρηστα τῷ Δεσπότῃ γενησομένους, πρός τό δοκοῦν μεταχειρίζεται, καί τῆς οἰκείας πληροῖ δόξης τε καί μακαριότητος, ζωήν διδούς καί χαριζόμενος τήν ἀΐδιόν τε καί ἀνεκλάλητον, καί παντάπασι παντός ἐλευθέραν γνωρίσματος συστατικῆς ἰδιότητος τῆς παρούσης καί διά φθορᾶς συνισταμένης ζωῆς, ἥν οὐκ ἀήρ εἰσπνεόμενος, οὐδ᾽ αἵματος ὀχετοί τοῦ ἥπατος ἀποῤῥέοντες συνιστῶσιν, ἀλλά Θεός ὅλος ὅλοις μετεχόμενος, καί ψυχῆς τρόπον πρός σῶμα τῇ ψυχῇ, καί διά μέσης ψυχῆς πρός σῶμα γινόμενος, ὡς οἶδεν αὐτός, ἵν᾽ (≡14Δ_092≡> ἡ μέν ἀτρεψίαν δέξηται, τό δέ ἀθανασίαν, καί ὅλος ἄνθρωπος θεωθῇ τῇ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ χάριτι θεουργούμενος, ὅλος μέν ἄνθρωπος μένων κατά ψυχήν καί σῶμα διά τήν φύσιν, καί ὅλος γενόμενος Θεός κατά ψυχήν καί σῶμα διά τήν χάριν καί τήν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ διόλου θείαν τῆς μακαρίας δόξης λαμπρότητα, μεθ᾽ ἥν οὐκ ἔστι τι ἐπινοῆσαι λαμπρότερον ἤ ὑψηλότερον.

Τί γάρ θεώσεως τοῖς ἀξίοις ἐρασμιώτερον, καθ᾽ ἥν ὁ Θεός θεοῖς γενομένοις ἑνούμενος τό πᾶν ἑαυτοῦ ποιεῖται δι᾽ ἀγαθότητα; Διό καί ἡδονήν καί πεῖσιν καί χαράν καλῶς ὠνόμασαν τήν τοιαύτην κατάστασιν, τήν τῇ θείᾳ κατανοήσει καί τῇ ἑπομένῃ αὐτῇ τῆς εὐφροσύνης ἀπολαύσει, ἡδονήν μέν, ὡς τέλος οὖσαν τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν (οὕτω γάρ τήν ἡδονήν ὁρίζονται), πεῖσιν δέ ὡς ἐκστατικήν δύναμιν, πρός τό ποιοῦν τό πάσχον ἐνάγουσαν, κατά τήν ἀποδοθεῖσαν τοῦ ἀέρος πρός τό φῶς καί τοῦ πυρός πρός τόν σίδηρον παραδειγματικήν αἰτίαν, καί πείθουσαν φυσικῶς καί ἀληθῶς μή ἄλλο τι εἶναι (=1089=) παρά τοῦτο τῶν ὄντων κεφάλαιον, ᾗ τό ἀπαθές δεόντως ἀκολουθεῖ, χαράν δέ ὡς μηδέν ἔχουσαν ἀντικείμενον μήτε παρελθόν μήτε μέλλον. Τήν χαράν γάρ φασι μήτε λύπην ἐπίστασθαι παρελθοῦσαν, μήτε τόν ἐκ φόβου κόρον ἐπιδέχεσθαι προσδοκώμενον, ὥσπερ ἡ ἡδονή.

Ὅθεν καί ὡς ἐνδεικτικήν προσηγορίαν τῆς μελλούσης ἀληθείας ὑπάρχουσαν τήν χαράν ἐκύρωσαν πανταχοῦ οἵ τε θεόπνευστοι λόγοι καί οἱ ἐξ αὐτῶν τά θεῖα σοφισθέντες μυστήρια Πατέρες ἡμῶν. Εἰ τοίνυν ὡς ἐν ἐπιδρομῇ, κατ᾽ ἐμέ φάναι τόν μικρόν, φυσικῶς τε καί Γραφικῶς καί Πατρικῶς δέδεικται, ὡς οὐδέν τῶν γενητῶν πώποτε κινούμενον ἔστη, οὐδέ τῆς ἐπ᾽ αὐτό κατά τόν θεῖον σκοπόν ἐπελάβετο λήξεως, πρός δέ τούτοις καί ὡς ἀμήχανον τῆς ἐν τῷ Θεῷ μονιμότητος τῶν ἀξιουμένων παρεγκλιθῆναι τό βάσιμον. Πῶς γάρ ἐστι δυνατόν, ἵνα τοῖς εἰρημένοις μικράν τινα πρός βεβαίωσιν τήν ἐκ λογισμῶν δῶμεν (≡14Δ_094≡> βοήθειαν, τούς ἅπαξ ἐν τῷ Θεῷ ὑπαρκτικῶς γενομένους τόν ὑβριστήν κατά τήν ἔφεσιν ὑποδέξασθαι κόρον, παντός κόρου κατά τόν ἴδιον λόγον τε καί ὅρον ὀρέξεως τυγχάνοντος σβεστικοῦ,

καί κατά δύο συνισταμένου τρόπους. Ἤ γάρ τά ὑποκείμενα ὡς μικρά περιγράφουσα ἡ ὄρεξις σβέννυται, ἤ ἀτιμάζουσα ὡς αἰσχρά τε καί εἰδεχθῆ βδελύσσεται, ὑφ᾽ ὧν ὁ κόρος γίνεσθαι πέφυκεν. Ὁ δέ Θεός φύσει ὑπάρχων ἄπειρός τε καί τίμιος ἐπιτείνειν μᾶλλον τῶν ἀπαλαυόντων αὐτοῦ διά τῆς μετοχῆς πρός τό ἀόριστον τήν ὄρεξιν πέφυκεν.

Εἰ δέ τοῦτ᾽ ἀληθές, ὥσπερ οὖν καί ἔστιν, οὐκ ἦν ἄρα ἡ λεγομένη ἑνάς τῶν λογικῶν, ἥτις κόρον λαβοῦσα τῆς ἐν τῷ Θεῷ μονιμότητος ἐμερίσθη, καί τῷ οἰκείῳ σκεδασμῷ τήν τοῦ κόσμου τούτου γένεσιν συνεισήγαγεν, ἵνα μή τό ἀγαθόν ἐμπερίγραπτον ποιώμεθα καί ἄτιμον, ὡς κόρῳ τινί περιοριζόμενον καί στάσεως αἴτιον γινόμενον ἐκείνοις, ὧν τήν ἔφεσιν ἀκίνητον κρατεῖν οὐ δεδύνηται. Καί μάτην λοιπόν τινες ταύτην θεσπίζουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τά μή ὄντα πλαττόμενοι, καί τό δή τούτου βαρύτερον, καί τοῦ μακαρίου τούτου πατρός ὡς ταῦτα φρονοῦντος καταψευδόμενοι, ἐφ᾽ ᾧ μή μόνον αὐτούς ἐκ προτέρου εἴδους ζωῆς τάς ψυχάς εἰς σώματα ἐλθεῖν ἐπί τιμωρίᾳ τῶν προγεγονότων κακῶν φρονεῖν ἐπ᾽ ἀδείας δύνασθαι, ἀλλά καί ἄλλους ἀπατᾶν οὕτως ἔχειν εὐλόγως ἐπιχειρεῖν διά τῆς τῶν προσώπων ἀξιοπιστίας, οὐ καλῶς οὐδ᾽ ὁσίως πράττοντας, ἀλλ᾽ ἐκείνους ἔχοντας ἀφέντες ὡς ἔχουσιν αὐτοί εὐσεβῶς ἡμεῖς τόν νοῦν τοῦ διδασκάλου πρός τοῖς εἰρημένοις καί κατ᾽ ἄλλον σκοπήσομεν τρόπον.

Οὐκ οἶμαι τῆς ἀνθρωπίνης αὐτόν γενέσεως ἐνταῦθα, (=1092=) ἀλλά τῆς ἐπιγενομένης αὐτῇ ταλαιπωρίας τήν αἰτίαν ἀφηγεῖσθαι βούλεσθαι. Θρηνήσας γάρ τοῦ σώματος ἡμῶν τήν ἐλεεινότητα διά τοῦ εἰπεῖν, " Ὤ τῆς συζυγίας καί τῆς ἀλλοτριώσεως! ὅ φοβοῦμαι, περιέπω, καί ὅ στέργω, δέδοικα», καί τά ἑξῆς, καί οἷον (≡14Δ_**096**≡> πρός ἑαυτόν διαπορήσας περί τῆς αἰτίας τῶν οἷς ἐνισχήμεθα κακῶν καί τῆς κατ᾽ αὐτήν σοφωτάτης προνοίας διά τοῦ φάναι. " Τίς ἡ περί ἐμέ σοφία, καί τί τό μέγα τοῦτο μυστήριον; " ἐπάγει τήν λύσιν τρανῶς ποιούμενος οὕτως· " Ἡ βούλεται μοῖραν ἡμᾶς ὄντας Θεοῦ καί ἄνωθεν ῥεύσαντας, ἵνα μή διά τήν ἀξίαν ἐπαιρόμενοι καί μετεωριζόμενοι καταφρονῶμεν τοῦ Κτίσαντος, ἐν τῇ πρός τό σῶμα πάλῃ καί μάχῃ πρός αὐτόν ἀεί βλέπειν, καί τήν συνεζευγμένην ἀσθένειαν παιδαγωγίαν εἶναι τοῦ ἀξιώματος».

Ὡσανεί ἔλεγεν, ἐπειδήπερ ἐκ ψυχῆς καί σώματος δι᾽ ἀγαθότητα ὁ ἄνθρωπος γέγονε παρά τοῦ Θεοῦ, ἐφ᾽ ᾧ τήν δοθεῖσαν αὐτῷ λογικήν τε καί νοεράν ψυχήν, ἅτε δή κατ᾽ εἰκόνα τοῦ ποιήσαντος αὐτήν ὑπάρχουσαν, κατά μέν τήν ἔφεσιν καί τήν ἐξ ὅλης δυνάμεως ὁλικήν ἀγάπην ἀπρίξ Θεοῦ γνωστικῶς ἐχομένην, καί τό καθ᾽ ὁμοίωσιν προσλαβοῦσαν θεωθῆναι, κατά δέ τήν ἐπιστημονικήν πρός τό ὑφείμενον πρόνοιαν, καί τήν περί τό ἀγαπᾶν τόν πλησίον ὡς ἑαυτόν κελεύουσαν ἐντολήν, ἐμφρόνως τοῦ σώματος ἀντεχομένην, λογίσαι τε δι᾽ ἀρετῶν αὐτό καί οἰκειῶσαι Θεῷ ὡς ὁμόδουλον δι᾽ ἑαυτῆς μεσιτευούσης τόν ποιητήν ἔνοικον, καί τῆς δοθείσης ἀθανασίας ἄλυτον δεσμόν αὐτόν ποιησομένην αὐτῷ τόν συνδήσαντα, ἵν᾽ ὅπερ ἐστί Θεός ψυχῇ, τοῦτο ψυχή σώματι γένηται, καί εἷς ἀποδειχθῇ τῶν ὅλων

Δημιουργός, ἀναλόγως διά τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσιν ἐπιβατεύων τοῖς οὖσι, καί είς ἕν ἔλθῃ τά πολλά ἀλλήλων κατά τήν φύσιν διεστηκότα περί τήν μίαν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἀλλήλοις συννεύοντα, καί γένηται τά πάντα ἐν πᾶσιν αὐτός ὁ Θεός, πάντα παραλαβών καί ἐνυποστήσας ἑαυτῷ, διά τοῦ μηδέν ἔτι τῶν ὄντων κεκτῆσθαι τήν κίνησιν, καί τῆς αὐτοῦ ἄμοιρον παρουσίας, καθ᾽ ἥν καί θεοί καί τέκνα καί σῶμα (≡14Δ_098≡> καί μέλη καί μοῖρα Θεοῦ καί τά τοιαῦτά ἐσμεν καί λεγόμεθα τῇ πρός τό τέλος ἀναφορᾷ τοῦ θείου σκοποῦ.

Ἐπειδή τοίνυν τοῦτο καί ἐπί τούτῳ ὁ ἄνθρωπος γέγονεν, ἐν δέ τῷ προπάτορι τῷ ἑτοίμῳ πρός ἐξουσίαν ἐπί χεῖρον ἐχρήσατο, μετενεγκών ἐκ τοῦ ἐπιτετραμμένου πρός τό κεκωλυμένον τήν ὄρεξιν (καί γάρ ἦν αὐτεξούσιος, καί τοῦ κολληθῆναι τῷ Κυρίῳ καί ἕν πνεῦμα γεγέσθαι, καί τοῦ κολληθῆναι τῇ πόρνῃ καί ἕν σῶμα γενέσθαι, ἀπατηθείς προείλετο, καί τοῦ θείου καί μακαρίου σκοποῦ ἑκών ἑαυτόν ἀπεξένωσε, τοῦ Θεός εἶναι, χάριτι τό χοῦς γενέσθαι καθ᾽ αἵρεσιν προτιμήσας) , σοφῶς ἅμα καί φιλανθρώπως (=1093=) καί τῇ αὐτοῦ πρεπόντως ἀγαθότητι ὁ τήν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομῶν Θεός τῇ παραλόγῳ κινήσει τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς δυνάμεως παρεπομένην δεόντως τήν τιμωρίαν παρέπηξεν, αὐτό ἐκεῖνο τυχόν κατά τόν εἰκότα λόγον κολάσας θανάτῳ, περί ὅ τήν κατά νοῦν μόνῳ Θεῷ χρεωστούμενην τῆς ἀγάπης δύναμιν κατεῤῥήξαμεν, ἵνα τοῦ μηδενός ἐρῶντες διά τοῦ πάσχειν ποτέ μαθόντες πρός τό ὄν πάλιν ταύτην ἐπανάγειν διδαχθῶμεν τήν δύναμιν. Ὅπερ προϊών ἐμφανέστερον ποιεῖται λέγων, " Ἀλλ᾽ ἐμοί μέν καί διά τοῦτο δοκεῖ μηδέν τῶν ἐνταῦθα ἀγαθῶν εἶναι πιστόν τοῖς ἀνθρώποις, μηδέ πολυχρόνιον, ἀλλ᾽ εἴπερ τι ἄλλο, καί τοῦτο καλῶς τῷ τεχνίτῃ λόγῳ καί τῇ πάντα νοῦν ὑπερεχούσῃ σοφίᾳ μεμηχανῆσθαι, παίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ὁρωμένοις, ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλομένοις καί μεταβάλλουσι, καί ἄνω καί κάτω φερομένοις τε καί περιτρεπομένοις, καί πρίν ληφθῆναι ἀπιοῦσι καί φεύγουσιν, ἵνα τό ἐν τούτοις ἄστατον καί ἀνώμαλον θεωρήσαντες πρός τό μέλλον μεθορμισώμεθα. Τί γάρ ἄν ἐποιήσαμεν ἑστῶτος τοῦ εὖ πράττειν ἡμῖν, ὁπότε οὐ μένοντος τοσοῦτον αὐτῷ προσδεδέμεθα, καί οὕτως ἡμᾶς ἡ περί τοῦτο ἡδονή καί ἀπάτη ἔχει δουλώσασα, ὥστε μηδέν κρεῖττον μηδέ ὑψηλότερον τῶν παρόντων (≡14Δ_100≡> διανοεῖσθαι δύνασθαι, καί ταῦτα κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ γεγονέναι, καί ἀκούοντας καί πιστεύοντας τήν ἄνω τε οὖσαν καί πρός ἑαυτήν ἕλκουσαν; "

Καί πάλιν ἐν τῷ πρός τούς πολετευομένους λόγῳ φάσκων, " Ἵν᾽ εἰδῶμεν τό μηδέν ὄντες πρός τήν ἀληθινήν σοφίαν καί πρώτην, ἀλλά πρός αὐτόν ἀεί νεύωμεν μόνον, καί ζητῶμεν ταῖς ἐκεῖθεν αὐταῖς ἐναστράπτεσθαι, εἴτε διά τῆς ἀνωμαλίας τῶν ὁρωμένων καί περιτρεπομένων, μετάγοντος ἡμᾶς ἐπί τά ἑστῶτα καί μένοντα. Οὐ τοίνυν, ὡς οἶμαι, τῆς κατά τήν γένεσιν τῆς ἀνθρωπότητος αἰτίας ἐν τούτοις, ὡς εἴρηται, ὁ διδάσκαλος ποιεῖται τήν δήλωσιν, ἀλλά τῆς κατά τήν γένεσιν ἐπεισαχθείσης τῇ ἡμετέρᾳ ζωῇ διά τήν παράβασιν ταλαιπωρίας, ὡς τοῖς σπουδαιοτέρως καί ἐμμελεστέρως τοῖς θείοις αὐτοῦ γράμμασιν ἐμμελετῶσίν ἐστι

καταφανές. Ταύτης μέν γάρ τήν ὅθεν, καί δι᾽ ὅ, καί ἐφ᾽ ᾧ, καί οὗ ἕνεκεν αἰτίαν, διά τούτων ἡμῖν παρατίθεται τῶν λόγων δι᾽ αὐτῆς τήν οἰκονομουμένην ἡμῶν σοφῶς παρά τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν δηλῶν· ἐκείνης δέ τήν ἐφ᾽ ᾧ γεγένηται μυστηρίῳ ὑπεμφαίνων δύναμιν ἑτέρῳ λόγων κέχρηται τρόπῳ, ὅλον αὐτοῦ περί τούτου τόν εὐσεβῆ σκοπόν φανερόν ποιούμενος, ὡς ἐν τῷ Εἰς τά γενέθλια λόγῳ δείκνυται λέγων·

" Νοῦς μέν οὖν ἤδη καί αἴσθησις οὕτως ἀπ᾽ ἀλλήλων διακριθέντα τῶν ἰδίων ὅρων ἐντός εἱστήκεισαν, καί τό τοῦ Δημιουργοῦ Λόγου μεγαλεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἔφερον, σιγῶντες ἐπαινέται τῆς μεγαλουργίας και διαπρύσιοι κήρυκες· οὔπω δέ ἦν κρᾶμα ἐξ ἀμφοτέρων, οὐδέ τις μίξις τῶν ἐναντίων, σοφίας μείζονος γνώρισμα καί τῆς περί τάς φύσεις πολυτελείας, οὐδέ ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος γνώριμος. Τοῦτο δή βουληθείς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξασθαι Λόγος, καί ζῶον ἕν ἐξ ἀμφοτέρων, (=1096=) ἀοράτου λέγω καί ὁρατῆς φύσεως, δημιουργεῖ τόν ἄνθρωπον, καί παρά μέν τῆς ὕλης λαβών τό σῶμα ἤδη προϋποστάσης, παρ᾽ ἑαυτοῦ δέ ζωήν ἐνθείς (ὅ δή νοεράν ψυχήν καί εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος), οἷόν τινα κόσμον δεύτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπί τῆς (≡14Δ_**102**≡> γῆς ἵστησιν, ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητήν μικτόν», καί τά ἑξῆς. Ἐν δέ τῷ Εἰς τά Φῶτα λόγῳ· " Ἐπεί δέ οὕτω ταῦτα ἤ τοῦτο· ἔδει δέ μή τοῖς ἄνω μόνον τήν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ᾽ εἶναί τινας καί κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τά πάντα δόξης Θεοῦ, ἐπεί καί Θεοῦ· καί διά τοῦτο κτίζεται ἄνθρωπος χειρί Θεοῦ τιμηθείς καί εἰκόνι». Ἀρκεῖν μέν καί ταῦτα ὑπολαμβάνω, κἄν εἰ μικρά τυγχάνοι, τῷ μή πάντη φιλονείκως διακειμένῳ, καί μόνον τό μάχεσθαι ἐπίδοξον κρίνοντι, πρός τό ἐνδείξασθαι τήν ὅλην τοῦ διδασκάλου περί τῶν εἰρημένων διάνοιαν. Εἰ δέ ἔτι περί τοῦ πῶς Θεοῦ μοῖραν ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς ἐκάλεσεν ἀπομάχεται, πολλαχῶς μέν ἤδη ἀνωτέρω ὁ περί τούτου ἀποδέδοται λόγος.

Ἵνα δέ πιστότερος γένηται τοῖς τοῦ Πνεύματος ἐρειδόμενος λόγοις, ὁ ἅγιος καί μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, ὁ τήν ἀποκεκρυμμένην ἐν τῷ Θεῷ πρό τῶν αἰώνων κομισάμενος σοφίαν, καί πάντα τόν ἀφεγγῆ τῶν ἀνθρώπων βίον καταφωτίσας, καί τῆς ἀγνοίας τόν ζόφον τῶν ψυχῶν ἀπελάσας, ἀρκέσει περί τούτου Ἐφεσίοις διεξιών τάδε, Ἵνα ὁ Θεός τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Πατήρ τῆς δόξης δῴη ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας καί ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τούς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τό εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καί τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καί τί τό ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τούς πιστεύοντας, κατά τήν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἥν ἐνήργησεν ἐν Χριστῷ, ἐγείρας αὐτόν ἐκ νεκρῶν, καί καθίσας αὐτόν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καί ἐξουσίας καί δυνάμεως καί κυριότητος, καί παντός ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλά καί ἐν τῷ μέλλοντι, καί πάντα ἔδωκεν ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ, καί αὐτόν ἔδωκε κεφαλήν ὑπέρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστί τό σῶμα αὐτοῦ, τό πλήρωμα τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. Καί

μεθ᾿ ἕτερα πάλιν· Καί αὐτός ἔδωκε τούς μέν ἀποστόλους, τούς δέ προφήτας, τούς δέ (≡14Δ_104≡> εὐαγγελιστάς, τούς δέ ποιμένας καί διδασκάλους, πρός τόν καταρτισμόν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομήν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταντήσομεν οἱ πάντες εἰς τήν ἑνότητα τῆς πίστεως καί τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καί περιφερόμενοι παντί ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, (=1097=) ἐν πανουργίᾳ, πρός τήν μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δέ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτόν τά πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή ὁ Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τό σῶμα συναρμολογούμενον καί συμβιβαζόμενον διά πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ᾿ ἐνέργειαν ἑνός ἑκάστου μέλους τήν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομήν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Οὐκ οἶμαι λοιπόν ἄλλης ἐπιδεῖσθαι μαρτυρίας τόν εὐσεβεῖν ἐγνωκότα πρός φανέρωσιν τῆς κατά Χριστιανούς ἀληθῶς πεπιστευμένης ἀληθείας, σαφῶς μαθόντες δι᾿ αὐτῆς Ὅτι καί μέλη καί σῶμα καί πλήρωμά ἐσμεν τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, κατά τόν πρό τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ καί Πατρί ἀποκεκρυμμένον σκοπόν ἀνακεφαλαιούμενοι εἰς αὐτόν διά τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ καί Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.Τό γάρ μυστήριον τό ἀποκεκρυμμένον μέν ἀπό τῶν αἰώνων καί ἀπό τῶν γενεῶν, νῦν δέ φανερωθέν διά τῆς τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ ἀληθινῆς καί τελείας ἐνανθρωπήσεως, τοῦ ἑνώσαντος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀδιαιρέτως τε καί ἀσυγχύτως τήν ἡμετέραν φύσιν, καί ἡμᾶς διά τῆς ἐξ ἡμῶν καί ἡμετέρας νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, ὥσπερ δι᾿ ἀπαρχῆς ἑαυτῷ συμπηξαμένου, καί ἕν καί ταὐτόν ἑαυτῷ εἶναι κατά τήν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα καταξιώσαντος, καθώς προωρίσθημεν πρό τῶν αἰώνων ἐν αὐτῷ εἶναι μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ, ψυχῆς τρόπον πρός σῶμα ἐν πνεύματι συναρμολογοῦντος ἑαυτῷ καί συμβιβάζοντος, καί εἰς μέτρον ἄγοντος ἡλικίας πνευματικῆς τοῦ κατ᾿ αὐτόν πληρώματος, ἔδειξε (≡14Δ_106≡> καί ἡμᾶς ἐπί τούτῳ γεγενῆσθαι, καί τόν πρό τῶν αἰώνων περί ἡμᾶς παντάγαθον τοῦ Θεοῦ σκοπόν, μή δεξάμενον καθοτιοῦν καινισμόν κατά τόν ἴδιον λόγον, εἰς πλήρωσιν δέ ἐλθόντα δι᾿ ἄλλου δηλαδή ἐπεισαχθέντος καινοτέρου τρόπου.

Ἔδει γάρ τοῦ μέν Θεοῦ ἑαυτῷ ὁμοίους ἡμᾶς ποιήσαντος (τῷ ἔχειν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος μεθεκτῶς ἀκριβῆ γνωρίσματα, καί ἐν αὐτῷ εἶναι πρό τῶν αἰώνων σκοπήσαντος, καί τόν εἰς τοῦτο τό παμμακάριστον ἄγοντα τέλος, δόντος ἡμῖν τρόπον διά τῆς τῶν φυσικῶν δυνάμεων εὐχρηστίας, τοῦ δέ ἀνθρώπου ἑκουσίως τοῦτον παρωσαμένου τόν τρόπον τῇ παραχρήσει τῶν φυσικῶν δυνάμεων) ἵνα μή πόῤῥῳ τοῦ Θεοῦ γένηται ξενωθείς ὁ ἄνθρωπος, ἄλλον ἀντεισαχθῆναι τοῦ προτέρου παραδοξότερόν τε καί θεοπρεπέστερον, ὅσον τοῦ κατά φύσιν ἐστί τό ὑπέρ φύσιν ἀνώτερον. Καί τοῦτό ἐστι τῆς πρός ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ μυστικωτάτης ἐπιδημίας, ὡς πάντες πιστεύομεν, τό μυστήριον. Εἰ γάρ, φυσίν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἡ πρώτη διαθήκη ἔμεινεν ἄμεμπτος, οὐκ ἄν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. Καί γάρ πᾶσι κατάδηλόν ἐστιν,

ὡς τό ἐν Χριστῷ γενόμενον ἐπί τέλει τοῦ αἰῶνος μυστήριον ἀναμφιβόλως τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰῶνος ἐν τῷ προπάτορι παρεθέντος ἀπόδειξις καί ἀποπλήρωσίς ἐστιν.

Ἆρ᾽ οὖν χρησίμως εἴρηται τῷ διδασκάλῳ ἡ τῆς μοίρας φωνή, κατά τούς ἀποδοθέντας τρόπους, καί πᾶς εὐγενής καί ψυχήν καί τρόπον δέξαιτο ἄν οὕτω λεγομένην (=1100=) τήν φωνήν, μηδεμίαν ἑαυτῷ κυβείαν λογισμῶν παραγεννῶν, εἰδώς ταὐτόν εἶναι τῷ μέλει τήν μοῖραν ἐν τοῖς τοιούτοις. Εἰ γάρ μέρος τοῦ σώματος ὑπάρχει τό μέλος, τό δέ μέλος ταὐτόν ἐστι τῇ μοίρᾳ, ταὐτόν ἄρα τό μέλος τῇ μοίρᾳ ἔσται. Εἰ δέ ταὐτόν τῷ μέλει ἐστίν ἡ μοῖρα, μελῶν δέ ἀθροισμός καί σύνθεσις σῶμα ποιεῖ ὀργανικόν, σῶμα δέ ὀργανικόν ψυχῇ ἑνωθέν νοερᾷ ἄνθρωπον τέλειον δείκνυσιν, ἄρα μέρος ἀνθρώπου ὁ λέγων εἶναι ψυχήν ἤ τό σῶμα ἤ μέλος αὐτοῦ τῆς ἀληθείας οὐχ ἁμαρτήσεται. Εἰ δέ τῆς νοερᾶς ψυχῆς ὡς ἀνθρώπου ὑπάρχει τό σῶμα ὄργανον, (≡14Δ_108≡> δι᾽ ὅλου δέ τοῦ σώματος ὅλη χωροῦσα ἡ ψυχή τό ζῆν αὐτῷ κινεῖσθαι δίδωσιν, ὡς ἁπλῆ τήν φύσιν καί ἀσώματος, μή συνδιατεμνομένη ἤ συναποκλειομένη αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὅλῳ καί ἑκάστῳ τῶν αὐτοῦ μελῶν, ὡς πέφυκεν αὐτήν ὑποδέχεσθαι κατά τήν φυσικῶς ὑποκειμένην αὐτῷ δεκτικήν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς δύναμιν, ὅλη παροῦσα τά διαφόρως αὐτῆς δεκτικά μέλη ἀναλόγως πρός τήν τοῦ ἕν εἶναι σῶμα συντήρησιν ἐπισφίγγει, ὁδηγεῖσθω ἐπί τό μέγα καί ἄῤῥητον τῆς τῶν Χριστανῶν μακαρίας ἐλπίδος μυστήριον, ἐκ τῶν μικρῶν καί καθ᾽ ἡμᾶς τῶν μεγάλων καί ὑπέρ ἡμᾶς οὐκ ἀγεννῆ λαβών τά εἰκάσματα, ὅστις ἀπαγῆ καί εὐκράδαντον περί τούτων ἔτι τήν διάνοιαν κέκτηται. Καί τήν περί τοῦ προϋπάρχειν τῶν σωμάτων τάς ψυχάς οὐκ εὔλογον δόξαν ἀφείς μεθ᾽ ἡμῶν πιστεύσει τῷ Κυρίῳ λέγοντι περί τῶν εἰς τήν ἀνάστασιν ἐγειρομένων μή δύνασθαι ἀποθνήσκειν, διά τήν αὐτοῦ δηλαδή καθαρωτέραν ἐσχάτου ὀρεκτοῦ φανέρωσίν τε καί μετουσίαν. Καί πάλιν, Πᾶς ὁ ζῶν καί πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μή ἀποθάνῃ εἰς τόν αἰῶνα. Ὅπερ εἰ προεγεγόνει ποτέ, ἀδύνατον ἦν, ὡς προαποδέδεικται, τόν κατά τροπήν τινα οἷον δήποτε δέξασθαι θάνατον.

Καί τῶν φυσικῶν ἔξω μή βαινέτω λογισμῶν διακενῆς τήν οὐκ οὖσαν περί ψυχῆς δόξαν θεσπίζων. Εἰ γάρ ἀνθρώπου μέρη, καθώς προαποδέδοται τό σῶμα καί ἡ ψυχή τυγχάνουσι, τά δέ μέρη τήν εἰς τό πρός τι ἐξ ἀνάγκης ἀναφοράν δέχεται (ὅλον γάρ ἔχει πάντως κατηγορούμενον) , τά δέ οὕτω λεγόμενα πρός τι τῶν ἅμα πάντη τε καί πάντως κατά τήν γένεσίν ἐστιν, ὡς μέρη εἶδος ὅλον τῇ συνόδῳ ἀποτελοῦντα, ἐπινοίᾳ μόνῃ τῇ πρός διάγνωσιν τοῦ τί κατ᾽ οὐσίαν ἕκαστον ἀλλήλων διαιρούμενα, - ψυχήν ἄρα καί σῶμα, ὡς μέρη ἀνθρώπου, ἀλλήλων προϋπάρχειν χρονικῶς ἤ μεθυπάρχειν ἀμήχανον, ἐπεί ὁ τοῦ πρός τι οὕτω λεγόμενος λυθήσεται λόγος. Καί πάλιν· Εἰ γάρ καθ᾽ αὐτό εἶδος πρό τοῦ σώματός ἐστιν ἡ ψυχή ἤ τό σῶμα, εἶδος (≡14Δ_110≡> δέ ἄλλο τούτων ἑκάτερον κατά τήν ψυχῆς πρός τό σῶμα σύνθεσιν, ἤ σώματος πρός ψυχήν, ἀποτελεῖ, ἤ πάσχοντα πάντως τοῦτο ποιεῖ, ἤ πεφυκότα. Καί εἰ μέν πάσχοντα, πεπόνθασιν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν ἐξιστάμενα, καί φθείρεται, εἰ δέ πεφυκότα, ἀεί τοῦτο διά τό πεφυκός ἐργάσεται δηλονότι, καί

οὐδέποτε παύσεται ἡ ψυχή τοῦ μετενσωματοῦσθαι, οὐδέ τοῦ μετεμψυχοῦσθαι τό σῶμα. Ἀλλ᾿ οὐκ ἔστιν, (=1101=) ὡς οἶμαι, τοῦ πάθους ἤ τῆς τῶν μερῶν φυσικῆς δυνάμεως κατά τήν πρός θάτερον θατέρου σύνοδον ἡ τοῦ ὅλου κατ᾿ εἶδος ἐκπλήρωσις, ἀλλά τῆς ἐπ᾿ αὐτοῖς ἅμα κατ᾿ εἶδος ὅλον γενέσεως. Οὐκ ἔστιν οὖν δυνατόν ἄνευ φθορᾶς ἐξ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλειν τό οἱονοῦν εἶδος.

Εἰ δέ ὅτι μετά τόν θάνατον καί τήν λύσιν τοῦ σώματος ἔστιν ἡ ψυχή καί ὑφέστηκε φήσουσι καί πρό τοῦ σώματος εἶναι αὐτήν δύνασθαι καί ὑφεστάναι, οὐκ ἐστοχασμένως, ἔμοιγε δοκεῖ, ὁ λόγος αὐτοῖς προέρχεται. Οὐχ ὁ αὐτός γάρ γενέσεως καί οὐσίας λόγος. Ὁ μέν γάρ τοῦ ποτε καί που εἶναι καί πρός τι ἐστίν, ὁ δέ τοῦ εἶναι καί τι καί πως εἶναί ἐστι δηλωτικός. Εἰ δέ τοῦτο, ἐστί μέν ἀεί μετά τό γενέσθαι διά τήν οὐσίαν ἡ ψυχή, οὐκ ἄφετος δέ διά τήν γένεσιν, ἀλλά μετά τῆς σχέσεως τοῦ ποτε καί που καί πρός τι . Οὐχ ἁπλῶς γάρ λέγεται ψυχή μετά τόν τοῦ σώματος θάνατον ἡ ψυχή, ἀλλά ἀνθρώπου ψυχή, καί τοῦ τινος ἀνθρώπου ψυχή. Ἔχει γάρ καί μετά τό σῶμα ὡς εἶδος αὐτῆς τό ὅλον κατά τήν σχέσιν ὡς μέρους κατηγορούμενον τό ἀνθρώπινον. *Ὡσαύτως δέ καί τό σῶμα, θνητόν μέν διά τήν φύσιν, οὐκ ἄφετον δέ διά τήν γένεσιν. Οὐ γάρ ἁπλῶς λέγεται σῶμα μετά τόν χωρισμόν τῆς ψυχῆς τό σῶμα, ἀλλ᾿ ἀνθρώπου σῶμα, καί τοῦ τινος ἀνθρώπου σῶμα, κἄν εἰ φθείρεται καί εἰς τά ἐξ ὧν ἐστιν ἀναλύεσθαι στοιχεῖα πέφυκεν. Ἔχει γάρ καί οὕτως ὡς εἶδος τό ὅλον αὐτοῦ κατά τήν σχέσιν ὡς μέρους κατηγορούμενον τό ἀνθρώπινον.* Ἐπ᾿ ἀμφοῖν τοιγαροῦν ἡ σχέσις, ψυχῆς λέγω καί σώματος, ὡς καί ὅλου εἴδους ἀνθρωπίνου μερῶν (≡14Δ_112≡> ἀναφαιρέτως νουμένη, παρίστησι καί τήν ἅμα τούτων γένεσιν, καί τήν κατ᾿ οὐσίαν πρός ἄλληλα διαφοράν ἀποδείκνυσιν, οὐδέν καθ᾿ οἷον δήποτε τρόπον τούς κατ' οὐσίαν αὐτοῖς ἐμπεφυκότας παραβλάπτουσα λόγους. Οὐκ ἔστιν οὖν ὅλως σῶμα δυνατόν ἤ ψυχήν εὑρεῖν ἤ λέγειν ἄσχετον. Θατέρῳ γάρ ἅμα συνεισάγεται τό τινος εἶναι θάτερον· ὥστε εἰ προϋπάρχει θατέρου θάτερον, τινός προσυπακουστέον. Ἡ γάρ σχέσις ἀκίνητος.

Καί ταῦτα μέν περί τούτων. Καί εἰ μέν τῆς ἀληθείας ὁ λόγος οὐκ ἀποπέπτωκε, τῷ Θεῷ χάρις, τῷ διά τῶν ὑμετέρων εὐχῶν πρός τό καλῶς νοεῖν ὁδηγήσαντι. Εἰ δέ πού τι τῆς ἀληθείας ἐλλέλοιπεν, ὑμεῖς ἄν εἰδείητε τοῦ λόγου τό ἀκριβές, ὡς ἐκ Θεοῦ τήν τῶν τοιούτων ἐμπνεόμενοι γνῶσιν.

**Γ** (3). **«...ΠΑΡ' ΕΑΥΤΗΣ Η ΥΛΗ ΦΕΡΗ ΤΟ ΑΤΑΚΤΟΝ ΩΣΠΕΡ ΕΝ ΡΕΥΜΑΤΙ»**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " Ἕως ἄν καί παρ᾿ ἑαυτῆς ἡ ὕλη φέρῃ τό ἄτακτον ὥσπερ ἐν ῥεύματι".

Οἶμαι καί τόν παρόντα τοῦ λόγου σκοπόν τῆς τοῦ προτέρου διανοίας ἔχεσθαι κεφαλαίου. Διεξελθών γάρ ὅτι πλεῖστα πρός τούς φιλύλους τε καί φιλοσωμάτους ταῦτα ἐπάγει, ὡς ἐντεῦθεν δύνασθαι (=1104=) τόν εὐσεβῶς τόν σκοπόν τοῦ ἁγίου διερευνώμενον ἐπιβάλλειν οὕτως. Ἐπειδή τῷ τῆς ἀφθαρσίας τε καί ἀθανασίας κάλλει παρά Θεοῦ κατηγλαϊσμένος ὁ ἄνθρωπος γέγονε, τό δέ τῆς περί αὐτόν ὑλικῆς φύσεως αἶσχος τοῦ νοεροῦ κάλλους προτιμήσας λήθην τοῦ κατά ψυχήν ἐκπρεποῦς ἀξιώματος, μᾶλλον δέ Θεοῦ τοῦ

καί τήν ψυχήν θεοειδῶς καλλωπίσαντος πάμπαν ἐπεποίητο, τῆς γνώμης ἄξιον κατά θείαν ψῆφον τήν σοφῶς τήν ἡμῶν σωτηρίαν οἰκονομοῦσαν ἐδρέψατο καρπόν, οὐ μόνον τοῦ σώματος τήν φθοράν καί τό θάνατον, καί τήν πρός πᾶν πάθος εὐέμπτωτον κίνησίν τε καί ἐπιτηδειότητα, ἀλλά καί τῆς ἐκτός καί περί αὐτόν ὑλικῆς οὐσίας τό ἄστατον καί ἀνώμαλον, καί πρός τό ἀλλοιοῦσθαι εὔφορόν τε καί εὐχερές, εἴτε τότε αὐτήν (≡14Δ_114≡> τοῦ Θεοῦ διά τήν παράβασιν τῷ ἡμετέρῳ σώματι συμμετακεράσαντος, καί τήν πρός τό ἀλλοιοῦσθαι καί αὐτῇ, ὥσπερ τῷ σώματι, τήν πρός τό πάσχειν τε καί φθείρεσθαι καί ὅλως λύεσθαι· ὡς δηλοῖ ἡ τῶν νεκρῶν σωμάτων περιβολή, ἐνθεμένου δύναμιν κατά τό γεγραμμένον, ὅτι Καί αὐτή ἡ κτίσις ὑπετάγη τῇ φθορᾷ οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλά διά τόν ὑποτάξαντα ἐπ᾿ ἐλπίδι, εἴ τε ἐξ ἀρχῆς κατά πρόγνωσιν οὕτως αὐτήν δημιουργήσαντος διά τήν προοραθεῖσαν παράβασιν· ὥστε τῷ πάσχειν καί κακοῦσθαι δι᾿ αὐτῆς, εἰς συναίσθησιν ἑαυτοῦ καί τοῦ οἰκείου ἀξιώματος ἐλθεῖν, καί ἀσπασίως καταδέξασθαι τήν πρός τό σῶμα καί αὐτήν ἀποδιάθεσιν.

Συγχωρεῖ γάρ ὁ πάνσοφος τῆς ἡμετέρας ζωῆς προνοητής φυσικῶς χρῆσθαι πολλάκις τά πράγματα ταῖς οἰκείαις ὁρμαῖς πρός σωφρονισμόν ἡμῶν, ἔσθ᾿ ὅπη τῶν ἐμμανῶς αὐτά μεταχειριζομένων διά τῆς περί αὐτά καί ἐξ αὐτῶν συγχύσεώς τε καί ταραχῆς, πρός τό κατά φύσιν ἐραστόν ἐπανάγων τόν τέως ἀλόγιστον ἡμῶν πρός τά παρόντα ἔρωτα. Τριῶν γάρ ὄντων καθολικῶν τρόπων, καθ᾿ οὕς φασι παιδευτικῶς τά ἡμέτερα ἐξιᾶσθαι πάθη, δι᾿ ἑκάστου τρόπου σοφῶς τό τῆς ὕλης ἄτακτον εὐτάκτως κατά τόν ὑπέρ ἡμᾶς καί κρείττονα λόγον πρός τό ἐγνωσμένον τῷ Θεῷ ἀγαθοπρεπές ἀποτέλεσμα κυβερνωμένης τῆς κακῆς τῶν παθῶν ἀχθηδόνος ἴαμα τίθεται. Ἤ γάρ τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ποινήν ἀπαιτούμενοι, ὧν ἴσως οὐδ᾿ ἴχνος τῇ μνήμῃ παρακατέχομεν διά τήν ἄγνοιαν, τυχόν δέ καί μνημονεύοντες τήν δέουσαν τοῖς πλημμεληθεῖσιν ἀντισηκῶσαι διόρθωσιν οὐκ ἀνεχόμεθα, ἤ μή θέλοντες, ἤ μή ἰσχύοντες, διά τήν ἐγγενομένην ἕξιν τῆς κακίας, ἤ τήν ἀσθένειαν καθαιρόμεθα, ἤ παροῦσάν τε καί νεμομένην κακίαν ἀποβαλλόμεθα, καί πρός ἀναστολήν τῆς μελλούσης ἰδεῖν προδιδασκόμεθα, ἤ καρτερίας ἀρίστης καί εὐσεβοῦς ἀνδρείας ὑπόδειγμα θαυμαστόν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἄλλος προτίθεται ἄνθρωπος, ἄνπερ ὑψηλής ᾖ (≡14Δ_116≡> τήν διάνοιαν καί τήν (=1105=) ἀρετήν ἐπίδοξος, καί ἱκανός δι᾿ ἑαυτοῦ τῇ ἀκλονήτῳ πρός τά δεινά συμπλοκῇ φανερῶσαι τήν τέως κεκρυμμένην ἀλήθειαν.

Παραινεῖ οὖν τοῖς μηδέν ὑπέρ τήν παροῦσαν ζωήν διανοεῖσθαι δυναμένοις, μή θαῤῥοῦσι τῇ τοῦ σώματος ὑγείᾳ, καί τῷ κατά ῥοῦν φερομένῳ τῶν πραγμάτων δρόμῳ κατά τῶν τούτων ἐστερημένων ἐπαίρεσθαι, ἕως ἡ παροῦσα ἐνέστηκε ζωή, καί τήν φθοράν περίκεινται ταύτην, περί ἥν ἡ τροπή καί ἡ ἀλλοίωσις, ἀδήλου ὄντος τοῦ τί ἐκ τῆς τοῦ σώματος καί τῶν ἐκτός πραγμάτων ἀνωμαλίας τε καί ταραχῆς καί αὐτοῖς συμβήσεται. Τοῦτο γάρ οἶμαι λέγειν αὐτόν διά τοῦ, " Ἕως ἄν καί παρ᾿ ἑαυτῆς ἡ ὕλη φέρῃ τό ἄτακτον», ἀντί τοῦ, Ἕως ἄν ὑπό φθοράν καί ἀλλοίωσίν ἐστι τοῦτο τό πᾶν, καί τό σῶμα τῆς ταπεινώσεως περικείμεθα, καί ἴσως τοῖς

ἐξ αὐτοῦ διά τήν ἔμφυτον ἀσθένειαν πολυτρόποις κακοῖς ὑποκείμεθα· μή κατ᾽ ἀλλήλων ἐπαιρώμεθα διά τήν περί ἡμᾶς ἀνισότητα, ἀλλά μᾶλλον σώφρονι λογισμῷ τήν τῆς ὁμοτίμου φύσεως ἀνωμαλίαν ἐξομαλίσωμεν, τάς τῶν ἄλλων ἐλλείψεις ταῖς ἡμῶν αὐτῶν ἀναπληροῦντες ὑπερβολαῖς. Διό τυχόν καί ἡ παροῦσα συνεχωρήθη πολιτεύεσθαι ἀνωμαλία, ἵνα δειχθῇ ἡ τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου δύναμις προτιμῶσα πάντων τήν ἀρετήν. Πάντων γάρ ἀνθρώπων ἡ αὐτή ἐστι τοῦ τε σώματος καί τῶν ἐκτός τροπή καί ἀλλοίωσις, φέρουσά τε καί φερομένη, καί μόνον τοῦτο κεκτημένη σταθερόν τε καί βάσιμον, τό ἄστατον καί φερόμενον.

**Δ** (4). **«…ΟΥ ΓΑΡ ΕΧΕΙ ΤΙ ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΝ Ή ΟΛΩΣ ΕΞΕΙ»**

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τόν ἅγιον Ἀθανάσιον λόγου, εἰς τό, "Οὐ γάρ ἔχει τι ὑψηλότερον ἤ ὅλως ἕξει».

Δοκεῖ μοι διά τούτων ἀπολῦσαι πάσης συγκριτικῆς τε καί διακριτικῆς καί ἄλλως πως λεγομένης σχέσεως τόν διδασκόμενον ὁ θεόφρων οὗτος διδάσκαλος. Ἄσχετον γάρ τό τοιοῦτον (≡14Δ_118≡> εἶδος τοῦ λόγου φασίν οἱ περί ταῦτα δεινοί, καί ταὐτόν δύνασθαι τῷ ἀσυγκρίτως ὑπέρ πάντα εἶναι λέγειν, ὡς δύναμιν ἔχον ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως.

**Ε** (5). **«…ΔΙΑ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " Ὧτινι μέν οὖν ἐξεγένετο διά λόγου καί θεωρίας διασχόντι τήν ὕλην καί τό σαρκικόν τοῦτο, εἴτε νέφος χρή λέγειν, εἴτε προκάλυμμα, Θεῷ συγγενέσθαι, καί τῷ ἀκραιφνεστάτῳ φωτί κραθῆναι, καθ᾽ ὅσον ἐφικτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει μακάριος οὗτος τῆς ἐντεῦθεν ἀναβάσεως καί τῆς ἐκεῖσε θεώσεως, ἥν τό γνησίως φιλοσοφῆσαι χαρίζεσθαι, καί τό ὑπέρ τήν ὑλικήν δυάδα γενέσθαι διά τήν ἐν Τριάδι νοουμένην ἑνότητα».

Ἐγώ μέν οὐκ οἶμαι ἐλλιπῶς ἔχειν τόν (=1108=) ἀποδοθέντα περί τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων τοῦ διδασκάλου λόγον, κἄν τινες, ὡς γεγράφατε, τοῦτο νομίζωσι, διά τοῦ λόγῳ καί θεωρίᾳ μόνον πρακτικῆς δίχα τήν κατά Θεόν τῶν μετελθόντων αὐτήν φιλοσοφίαν εἰπεῖν, τοὐναντίον δέ διηρημένην τῇ πράξει τήν ἀληθῆ περί τά ὄντα κρίσιν αὐτῶν καί ἐνέργειαν, ἥν δή φιλοσοφίαν ὄντως πληρεστάτην ἔγωγε τολμήσας μόνην ὁρίζομαι, μάλα σαφῶς εἰσηγεῖσθαι αὐτόν ὑπολαμβάνω, λόγῳ καί θεωρίᾳ κατορθοῦσθαι αὐτήν ἀποφηνάμενον, ὡς τῷ λόγῳ συνημμένης πάντως τῆς πράξεως, καί τῆς ἐπ᾽ αὐτῇ κρίσεως τῇ θεωρίᾳ περιεχομένης, εἴπερ λόγου μέν τό τάσσειν τήν τοῦ σώματος κίνησιν, οἷον χαλινῷ τινι τῷ ὀρθῷ λογισμῷ τῆς πρός ἀτοπίαν φορᾶς ἐπιστημόνως ἀναχαιτίζοντος, θεωρίας δέ τό τά καλῶς νοηθέντα τε καί κριθέντα ἐμφρόνως αἱρεῖσθαι ψηφίζεσθαι, οἱονεί φῶς παμφαέστατον (≡14Δ_120≡> δι᾽ ἀληθοῦς γνώσεως τήν ἀλήθειαν αὐτήν δεικνυούσης· οἷς ἀμφοτέροις μάλιστα καί δημιουργεῖται πᾶσα φιλόσοφος ἀρετή καί φυλάττεται, ὑφ᾽ ὧν καί ἐκφαίνεται διά σώματος οὐχ ὅλη.

Οὐ γάρ χωρεῖται σώματι, χαρακτήρ ὑπάρχουσα θείας δυνάμεως, ἀλλά τινα τῶν αὐτῆς σκιάσματα, καί τοῦτο οὐ δι᾽

ἑαυτήν, διά δέ τό τούς γυμνούς τῆς κατ' αὐτήν χάριτος εἰς μίμησιν ἐλθεῖν τῆς θεοειδοῦς τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν ἀναστροφῆς, ἐφ' ᾧ τῇ μετοχῇ τοῦ καλοῦ καί αὐτούς τό τῆς κακίας αἶσχος ἀποθεμένους τῆς τῶν ἀξίων Θεοῦ γενέσθαι μοίρας, ἤ τούς δεομένους ἐπικουρίας τινός ὑπό τῶν δυναμένων τυχεῖν, ἐφ᾽ ᾧ τήν κρυπτομένην τῷ βάθει τῆς ψυχῆς τῶν ἐναρέτων διάθεσιν διά τοῦ σώματος κατά τήν πρᾶξιν φανεῖσαν ἀποδεξαμένους, τήν πᾶσι πάντα γινομένην καί διά πάντων πᾶσι παροῦσαν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν, καί αὐτούς ἀνυμνῆσαι. Ὡς εἴγε μηδείς ἦν ὁ εὖ παθεῖν δεόμενος, ἤ ὁ πρός ἀρετήν παραδείγματι τυπωθῆναι ὀφείλων, αὐτόν ἕκαστον ἀρκεῖν ἑαυτῷ πάντως, ταῖς κατά ψυχήν τῶν ἀρετῶν χάρισιν ἀβρυνόμενον. Καί δίχα τῆς τούτων διά τοῦ σώματος πρός τό ἐμφανές ἀποδείξεως λέγειν οὐκ ἄτοπον.

Ὁ τοίνυν εὐσεβῶς διά θεωρίας κατανοήσας ὡς ἔχει τά ὄντα, καί διά βουλῆς λογικῆς ἐστοχασμένως τε καί ὀρθῶς τόν περί αὐτῶν ὁρισάμενος λόγον, καί φυλάττων ἑαυτῷ τήν κρίσιν, μᾶλλον δέ ἑαυτόν τῇ κρίσει ἀπαρέγκλιτον, πᾶσαν ὁμοῦ συλλαβών ἔχει τήν ἀρετήν, πρός οὐδέν ἄλλο μετά τήν ἐγνωσμένην ἀλήθειαν ἔτι κινούμενος, καί πάντα παρῆλθε διά σπουδῆς, οὐδενός τό παράπαν λόγον ποιούμενος τῶν ὅσα σαρκός καί κόσμου ἐστί καί λέγεται, ἐνδιαθέτως ἔχων ἤδη τῷ λόγῳ περιεχομένην ἀμάχως τήν πρᾶξιν, οἷα τοῦ ἐφ' ἡμῖν πάντας ἑαυτῷ τοῦ διανοητικοῦ τούς κρατίστους ἀπαθεῖς ἐπικομιζομένους λόγους, καθ᾽ οὕς πᾶσα ἀρετή καί γνῶσίς ἐστι καί ὑφέστηκεν, ὡς δυνάμεις (≡14Δ_122≡> ὄντας ψυχῆς λογικῆς, πρός μέν τό εἶναι σώματος οὐδ᾽ ὅλως χρήζοντας, πρός δέ τό φανῆναι (=1109=) διά τάς εἰρημένας αἰτίας κατά καιρόν αὐτῷ χρῆσθαι οὐκ ἀναινομένους. Φασί γάρ τοῦ διανοητικοῦ εἶναι, ἰδικῶς μέν τάς νοήσεις τῶν νοητῶν, τάς ἀρετάς, τάς ἐπιστήμας τούς τῶν τεχνῶν λόγους, τό προαιρετικόν, τό βουλευτικόν, γενικῶς δέ τάς κρίσεις, τάς συγκαταθέσεις, τάς ἀποφυγάς, τάς ὁρμάς, καί τάς μέν εἶναι μόνης τῆς κατά νοῦν θεωρίας, τάς δέ τῆς κατά τόν λόγον ἐπιστημονικῆς δυνάμεως. Εἰ δέ τούτοις φρουρουμένην οἱ ἅγιοι τήν οἰκείαν ζωήν συνετήρησαν, ἄρα περιληπτικῶς διά τοῦ λόγου καί τῆς θεωρίας ὁ μακάριος οὗτος ἀνήρ πάντας τούς κατ᾽ ἀρετήν καί γνῶσιν εἰσηγήσατο λόγους τοῖς ἁγίοις συνηνειλημμένους, δι᾽ ὧν τῇ κατανοήσει τοῦ Θεοῦ κατά θεωρίαν γνωστικῶς προσανέχοντες ἐμφρόνως κατά λόγον διά τῶν ἀρετῶν τήν θείαν ἑαυτοῖς μορφήν ἐντυπώσαντο, πάντως οὐκ εἶναι ἀναγκαῖον οἰηθείς τήν διά τοῦ σώματος ὀνομάσαι πρᾶξιν, γινώσκων μή ἀρετῆς αὐτήν εἶναι ποιητικήν, ἀλλ᾽ ἐκφαντικήν, καί μόνων τῶν θείων νοημάτων τε καί λογισμῶν ὑπουργόν.

Ὡς ἄν δέ καί δι᾽ ἑτέρου τρόπου φανερόν γένηται τό λεγόμενον, φασίν οἱ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς πραγμάτων δι᾽ ἀκριβείας μετελθόντες τούς λόγους τοῦ λογικοῦ τό μέν εἶναι θεωρητικόν, τό δέ πρακτικόν· καί θεωρητικόν μέν τό κατά νοῦν, ὡς ἔχει τά ὄντα, πρακτικόν δέ τό βουλευτικόν, τό ὁρίζον τοῖς πρακτικοῖς τόν ὀρθόν λόγον. Καί καλοῦσι τό μέν θεωρητικόν νοῦν, τό δέ πρακτικόν λόγον, καί τό μέν σοφίαν, τό δέ φρόνησιν. Εἰ δέ τοῦτο ἀληθές, ἐκ τῆς αἰτίας ἄρα τήν πρᾶξιν κατά τό εἰκός, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τῆς ὕλης

ὠνόμασεν ὁ διδάσκαλος λόγον, τήν μηδέν ἔχουσαν ἀντικείμενον ἕξιν προσαγορεύσας. Λογικῶς γάρ καί γνωστικῶς, ἀλλ᾽ οὐ πολεμικῶς καί ἀγωνιστικῶς ἐμμέναι τοῖς ἀληθέσιν ὁ θεωρητικός, καί πλήν αὐτῶν ἄλλο τι ὁρᾷν διά τήν πρός αὐτά ἡδονήν οὐκ ἀνέχεται.

Εἰ δέ χρή καί ἄλλως σαφέστερον τοῦτο ποιήσαθαι, πάλιν οἱ τῆς κατ᾽ ἀρετήν τελειότητος τούς λόγους γυμνάσαντές φασι (≡14Δ_124≡> τούς μήπω τῆς πρός τήν ὕλην κατά τήν σχέσιν κοινωνίας καθαρούς γεγονότας περί τά πρακτικά καταγίνεσθαι, μικτῆς οὔσης αὐτοῖς ἔτι τῆς περί τά ὄντα κρίσεως, καί εἰσί τρεπτοί, μήπω τήν περί τά τρεπτά σχέσιν ἀποθέμενοι· τούς δέ δι᾽ ἀκρότητα τῷ Θεῷ κατά σχέσιν πλησιάζοντας, καί τῇ τούτου κατανοήσει τό μακάριον καρπουμένους, πρός ἑαυτούς μόνον καί τόν Θεόν ἐστραμμένους τῷ ῥῆξαι γνησίως τῆς ὑλικῆς σχέσεως τά δεσμά τῶν μέν πρακτικῶν καί τῆς ὕλης παντελῶς ἠλλοτριῶσθαι, τῇ δέ θεωρίᾳ καί τῷ Θεῷ προσῳκειῶσθαι. Διό, φασί, καί μένουσιν ἄτρεπτοι, μή ἔχοντες ἔτι τήν πρός τήν ὕλην σχέσιν, καθ᾽ ἥν τῇ ὕλῃ φυσικῶς ἀλλοιουμένῃ παρά φύσιν συνεξαλλοιοῦσθαι ἐξ ἀνάγκης πέφυκεν ὁ τῇ ὕλῃ κατά τήν σχέσιν κεκρατημένος, καί μεγίστης εἰδώς δεῖσθαι δυνάμεως (=1112=) πρός ἀπόθεσιν τῆς ὑλικῆς προσπαθείας τόν αὐτῆς ἐλευθερωθῆναι βουλόμενόν φησιν ὁ διδάσκαλος, " Ὧ τινι μέν οὖν ἐξεγένετο διά λόγου καί θεωρίας διασχόντι τήν ὕλην καί τό σαρκικόν τοῦτο, εἴτε νέφος χρή λέγειν εἴτε προκάλυμμα, Θεῷ συγγενέσθαι, καί τά ἑξῆς».

**S** (6). **ΠΩΣ ΕΣΤΙ ΝΕΦΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΛΥΜΜΑ Η ΣΑΡΞ**

Πῶς ἐστι νέφος καί προκάλυμμα ἡ σάρξ.

Διά τί δέ νέφος εἶναι καί προκάλυμμα τήν σάρκα φησίν ὁ διδάσκαλος; ὡς εἰδώς ὅτι πᾶς ἀνθρώπινος νοῦς πλανώμενος, καί τῆς κατά φύσιν ἀπονεύων κινήσεως, περί πάθος καί αἴσθησιν καί αἰσθητά ποιεῖται τήν κίνησιν, οὐκ ἔχων ἄλλοθί ποι κινηθῆναι, τῆς πρός Θεόν φυσικῶς φερούσης κινήσεως διαμαρτήσας, καί διεῖλε τήν σάρκα εἰς πάθος καί αἴσθησιν, σαρκός γάρ ἐμψύχου ἀμφότερα διά τοῦ νέφους καί τοῦ προκαλύμματος ταῦτα δηλώσας. Νέφος γάρ ἐστι τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς ἐπισκοτοῦν τό σαρκικόν παθος, καί προκάλυμμά ἐστιν ἡ κατ᾽ αἴσθησιν ἀπάτη, ταῖς ἐπιφανείαις τῶν αἰσθητῶν αὐτήν ἐπερείδουσα καί τῆς πρός τά νοητά διαβάσεως ἀποτειχίζουσα, δι᾽ ὧν (≡14Δ_126≡> λήθην τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν λαμβάνουσα περί τά αἰσθητά τήν ὅλην αὐτῆς ἐνέργειαν καταστρέφει, θυμούς καί ἐπιθυμίας καί ἡδονάς διά τῶν εἰρημένων ἀπρεπεῖς ἐφευρίσκουσα.

**Ζ** (7). **ΠΩΣ ΗΔΟΝΗ ΓΙΝΕΤΑΙ**

Πῶς ἡδονή γίνεται.

Πᾶσα γάρ ἡδονή τῶν ἀπηγορευμένων ἐκ πάθους διά μέσης αἰσθήσεως πρός τι πάντως γίνεσθαι πέφυκεν αἰσθητόν. Οὐδέ γάρ ἄλλο τί ἐστι ἡδονή ἤ εἶδος αἰσθήσεως ἐν τῷ αἰσθητικῷ διά τινος αἰσθητοῦ μορφουμένης, ἤ τρόπος αἰσθητικῆς ἐνεργείας κατ᾽

ἐπιθυμίαν ἄλογον συνιστάμενος. Ἐπιθυμία γάρ αἰσθήσει προστεθεῖσα εἰς ἡδονήν μεταπίπτει, εἶδος αὐτῇ ἐπάγουσα, καί αἴσθησις κατ᾽ ἐπιθυμίαν κινηθεῖσα ἡδονήν ἀπεργάζεται τό αἰσθητόν προσλαβοῦσα. Γνόντες οὖν οἱ ἅγιοι, ὅτι διά μέσης σαρκός πρός τήν ὕλην ἡ ψυχή παρά φύσιν κινουμένη τήν χοϊκήν μορφήν ὑποδύεται, διά μέσης μᾶλλον ψυχῆς κατά φύσιν αὐτοί πρός τόν Θεόν κινουμένης καί τήν σάρκα τῷ Θεῷ πρεπόντως οἰκειῶσαι διενοήθησαν, δι᾽ ἀσκήσεως ἀρετῶν ἐνδεχομένως αὐτήν ταῖς θείαις ἐμφάσεσι καλλωπίσαντες.

**Η** (8). **ΠΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΑΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣΙ ΨΥΧΗΣ**

Πῶς καί πόσαι κινήσεις εἰσί ψυχῆς.

Τρεῖς γάρ καθολικάς κινήσεις ἔχουσαν τήν ψυχήν εἰς μίαν συναγομένας, ὑπό τῆς χάριτος φωτισθέντες, τήν κατά νοῦν, τήν κατά λόγον, τήν κατά αἴσθησιν, καί τήν μήν ἁπλῆν καί ἀνερμήνευτον, καθ᾽ ἥν ἀγνώστως περί Θεόν κινουμένη κατ᾽ οὐδένα τρόπον (=1113=) ἐξ οὐδενός τῶν ὄντων αὐτόν διά τήν ὑπεροχήν ἐπιγινώσκει, τήν δέ κατ᾽ αἰτίαν ὁριστικήν τοῦ ἀγνώστου καθ᾽ ἥν φυσικῶς κινουμένη τούς ἐπ᾽ αὐτῇ φυσικούς πάντας λόγους τοῦ κατ᾽ αἰτίαν μόνον ἐγνωσμένου μορφωτικούς ὄντας ἑαυτῇ δι᾽ ἐνεργείας (≡14Δ_128≡> κατ᾽ ἐπιστήμην ἐπιτίθεται, τήν δέ σύνθετον, καθ᾽ ἥν τῶν ἐκτός ἐφαπτομένη ὡς ἔκ τινων συμβόλων τῶν ὁρατῶν τούς λόγους πρός ἑαυτήν ἀναμμάσσεται, μεγαλοφυῶς διά τούτων κατά τόν ἀληθῆ καί ἄπταιστον τῆς κατά φύσιν κινήσεως τρόπον τόν παρόντα τῶν σκαμμάτων αἰῶνα διέβησαν, τήν μέν αἴσθησιν, ἁπλοῦς διά μέσου τοῦ λόγου πρός τόν νοῦν τούς τῶν αἰσθητῶν πνευματικούς λόγους ἔχουσαν μόνους ἀναβιβάσαντες, τόν δέ λόγον ἑνοειδῶς κατά μίαν ἁπλῆν τε καί ἀδιαίρετον φρόνησιν πρός τόν νοῦν τούς τῶν ὄντων ἔχοντα λόγους ἑνώσαντες, τόν δέ νοῦν τῆς περί τά ὄντα πάντα κινήσεως καθαρῶς ἀπολυθέντα καί αὐτῆς τῆς καθ᾽ αὐτόν φυσικῆς ἐνεργείας ἠρεμοῦντα τῷ Θεῷ προσκομίσαντες, καθ᾽ ὅν ὁλικῶς πρός Θεόν συναχθέντες, ὅλοι ὅλω Θεῷ ἐγκραθῆναι διά τοῦ Πνεύματος ἠξιώθησαν, ὅλην τοῦ ἐπουρανίου κατά τό δυνατόν ἀνθρώποις τήν εἰκόνα φορέσαντες, καί τοσοῦτο ἕλξαντες τῆς θείας ἐμφάσεως, εἰ θέμις τοῦτο εἰπεῖν, ὅσον ἑλχθέντες αὐτοί τῷ Θεῷ συνετέθησαν. Φασί γάρ ἀλλήλων εἶναι παραδείγματα τόν Θεόν καί τόν ἄνθρωπον, καί τοσοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τόν Θεόν διά φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτόν τῷ Θεῷ δι᾽ ἀγάπης δυνηθείς ἀπεθέωσε, καί τοσοῦτον ὑπό Θεοῦ τόν ἄνθρωπον κατά νοῦν ἁρπάζεσθαι πρός τό γνωστόν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τόν ἀόρατον φύσει Θεόν διά τῶν ἀρετῶν ἐφανέρωσεν.

Ὑπό ταύτης τοίνυν τῆς κατά λόγον καί θεωρίαν συνισταμένης φιλοσοφίας, καθ᾽ ἥν καί ἡ τοῦ σώματος ἐξ ἀνάγκης εὐγενίζεται φύσις, ἀπλανῶς πρός τόν τοῦ Θεοῦ πόθον τρωθέντες οἱ ἅγιοι διά τῶν ἐνουσῶν αὐτοῖς πρός τά θεῖα φυσικῶν ἐμφάσεων ἀξιοπρεπῶς πρός τόν Θεόν παρεγένοντο, σῶμα καί κόσμον ἀθλητικῶς διασχόντες, ἀλλήλοις ταῦτα περιεχόμενα θεώμενοι, τόν μέν φύσει, τό δέ αἰσθήσει, καί θατέρῳ θάτερον ὑποπίπτον, τῇ κατ᾽

ἐπαλλαγήν θατέρου πρός τό ἕτερον ποιᾷ ἰδιότητι, καί μηδέν τούτων τῷ καθ᾽ ἑαυτόν λόγῳ περιγραφῆς ὑπάρχον ἐλεύθερον, (≡14Δ_130≡> καί αἰσχρόν ἡγησάμενοι τοῖς θνητοῖς καί περιγραπτοῖς ἐμφθείρεσθαί τε καί περιγράφεσθαι τῆς ψυχῆς ἐᾶν τό ἀθάνατον καί ἀεικίνητον μόνῳ Θεῷ τῷ ἀθανάτῳ καί πάσης ἀπειρίας ἀνωτέρω ἀλύτως ἑαυτούς ἀνέδησαν, οὐδαμῶς ταῖς κόσμου καί σαρκός ἀνθολκαῖς ἐνδίδοντες, ὅπερ ἐστί πάσης ἀρετῆς τε καί γνώσεως πλήρωσις, οἶμαι δέ ὅτι καί τέλος.

Ἀλλά κἄν εἴποτε περί τά τῶν ὄντων θεάματα κεκίνηνται οἱ ἅγιοι, οὐκ ἐπί τῷ αὐτά ἐκεῖνα προηγουμένως θεάσασθαί τε καί γνῶναι καθ' ἡμᾶς ὑλικῶς κεκίνηνται, ἀλλ᾽ ἵνα τόν διά (=1116=) πάντων καί ἐν πᾶσιν ὄντα τε καί φαινόμενον Θεόν πολυτρόπως ὑμνήσωσι καί πολλήν ἑαυτοῖς συναγείρωσι θαύματος δύναμιν καί δοξολογίας ὑπόθεσιν. Ψυχήν γάρ εἰληφότες παρά Θεοῦ νοῦν καί λόγον καί αἴσθησιν ἔχουσαν πρός τῇ νοητῇ καί ταύτην τήν αἰσθητήν, ὥσπερ καί λόγον πρός τῷ ἐνδιαθέτῳ τόν κατά προφοράν καί νοῦν πρός τῷ νοητῷ τόν παθητικόν (ὅν καί φαντασίαν καλοῦσι τοῦ ζώου, καθ᾽ ὅν καί τά λοιπά ζῶα καί ἄλληλα καί ἡμᾶς καί τούς τόπους οὕς διώδευσαν ἐπιγινώσκουσι, περί ἥν συνίστασθαι τήν αἴσθησίν φασιν οἱ σοφοί τά τοιαῦτα, ὄργανον αὐτῆς οὖσαν ἀντιληπτικόν τῶν αὐτῇ φαντασθέντων), δεῖν ᾠήθησαν τούτων τας ἐνεργείας, εἰκότως οὐχ ἑαυτοῖς, ἀλλά τῷ δεδωκότι Θεῷ, δι᾽ ὅν καί ἐξ οὗ πάντα, προσενέγκαι. Τρεῖς γάρ ὄντας καθολικούς τρόπους, ὡς ἀνθρώποις ἐστίν ἐφικτόν, ἐκ τῆς περί τά ὄντα ἀκριβοῦς κατανοήσεως παιδευθέντες, ἐφ᾽ οἷς Ὁ Θεός τά πάντα πεποίηκεν (ἐφ᾽ ᾧ τε γάρ εἶναι, καί εὖ εἶναι, καί ἀεί εἶναι, οὐσιώσας ἡμᾶς ὑπεστήσατο), καί τούς μέν δύο ἄκρους ὄντας, καί μόνου Θεοῦ ἐχομένους, ὡς αἰτίου, τόν δέ ἕτερον μέσον, καί τῆς ἡμετέρας ἠρτημένον γνώμης τε καί κινήσεως, καί δι᾽ ἑαυτοῦ τοῖς ἄκροις τό κυρίως λέγεσθαι παρέχοντα, καί οὗ μή παρόντος ἄχρηστος αὐτοῖς ἡ προσηγορία (≡14Δ_132≡> καθίσταται, τό εὖ συνημμένον οὐκ ἔχουσιν, οὐκ ἄλλως δύνασθαι καί προσγενέσθαι αὐτοῖς καί φυλαχθῆναι τήν ἐν τοῖς ἄκροις ἀλήθειαν, ἥν ποιεῖν πέφυκεν τό εὖ εἶναι κατά τό μέσον τοῖς ἄκροις ἐπικιρνώμενον, ἤ τῇ πρός Θεόν ἀεικινησίᾳ διενοήθησαν·

Καί λοιπόν τῷ κατά φύσιν ἐντεῦθεν τό ὀπτικόν τῆς ψυχῆς συνεπιτείναντες λόγῳ, καί τρόπον τινά μή δεῖν ἀντιστρόφως χρῆσθαι ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις, διά τήν ἐξ ἀνάγκης ἐπισημαίνουσαν ταῖς φυσικαῖς δυνάμεσιν ἐκ τοῦ κατά παράχρησιν τρόπου φθοράν, αὐτοῦ βοῶντος τοῦ Λόγου διαῤῥήδην ἀκούσαντες, ὁμαλῶς κατά τόν πρέποντα λόγον τῆς φύσεως πρός τόν αὐτῆς αἴτιον φέρεσθαι ἐδιδάχθησαν, ἵν᾽ ὅθεν ἁπλῶς αὐτοῖς ἐστι τό εἶναι, καί τό ὄντως εἶναί ποτε προστεθέν ὑποδέξωνται. Τί γάρ ἄν καί ἔσται τῇ μή ἑαυτοῦ κατά τό εἶναι αἰτίῳ πρός ἑαυτούς ἴσως λογισάμενοι εἶπον, πρός ἑαυτόν ἤ ἄλλο τι παρά τόν Θεόν κινουμένῳ τό κέρδος, ὁπότε εἰς τόν τοῦ εἶναι λόγον οὐδέν ἑαυτῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἤ ἄλλου τινός παρά τόν Θεόν περιποιῆσαι δυνήσεται; Διά τοῦτο τόν μέν νοῦν περί μόνου Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν διανοεῖσθαι, καί τῇ ἀῤῥήτῳ δόξῃ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος,

ἀγνώστως ἐπιβάλλειν, τόν δέ λόγον ἑρμηνευτήν τῶν νοηθένων γίνεσθαι καί ὑμνωδόν, καί τούς πρός αὐτά ἑνοποιούς ὀρθῶς διαλέγεσθαι τρόπους, τήν δέ αἴσθησιν κατά λόγον εὐγενισθεῖσαν τάς ἐν τῷ παντί διαφόρους δυνάμεις τε καί ἐνεργείας φαντασιουμένην τούς ἐν τοῖς οὖσιν ὡς ἐφικτόν τῇ ψυχῇ διαγγέλλειν λόγους διδάξαντες, καί διά τοῦ νοῦ καί τοῦ λόγου, ὥσπερ ναῦν, τήν ψυχήν σοφῶς οἰακίσαντες, τήν ὑγράν ταύτην καί ἄστατον καί ἄλλοτε ἄλλως φερομένην καί διώδευσαν ἴχνεσιν.

**Θ** (9). **ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΔΙΑΒΑΣΕΩΣ ΔΙΑ ΜΩΣΕΩΣ**

(=1117=) Θεωρία τῆς διά τῆς θαλάσσης διαβάσεως διά Μωσέως.

Οὕτω τάχα καί Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ μέγας τῇ πληγῇ τοῦ (≡14Δ_134≡> παντοδυνάμου Λόγου, οὗ σύμβολον ἦν ἴσως ἡ ῥάβδος, θαλάσσης τρόπον τῶν αἰσθητῶν διελών τήν ἀπάτην, ἤ περιελών εἰπεῖν οἰκειότερον, στεῤῥάν καί ἀσάλευτον, τῷ πρός τάς θείας ἐπαγγελίας ἐπειγομένῳ λαῷ τήν ὑπίχνιον παρέσχετο γῆν, τήν ὑπό αἴσθησιν, φημί, φύσιν ὀρθῷ λόγῳ εἶναι θεατήν καί εὐπερίγραπτον καί βίῳ ἀρεταῖς ἠγλαϊσμένῳ βατήν δείξας καί εὐπαρόδευτον, καί μηδένα κίνδυνον ἐκ τῆς ἑκατέρωθεν παφλαζούσης τῶν διακριθένων ὑδάτων, οἷς τέως κεκάλυπτο, ὁρμῆς τοῖς οὕτως αὐτήν διαπερῶσιν ἐπάγουσαν· εἴπερ τῷ κατ᾽ ἀναγωγήν λόγῳ διάκρισις ὑδάτων νοητῆς θαλάττης ἐστίν ἡ τῶν κατ᾽ ἔλλειψιν καί πλεονασμόν ἀντικειμένων ταῖς ἀρεταῖς κακιῶν τῆς πρός ἀλλήλας συνεχείας διάστασις, ἥν πέφυκε λόγος ποιεῖν, καρδίως αὐτῶν καθαψάμενος, καί τοῖς ἐπί Θεόν προτροπάδην ἐπειγομένοις οὐδαμῶς ἀλλήλαις αὐτάς συναφθῆναι συγχωρῶν.

**Ι (10). ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΩΣΕΩΣ**

Θεωρία τῆς εἰς τό ὄρος ἀναβάσεως τοῦ Μωσέως.

Οὕτω πάλιν τῷ καλοῦντι ἑπόμενος Θεῷ, ὑπερσχών πάντα τά τῇδε, εἰς τόν γνόφον εἰσῆλθεν, οὗ ἦν ὁ Θεός, τουτέστιν, εἰς τήν ἀειδῆ καί ἀόρατον καί ἀσώματον διατριβήν, νῷ πάσης ἐλευθέρῳ τῆς πρός ὁτιοῦν πάρεξ Θεοῦ σχέσεως, ἐν ᾗ γενόμενος, ὡς ἐνῆν μάλιστα ἀνθρωπίνην ἀξιωθῆναι φύσιν, οἷον ἔπαθλον τῆς μακαρίας ἐκείνης ἀναβάσεως ἄξιον τήν χρόνου καί φύσεως τήν γένεσιν περιγράφουσαν κομίζεται γνῶσιν, καί τύπον καί παράδειγμα τῶν ἀρετῶν αὐτόν ποιησάμενος τόν Θεόν, πρός ὅν καθάπερ γραφήν εὐφυῶς τοῦ ἀρχετύπου τήν μίμησιν σώζουσαν ἑαυτόν ἀποτυπώσας κάτεισι τοῦ ὄρους, ἧς μετείληφε δόξης κατά τό πρόσωπον ἐπισημαίνων τήν χάριν καί τοῖς ἄλλοις (≡14Δ_136≡> ἀνθρώποις, ὥσπερ θεοειδοῦς τύπου τύπον ἑαυτόν γενόμενον ἀφθόνως διδούς καί προτιθέμενος, καί δηλοῖ τοῦτο ποιῶν περί ὧν εἶδέ τε καί ἤκουσε τῷ λαῷ ἐξηγούμενος, καί γραφῇ τοῖς μετ᾽ αὐτόν οἷόν τινα κλῆρον θεόσδοτον παραδιδούς τοῦ Θεοῦ τά μυστήρια.

**ΙΑ** (11). **ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΙΗΣΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ...**

Θεωρία τῆς Ἰησοῦ ἡγεμονίας, καί τῆς διαβάσεως τοῦ Ἰορδάνου, καί τῆς δευτέρας δι᾽ αὐτοῦ περιτομῆς τοῖς ἐκ πέτρας ξίφεσιν.

Οὕτως Ἰησοῦς ὁ Μωσέως διάδοχος, ἵνα τά πολλά τῶν περί αὐτοῦ ἱστορουμένων παραδράμω διά τό πλῆθος, παραλαβών τόν λαόν πολλοῖς πρότερον πρός εὐσέβειαν παιδευθέντα κατά τήν ἔρημον τρόποις, μετά τήν ἐν τῷ ὄρει Μωϋσέως τελευτήν, καί ξένῳ περιτομῆς εἴδει καθαγνίσας αὐτόν ταῖς ἐκ πέτρας μαχαίραις, καί τόν Ἰορδάνην ξηραθέντα τῇ προπομπῇ τῆς θείας κιβωτοῦ τούς τοῦ λαοῦ πάντας (=1120=) ἀτεγγεῖς διαβιβάσας, τόν δι᾽ αὐτοῦ τυπικῶς μηνυόμενον Σωτῆρα Λόγον παρεδήλου, μετά τήν τελευτήν τοῦ γράμματος τῶν νομικῶν διατάξεων τήν ἐν τῷ ὕψει τῶν νοημάτων γινομένην τοῦ ἀληθινοῦ Ἰσραήλ καί ὁρῶντος Θεόν ἡγεμονίαν παραλαβόντα, καί παντός μέν ψυχῆς καί σώματος μολυσμοῦ τῷ τομωτάτῳ λόγῳ τῆς εἰς αὐτόν πίστεως περιτέμνοντα, παντός δέ ὀνειδισμοῦ τῶν πρός ἁμαρτίαν ἐρεθιζόντων ἐλευθεροῦντα, καί τήν ῥέουσαν τοῦ χρόνου φύσιν καί τῶν κινουμένων διαβιβάζοντα πρός τήν τῶν ἀσωμάτων κατάστασιν, τοῖς ὤμοις ἀρετῶν ἐπαιωρουμένην ἔχοντα τήν δεικτικήν τῶν θείων μυστηρίων γνῶσιν.

**ΙΒ** (12). **ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΙΧΟΥΣ ...**

Θεωρία τῆς Ἱεριχοῦς καί τῶν ἑπτά περιόδων, καί τῆς κιβωτοῦ καί τῶν σαλπίγγων καί τοῦ ἀναθέματος.

(≡14Δ_**138**≡>

Οὕτω πάλιν περιόδοις ἑπτά καί σάλπιγξι τοσαύταις σύν ἀλαλαγμῷ μυστικῷ τήν δυσάλωτον ἤ καί ἀνάλωτον εἶναι δόξασαν πόλιν Ἱεριχώ κατασείσας τόν αὐτόν τοῦ Θεοῦ Λόγον μυστικῶς ἐνέφαινεν ὡς νικητήν τοῦ κόσμου καί συντελεστήν τοῦ αἰῶνος, νῷ καί λόγῳ, ἤτοι γνώσει καί ἀρετῇ. Ὧν ἡ κιβωτός καί αἱ σάλπιγγες τύπος ὑπῆρχον, τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ τόν αἰσθητόν αἰῶνα εὐάλωτον δεικνύοντα και εὐκαθαίρετον, καί μηδέν τῶν ἐν αὐτῷ πρός ἀπόλαυσιν ἐπιτήδειον τοῖς τῶν θείων ἐρασταῖς ἀγαθῶν, ὡς θανάτῳ καί φθορᾷ συνημμένον καί θείας ἀγανακτήσεως αἴτιον. Καί δηλοῖ Ἄχαρ ὁ τοῦ Χαρμί, ὅπερ ἐστίν ὁ ταραχώδης καί φιλόϋλος λογισμός ὑπέρ τοῦ εἰσοικίσασθαί τι τῶν αἰσθητῶν, τόν οἴκτιστον ἐκεῖνον κατά θείαν ψῆφον ἀπενεγκάμενος θάνατον, ὅν ἐργάζεται λόγος τῷ βάθει τῆς πονηρᾶς συνειδήσεως ἐναποπνίγων τόν οὕτω τιμωρηθῆναι ἄξιον.

**ΙΓ** (13). **ΘΕΩΡΙΑ ΤΥΡΟΥ ...**

Θεωρία Τύρου καί τοῦ αὐτῆς βασιλέως, καί τῆς ἁλώσεως αὐτῆς.

Οὕτω πάλιν καθώς γέγραπται, Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καταλαβόμενος τήν Ἀσσώρ, καί τόν βασιλέα αὐτῆς ἀποκτείνας ἐν ῥομφαίᾳ, καί πᾶν ἐμπνέον ἐξολοθρεύσας ἐν αὐτῇ, ἥτις ἦν πρότερον ἄρχουσα πασῶν τῶν χωρῶν, ἐδιδάσκετο, ὧν μυστηρίων τύπος προβέβλητο τούς λόγους, ὅτι ὁ ἀληθινός Σωτήρ ἡμῶν Ἰησοῦς

Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ τῶν πονηρῶν καθαιρέτης δυνάμεων, καί κληροδότης τῶν ἀξίων τῆς χάριτος, κατά τόν καιρόν τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως διά σταυροῦ καταλαβόμενος τήν ἁμαρτίαν καί τόν βασιλέα αὐτῆς τόν διάβολον (ἦρχε γάρ πάντων ποτέ βασιλεύουσα ἡ ἁμαρτία) ἀπέκτεινε τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καί ἐξωλόθρευσεν αὐτῆς πᾶν ἐμπνέον, (≡14Δ_140≡> τουτέστι τά πάθη τά ἐν ἡμῖν, καί τά ἐπ᾽ αὐτοῖς αἰσχρά καί πονηρά ἐνθυμήματα, ἵνα μηδέ τό ὁπωσοῦν ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ καί κατά Χριστόν ζῶσιν ἐμπνέοντος δίκην καθ᾽ ὁτιοῦν ἔχῃ λοιπόν τό κινεῖσθαι καί ζῆν ἡ ἁμαρτία.

**ΙΔ** (14)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ»**

(=1121=) Θεωρία εἰς τό, "Οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ».

Οὕτω Δαβίδ ὁ μετ᾽ ἐκείνους μέν τῷ χρόνῳ, κατ᾽ ἐκείνους δέ τῷ πνεύματι, ἵνα τούς Κριτάς παραδράμω πολλά ἔχοντας ἐν τῷ βίῳ μυστήρια, τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ διηγουμένων τῶν οὐρανῶν ἀκούων, καί τήν ποίησιν τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλοντος τοῦ στερεώματος (τό θαυμάσιον, οἷς ψυχήν ὁ Δημιουργός οὐκ ἐνέθηκε), τούς περί θεολογίας νοός ἀκοαῖς παρά τῶν ἀψύχων ὑποδέχετο λόγους, καί τούς τῆς προνοίας καί κρίσεως ἐξ ἀποτελέσματος, κατά τό ἀνθρώποις ἐφικτόν, ἐδιδάσκετο τρόπους, τῶν, οἷς δηλονότι κατά μέρος ποικίλλεται ἡ τοῦ παντός διεξαγωγή, οὐκ ἐφικνούμενος λόγων.

ΙΕ **(15)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, " Ο ΠΑΤΗΡ ΜΟΥ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΜΟΥ ΕΓΚΑΤΕΛΙΠΟΝ ΜΕ. "

Θεωρία εἰς τό, " Ὁ πατήρ μου καί ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με. "

Οὕτω πάλιν· Ὁ πατήρ μου καί ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δέ Κύριος προσελάβετό με, φάσκων τήν τοῦ κατά φύσιν τῆς σαρκός περί γένεσιν καί φθοράν νόμου, καθ᾽ ὅν πάντες διά τήν παράβασιν καί γεννώμεθα καί συνιστάμεθα, καί τῆς τιθηνούσης ἡμᾶς μητρός δίκην αἰσθήσεως ἀπόλειψίν τε καί ἀποφυγήν (≡14Δ_142≡> ἀναγκαίαν εἶναι τοῖς τῶν ἀφθάρτων ἐπιθυμηταῖς ἐπικεκρυμμένως, οἶμαι, διηγόρευε· δι᾽ ὧν ὁ μέν ὁρώμενος κόσμος ἀφίεται καί ἀφίησιν, ὁ δέ Κύριος προσλαμβάνεται, καί τῷ πνευματικῷ υἱοθετῶν νόμῳ τούς ἀξίους, καί τοῖς ἀξίοις πατροθετούμενος, δι᾽ ἀρετῆς καί γνώσεως, ὅλον ἑαυτόν ὅλοις αὐτοῖς καθ᾽ ὁμοίωσιν, ὡς ἀγαθός, ἐνδίδωσιν. Ἤ τάχα διά τοῦ πατρός καί τῆς μητρός τόν γραπτόν νόμον καί τήν κατ᾽ αὐτόν σωματικήν λατρείαν αἰνίττεται, ὧν τῇ ὑποχωρήσει τό φῶς τοῦ πνευματικοῦ νόμου ταῖς καρδίαις τῶν ἀξίων ἀνατέλλειν πέφυκε, καί τῆς κατά σάρκα δουλείας ἐλευθερίαν χαρίζεσθαι.

**IS** (16)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΠΤΑΣΙΑΝ ΗΛΙΟΥ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ΣΠΗΛΑΙΩ ΧΩΡΗΒ.**

Θεωρία εἰς τήν ὀπτασίαν Ἠλίου τήν ἐν τῷ σπηλαίῳ Χωρήβ.

Οὕτως Ἠλίας ὁ περινόητος μετά τό πῦρ ἐκεῖνο, μετά τόν συσσεισμόν, μετά τό μέγα καί κραταιόν πνεῦμα τό διαλύον ὄρη, ἅ δή ζῆλον καί διάκρισιν εἶναι καί τήν ἐν πληροφορίᾳ πρόθυμον

πίστιν ὑπολαμβάνω (ἡ μέν γάρ διάκρισις, ὥσπερ σεισμός τά συνεχῆ, τήν μοχθηρίᾳ πυκνωθεῖσαν ἕξιν διά τῆς ἀρετῆς ἐπισείουσα τῆς κακίας ἐξίστησιν, ὁ δέ ζῆλος πυρός δίκην ἀνάπτων τούς ἔχοντας τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος παιδεύειν πείθει τούς ἀσεβεῖς, ἡ δέ πίστις, πνεύματος βιαίου τρόπον, δόξης ἕνεκεν Θεοῦ πρός καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων δι᾿ ἐπιδείξεως θαυμάτων ὠθοῦσα τούς ἀπαθεῖς ὕδατος γνωστικοῦ καί πυρός θεοποιοῦ χορηγόν τόν ὄντως πιστόν ἄνθρωπον καθίστησι, καί τῷ μέν τόν δι᾿ ἀγνοίας λιμόν (=1124=) θεραπεύουσα, τῷ δέ τοῖς θύουσι δι᾿ οἰκειότητος τόν Θεόν εὐμενίζουσα, καί τούς τῆς κακίας διδασκάλους λογισμούς τε καί δαίμονας λογοσοφίας κτιννῦσα τῆς τῶν παθῶν δουλείας τούς κεκρατημένους ἐλευθεροῖ) μετά ταῦτα πάντα φωνῆς τῆς ἐν ᾗ ὁ Θεός ὑπῆρχε λεπτῆς αὔρας αἰσθόμενος (≡14Δ_**144**≡> τήν προφορᾷ λόγου καί τρόποις βίου καί ἤθεσι θείαν καί ἀτάραχον καί εἰρηνικήν καί παντελῶς ἄϋλον καί ἁπλῆν καί παντός εἴδους ἐλευθέραν καί σχήματος κατάστασιν, λεχθῆναι ἤ δειχθῆναι μή δυναμένην, μυστικῶς ἐδιδάσκετο.

Ἧς καταπλαγείς τε τήν δόξαν καί τῷ κάλλει τρωθείς, τοῦ ζηλωτής εἶναι τό πρός αὐτήν εἶναι μᾶλλον ποθήσας, τουτέστι τοῦ ὑπέρ ἀληθείας μάχεσθαι τό μετά τῆς ἀληθείας δι᾿ ὅλου γενέσθαι, καί μηδέν ἀντικείμενον ὁρᾷν ἤ γινώσκειν τῷ μόνον τόν Θεόν ὅλον δι᾿ ὅλου ἐν πᾶσιν ὄντα ἐπίστασθαι πολλῷ τιμιώτερον κρίνας, ἔτι ὤν ἐν σαρκί πρός αὐτήν ὑπάρχων φυλάττεται, θείῳ ἀρετῶν ἅρματι τήν ὕλην διαπεράσας, ὡς προκατάλυμμα τῆς καθαρᾶς τοῦ νοῦ πρός τά νοητά διαβάσεως, καί τῆς σαρκός τό νέφος τό ἐπισκοτοῦν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς διά τῶν αὐτῆς παθημάτων, ἵνα καί αὐτός ὧν ἐπόθησεν ἀῤῥήτων ἀγαθῶν μέτοχος γένηται, ὡς ἐφικτόν τῷ ἔτι μετά σαρκός τῆς ὑπό φθοράν, καί ἡμῖν τάχα τῶν ἐπηγγελμένων βεβαία γένηται πίστωσις. Τοῦτο γάρ αὐτῷ καί ὁ Θεός ὑπετίθετο διά τῶν οὕτω μυστικῶς δεδραματουργημένων ἀλαλήτως βοῶν, ὅτι παντός ἄλλου ἀγαθοῦ τό μετά Θεοῦ μόνου διά τῆς εἰρήνης εἶναι λυσιτελέστερον.

**ΙΖ** (17)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΙΣΣΑΙΟΝ, ΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗΝ**

Θεωρία είς τόν Ἐλισσαῖον, τόν αὐτοῦ μαθητήν.

Οὕτως ὁ τούτου μαθητής καί κληρονόμος τοῦ Πνεύματος Ἐλισσαῖος μηκέτι ταῖς ὑλικαῖς φαντασίαις ἐχομένην ἔχων δι᾿ ἐνεργείας τήν αἴσθησιν, ἅτε διαβαθεῖσαν ἤδη ταῖς κατά νοῦν τοῦ Πνεύματος χάρισι, τάς ταῖς πονηραῖς ἀντιθέτους θείας δυνάμεις περί αὐτόν οὔσας δι᾿ ἄλλης ὀμμάτων ἐνεργείας αὐτός τε ὁρῶν καί τῷ φοιτητῇ τό ὁρᾷν χαριζόμενος ἰσχυροτέραν τῆς ἀσθενείας τήν δύναμιν, λέγω δή τῆς σαρκός, περί ἥν τῆς πονηρίας τά πνεύματα τόν διορατικόν νοῦν ἐνδρεύουσι, πλέον ἔχειν τήν ψυχήν, περί ἥν τῶν ἀγγέλων αἱ φάλαγγες παρεμβάλλουσιν, (≡14Δ_**146**≡> οἷον βασιλικήν εἰκόνα περιϊστάμενοι, καί ἐδιδάσκετο καί ἐδίδασκεν.

**ΙΗ** (18)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΝΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΑΜΟΥΗΛ**

Θεωρία είς τήν Ἄνναν καί τόν Σαμουήλ.

Οὕτω καί ἡ μακαρία Ἄννα ἡ τοῦ μεγάλου μήτηρ Σαμουήλ, στεῖρα οὖσα καί ἄτεκνος, παρά τοῦ Θεοῦ καρπόν αἰτησαμένη κοιλίας, καί ἀντιδώσειν καί ἀντιχαρίζεσθαι τό δοθησόμενον τῷ διδόντι καί χαριζομένῳ Θεῷ διά τῆς ἐν τῷ ναῷ προσεδρείας θερμῶς ὑποσχομένη, ἐδίδασκε μυστικῶς τό δεῖν πᾶσαν ψυχήν ἡδονῶν σαρκικῶν στειρεύουσαν, διά τῆς τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀρετῶν τά σπέρματα, ἵνα τό βλέπειν τά ἔμπροσθεν γνωστικῶς δυνάμενον κατά διάνοιαν συλλαβοῦσα ὑπήκοον τοῦ Θεοῦ λόγον καί τεκοῦσα (=1125=) προσενέγκαι δυνηθῇ, διά τῆς κατά τήν θεωρίαν εὐσεβοῦς προσεδρείας, ὡς μέγα χρέος καί τίμιον, μηδέν ἴδιον ἔχειν κρίνουσα, ὥστε δεῖξαι τόν Θεόν μόνον διδόντα τε καί δεχόμενον· καθά πού φησιν ὁ νόμος, Τά δῶρά μου, δόματά μου, καρπώματά μου, διατηρήσετε προσφέρειν μοι, ὡς ἐξ αὐτοῦ τε καί εἰς αὐτόν παντός ἀγαθοῦ καί ἀρχομένου καί λήγοντος. Πέφηκε γάρ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος οἷς ἄν ἐγγένηται τῆς τε σαρκός ἀθετεῖν τά κινήματα καί τῆς πρός αὐτά τήν ψυχήν ἀναστέλλειν ῥοπῆς, καί πάσης πληροῦν ἀληθοῦς διαγνώσεως.

**ΙΘ** (19)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΦΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΗΝ ΑΚΑΘΑΡΤΟΝ ΟΙΚΙΑΝ**

Θεωρία εἰς τόν ἀφορίζοντα τήν ἀκάθαρτον οἰκίαν.

Καί γάρ τόν ἱερέα κατά τήν νομικήν διαταγήν εἰσιόντα εἰς τήν καθ᾽ ὁντιναοῦν τρόπον ἀκάθαρτον οἰκίαν, καί ἀφορίζοντα αὐτήν, καί τά πρός κάθαρσιν διαστέλλοντα τοῖς κεκτημένοις ἀκούων τόν ἀρχιερέα Λόγον δι᾽ αὐτοῦ παραδηλοῦσθαι νοῶ, (≡14Δ_148≡> φωτός δίκην καθαρωτάτου εἰσιόντα εἰς τήν ψυχήν, καί τά ἐναγῆ βουλεύματα καί διανοήματα μετά τῶν ὑπαιτίων πράξεων ἐκκαλύπτοντα, καί τούς τῆς ἐπιστροφῆς καί καθάρσεως τρόπους σοφῶς ὑποτιθέμενον. Ὅπερ, οἶμαι, σαφέστερον ἡ τόν μέγαν προφήτην Ἠλίαν ὑποδεξαμένη παραδηλοῦσα ἔλεγεν, Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, εἰσῆλθες πρός ἐμέ τοῦ ἀναμνῆσαί με τάς ἀδικίας μου.

**Κ** (20)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΗΛΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΡΑΦΘΙΑΝ ΧΗΡΑΝ**

Θεωρία εἰς τόν ἅγιον Ἠλίαν, καί εἰς τήν Σαραφθίαν χήραν.

Πᾶσα γάρ ψυχή χηρεύουσά τε καλῶν καί ἀρετῆς ἔρημος καί γνώσεως Θεοῦ ἐπειδάν τόν θεῖον καί διαγνωστικόν ὑποδέξηται λόγον, εἰς μνήμην ἐρχομένη τῶν αὐτῆς ἁμαρτημάτων διδάσκεταί πως ἀρετῶν ἄρτοις τόν διατρέφοντα τρέφειν Λόγον, καί ποτίζειν ἀληθείας δόγμασι τήν πηγήν τῆς ζωῆς, καί αὐτῆς τῆς φύσεως τήν εἰς αὐτήν προκρίνειν θεραπείαν, δι᾽ ἧς τε ὑδρία σάρξ τήν ἐπί ταῖς ἀρεταῖς πρακτικήν συντομίαν χορηγήσει, καί ὁ καμψάκης νοῦς τήν τό φῶς συντηροῦσαν τῆς γνώσεως θεωρίαν διηνεκῶς πηγάσεις, καί ὁ ἔμφυτος λογισμός, ὥσπερ ἐκεῖ τῆς χήρας ὁ υἱός, τήν ἐμπαθῆ προτέραν ἀποθέμενος ζωήν τῆς παρά τοῦ Λόγου διδομένης θείας καί ἀληθοῦς γενέσθαι μέτοχος ἀξιωθήσεται ζωῆς.

**ΚΑ** (21)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**

Θεωρία εἰς τήν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου.

Οὕτω καί τῶν Χριστοῦ μαθητῶν πρός τοῖς εἰρημένοις τινές, οἷς συναναβῆναί τε καί συνεπαρθῆναι αὐτῷ πρός τό ὄρος τῆς αὐτοῦ φανερώσεως δι᾽ ἀρετῆς ἐπιμέλειαν ἐξεγένετο μεταμορφωθέντα (≡14Δ_150≡> θεασάμενοι, τῷ τε φωτί τοῦ προσώπου ἀπρόσιτον, καί τῇ τῶν αἰσθημάτων λαμπρότητι κατάπληκτοι, καί τῇ τῶν ἑκατέρωθεν συνόντων τιμῇ Μωσέως καί Ἠλίου γεγενημένον αἰδεσιμώτερον ἐπεγνωκότες, (=1128=) ἀπό τῆς σαρκός εἰς τό πνεῦμα μετέβησαν, πρίν τήν διά σαρκός ἀποθέσθαι ζωήν, τῇ ἐναλλαγῇ τῶν κατ᾽ αἴσθησιν ἐνεργειῶν ἥν αὐτούς τό Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελόν τῆς ἐν αὐτοῖς νοερᾶς δυνάμεως τῶν παθῶν τά καλύμματα, δι᾽ οὗ καθαρθέντες τά τῆς ψυχής καί σώματος αἰσθητήρια τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τούς πνευματικούς ἐκπαιδεύονται λόγους. Τήν μέν ἀκτινοφανῶς ἐκλάμπουσαν τοῦ προσώπου πανόλβιον αἴγλην, ὡς πᾶσαν ὀφθαλμῶν νικῶσαν ἐνέργειαν, τῆς ὑπέρ νοῦν καί αἴσθησιν καί οὐσίαν καί γνῶσιν θεότητος αὐτοῦ σύμβολον εἶναι μυστικῶς ἐδιδάσκοντο, ἀπό τοῦ μή ἔχειν αὐτοῦ εἶδος μήτε κάλλος καί τοῦ σάρκα τόν Λόγον γεγενημένον γινώσκειν ἐπί τόν ὡραῖον κάλλει παρά τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων καί τήν ἐν ἀρχῇ αὐτόν εἶναι καί πρός τόν Θεόν εἶναι καί Θεόν εἶναι, ἔννοιαν χειραγωγούμενοι, καί πρός τήν ὡς Μονογενοῦς παρά Πατρός πλήρη χάριτος καί ἀληθείας δόξαν διά τῆς παντελῶς πᾶσιν ἀχώρητον αὐτόν ἀνυμνούσης θεολογικῆς ἀποφάσεως γνωστικῶς ἀναγόμενοι· τά δέ λευκανθέντα ἱμάτια τῶν ῥημάτων τῆς ἁγίας Γραφῆς φέρειν σύμβολον, ὡς τηνικαῦτα λαμπρῶν καί τρανῶν καί σαφῶν αὐτοῖς γενομένων, καί παντός γριφώδους αἰνίγματος καί συμβολικοῦ σκιάσματος χωρίς νοουμένων, καί τόν ἐν αὐτοῖς ὄντα τε καί καλυπτόμενον παραδηλούντων λόγον, ὁπηνίκα τήν τε λείαν καί ὀρθήν περί Θεοῦ γνῶσιν ἔλαυνον, καί τῆς πρός τόν κόσμον καί τήν σάρκα προσπαθείας ἠλευθερώθησαν·

Ἤ τῆς κτίσεως αὐτῆς κατά περιαίρεσιν τῆς δοκούσης τέως ἐμφαίνεσθαι αὐτῇ τῶν ἠπατημένων καί μόνῃ αἰσθήσει προσδεδεμένων ῥυπαρᾶς ὑπολήψεως, διά τῆς τῶν αὐτήν συμπληρούντων διαφόρων εἰδῶν σοφῆς ποικιλίας, ἀναλόγως ἱματίου τρόπον τήν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος τήν τοῦ γενεσιουργοῦ Λόγου (≡14Δ_152≡> δύναμιν μηνυούσης. Ἄμφω γάρ ἐπί τοῦ λόγου ἁρμόσει τά λεγόμενα, ἐπεί καί ἀμφοῖν δι᾽ ἀσαφείας κεκάλυπται δι᾽ ἡμᾶς εἰκότως, πρός τό μή τολμᾶν τοῖς ἀχωρήτοις ἀναξίως προσβάλλειν, τῷ μέν ῥητῷ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὡς Λόγος, τῇ δέ κτίσει, ὡς κτίστης καί ποιητής καί τεχνίτης. Ὅθεν ἀναγκαίως ἀμφοτέρων ἐπιδεῖσθαί φημι τόν πρός Θεόν ἀμέπτως εὐθυπορεῖν βουλόμενον, τῆς τε γραφικῆς ἐν πνεύματι γνώσεως, καί τῆς τῶν ὄντων κατά πνεῦμα φυσικῆς θεωρίας· ὥστε ἰσοτίμους καί τά αὐτά ἀλλήλοις παιδεύοντας τούς δύο νόμους, τόν τε φυσικόν καί τόν γραπτόν, καί μηδέτερον θατέρου ἔχοντα πλέον ἤ ἔλαττον, δύνασθαι δεῖξαι, ὡς εἰκός, τόν τελείας ἐραστήν γενέσθαι τῆς σοφίας τέλειον ἐπιθυμοῦντα.

Θεωρία τοῦ τε φυσικοῦ καί τοῦ γραπτοῦ νόμου, καί τῆς αὐτῶν κατ᾽ ἐπαλλαγήν εἰς ἀλλήλους συνδρομῆς.

Νοῶ τόν μέν ὁμαλῶς ὅτι μάλιστα κατά λόγον διευθυνόμενον διά τῶν ἐν αὐτῷ συμφυῶν θεαμάτων βίβλου τρόπον τό ἐναρμόνιον τοῦ παντός ὕφασμα (=1129=) ἔχοντα, γράμματα μέν καί συλλαβάς ἐχούσης, τά πρός ἡμᾶς πρῶτα, προσεχῆ τε καί μερικά, καί πολλαῖς παχυνόμενα κατά σύνοδον ποιότησι σώματα, ῥήματα δέ, τά τούτων καθολικώτερα, πόῤῥω τε ὄντα καί λεπτότερα, ἐξ ὧν σοφῶς ὁ διαχαράξας καί ἀῤῥήτως αὐτοῖς ἐγκεχαραγμένος λόγος ἐναγινωσκόμενος ἀπαρτίζεται, τήν ὅτι μόνον ἐστίν, οὐχ ὅτι ποτέ δέ ἐστιν οἱανοῦν παρεχόμενος ἔννοιαν, καί διά τῆς εὐσεβοῦς τῶν διαφόρων φαντασιῶν συλλογῆς εἰς μίαν τοῦ ἀληθοῦς εἰκασίαν ἐνάγων, ἀναλόγως ἑαυτόν διά τῶν ὁρατῶν ὡς γενεσιουργός ἐνορᾶσθαι, διδούς· τόν δέ μαθήσει κατορθούμενον, διά τῶν αὐτῷ σοφῶς ὑπηγορευμένων ὥσπερ κόσμον ἄλλον ἐξ οὐρανοῦ καί γῆς καί τῶν ἐν μέσῳ, τῆς ἠθικῆς φημι καί φυσικῆς καί θεολογικῆς φιλοσοφίας συνιστάμενον, (≡14Δ_**154**≡> τήν ἄφατον καταμηνύειν τοῦ ὑπαγορεύσαντος δύναμιν, καί ταὐτόν ἀλλήλοις κατ᾽ ἐπαλλαγήν ὄντας δεικνύοντα τόν μέν γραπτόν τῷ φυσικῷ κατά τήν δύναμιν, τόν δέ φυσικόν ἔμπαλιν τῷ γραπτῷ κατά τήν ἕξιν, καί τόν αὐτόν μηνύοντας καί καλύπτοντας λόγον, τόν μέν τῇ λέξει καί τῷ φαινομένῳ, τό δέ τῇ νοήσει καί τῷ κρυπτομένῳ. Ὡς γάρ τῆς ἁγίας Γραφῆς τά μέν ῥήματα ἱμάτια λέγοντες, τά δέ νοήματα σάρκας τοῦ Λόγου νοοῦντες, τοῖς μέν καλύπτομεν, τοῖς δέ ἀποκαλύπτομεν, οὕτω καί τῶν γεγονότων τά πρός τό ὁρᾶσθαι προβεβλημένα εἴδη τε καί σχήματα ἱμάτια λέγοντες, τούς δέ καθ᾽ οὕς ἔκτισται ταῦτα λόγους σάρκας νοοῦντας, ὡσαύτως τοῖς μέν καλύπτομεν, τοῖς δέ ἀποκαλύπτομεν. Κρύπτεται γάρ φαινόμενος ὁ τοῦ παντός δημιουργός καί νομοθέτης Λόγος, κατά φύσιν ὑπάρχων ἀόρατος, καί ἐκφαίνεται κρυπτόμενος, μή λεπτός εἶναι φύσει τοῖς σοφοῖς πιστευόμενος.

Εἴη δέ ἡμῖν τοῦτο δι᾽ ἀποφάσεως ἐκφαίνειν κρυπτόμενον, καί πᾶσαν σχημάτων τε καί αἰνιγμάτων τό ἀληθές εἰκονίζουσαν δύναμιν παρελθεῖν μᾶλλον καί πρός αὐτόν τόν Λόγον ἀπό τοῦ γράμματος καί τῶν φαινομένων κατά τήν τοῦ Πνεύματος δύναμιν ἀῤῥήτως ἀναβιβάζεσθαι, ἤ τοῦτο φαινόμενον κρύπτειν διά τῆς θέσεως γίνεσθαι ἵνα μή καί ἡμεῖς φονευταί τοῦ Λόγου γενόμενοι ἑλληνικῶς τῇ κτίσει λατρεύσωμεν παρά τόν κτίσαντα, μηδέν ἀνώτερον τῶν ὁρωμένων εἶναι πιστεύοντες καί τῶν αἰσθητῶν μεγαλοπρεπέστερον, ἤ μέχρι μόνου τοῦ γράμματος διαβλέποντες τό σῶμα μόνον Ἰουδαϊκῶς περί πολλοῦ ποιησώμεθα, τήν κοιλίαν θεοποιήσαντες, καί τήν αἰσχύνην ἡγησάμενοι δόξαν, τόν αὐτόν τοῖς θεοκτόνοις κλῆρον ἀπενεγκώμεθα, ὡς τόν καθ᾽ ἡμᾶς δι᾽ ἡμᾶς πρός ἡμᾶς γενόμενον διά σώματος καί συλλαβαῖς καί γράμμασι παχυθέντα διά τήν αἴσθησιν, ὅλην τοῦ ἐν ἡμῖν νοεροῦ τήν δύναμιν πρός ἑαυτήν ἐπικλίνασαν, οὐ διαγινώσκοντες (≡14Δ_**156**≡> Λόγον. Φησί γάρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος, Τό γράμμα ἀποκτείνει, τό δέ πνεῦμα ζωοποιεῖ. Καί γάρ καθ᾽ αὐτό μόνον τό γράμμα στεργόμενον τόν ἐν

αὐτῷ ἀποκτείνειν λόγον τοῖς στέργουσιν εἴωθεν, ὥσπερ καί τό κάλλος τῶν κτισμάτων μή πρός δόξαν τοῦ πεποιηκότος (=1132=) ὁρώμενον τῆς κατά λόγον εὐσεβείας ἀποστερεῖν τούς θεωμένους πέφυκε.

Καί πάλιν τό Εὐαγγέλιον, Εἰ μή ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, δηλαδή τῆς κακίας, οὐκ ἄν ἐσώθη πᾶσα σάρξ, τουτέστι πᾶσα περί Θεοῦ εὐσεβής ἔννοια. Κολοβοῦνται γάρ κακίας ἡμέραι, τῆς κατ᾿ αἴσθησιν δημιουργούσης αὐτάς ἐσφαλμένης κρίσεως τῷ λόγῳ περιγραφείσης, καί τοῦ κατ᾿ αὐτόν εὐσεβοῦς δικαιώματος κατόπιν γεγενημένης. Ἀντιχρίστου γάρ οὐδέν διενήνοχεν ὁ τῆς σαρκός νόμος, ἀεί παλαίων τῷ Πνεύματι καί τῷ αὐτοῦ θείῳ νόμῳ ἀντιτασσόμενος, ἕως ἡ παροῦσα ζωή τοῖς ἡττημένοις αὐτῇ προσφιλής ἐστι καί ἐράσμιος, καί οὔπω φανείς ὁ Λόγος τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως ἀνεῖλε, διακρίνας τοῦ ἀθανάτου τό θνητόν, καί τῆς ἐλευθερίας τήν διοχλοῦσαν ἔξω ποιησάμενος δουλείαν, καί τήν ἀλήθειαν αὐτήν καθ᾿ ἑαυτήν ψεύδους καθαράν ἀποδείξας, καί τῶν θείων καί αἰωνίων τά ὑλικά καί πρόσκαιρα ἀποδιορίσας, πρός ἅ πέφυκεν ὁ νοῦς διά τῆς κατ᾿ αἴσθησιν πρός αὐτά οἰκειότητος πλανώμενος ἐπικλίνεσθαι καί τῇ ἀλόγῳ θανατοῦσθαι στοργῇ· πρός ὅν μάλιστα προηγουμένως θεοπρεπής τοῦ Λόγου κατάβασις γίνεται, τοῦ θανάτου τῆς ἀγνοίας αὐτόν ἀνεγείρουσα, καί τῆς πρός τά ὑλικά ἐμπαθοῦς διαθέσεως ἀναστέλλουσα καί πρός τό κατά φύσιν ἐραστόν τήν ἔφεσιν αὐτοῦ ἐπανάγουσα. Διό ἀναγκαίως οἶμαι δεῖν τοῦ ὑπέρ τά ἐνδύματα μακρῷ κρείσσονος σώματος, τουτέστι τῶν θείων καί ὑψηλῶν νοημάτων, τῆς τε ἁγίας Γραφῆς καί τῶν κατά τήν κτίσιν θεαμάτων, φροντίζειν λογικούς ὄντας, καί διά λόγου πρός Λόγον σπεύδοντας (καθώς φησιν ὁ Λόγος αὐτός, Οὐχί πλέον ἐστίν ἡ ψυχή τῆς τροφῆς, καί τό σῶμα τοῦ ἐνδύματος;) (≡14Δ_158≡> μήπως ἐν καιρῷ διαλεγχθῶμεν μηδέν ἔχοντες τούτων ἐπειλημμένοι, τοῦ ὑφεστῶτος καί ὑφιστῶντος τά πάντα Λόγου οὐ περιδραξάμενοι, κατά τήν Αἰγυπτίαν ἐκείνην, ἥτις μόνων τῶν ἱματίων τοῦ Ἰωσήφ ἐπιλαβομένη τῆς τοῦ ἐραστοῦ παντελῶς διήμαρτεν ὁμιλίας.

Οὕτω γάρ ἄν τά τε ἐνδύματα τοῦ Λόγου, φημί δή τά ῥήματα τῆς Γραφῆς, καί τά φαινόμενα κτίσματα, λαμπρά τε καί ἐπίδοξα τῇ ἐναλλαγῇ τῶν περί αὐτόν δογμάτων, καί τῷ θείῳ λόγῳ ἐμπρέποντα διά τῆς ὑψηλῆς θεωρίας, καί ἡμεῖς ἐπί τό ὄρος ἀναβάντες τῆς θείας Μεταμορφώσεως θεασόμεθα, οὐδαμῶς πληκτικῶς εἰργόμενοι τῆς μακαρίας τοῦ Λόγου ἀφῆς κατά τήν Μαγδαληνήν Μαρίαν, κηπουρόν εἶναι δόξασαν τόν Κύριον Ἰησοῦ, καί μόνων τῶν ὑπό γένεσιν καί φθοράν δημιουργόν οὕτω μηδέν ὑπέρ τήν αἴσθησιν εἶναι νομίζουσαν, ἀλλά καί ὀψόμεθα καί προσκυνήσομεν ζῶντα ἐκ νεκρῶν πρός ἡμᾶς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, γενόμενον, τῆς κατ᾿ αἴσθησιν παντελῶς ἐν ἡμῖν ἐνεργείας ἀποσβεσθείσης, τόν τε Λόγον αὐτόν καί Θεόν πάντα ἐν πᾶσιν ὄντα, καί πάντα ἑαυτοῦ δι᾿ ἀγαθότητα τά μέν νοητά σῶμα, τά δέ αἰσθητά ἱμάτιον πεποιηκότα γνωσόμεθα. Περί ὧν εἰρῆσθαι δοκεῖν οὐκ ἀπεικός τό, (=1123=) Πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, διά τήν ἐπικρατοῦσαν νοῦ τῶν

ὁρωμένων φθοράν, καί ὡσεί περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καί ἀλλαγήσονται, διά τήν προσδοκωμένην τῆς ἀφθαρσίας χάριν.

**ΚΓ** (23)**. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ**

Περί τῶν πέντε τρόπων τῆς φυσικῆς θεωρίας σύντομος ἐξήγησις.

Πρός τούτοις δέ καί τούς λόγους εἰσόμεθα, τούς τελευταίους δηλαδή καί ἡμῖν ἐφικτούς, ὧν προβέβληται ἡ κτίσις διδάσκαλος, καί τούς αὐτοῖς συνημμένους πέντε τῆς θεωρίας τρόπους, (≡14Δ_160≡> οἷς διαιροῦντες τήν κτίσιν οἱ ἅγιοι τούς ἐπ' αὐτῇ μυστικούς μετ᾽ εὐσεβείας συνελέξαντο λόγους, εἰς οὐσίαν, καί κίνησιν, καί διαφοράν, κράσιν τε καί θέσιν, αὐτήν ἐπιμερίσαντες. Ὧν τρεῖς μέν ἔφασαν εἶναί τε πρός ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ προηγουμένως καί προβεβλῆσθαι χειραγωγικούς, τόν κατ᾽ οὐσίαν, τόν κατά κίνησιν, τόν κατά διαφοράν, δι᾽ ὧν ὁ Θεός γνωστός τοῖς ἀνθρώποις γίνεται ἐν τῶν ὄντων τάς περί αὐτοῦ ἐμφάσεις συλλεγομένοις ὡς δημιουργοῦ καί προνοητοῦ καί κριτοῦ· δύο δέ παιδαγωγικούς πρός ἀρετήν καί τήν πρός Θεόν οἰκείωσιν, τόν κατά κράσιν καί τόν κατά θέσιν, δι᾽ ὧν τυπούμενος, ὁ ἄνθρωπος Θεός γίνηται, τό Θεός εἶναι παθών ἐκ τῶν ὄντων, ὅλην τοῦ Θεοῦ τήν κατ᾽ ἀγαθότητα ἔμφασιν κατά νοῦν ὥσπερ ὁρῶν, καί ἑαυτῷ κατά λόγον ταύτην εἰλικρινεστάτην μορφούμενος. Ὅ γάρ δι᾽ εὐσεβοῦς γνώσεως, φασίν, ὁ καθαρός ὁρᾷν πέφυκε νοῦς, τοῦτο καί παθεῖν δύναται, αὐτό ἐκεῖνο κατά τήν ἕξιν δι᾽ ἀρετῆς γινόμενος.

Οἷον, τήν μέν οὐσίαν θεολογίας εἶναι διδάσκαλον, δι᾽ ἧς τῶν ὄντων τό αἴτιον ἐπιζητοῦντες δι᾽ αὐτῶν ὅτι ἔστι διδασκόμεθα, τό τίποτε εἶναι τοῦτο κατ᾽ οὐσίαν γνῶναι μή ἐπιχειροῦντες, ὅτι μηδέ ἔστιν ἐμφάσεως ἐν τοῖς οὖσι τούτου προβολή, δι᾽ ἧς κἄν ποσῶς ὡς δι᾽ αἰτιατοῦ πρός τό αἴτιον ἀνανεύσωμεν· τήν δέ κίνησιν τῆς τῶν ὄντων προνοίας εἶναι ἐμφαντικήν, δι᾽ ἧς τῶν γεγονότων τήν κατ᾽ οὐσίαν ἑκάστου κατ᾽ εἶδος ἀπαράλλακτον ταυτότητα καί ὡσαύτως ἀπαραγχείρητον διεξαγωγήν θεωροῦντες, τόν συνέχοντα καί φυλάττοντα καθ᾽ ἕνωσιν ἄῤῥητον ἀλλήλων εὐκρινῶς ἀφωρισμένα τά πάντα καθ᾽ οὕς ὑπέστησαν ἕκαστα λόγους ἐννοοῦμεν· τήν διαφοράν δέ τῆς κρίσεως εἶναι μηνυτικήν, καθ᾽ ἥν διανομέα σοφόν ἐκ τῆς ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων συμμέτρου τῷ ὑποκειμένῳ τῆς οὐσίας φυσικῆς δυνάμεως τῶν καθ᾽ ἕκαστα λόγων εἶναι τόν Θεόν παιδευόμεθα· πρόνοιαν δέ φημι νοῦ, οὐ τήν ἐπιστρεπτικήν, καί οἷον οἰκονομικήν τῆς (≡14Δ_162≡> τῶν προνοουμένων ἀφ᾽ ὧν οὐ δεῖ ἐφ᾽ ἅ δεῖ ἐπαναγωγῆς, ἀλλά τήν συνεκτικήν τοῦ παντός, καί καθ᾽ οὕς τό πᾶν προηγουμένως ὑπέστη λόγους συντηρητικήν· καί κρίσιν, οὐ τήν παιδευτικήν καί οἷον κολαστικήν τῶν ἁμαρτανόντων, ἀλλά τήν σωστικήν καί ἀφοριστικήν τῶν ὄντων διανομήν, καθ᾽ ἥν τῶν γεγονότων ἕκαστα τοῖς καθ᾽ οὕς γεγένηται συνημμένα λόγοις ἀπαράβατον ἔχει (=1136=) τήν ἐν τῇ φυσικῇ ταυτότητι ἀναλλοίωτον νομιμότητα, καθώς ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργός περί τοῦ εἶναι καί τί εἶναι καί πῶς καί ὁποῖον ἕκαστον ἔκρινέ τε καί ὑπεστήσατο· ἐπεί τοιγε ἡ ἄλλως λεγομένη πρόνοια καί κρίσις ταῖς ἡμῶν προαιρετικαῖς ὁρμαῖς παραπεπήγασι, τῶν μέν φαύλων πολυτρόπως

ἀπείργουσαι, πρός δέ τά καλά σοφῶς ἐπιστρέφουσαι, καί τῷ διευθύνειν τά οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐναντίως τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν καί παροῦσαν καί μέλλουσαν καί παρελθοῦσαν κακίαν ἐκτέμνουσαι.

Οὐκ ἄλλην δέ καί ἄλλην πρόνοιαν διά τούτων εἶναι λέγω καί κρίσιν. Μίαν γάρ καί τήν αὐτήν οἶδα κατά τήν δύναμιν, διάφορον δέ ὡς πρός ἡμᾶς καί πολύτροπον τήν ἐνέργειαν ἔχουσαν. Τήν δέ κράσιν τῶν ὄντων ἤτοι σύνθεσιν τῆς ἡμετέρας γνώμης εἶναι σύμβολον. Κραθεῖσα γάρ αὕτη ταῖς ἀρεταῖς, καί ἑαυτῇ ταύτας κεράσασα, τόν κατά διάνοιαν θεοπρεπέστατον καί αὐτήν συνίστησι κόσμον. Τήν δέ θέσιν τοῦ κατά γνώμην ἤθους εἶναι διδάσκαλον, ὡς παγίως ἔχειν περί τό εὖ δόξαν τῷ ῥυθμίζειν ἀντιλόγῳ ὀφείλοντος, ἥκιστα τοῖς συμπίπτουσιν ἐκ τῆς κατά λόγον βάσεως ἀλλοίωσιν τήν οἱανοῦν δεχομένου. Συνάψαντες δέ πάλιν τῇ κινήσει τήν θέσιν, καί τήν κράσιν τῇ διαφορᾷ, εἰς οὐσίαν καί διαφοράν καί κίνησιν τήν τοῦ παντός ἀδιαιρέτως διέκριναν ὑπόστασιν, καί τῷ κατ᾽ ἐπίνοιαν λόγῳ τεχνικῶς ἐνθεωρεῖσθαι τοῖς αἰτιατοῖς διαφόρως τό αἴτιον κατανοήσαντες (≡14Δ_164≡> καί εἶναι καί σοφόν εἶναι καί ζῶν εἶναι εὐσεβῶς τοῦτο κατέλαβον. Καί τόν περί Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος θεοτελῆ καί σωτήριον ἐντεῦθεν ἐδιδάχθησαν λόγον, καθ᾽ ὅν οὐ τόν τοῦ εἶναι μόνον ἁπλῶς τοῦ αἰτίου λόγον μυστικῶς ἐφωτίσθησαν, ἀλλά καί τόν τῆς ὑπάρξεως τρόπον εὐσεβῶς ἐμυήθησαν. Καί πάλιν κατά μόνην τήν θέσιν πᾶσαν τήν κτίσιν περιαθρήσαντες τούς εἰρημένους πέντε εἰς τρεῖς συνέστειλαν θεωρίας τρόπους, ἐξ οὐρανοῦ καί γῆς καί τῶν ἐν μέσῳ ἠθικῆς καί φυσικῆς καί θεολογικῆς φιλοσοφίας διδάσκαλον τήν κτίσιν εἶναι τῷ καθ᾽ ἑαυτήν λόγω ἐπεγνωκότες.

Πάλιν δέ ἐκ μόνης τῆς διαφορᾶς τήν κτίσιν θεωρήσαντες, τουτέστιν ἐν τῶν περιεχόντων καί περιεχομένων, λέγω δέ τοῦ οὐρανοῦ καί τῶν ἐντός εἰς δύο τούς τρεῖς συνήγαγον τρόπους, σοφίαν φημί καί φιλοσοφίαν, τήν μέν ὡς περιεκτικήν καί πάντας θεοπρεπῶς τούς εὐσεβεῖς ἐπ᾽ αὐτῆς λεγομένους ἐπιδεχομένην τρόπους, καί τούς περί τῶν ἄλλων ἐντός ἑαυτῆς μυστικούς τε καί φυσικούς περικλείουσαν λόγους, τήν δέ ὡς ἤθους καί γνώμης, πράξεώς τε καί θεωρίας, καί ἀρετῆς καί γνώσεως συνεκτικήν, καί οἰκειότητι σχετικῇ πρός τήν σοφίαν ὡς αἰτίαν ἀναφερομένην. Καί πάλιν κατά μόνην τήν κράσιν ἤτοι τήν ἐναρμόνιον τοῦ παντός σύνθεσιν, τήν κτίσιν κατανοήσαντες, καί διά πάντων τῶν ἀλλήλοις ἀῤῥήτως εἰς ἑνός συμπλήρωσιν κόσμου συνδεδεμένων μόνον τόν συνδέοντα καί ἐπισφίγγοντα τῷ ὅλῳ τά μέρη καί ἀλλήλοις δημιουργόν (=1137=) ἐννοήσαντες λόγον τούς δύο εἰς ἕνα θεωρίας συνέκλεισαν τρόπον, καθ᾽ ὅν ἁπλῇ προσβολῇ διά τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων πρός τό αἴτιον νοῦν διαπορθεύσαντες, καί μόνῳ αὐτῷ ὡς συναγωγῷ τῶν ἐξ αὐτοῦ πάντων καί ἑλκτικῷ προδήσαντες, τοῖς καθ᾽ ἕκαστα τῶν ὅλων τῷ ὑπερβαθῆναι οὐκέτι διαχεόμενοι λόγοις, διά τοῦ πεπεῖσθαι σαφῶς μόνον τόν Θεόν κυρίως εἶναι λοιπόν ἐκ τῆς πρός τά ὄντα ἀκριβοῦς ἐνατενίσεως, καί οὐσίαν τῶν ὄντων καί κίνησιν καί τῶν διαφερόντων εὐκρίνειαν, καί συνοχήν ἀδιάλυτον τῶν (≡14Δ_166≡> κεκραμμένων, καί ἵδρυσιν ἀμετάθετον τῶν τεθειμένων, καί πάσης ἁπλῶς τῆς

ὁπωσοῦν νοουμένης οὐσίας, καί κινήσεως καί διαφορᾶς, κράσεώς τε καί θέσεως αἴτιον, σοφῶς δι᾽ ἐμφεροῦς ὁμοιότητος τήν κατά τόν αἰσθητόν αἰῶνα μυστικήν θεωρίαν ἐπί τόν κατά διάνοιαν ἐν Πνεύματι διά τῶν ἀρετῶν συμπληρούμενον κόσμον μετήνεγκαν·

Καθ᾽ ἥν τούς εἰρημένους τρόπους εἰς ἕνα συναγαγόντες τόν διαφόροις ἀρετῶν εἴδεσι τήν τοῦ κατά διάνοιαν γνωμικοῦ κόσμου οὐσίαν ἐκπληροῦντα δι᾽ ὅλου λόγον μονιότατον ἑαυτοῖς, ὡς ἐφικτόν ἐναπωμόρξαντο, πάντας δηλαδή περάσαντες τούς τῶν ὄντων καί αὐτούς τούς τῶν ἀρετῶν λόγους, μᾶλλον δέ μετά τούτων πρός τόν ὑπέρ τούτους, καί εἰς ὅν οὗτοι καί ἐξ οὗ τό εἶναι τούτοις ἐστίν ὑπερούσιον καί ὑπεράγαθον Λόγον ἀγνώστως ἀναδραμόντες· καί ὅλοι ὅλῳ κατά τό ἐφικτόν τῆς ἐνούσης αὐτοῖς φυσικῆς δυνάμεως ἑνωθέντες τοσοῦτον ἐνδεχομένως ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐποιώθησαν, ὥστε καί ἀπό μόνου γνωρίζεσθαι, οἷον ἔσοπτρα διειδέστατα, ὅλου τοῦ ἐνορῶντος Θεοῦ Λόγου τό εἶδος ἀπαραλείπτως διά τῶν θείων αὐτοῦ γνωρισμάτων φαινόμενον ἔχοντες, τῷ ἐλλειφθῆναι μηδένα τῶν παλαιῶν χαρακτήρων, οἷς μηνύεσθαι πέφυκε τό ἀνθρώπινον, πάντων εἰξάντων τοῖς ἀμείνοσιν, οἷον ἀήρ ἀφεγγής φωτί δι᾽ ὅλου μετεγκραθείς.

**ΚΔ** (24). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ**

Θεωρία εἰς τόν Μελχισεδέκ.

Ὅπερ, οἶμαι, γνούς καί παθών ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος καί μέγας Μελχισεδέκ, περί ὅν τά μεγάλα καί θαυμαστά παρά τῇ Γραφῇ ὁ θεῖος διεξέρχεται λόγος, χρόνου καί φύσεως ὑπεράνω γενέσθαι, καί ὁμοιωθῆναι τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ κατηξιώθη, τοιοῦτος ἕξει δηλαδή κατά τήν χάριν ὡς ἐφικτόν γενόμενος, οἷος αὐτός ὁ δοτήρ τῆς χάριτος κατά τήν οὐσίαν ὑπάρχων πιστεύεται. (≡14Δ_**168**≡> Τό γάρ Ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος περί αὐτοῦ λεγόμενον, οὐκ ἄλλο μηνύειν ὑπονοῶ ἤ τήν ἐγγενομένην αὐτῷ ἐκ τῆς κατ᾽ ἀρετήν ἀκροτάτης χάριτος τελείαν τῶν φυσικῶν γνωρισμάτων ἀπόθεσιν· τό δέ μήτε ἀρχήν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν, τήν χρόνου παντός καί αἰῶνος ἰδιότητα περιγράφουσα γνῶσιν, (=1140=) καί πάσης ὑλικῆς καί ἀΰλου οὐσίας τήν ὕπαρξιν ὑπερβαίνουσαν θεωρίαν μαρτυρεῖ· τό δέ Ἀφωμοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τό διηνηκές ἱερεύς, τάχα μέχρι τέλους καθ᾽ ἕξιν ἄτρεπτον τῆς θεοειδεστάτης ἀρετῆς καί τῆς θείας καί πρός τόν Θεόν ἐνατενίσεως τό νοερόν ὄμμα ἀνεπίμυστον δυνηθῆναι φυλάξαι παραδηλοῖ. Τῇ φύσει γάρ ἡ ἀρετή μάχεσθαι πέφυκε, καί χρόνῳ καί αἰῶνι ἡ ἀληθής θεωρία, ἵνα ἡ μέν ἀδούλωτος μένοι τοῖς ἄλλοις ὅσα μετά Θεόν εἶναι πιστεύεται, καί ἀκράτητος, ὡς Θεόν μόνον εἰδυῖα γεννήτορα, ἡ δέ ἀπερίγραφος, οὐδενί τῶν ἀρχήν ἤ τέλος ἐχόντων ἐναπομένουσα, ὡς Θεόν δι᾽ ἑαυτῆς εἰκονίζουσα, τόν πάσης ἀρχῆς καί τέλους ὁριστικόν, καί πᾶσαν νόησιν τῶν νοούντων κατ᾽ ἔκστασιν ἄῤῥητον πρός ἑαυτόν ἕλκοντα.

Ἐξ ὧν ἡ θεῖα ὁμοίωσις δείκνυται, γνώσεώς τέ φημι καί ἀρετῆς, καί δι' ὧν ἡ εἰς μόνον τόν Θεόν ἀκλόνητος ἀγάπη τοῖς ἀξίοις φυλάττεται, καθ᾽ ἥν τό τῆς υἱοθεσίας ἀξίωμα θεοπρεπῶς διδόμενον διηνεκῶς ἐντυγχάνειν Θεῷ καί παρεστάναι χαρίζεται,

πρός δυσώπησιν αὐτήν τοῦ ἐντυγχάνοντος τήν θείαν ὁμοίωσιν παρεχόμενον. Ὅθεν εἰκότως ὑπολαμβάνω μή διά χρόνου καί φύσεως, ὑφ᾽ ἅ φυσικῶς ἐτέλει ὁ μέγας Μελχισεδέκ, βίῳ καί λόγῳ ὑπερβαθέντων ἤδη καί παντελῶς καταλελειμμένων προσαγορευθῆναι δεῖν, Ὁ θεῖος αὐτόν ἐδικαίωσε λόγος, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν καί δι᾽ ὧν ἑαυτόν μετεποίησε γνωμικῶς, ἀρετῆς· λέγω καί γνώσεως, ὀνομασθῆναι. Ἐφ᾽ ὧν γάρ ἡ γνώμη γενναίως (≡14Δ_170≡> διά τῶν ἀρετῶν τόν δυσμαχώτατον τῆς φύσεως κατηγωνίσατο νόμον, καί τήν χρόνου καί αἰῶνος ἰδιότητα διά γνώσως ἀχράντως ἡ τοῦ νοῦ ὑπερίπταται κίνησις, τούτοις οὐκ ἔστιν ἐπιφημίσαι δίκαιον τῶν ἀπολειφθέντων ὡς γνώρισμα τήν ἰδιότητα, ἀλλά μᾶλλον τήν τῶν προσληφθέντων μεγαλοπρέπειαν, ἐξ ὧν καί ἐν οἷς μόνον εἰσί λοιπόν καί ἐπιγινώσκονται. Επεί καί ἡμεῖς φυσικῶς τοῖς ὁρατοῖς ἐπιβάλλοντες ἐκ τῶν χρωμάτων τά σώματα καί γνωρίζομεν καί ὀνομάζομεν, οἷον ὡς φῶς τόν πεφωτισμένον ἀέρα, καί πῦρ τήν οἱανοῦν πυρός ἐξημμένην ὕλην, καί λευκόν τό λευκασμένον σῶμα, καί ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα.

Εἰ τοίνυν γνωμικῶς τήν ἀρετήν τῆς φύσεως καί τῶν κατ᾽ αὐτήν ἁπάντων προετίμησε, διά τήν καλήν τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν ἀξιώματος αἵρεσιν, καί πάντα χρόνον καί αἰῶνα κατά τήν γνῶσιν ὑπερηκόντισε, πάντα ὅσα μετά Θεόν κατόπιν ἑαυτοῦ γνωστικῶς κατά τήν θεωρίαν ποιησάμενος, οὐδενί τῶν ὄντων ἐμμείνας ᾧ ἐπιθεωρεῖται τό οἱανοῦν πέρας ὁ θεῖος Μελχισεδέκ, πρός δέ τάς θείας καί ἀνάρχους καί ἀθανάτους [οὐσίας] τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Λόγου κατά χάριν ἐν Πνεύματι γεγέννηται, καί σῶαν καί ἀληθῆ ἐν ἑαυτῷ φέρει τοῦ γεννήσαντος Θεοῦ τήν ὁμοίωσιν (ἐπεί καί πᾶσα γέννησις ταὐτόν τῷ γεννῶντι πέφυκεν ἀποτελεῖν τό γεννώμενον· Τό γάρ γεγεννημένον, φησίν, ἐκ τῆς σαρκός, σάρξ ἐστι, τό δέ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν), εἰκότως (=1141=) οὐκ ἐκ τῶν φυσικῶν καί χρονικῶν ἰδιωμάτων, οἷς πατήρ τε καί μήτηρ καί γενεαλογία, ἀρχή τε καί τέλος ἡμερῶν περιέχεται, ἅπερ φθάσας ἑαυτοῦ παντελῶς ἐπελύσατο, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν θείων καί μακαρίων γνωρισμάτων, οἷς τό εἶδος ἑαυτῷ μετεποίησεν, ὠνομάσθη, ὧν οὐκ ἐφικνεῖται οὐ χρόνος, οὐ φύσις, οὐ λόγος, οὐ νοῦς, οὐδ᾽ ἄλλο τι κατά περιγραφήν φάναι τῶν ὄντων οὐδέν. Ἀπάτωρ οὖν καί ἀμήτωρ καί ἀνενεαλόγητος, μήτε ἀρχήν ἡμερῶν, μήτε τέλος ζωῆς ἔχων, ἀναγέγραπται ὁ μέγας Μελχισεδέκ, ὡς ὁ ἀληθής τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν (≡14Δ_172≡> τά περί αὐτοῦ διεσάφησε λόγος, οὐ διά τήν φύσιν τήν κτιστήν καί ἐξ οὐκ ὄντων, καθ᾽ ἥν τοῦ εἶναι ἤρξατό τε καί ἔληξεν, ἀλλά διά τήν χάριν τήν θείαν καί ἄκτιστον, καί ἀεί οὖσαν ὑπέρ πᾶσαν φύσιν καί πάντα χρόνον, ἐκ τοῦ ἀεί ὄντος Θεοῦ, καθ᾽ ἥν δι᾽ ὅλου μόνην ὅλος γνωμικῶς γεννηθείς ἐπιγινώσκεται.

Μόνος δέ τοῦτο ὤν τῇ Γραφῇ τετήρηται, ὡς πρῶτος ἴσως ὑπέρ τήν ὕλην καί τό εἶδος κατά τήν ἀρετήν γενόμενος, ἅπερ διά τοῦ ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος δηλοῦσθαι δύναται, καί ὡς πάντα τά ὑπό χρόνον καί αἰῶνα κατά τήν γνῶσιν παρελθών, ὧν τό εἶναι χρονικῶς τῆς γενέσεως ἤρξατο τό ποτέ εἶναι οὐκ ἠρνημένης, οὐδ᾽ ὁτιοῦν τῷ κατά διάνοιαν θείῳ δρόμῳ

ἐνσκάσας ὅπερ σημαίνει τυχόν τό μήτε ἀρχήν ἡμερῶν μήτε τέλος ζωῆς ἔχειν· καί ὡς ἐξῃρημένως, κρυφίως τε καί σεσιγημένως, καί συνελόντα εἰπεῖν, ἀγνώστως, μετά πᾶσαν τῶν ὄντων πάντων ἀφαίρεσιν κατά νοῦν εἰς αὐτόν εἰσδύς τόν Θεόν, καί ὅλος ὅλῳ ποιωθείς τε καί μεταποιωθείς, ὅπερ τό, Ἀφωμοιωμένος δέ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεύς εἰς τό διηνεκές ὑπεμφαίνειν δύναται. Πᾶς γάρ τις τῶν ἁγίων, οὗτινος κατ᾿ ἐξαίρετον ἀπήρξατο καλοῦ, κατ᾿ αὐτό καί τύπος εἶναι τοῦ δοτῆρος Θεοῦ ἀνηγόρευται. Καθ᾿ ὅ σημαινόμενον καί οὗτος ὁ μέγας Μελχισεδέκ διά τήν ἐμποιηθεῖσαν αὐτῷ θείαν ἀρετήν εἰκών εἶναι κατηξίωται Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καί τῶν ἀποῤῥήτων αὐτοῦ μυστηρίων, εἰς ὅν πάντες μέν οἱ ἅγιοι συνάγονται ὡς ἀρχέτυπον καί τῆς ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν τοῦ καλοῦ ἐμφάσεως αἴτιον, μάλιστα δέ οὗτος, ὡς τῶν ἄλλων ἁπάντων πλείους ἐν ἑαυτῷ φέρων τοῦ Χριστοῦ τάς ὑποτυπώσεις.

**ΚΕ** (25)**. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ**

Ἐξήγησις εἰς τόν Κύριον, περί τῶν λεγομένων εἰς τόν Μελχισεδέκ.

Μονώτατος γάρ ὁ Κύριος ἡμῶν καί Θεός Ἰησοῦς Χριστός (≡14Δ_**174**≡> φύσει καί ἀληθείᾳ ἀπάτωρ ἐστί καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος, καί μήτε ἀρχήν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· ἀμήτωρ μέν διά τό ἄυλον καί ἀσώματον καί παντελῶς ἄγνωστον τῆς ἄνω ἐκ τοῦ Πατρός προαιωνίου γεννήσεως· ἀπάτωρ δέ κατά τήν κάτω καί χρονικήν ἐκ τῆς μητρός καί ἐνσώματον γέννησιν, ἧς κατά τήν σύλληψιν τό διά σπορᾶς εἶδος οὐ κατεστήσατο· ἀγενεαλόγητος δέ ὡς (=1144=) ἀμφοῖν αὐτοῦ τῶν γεννήσεων τόν τρόπον ἔχων καθόλου τοῖς πᾶσιν ἄβατον καί ἀκατάληπτον. Τό δέ μήτε ἀρχήν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ὡς ἄναρχος καί ἀτελεύτητος καί παντελῶς ἄπειρος, οἷα φύσει Θεός· μένει δέ ἱερεύς εἰς τόν αἰῶνα, ὡς μηδενί θανάτῳ κακίας ἤ φύσεως τοῦ εἶναι παυόμενος, ὅτι Θεός καί πάσης τῆς κατά φύσιν καί ἀρετήν ζωῆς χορηγός. Μή νόμιζε δέ ταύτης τινά ἀμοιρεῖν τῆς χάριτος, ἐπειδή περί μόνου τοῦ μεγάλου Μελχισεδέκ ὁ λόγος αὐτήν διωρίσατο. Πᾶσι γάρ ἴσως ὁ Θεός τήν πρός σωτηρίαν φυσικῶς ἐνέθηκε δύναμιν, ἵνα ἕκαστος βουλόμενος τῆς θείας μεταποιεῖσθαι χάριτος δύνηται· καί θέλων Μελχισεδέκ γενέσθαι, καί Ἀβραάμ, καί Μωϋσῆς, καί ἁπλῶς πάντας μεταφέρειν εἰς ἑαυτόν τούς ἁγίους, μή κωλύηται, οὐκ ὀνόματα καί τόπους ἀμείβων, ἀλλά τρόπους καί πολιτείαν μιμούμενος.

**ΚS** (26)**. ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ**

Θεωρία ἄλλη εἰς τόν Μελχισεδέκ.

Πᾶς τοιγαροῦν τά μέλη νεκρώσας τά ἐπί τῆς γῆς, καί ὅλον ἑαυτοῦ τῆς σαρκός ἀποσβέσας τό φρόνημα, καί τήν πρός αὐτήν δι᾿ ὅλου σχέσιν ἀποσεισάμενος, δι᾿ ἧς ἡ τῷ Θεῷ μόνῳ χρεωστουμένη παρ᾿ ἡμῶν ἀγάπη μερίζεται, καί ἀρνησάμενος πάντα (≡14Δ_**176**≡> τά τῆς σαρκός καί τοῦ κόσμου γνωρίσματα, τῆς θείας ἕνεκεν χάριτος, ὥστε καί λέγειν δύνασθαι μετά τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ

ἀποστόλου, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; καί τά ἑξῆς, ὁ τοιοῦτος ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος κατά τόν μέγα Μελχισεδέκ γέγονεν, οὐκ ἔχων ὅπως ὑπό σαρκός κρατηθῇ καί φύσεως, διά τήν γεγενημένην πρός τό Πνεῦμα συνάφειαν.

**ΚΖ** (27). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΜΗΤΕ ΑΡΧΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΕΧΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΕΛΟΣ ΖΩΗΣ**

Θεωρία είς τό μήτε ἀρχήν ἡμερῶν ἔχειν, μήτε τέλος ζωῆς.

Εἰ δέ καί ἑαυτόν πρός τούτοις ἠρνήσατο, τήν ἰδίαν ἀπολέσας τήν ψυχήν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν, τουτέστι τήν παροῦσαν ζωήν μετά τῶν αὐτῆς θελημάτων τῆς κρείττονος ἕνεκεν προϊέμενος ζῶντά τε ἐνεργοῦντα μονώτατον τόν τοῦ Θεοῦ Λόγον κέκτηται, διϊκνούμενον κατ᾽ ἀρετήν καί γνῶσιν ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καί πνεύματος, καί μηδέν τό παράπαν τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἄμοιρον ἔχει, γέγονε καί ἄναρχος καί ἀτελεύτητος, τήν χρονικήν μηκέτι φέρων ἐν ἑαυτῷ κινουμένην ζωήν, τήν ἀρχήν καί τέλος ἔχουσαν, καί πολλοῖς δονουμένην παθήμασι, μόνην δέ τήν θείαν τοῦ ἐνοικήσαντος Λόγου καί ἀΐδιον καί μηδενί θανάτῳ περατουμένην.

**ΚΗ** (28). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΜΕΝΕΙ ΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ»**

Θεωρία είς τό, " Μένει ἱερεύς εἰς τόν αἰῶνα. "

Εἰ δέ καί προσοχῇ πολλῇ τῷ ἰδίῳ ἐπαγρυπνεῖν οἶδε χαρίσματι, διά πράξεως καί θεωρίας τῶν ὑπέρ φύσιν καί χρόνον ἐπιμελόμενος ἀγαθῶν, γέγονε καί (=1145=) ἱερεύς διηνεκής καί αἰώνιος, νοερῶς ἀεί τῆς θείας ἀπολαύων ὁμιλίας, καί διά τό μιμεῖσθαι τῇ περί τό καλόν κατά τήν γνώμην ἀτρεψία τό κατά φύσιν (≡14Δ_178≡> ἄτρεπτον μή κωλυόμενος ἰουδαϊκῶς ἁμαρτίας θανάτῳ εἰς τό διηνεκές παραμένειν, καί θυσίαν προσφέρειν αἰνέσεως καί ἐξομολογήσεως, ἐνδόξως θεολογῶν ὡς δημιουργόν τῶν ἁπάντων, καί εὐγνωμόνως εὐχαριστῶν ὡς προνοητῇ καί κριτῇ τῶν ὅλων δικαίῳ, ἐν τῷ κατά διάνοιαν θείῳ θυσιαστηρίῳ, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. Οὐ γάρ οἷόν τε μυστικῶν θείας γνώσεως ἄρτων καί κρατῆρος ζωτικοῦ σοφίας μεταλαχεῖν τούς μονοστοιχοῦντας τῷ γράμματι, καί ἀλόγων θυσίαις παθῶν πρός σωτηρίαν ἀρκουμένους, καί τόν μέν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, διά τῆς καθ᾽ ἁμαρτίαν ἀργίας καταγγέλοντας, τήν δέ ἀνάστασιν αὐτοῦ, ὑπέρ ἧς καί δι᾽ ἥν ὁ θάνατος γέγονε, διά τῆς κατά νοῦν θεωρίας, τῆς ἐν δικαιοσύνῃ ἔργων ἀγαθῶν πεφωτισμένης, οὐχ ὁμολογοῦντας, καί τό μέν θανατωθῆναι σαρκί εὖ μάλα προθύμως ὁλομένους, τό δέ ζωοποιηθῆναι καί πνεύματι οὐδ᾽ ὁπωσοῦν ἀνασχομένους, ἔτι τῆς κατ᾽ αὐτούς σκηνῆς ἐχούσης στάσιν διά τό μήπω πεφανερῶσθαι αὐτοῖς τήν διά λόγου καί γνώσεως τῶν ἁγίων ὁδόν, ἥτις ἐστίν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ εἰπών, Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καί ἀπό τοῦ σάρκα Λόγον εἰδέναι διά πρακτικῆς τόν Κύριον ἐπί τήν ὡς μονογενοῦς παρά Πατρός δόξαν, τήν πλήρη χάριτος καί ἀληθείας, διά θεωρίας ἐλθεῖν οὐκ ἐφιεμένους.

**ΚΘ** (29)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ**

Θεωρία εἰς τόν Ἀβραάμ.

Ἀβραάμ πάλιν πνευματικός γίνεται τῆς γῆς καί τῆς συγγενείας καί τοῦ οἴκου τοῦ πατρός ἐξερχόμενος καί εἰς τήν ὑπό Θεοῦ δεικνυμένην ἐρχόμενος γῆν, ὁ τῆς σαρκός κατά διάθεσιν ἀποῤῥήξας, καί ἐκτός αὐτῆς γενόμενος τῷ χωρισμῷ τῶν παθῶν, καί τάς αἰσθήσεις ἀπολιπών, καί μηδεμίαν δι᾽ αὐτῶν (≡14Δ_180≡> ἁμαρτίας ἔτι παραδεχόμενος πλάνην, καί τά αἰσθητά πάντα παρελθών, ἐξ ὧν τῇ ψυχῇ διά τῶν αἰσθήσεων τό ἀπατᾶσθαι καί πταίειν προσγίνεται, καί μόνῳ τῷ νῷ παντός ὑλικοῦ ἐλευθέρῳ δεσμοῦ εἰς τήν θείαν καί μακαρίαν τῆς γνώσεως ἐρχόμενος γῆν, καί εἰς μῆκος καί πλάτος αὐτήν μυστικῶς διοδεύων, ἐν ᾗ τόν Κύριον ἡμῶν εὑρήσει καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν, τήν ἀγαθήν τῶν φοβουμένων αὐτόν κληρονομίαν, εἰς μῆκος μέν ἀνείκαστον δι᾽ ἑαυτόν ὑπό τῶν ἀξίων κατά τό ἐφικτόν ἀνθρώποις θεολογούμενον, δι᾽ ἡμᾶς δέ εἰς πλάτος δοξολογούμενον, διά τῆς συνεκτικῆς τοῦ παντός σοφωτάτης αὐτοῦ προνοίας, καί τῆς ὑπέρ ἡμῶν μάλιστα θαυμαστῆς καί ὑπεραῤῥήτου οἰκονομίας, καί μέτοχος τῶν οἷς γεραίρειν τόν Κύριον ἐξεπαιδεύθη τρόπων κατά πρᾶξιν τέως καί θεωρίαν γενόμενος, δι᾽ ὧν ἡ πρός Θεός βεβαίως κυροῦσθαι πέφυκε φιλία τε καί ἀφομοίωσις. Καί συντόμως περί τούτων εἰπεῖν, ὁ σάρκα καί αἴσθησιν καί κόσμον, περί ἅ τοῦ νοῦ ἡ πρός τά νοητά κατά (=1148=) τήν σχέσιν διάλυσις γίνεται, πρακτικῶς καταπαλαίσας, καί μόνῃ διανοίᾳ δι᾽ ἀγάπης Θεῷ γνωστικῶς προσχωρήσας, ὁ τοιοῦτος ἄλλος Ἀβραάμ ὑπάρχει, διά τῆς ἴσης χάριτος τόν αὐτόν τῷ πατριάρχῃ τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως ἔχων χαρακτῆρα δεικνύμενος.

**Λ** (30)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΫΣΗΝ**

Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν.

Καί Μωϋσῆς πάλιν ἄλλος ἐκφαίνεται, ὁ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν παθῶν δυναστείας, ὁπηνίκα τοῦ διαβόλου τοῦ νοητοῦ Φαραώ τυραννοῦντος τό χεῖρον ἐπικρατεῖν τοῦ ἀμείνονος, καί τοῦ πνευματικοῦ τό σαρκικόν ἐπανίστασθαι, καί πᾶς εὐσεβής ἀναιρεῖσθαι πέφυκε λογισμός, κατά Θεόν γνωμικῶς γεννώμενος, καί θήκῃ ἀσκήσεως ἀληθοῦς ἐμβληθείς, ἠθικοῖς ἔξωθεν κατά σάρκα τρόποις καί ἔσωθεν κατά ψυχῆς θείοις ἠσφαλισμένος νοήμασι, καί μέχρι νόμου τῆς ἀναλήψεως τῶν φυσικῶν θεωρημάτων ἀνεχόμενος εἶναι ὑπό τήν αἴσθησιν, τήν τοῦ νοητοῦ (≡14Δ_182≡> Φαραώ θυγατέρα, ζήλῳ δέ γνησίῳ τῶν θείων ἀγαθῶν τό αἰγυπτιάζον τῆς σαρκός ἀποκτείνας φρόνημα, καί ὑπό τήν ψάμμον, τήν τῶν κακῶν ἄγονον ἕξιν φημί, καταθέμενος, ἐν ᾗ κἄν ὑπό τοῦ ἐχθροῦ σπαρῇ τό τῆς κακίας ζιζάνιον, οὐ πέφυκε φύεσθαι διά τήν ἑνοῦσαν ἐνδιαθέτως πτωχείαν τοῦ πνεύματος, τήν τό ἀπαθές γεννῶσάν τε καί φυλάττουσαν καί θείῳ προστάγματι τήν ἀγριουμένην τοῖς πνεύμασι τῆς πονηρίας καί τοῖς ἀλλεπαλλήλοις τῶν πειρασμῶν κύμασι δενδρουμένην, τῆς πικρᾶς καί ὄντως ἁλμώδους κακίας ὁρίζουσαν θάλασσαν, καθώς γέγραπται, Ὁ τιθείς

ἄμμον ὅριον τῇ θαλάσσῃ, καί λέγων αὐτῇ, Μέχρι τούτου διελεύσῃ, καί οὐχ ὑπερβήσῃ, καί ἐν σοί συντριβήσονταί σου τά κύματα· τούς δέ είς γῆν ἔτι κατανεύνοντας λογισμούς καί τήν ἐξ αὐτῆς ἐπιζητοῦντας ἀπόλαυσιν, ὑπέρ ἧς τό θυμικόν διαμάχεσθαι καί τόν διαγνωστικόν τυραννεῖν καί ἀπωθεῖσθαι πέφυκε λόγον, προβάτων δίκην διά τῆς ἐρήμου παθῶν καί ὑλῶν ἐστερημένης καί ἡδονῶν καταστάσεως ἄγων ὡς ἐπιστήμων ποιμήν πρός τό ὄρος τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ τό ἐν τῷ ὕψει τῆς διανοίας ὁρώμενον.

Ὦ φιλοπόνως ἐνδιατρίβων διά τῶν προσφυῶν κατά πνεῦμα θεωρημάτων μετά τήν ἀπόλειψιν τῆς κατά νοῦν πρός τά αἰσθητά σχέσεως (τοῦτο γάρ οἶμαι δηλοῦν τήν τοῦ τεσσαρακονταετοῦς χρόνου πάροδον,) καί τοῦ ἀῤῥήτου καί ὑπερφυοῦς ὥσπερ θάμνῳ τῇ οὐσίᾳ τῶν ὄντων ἐνυπάρχοντος θείου πυρός κατ᾽ ἔννοιαν θεατής γενέσθαι καί ἀκροατής ἀξιωθήσεται, τοῦ ἐκ τῆς βάτου τῆς ἁγίας Παρθένου φημί ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκλάμψαντος καί διά σαρκός ἡμῖν ὁμιλήσαντος Θεοῦ Λόγου, γυμνόν τό τῆς διανοίας ἴχνος τῷ τοιούτῳ μυστηρίῳ προσάγων, καί λογισμῶν ἀνθρωπίνων ὡς νεκρῶν ὑποδημάτων παντελῶς ἐλεύθερον, καί πρός μέν ζήτησιν, ὥσπερ πρόσωπον, τό τῆς διανοίας ὀπτικόν ἀποστρέφων, πίστει δέ μόνῃ πρός ὑποδοχήν (≡14Δ_**184**≡> τοῦ μυστηρίου, ἀκοῆς τρόπον, τό τῆς ψυχῆς εὐπειθές διανοίγων, παρ᾽ οὗ τήν ἰσχυράν καί ἀήττητον κατά τῶν πονηρῶν δυνάμεων (=1149=) κομίσαντος δύναμιν τῶν παρά φύσιν τά κατά φύσιν, καί τῶν σαρκικῶν τά ψυχικά, καί τῶν ὑλικῶν τε καί αἰσθητῶν τά νοητά καί ἄϋλα κατά πολλήν ἀφορίζει ἐξουσίαν, τῆς δοῦλον ποιεῖν τό ἐλεύθερον πειρωμένης πολύ ὑπερέχων δυνάμεως.

**ΛΑ** (31)**. ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΣ**

Ἄλλη θεωρία είς τόν αὐτόν σύντομος.

Καί ἵνα συνελών εἴπω, ὁ μή ὑπελθών τόν τῆς ἁμαρτίας ζυγόν, μήτε τῷ θολερῷ τῶν παθῶν ῥεύματι διά τῆς κακῆς ἐπιθυμίας ἑαυτόν ἐμπνίξας, καί αἰσθήσει τρέφεσθαι τῇ πηγῇ τῶν ἡδονῶν ἀνασχόμενος, ἀποκτείνας δέ μᾶλλον τό φρόνημα τῆς σαρκός, τό τυραννοῦν τῆς ψυχῆς τήν εὐγένειαν, καί πάντων τῶν φθειρομένων ὑπεράνω γενόμενος τόν πλάνον τοῦτον κόσμον ὥσπερ Αἴγυπτόν τινα φυγών, τόν ἐκθλίβοντα ταῖς σωματικαῖς φροντίσι τόν διορατικώτατον νοῦν, καί καθ᾽ ἡσυχίαν ἑαυτῷ συγγενόμενος καί φιλοπόνῳ σχολῇ τῆς διεπούσης θείως τό πᾶν θείας προνοίας τήν σοφήν οἰκονομίαν διά τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν ὄντων θεωρίας ἀῤῥήτως διδαχθείς, κἀντεῦθεν διά μυστικῆς θεολογίας, ἥν κατ᾽ ἔκστασιν ἄῤῥητον νοῦς καθαρός διά προσευχῆς πιστεύεται μόνος, ὡς ἐν γνόφῳ τῇ ἀγνωσίᾳ ἀφθέγκτως Θεῷ συγγενόμενος, καί ἑαυτόν ἔσωθεν κατά νοῦν εὐσεβείας δόγμασι καί ἔξωθεν, ὡς τάς πλάκας ὁ Μωϋσῆς, ἀρετῶν χάρισι δακτύλῳ Θεοῦ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐγχαράξας, ἤ γραφικῶς εἰπεῖν, ὁ ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἤ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, καί τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τόν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ τιμιώτερον κρίνας, τουτέστι πλούτου καί δόξης, τῶν προσκαίρων καί φθειρομένων, (≡14Δ_**186**≡> τούς ὑπέρ

ἀρετῆς ἑκουσίως ἀνθαιρούμενος πόνους, οὗτος Μωϋσῆς πνευματικός γέγονεν, οὐχ ὁρατῷ διαλεγόμενος Φαραώ, ἀλλά ἀοράτῳ τυράννῳ ψυχῶν φονευτῇ καί κακίας ἀρχηγῷ τῷ διαβόλῳ καί ταῖς ἀμφ᾽ αὐτόν πονηραῖς δυνάμεσι μεθ᾽ ἧς διά χειρός ἐπιφέρεται ῥάβδου, τῆς κατά τό πρακτικόν φημι τοῦ λόγου δυνάμεως, νοητῶς παρατασσόμενος.

**ΛΒ** (32)**. ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΝΟΜΟΝ ΑΓΙΟΥΣ...**

Θεωρία περί τοῦ, Πῶς τούς πρό νόμου καί μετά νόμον ἁγίους τις μιμήσασθαι δύναται, καί τίς ἡ τοῦ φυσικοῦ νόμου καί τοῦ γραπτοῦ κατά τήν εἰς ἀλλήλους μεταχώρησιν ταυτότης.

Ὡσαύτως δέ καί πάντας τούς ἁγίους ἕκαστος ἡμῶν θέλων εἰς ἑαυτόν μεταθεῖναι δύναται, πρός ἕκαστον πνευματικῶς ἐκ τῶν περί αὐτοῦ καθ᾽ ἱστορίαν τυπικῶς γεγραμμένων μορφούμενος (Συνέβαινε γάρ ἐκείνοις τυπικῶς, φησίν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἐγράφη δέ πρός νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὕς τά τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε), πρός μέν τούς πάλαι πρό νόμου ἁγίους, ἀπό μέν κτίσεως κόσμου τήν περί Θεοῦ γνῶσιν εὐσεβῶς πoριζόμενος, ἀπό δέ τῆς τό πᾶν σοφῶς διοικούσης Προνοίας τάς ἀρετάς κατορθοῦν διδασκόμενος, κατ᾽ αὐτούς ἐκείνους τούς πρό τοῦ νόμου ἁγίους, οἵ διά πάντων φυσικῶς ἐν ἑαυτοῖς τόν γραπτόν ἐν πνεύματι προχαράξαντες νόμον (=1152=) εὐσεβείας καί ἀρετῆς τοῖς κατά νόμον εἰκότως προεβλήθησαν ἐξεμπλάριον (Ἐμβλέψατε γάρ, φησί, πρός Ἀβραάμ τόν πατέρα ὑμῶν, καί Σάῤῥαν τήν ὠδίνουσαν ὑμᾶς) πρός δέ τούς κατά νόμον διά τῶν ἐντολῶν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἐν αὐταῖς ὑπηγορευμένου Θεοῦ δι᾽ εὐσεβοῦς ἐννοίας ἀναγόμενος, καί τοῖς καθήκουσι τῶν ἀρετῶν τρόποις δι᾽ εὐγενοῦς πράξεως καλλωπιζόμενος, καί ταὐτόν τῷ γραπτῷ νόμῳ τόν φυσικόν ὄντα παιδευόμενος, ὅταν σοφῶς διά συμβόλων κατά τήν πρᾶξιν ποικίλληται, καί ἔμπαλιν τῷ **(≡14Δ_188≡>** φυσικῷ τόν γραπτόν, ὅταν ἑνοειδής καί ἁπλοῦς καί συμβόλων ἐν τοῖς ἀξίοις κατ᾽ ἀρετήν τε καί γνῶσιν διά λόγου καί θεωρίας ἐλεύθερος γένηται, κατ᾽ αὐτούς ἐκείνους τούς ἐν νόμῳ ἁγίους, οἵ τό γράμμα ὥσπερ κάλυμμα περιελόντος τοῦ Πνεύματος τόν φυσικόν νόμον ἔχοντος πνευματικῶς διεδείχθησαν.

**ΛΓ** (33)**. ΟΤΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΑΓΙΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΕΚΔΕΧΟΜΕΝΟΙ...**

Ὅτι καί οἱ κατά νόμον ἅγιοι πνευματικῶς τόν νόμον ἐκδεχόμενοι τήν δι᾽ αὐτοῦ μηνυομένην χάριν προέβλεπον.

Πάντες γάρ διαῤῥήδην ἑτέραν παρά τήν νομικήν ἔσεσθαι λατρείαν προθεωρήσαντες τό κατ᾽ αὐτήν φανησόμενον τῆς θεοπρεπεστάτης ζωῆς τέλειον προεκήρυξαν, καί τῇ φύσει πρόσφορόν τε καί οἰκειότατον, ὡς μηδενός τῶν ἐκτός πρός τελείωσιν ἐπιδεόμενοι, καθώς πᾶσι δῆλον καθέστηκε τοῖς μή ἀγνοοῦσι τά διά τοῦ νόμου καί τῶν προφητῶν θεῖα θεσπίσματα. Ὅπερ μάλιστα Δαβίδ καί Ἐζεκίας καί τῷ καθ᾽ ἑαυτόν πρός τοῖς ἄλλοις ἑκάτερος δράματι παρῃνίττετο, ὁ μέν ὑπέρ τῆς ἁμαρτίας

νομικῶς τόν Θεόν ἐξιλεούμενος, ὁ δέ προσθήκη ζωῆς ἑτέρῳ παρά τόν νόμον θεσμῷ παρά τοῦ Θεοῦ σεμνυνόμενος.

**ΛΔ** (34). **ΟΤΙ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΓΡΑΠΤΟΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ Ο ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ...**

Ὅτι καί ὑπέρ τόν γραπτόν καί ὑπέρ τόν φυσικόν νόμον γίνεται ὁ τῷ Χριστῷ γνησίως διά τῶν ἀρετῶν κατά διάθεσιν ἀκολουθῶν.

Οὐδέν δέ τό κωλύον, ὡς οἶμαι, ἐστί τόν ἐν τούτοις προπαιδευθέντα τοῖς νόμοις, τῷ φυσικῷ τέ φημι καί τῷ γραπτῷ, θεοφιλῶς, ἤπερ τούτοις γενέσθαι θεοπρεπῶς, καί τούτων χωρίς δι᾽ εἰλικρινοῦς πίστεως μόνῳ τῷ ἐπί τό ἀκρότατον ἀγαθόν (≡14Δ_190≡> ἄγοντι λόγῳ γνησίως ἀκολουθήσαντα, καί μηδενός κατ᾽ ἔννοιαν τό παράπαν ἁπτόμενον πράγματος ἤ λογισμοῦ ἤ νοήματος οἷς ἡ ὁπωσοῦν οὖσα παντός τοῦ ὁπωσοῦν νοουμένου τε καί ὄντος φύσις τε καί γνῶσις ὑποπίπτει καί ἐμφαίνεται, ὥσπερ εἰκός τόν ἕπεσθαι γνησίως προθέμενον τῷ διεληλυθότι τούς οὐρανούς Ἰησοῦ, καί τῇ παραδείξει τοῦ θείου φωτός δυνηθῆναι τήν ἀληθῆ τῶν ὄντων, ὡς ἔστιν ἀνθρώπῳ δυνατόν, συνεκδοχικῶς ὑποδέξασθαι γνῶσιν.

**ΛΕ (35). ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ᾽ ΟΝ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΡΑΠΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ...**

(=1153=) Θεωρία τοῦ τρόπου καθ᾽ ὅν ὑπέρ τόν φυσικόν καί τόν γραπτόν νόμον γίνεται ὁ διά πάντων τῷ Θεῷ γενόμενος εὐπειθής.

Εἰ γάρ πᾶσα ἡ τῶν ὄντων φύσις εἰς τά νοητά καί τά αἰσθητά διῄρηται, καί τά μέν λέγεται καί ἔστιν αἰώνια, ὡς ἐν αἰῶνι τοῦ εἶναι λαβόντων ἀρχήν, τά δέ χρονικά, ὡς ἐν χρόνῳ πεποιημένα, καί τά μέν ὑποπίπτει νοήσει, τά δέ αἰσθήσει, διά τήν ταῦτα ἀλλήλοις ἐπισφίγγουσαν τοῦ κατά φύσιν σχετικοῦ ἰδιώματος ἄλυτον δύναμιν (πολλή γάρ ἡ πρός τά νοούμενα τῶν νοούντων καί πρός τά αἰσθητά τῶν αἰσθανομένων ἡ σχέσις, ὁ δέ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καί σώματος τυγχάνων αἰσθητικοῦ διά τῆς κατ᾽ ἐπαλλαγήν πρός ἑκάτερα τά τῆς κτίσεως τμήματα φυσικῆς σχέσεώς τε καί ἰδιότητος καί περιγράφεται καί περιγράφει, τό μέν τῇ οὐσίᾳ, τό δέ τῇ δυνάμει, ὡς τοῖς ἑαυτοῦ πρός ταῦτα διαιρούμενος μέρεσι, καί ταῦτα διά τῶν οἰκείων μερῶν ἑαυτῷ καθ᾽ ἕνωσιν ἐπισπώμενος· περιγράφεσθαι γάρ τοῖς νοητοῖς καί αἰσθητοῖς, ὡς ψυχή τυγχάνων καί σῶμα, καί περιγράφειν ταῦτα κατά δύναμιν πέφυκεν, ὡς νοῶν καί αἰσθανόμενος·
Ὁ δέ Θεός ἁπλῶς καί ἀορίστως ὑπέρ πάντα τά ὄντα ἐστί, τά περιέχοντά τε καί περιεχόμενα καί τήν, ὧν οὐκ ἄνευ ταῦτα, χρόνου φημί καί αἰῶνος καί τόπου φύσιν, οἷς τό πᾶν περικλείεται, (≡14Δ_192≡> ὡς πᾶσι παντελῶς ἄσχετος ὤν), ἄρα σωφρόνως ὁ διαγνούς πῶς ἐρᾷν τοῦ Θεοῦ δεῖ, τοῦ ὑπέρ λόγον καί γνῶσιν καί πάσης ἁπλῶς τῆς οἱασδήποτε παντάπασι σχέσεως, ἐξῃρημένου καί φύσεως, πάντα τά αἰσθητά καί νοητά καί πάντα χρόνον καί αἰῶνα καί τόπον ἀσχέτως παρελεύσεται, καί πάσης τελευταῖον ὅλης τῆς κατ᾽ αἴσθησιν καί λόγον καί νοῦν ἐνεργείας ἑαυτόν ὑπερφυῶς ἀπογυμνώσας ἀῤῥήτως τε καί ἀγνώστως τῆς ὑπέρ λόγον καί νοῦν

θείας τερπνότητος ἐπιτεύξεται, καθ᾽ ὅν οἶδε τρόπον τε καί λόγον ὁ τήν τοιαύτην δωρούμενος χάριν Θεός καί οἱ ταύτην παρά Θεοῦ λαβεῖν ἀξιωθέντες, οὐκέτι οὐδέν φυσικόν ἤ γραπτόν ἑαυτῷ συνεπικομιζόμενος, πάντων αὐτῷ τῶν λεχθῆναι ἤ γνωσθῆναι δυναμένων παντελῶς ὑπερβαθένων καί κατασιγασθέντων.

**ΛS** (36)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΠΕΣΟΝΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΗΣΤΑΣ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ**

Θεωρία εἰς τό περί τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τούς λῃστάς ῥητόν τοῦ Εὐαγγελίου.

Καί τάχα τοῦτό ἐστι τό τοῖς δοθεῖσιν ἐπί θεραπείᾳ τοῦ λησταῖς περιπεσόντος δυσί δηναρίοις ἐν τῷ πανδοχείῳ παρά τοῦ Κυρίου τῷ ἐπιμελεῖσθαι κελευομένῳ προσδαπανώμενον, ὅπερ καί φιλοτίμως ἐπανερχόμενος ὁ Κύριος δώσειν ὑπέσχετο, ἡ διά πίστεως γινομένη παντελής τῶν ὄντων ἐν τοῖς τελείοις ἀφαίρεσις (φησί γάρ ὁ Κύριος Ὅστις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής) , καθ᾽ ἥν πάνθ᾽ ἑαυτοῦ ἤ ἑαυτόν πάντων ἀφαιρούμενος εἰπεῖν οἰκειότερον, ὁ τῆς σοφίας ἑαυτόν ἐραστήν (=1156=) καταστήσας μόνῳ Θεῷ συνεῖναι καταξιοῦται, τήν εὐαγγελικῶς ὑποδειχθεῖσαν υἱοθεσίαν δεξάμενος, κατά τούς ἁγίους καί μακαρίους ἀποστόλους, οἱ τό πᾶν ἑαυτῶν ὁλοσχερῶς περιελόμενοι καί μόνῳ δι᾽ ὅλου (≡14Δ_194≡> τῷ Θεῷ καί Λόγῳ προσφύντες, Ἰδού πάντα, ἔφασαν, ἀφήκαμεν καί ἠκολουθήσαμέν σοι, τῷ καί τῆς φύσεως Ποιητῇ καί δοτῆρι τῆς κατά νόμον βοηθείας, καί ὅν, Κύριον δηλονότι, ὥσπερ ἀληθείας φῶς μονώτατον κτησάμενοι ἀντί νόμου καί φύσεως πάντων εἰκότως τῶν μετά Θεόν ἄπταιστον τήν γνῶσιν παρέλαβον. Αὐτῷ γάρ πέφυκε συνεκφαίνεσθαι κυρίως ἡ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ γεγενημένων γνῶσις.

Ὥς γάρ τῷ αἰσθητῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι πάντα καθαρῶς συνεκφαίνονται τά σώματα, οὕτω καί Θεός ὁ νοητός τῆς δικαιοσύνης ἥλιος ἀνατέλλων τῷ νῷ, καθώς χωρεῖσθαι ὑπό τῆς κτίσεως οἶδεν αὐτός, πάντων ἑαυτῷ νοητῶν τε καί αἰσθητῶν τούς ἀληθεῖς βούλεται συνεκφανίζεσθαι λόγους. Καί δηλοῖ τοῦτο τῆς ἐπί τοῦ ὄρους Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἡ λαμπρά τῶν ἐσθημάτων τῷ φωτί τοῦ προσώπου αὐτοῦ γενομένη συνένδειξις, τῷ Θεῷ τήν τῶν μετ᾽ αὐτόν, ὡς οἶμαι, καί περί αὐτόν συνάγουσα γνῶσιν. Οὔτε γάρ δίχα φωτός τῶν αἰσθητῶν ὀφθαλμός ἀντιλαμβάνεσθαι δύναται, οὔτε νοῦς χωρίς γνώσεως Θεοῦ θεωρίαν δέξασθαι πνευματικήν. Ἐκεῖ τε γάρ τῇ ὄψει τό φῶς τῶν ὁρατῶν τήν ἀντίληψιν δίδωσι, καί ἐνταῦθα τῷ νῷ τήν γνῶσιν τῶν νοητῶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμη χαρίζεται.

**ΛΖ** (37)**. ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ' ΟΝ ΓΕΓΟΝΕΝ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ**

Θεωρία τοῦ τρόπου καθ᾽ ὅν γέγονεν τοῦ Ἀδάμ παράβασις.

Ἀμέλει τούτῳ μή ἐπερείσας τῷ Θεῷ φωτί τόν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμόν ὁ προπάτωρ Ἀδάμ τυφλοῦ δίκην εἰκότως ἐν σκότει τῆς ἀγνωσίας ἄμφω τώ χεῖρε τόν τῆς ὕλης φορυτόν ἑκουσίως ἀφάσσων

μόνῃ αἰσθήσει ἑαυτόν ὅλον ἐπικλίνας ἐκδέδωκε, δι᾽ ἧς τοῦ πικροτάτου θηρός τόν φθαρτικόν ἰόν εἰσδεξάμενος οὐδ᾽ αὐτῆς, ὡς ἠβουλήθη, ἀπήλαυσε τῆς αἰσθήσεως, δίχα Θεοῦ, καί πρό Θεοῦ, καί οὐ κατά Θεόν, ὡς οὐκ ἔδει, ὅπερ ἀμήχανον ἦν, τά τοῦ Θεοῦ ἔχειν ἐπιτηδεύσας. Τήν γάρ σύμβουλον παραδεξαμένην (≡14Δ_196≡> τόν ὄφιν Θεοῦ πλέον παραδεξάμενος αἴσθησιν καί τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, ᾧ καί θάνατον συνεῖναι προεδιδάχθην τόν καρπόν ὀρέγουσαν, βρώσεως ἀπαρχήν ποιησάμενος πρόσφορον τῷ καρπῷ τήν ζωήν μετηλλάξατο, ζῶντα τόν θάνατον ἑαυτῷ κατά πάντα τόν χρόνον τοῦ παρόντος καιροῦ δημιουργήσας.

Εἰ γάρ φθορά γενέσεως ὑπάρχει ὁ θάνατος, ἀεί δέ τό δι᾽ ἐπιῤῥοῆς τροφῶν γινόμενον φυσικῶς φθείρεται σῶμα τῇ ῥοῇ διαπνεόμενον, ἀεί ἄρα δι᾽ ὧν εἶναι τήν ζωήν ἐπίστευσεν ἀκμάζοντα ἑαυτῷ τε καί ἡμῖν τόν θάνατον ὁ Ἀδάμ συνετήρησεν. Ὡς εἴγε τῷ Θεῷ μᾶλλον ἤ τῇ συνοίκῳ πεισθείς τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς διετράφη, οὐκ ἄν τήν δοθεῖσαν ἀπέθετο ἀθανασίαν ἀεί συντηρουμένην τῇ μετοχῇ τῆς ζωῆς, (=1157=) ἐπειδή πᾶσα ζωή οἰκεία τε και καταλλήλῳ πέφυκε συντηρεῖσθαι τροφῇ. Τροφή δέ τῆς μακαρίας ἐκείνης ζωῆς ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς καί ζωήν διδούς τῷ κόσμῳ, καθώς αὐτός περί ἑαυτοῦ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὁ ἀψευδής ἀπεφήνατο Λόγος, ᾧ διατραφῆναι μή βουληθείς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς μέν θείας εἰκότως ἀπεγένετο ζωῆς, ἄλλης δέ θανάτου γεννήτορος ἐπελάβετο, καθ᾽ ἥν τήν μέν ἄλογον ἑαυτῷ μορφήν ἐπιθέμενος, τῆς θείας δέ τό ἀμήχανον ἀμαυρώσας κάλλος, βοράν τῷ θανάτῳ τήν ἅπασαν φύσιν παρέδωκε. Δι᾽ ἧς ὁ μέν θάνατος ζῇ δι᾽ ὅλου τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος, ἡμᾶς βρῶσιν ποιούμενος, ἡμεῖς δέ ζῶμεν οὐδέποτε, ἀεί διά φθορᾶς ὑπ᾽ αὐτοῦ κατεσθιόμενοι.

**ΛΗ** (38)**. ΟΤΙ ΕΚ ΤΗΣ ΑΣΤΑΤΟΥ ΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ ΑΛΛΗΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΗ...**

Ὅτι ἐκ τῆς ἀστάτου περιφορᾶς τῆς παρούσης ζωῆς ἄλλην εἶναι τήν ἀληθῆ καί θείαν καί ὡσαύτως ἔχουσαν ζωήν ἐπαιδεύθησαν οἱ ἅγιοι.

Ἧς τό ἀδρανές καί ἀλλεπάλληλον σοφῶς κατανοήσαντες (≡14Δ_198≡> οἱ ἅγιοι τήν ἀνθρώποις προηγουμένως ἐκ Θεοῦ δεδωρημένην ταύτην μή εἶναι τήν ζωήν, ὡς εἰκός, ἐπαιδεύθησαν, ἄλλην δέ θείαν καί ὡσαύτως ἔχουσαν, ἥν μάλιστα δεῖν ὑπέλαβον ἑαυτῷ πρεπόντως ἀγαθόν ὄντα τόν Θεόν προηγουμένως δημιουργῆσαι, μυστικῶς ἐδιδάχθησαν, πρός ἥν διά σοφίας κατά τήν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις τοῖς ὑπό θάνατον, τό ὄμμα τῆς ψυχῆς ἀνανεύσαντες, καί ἐνδιαθέτως τόν αὐτῆς θεῶν ὑποδεξάμενοι πόθον, ἀποθέσθαι δεῖν ταύτην τήν παροῦσαν ζωήν εἰκότως ᾠήθησαν, εἰ μέλλοιεν καθαρῶς ἐκείνης κατά τόν δέοντα λόγον ἐπιλήψεσθαι. Καί ἐπειδή ζωῆς ἀπόθεσις θανάτου χωρίς οὐ γίνεται, θάνατον αὐτῆς ἐπενόησαν τήν ἀποβολήν τῆς κατά σάρκα στοργῆς, δι᾽ ἧς εἰς τόν βίον ἡ τοῦ θανάτου γέγονεν εἴσοδος, ἵνα θανάτῳ θάνατον ἐπινοήσαντες τοῦ ζῆν τῷ θανάτῳ παύσωνται, τόν τίμιον ἐναντίον Κυρίου θάνατον

ἀποθανόντες, τόν ὄντως θανάτου θάνατον, τόν τήν φθοράν μέν φθείρειν δυνάμενον, τῇ δέ μακαρίᾳ ζωῇ καί ἀφθαρσίᾳ παρεχόμενον ἐν τοῖς ἀξίοις εἴσοδον.

Τό γάρ πέρας τῆς παρούσης ταύτης ζωῆς οὐδέ θάνατον οἶμαι δίκαιον ὀνομάζειν, ἀλλά θανάτου ἀπαλλαγήν, καί φθορᾶς χωρισμόν, καί δουλείας ἐλευθερίαν, καί ταραχῆς παύλαν, καί πολέμων ἀναίρεσειν, καί συγχύσεως πάροδον, καί σκότους ὑποχώρησιν, καί πόνων ἄνεσιν, καί βομβήσεως ἀσήμου σιγήν, καί βράσματος ἠρεμίαν, καί αἰσχύνης συγκάλυμμα, καί παθῶν ἀποφυγήν, καί ἁμαρτίας ἀφανισμόν, καί πάντων, ἵνα συνελών εἴπω, τῶν κακῶν περιγραφήν· ἅπερ δι᾽ ἑκουσίου νεκρώσεως οἱ ἅγιοι κατορθώσαντες ξένους ἑαυτούς τοῦ βίου καί παρεπιδήμους παρέστησαν. Κόσμῳ τε γάρ καί σώματι καί ταῖς ἐξ αὐτῶν ἐπαναστάσεσι γενναίως μαχόμενοι, καί τήν ἐξ ἀμφοῖν κατά τήν τῶν αἰσθήσεων πρός τά αἰσθητά συμπλοκήν παραγεγομένην ἀπάτην ἀποπνίξαντες, ἀδούλωτον ἑαυτοῖς ἐφύλαξαν τῆς ψυχῆς τό ἀξίωμα· μάλα γε εἰκότως, ἔννομον κρίναντες εἶναι καί δίκαιον τό ἧττον ἄγεσθαι (=1160=) μᾶλλον τῷ κρείττονι, ἤ (≡14Δ_200≡> τό κρεῖττον τῷ χείρονι συμποδίζεσθαι. Ὅσπερ δή νόμος θεῖος καί τοῖς προαιρουμένοις τήν λογικοῖς προηγουμένως πρέπουσαν ἀσπάζεσθαι ζωήν ἐμπεφυκώς, τήν ἐμφερῶς δι' ὀλιγαρκείας τό ἀπροσδεές τῶν ἀγγέλων μιμουμένην καί ἄνετον.

**ΛΘ** (39)**. ΟΤΙ ΜΗ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ Ή ΤΗΝ ΦΥΣΙΚΗΝ ΘΕΩΡΙΑΝ, Ή ΤΗΝ ΓΡΑΦΙΚΗΝ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑΝ...**

Ὅτι μή καθ᾽ ἡμᾶς ἤ τήν φυσικήν θεωρίαν, ἤ τήν γραφικήν μυσταγωγίαν ἐποίουν οἱ ἅγιοι.

Ἀλλ᾽ ἐπανελθόντες καθ᾽ εἱρμόν τά λείποντα τῆς Μεταμορφώσεως τοῖς προθεωρηθεῖσι κατά δύναμιν διασκοπήσαντες προσαρμόσωμεν, ἵνα θεωρηθῇ τῶν ἁγίων ἡ ἐν πᾶσιν ἀκρότης καί ἡ γνησία πρός τήν σάρκα καί τήν ὕλην ἀποδιάθεσις, καί ὅτι μή καθ᾽ ἡμᾶς καί αὐτοί ἤ τήν κτίσιν ἤ τήν ἁγίαν Γραφήν ὑλικῶς τε καί χαμερπῶς ἐθεώρουν, αἰσθήσει μόνον καί ἐπιφανείαις καί σχήμασι πρός ἀνάληψιν τῆς μακαρίας γνώσεως τοῦ Θεοῦ, γράμμασί τε καί συλλαβαῖς χρώμενοι, ἐξ ὧν τό πταίειν ἔστι περί τήν κρίσιν τῆς ἀληθείας καί σφάλλεσθαι, ἀλλά νῷ μόνῳ καθαρωτάτῳ καί πάσης ὑλικῆς ἀπηλλαγμένῳ ἀχλύος. Εἴπερ οὖν εὐσεβῶς κρίνειν βουλόμεθα τούς τῶν αἰσθητῶν νοητῶς διασκοποῦντες λόγους, εἰς τήν περί Θεοῦ καί τῶν θείων αὐτούς ἄπταιστον γνῶσιν ὀρθῶς δι' εὐθείας τρίβου βαίνοντας κατίδοιμεν.

**Μ** (40)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ**

Θεωρία εἰς τήν Μεταμόρφωσιν πλατυτέρα.

Εἴρηται τοίνυν ἀνωτέρω ὅτι διά μέν τῆς γενομένης ἐπί τοῦ ὄρους τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου φωτοειδοῦς λαμπρότητος πρός τήν πᾶσι καθόλου τοῖς οὖσιν ἄληπτον τοῦ Θεοῦ μυστικῶς οἱ τρισμακάριοι ἀπόστολοι κατά τό ἄῤῥητόν τε καί ἄγνωστον (≡14Δ_202≡> ἐχειραγωγοῦντο δύναμίν τε καί δόξαν, τῆς ἀφανοῦς

κρυφιότητος τό φανέν αὐτοῖς πρός τήν αἴσθησιν φῶς σύμβολον εἶναι μανθάνοντες. Ὡς γάρ ἐνταῦθα τοῦ γενομένου φωτός τήν τῶν ὀφθαλμῶν νικᾷ ἐνέργειαν ἡ ἀκτίς, ἀχώρητος αὐτοῖς διαμένουσα, οὕτω κἀκεῖ Θεός πᾶσαν νοός δύναμιν ὑπερβαίνει καί ἐνέργειαν, οὐδ᾽ ὅλως ἐν τῷ νοεῖσθαι τῷ νοεῖν πειρωμένῳ τόν οἱονοῦν τύπον ἀφείς. Διά δέ τῶν λευκῶν ἱματίων τήν τε ἐν τοῖς κτίσμασιν ἀναλόγως τοῖς καθ᾽ οὕς γεγένηνται λόγοις μεγαλουργίαν καί τήν ἐν τοῖς ῥήμασι τῆς ἁγίας Γραφῆς κατά τό νοούμενον μυσταγωγίαν ἐν ταὐτῷ καί ἅμα θεοπρεπῶς ἐδιδάσκοντο, οἷα τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ συναναφαινομένης τῆς τε γραφικῆς κατά τό πνεῦμα δυνάμεως καί τῆς ἐν τοῖς κτίσμασι κατ᾽ αὐτό σοφίας καί γνώσεως, δι᾽ ὧν πάλιν αὐτός ἀναλόγως ἐκφαίνεται. Διά δέ Μωϋσέως καί Ἠλίου τῶν ἑκατέρωθεν αὐτῷ συνόντων (τοῦτο γάρ εἰς τήν ἐξέτασιν τῆς θεωρίας λείπεται), πολλούς κατά πολλάς ἐπινοίας, ὧν τύποι προεβέβληντο μυστηρίων δι᾽ ἀληθοῦς θεωρίας γνωστικούς ὑπεδέχοντο τρόπους.

**ΜΑ** (41)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΫΣΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΑΝ**

(=1161=) Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν καί τόν Ἠλίαν.

Α΄. Καί πρῶτον μέν τήν περί τοῦ δεῖν πάντως συνεῖναι τῷ Λόγῳ καί Θεῷ τόν τε νομικόν καί τόν προφητικόν λόγον διά Μωϋσέως καί Ἠλίου εὐσεβεστάτην ἐλάμβανον ἔννοιαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ καί περί αὐτοῦ καί ὄντας καί ἀπαγγέλοντας, καί περί αὐτόν ἱδρυμένους.

Β΄. Εἶτα σοφίαν καί χρηστότητα συνοῦσαν αὐτῷ διά τῶν αὐτῶν ἐπαιδεύοντο, τήν μέν ὅτι κατ᾽ αὐτήν διαγορευτικός ἐστι τῶν ποιητέων ὁ λόγος, καί ἀπαγορευτικός τῶν οὐ ποιητέων, ἧς τύπος ὑπῆρχε Μωϋσῆς (σοφίας γάρ τήν τῆς νομοθεσίας εἶναι πιστεύομεν χάριν), τήν δέ ὅτι κατ᾽ αὐτήν προτρεπτικός ἐστι καί ἐπιστρεπτικός πρός τήν θείαν ζωήν τῶν αὐτῆς ἀπολισθησάντων, (≡14Δ_204≡> ἧς τύπος ὑπῆρχεν Ἠλίας, δι᾽ ἑαυτοῦ ὅλον τό προφητικόν δηλῶν χάρισμα. Χρηστότητος γάρ θείας ἴδιον γνώρισμα, τῶν πεπλανημένων ἡ μετά φιλανθρωπίας ἐπιστροφή, ἧς κήρυκας τούς προφήτας γινώσκομεν.

Γ΄. Ἤ γνῶσιν καί παιδείαν, τήν μέν ὅτι καλοῦ τε καί κακοῦ τῆς εἰδήσεως τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχει παρεκτικός. Δέδωκα γάρ, φησί, πρό προσώπου σου τήν ζωήν καί τόν θάνατον, ἐφ᾽ ᾧ τήν μέν ἑλεῖν αἱρεῖσθαι, τόν δέ φυγεῖν, καί μή ὡς καλῷ περιπεσεῖν ἐξ ἀγνοίας τῷ χείρονι, ὅπερ Μωϋσῆς πεπραχώς ἀνηγόρευται, προτυπῶν ἐν ἑαυτῷ τῆς ἀληθείας τά σύμβολα· τήν δέ ὅτι τῶν τοῖς ἐναντίοις ἀνέδην χρωμένων κατά τόν Ἰσραήλ, οὗ παιδευτήν Ἠλίας ὁ μέγας ἐγένετο, καί μιγνύντων ἀδιακρίτως τά ἄμικτα, τῆς ἀδιαφορίας ἐστί κολαστικός, καί τῶν παντελῶς τῷ κακῷ προστεθειμένων τήν ἄνοιαν καί τήν πώρωσιν εἰς ἔννοιαν ἄγων, ὡς λόγος, καί αἴσθησιν.

Δ΄. Ἤ πρᾶξιν καί θεωρίαν, τήν μέν ὡς κακίας ἀναιρετικήν, καί κόσμου δι᾽ ἐπιδείξεως ἀρετῶν τούς δι᾽ αὐτῆς ἀγομένους παντελῶς κατά διάθεσιν τέμνουσαν, ὡς Μωϋσῆς τῆς Αἰγύπτου τόν Ἰσραήλ, καί θείοις νόμοις τοῦ Πνεύματος εὐπειθῶς παιδεύουσαν

ἄγεσθαι· τήν δέ ὡς ὕλης καί εἶδους ἁρπάζουσαν, ὡς τόν Ἠλίαν τό ἐκ πυρός ἅρμα, καί Θεῷ διά γνώσεως προσάγουσάν τε καί συνάπτουσαν ὑπό σαρκός μηδ᾽ ὁτιοῦν βαρουμένους, διά τήν τοῦ κατ᾽ αὐτήν νόμου ἀθέτησιν, ἤ ἐπάρσει καθ᾽ ὁτιοῦν ἐπί τοῖς κατορθώμασι φλεγομένους, διά τήν συνημμένην ταῖς ὄντως ἀρεταῖς δρόσον τῆς πτωχείας τοῦ πνεύματος.

Ε΄. Ἤ πάλιν τά κατά τόν γάμον καί τήν ἀγαμίαν μυστήρια παρά τῷ Λόγῳ εἶναι μανθάνοντες διά Μωϋσέως, τοῦ διά τόν γάμον τῆς θείας ἐραστοῦ γενέσθαι δόξης μή κωλυθέντος, καί διά (≡14Δ_206≡> Ἠλίου, τοῦ παντελῶς γαμικῆς συναφείας καθαροῦ διαμείναντος, οἷα τοῦ Λόγου καί Θεοῦ τούς λόγῳ ταῦτα ἰθύνοντας, κατά τούς θειωδῶς περί αὐτῶν κειμένους νόμους, ἑαυτῷ μυστικῶς εἰσποιεῖσθαι κηρύττοντος.

S΄. Ἤ ζωῆς καί θανάτου διά τῶν αὐτῶν κύριον πιστῶς ὄντα τόν Λόγον πληροφορούμενοι.

(=1164=) Ζ΄. Ἤ καί τό πάντας ζῆν τῷ Θεῷ καί μηδένα παντελῶς παρ᾽ αὐτῷ νεκρόν εἶναι διά τῶν αὐτῶν μανθάνοντες, πλήν τοῦ ἑαυτόν τῇ ἁμαρτίᾳ νεκρώσαντος, καί τῇ ἑκουσίῳ πρός τά πάθη ῥοπῇ τοῦ Λόγου ἑαυτόν ἀποκόψαντος.

Η΄. Ἤ πάλιν τόν Λόγον ὡς ἀλήθειαν ὄντα κατ᾽ ἀναφοράν εἶναί τε καί ὑπάρχειν τούς τύπους τῶν μυστηρίων, καί εἰς αὐτόν συνάγεσθαι, τῆς τε νομικῆς καί τῆς προφητικῆς πραγματείας ὡς ἀρχήν καί τέλος, ἐφωταγωγοῦντο.

Θ΄. Ἤ τά μετά Θεόν πάντα καί ἐκ Θεοῦ γεγονότα, τουτέστι τήν φύσιν τῶν ὄντων καί τόν χρόνον, παρά τῷ Θεῷ ὄντα συνεκφαίνεσθαι ἀληθῶς φαινομένῳ, κατά τό ἐφικτόν, ὡς αἰτίῳ καί ποιητῇ. Ὧν τοῦ μέν χρόνου τύπος ἄν εἴη Μωϋσῆς, οὐ μόνον ὡς χρόνου καί τοῦ κατ᾽ αὐτόν ἀριθμοῦ διάσκαλος (οὗτος γάρ πρῶτος τόν κατά τήν γένεσιν τοῦ κόσμου χρόνον ἠρίθμησε), καί ὡς χρονικῆς γενόμενος λατρείας καθηγητής, ἀλλά καί ὡς μή συνεισερχόμενος ἐκείνοις σωματικῶς εἰς τήν κατάπαυσιν ὧν πρός τῆς θείας καθηγήσατο εὐαγγελίας· τοιοῦτον γάρ ἔχει ὁ χρόνος, οὐ φθάνων ἤ συνερχόμενος κατά τήν κίνησιν ἐκείνοις οὕς πρός τήν θείαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ζωήν πέφυκε παραπέμπειν. Ἰησοῦν γάρ ἔχει τόν παντός ὄντα καί χρόνου καί αἰῶνος διάδοχον· κἄν εἰ ἄλλως οἱ λόγοι τοῦ χρόνου ἐν τῷ Θεῷ διαμένωσιν, ὡς δηλοῖ μυστικῶς ἡ τοῦ ἐν ἐρήμῳ δοθέντος νόμου διά Μωϋσέως τοῖς τήν γῆς λαβοῦσι τῆς κατασχέσεως συνείσοδος.

(≡14Δ_208≡> Αἰών γάρ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅταν στῇ τῆς κινήσεως, καί χρόνος ἐστίν ὁ αἰών, ὅταν μετρῆται κινήσει φερόμενος, ὡς εἶναι τόν μέν αἰῶνα, ἵνα ὡς ἐν ὅρῳ περιλαβών εἴπω, χρόνον ἐστερημένου κινήσεως, τόν δέ χρόνον αἰῶνα κινήσει μετρούμενον. Τῆς δέ φύσεως Ἠλίας, οὐ μόνον ὡς τούς καθ᾽ ἑαυτόν ἀλωβήτους φυλάξας λόγους, καί τό ἐπ᾽ αὐτοῖς κατά γνώμην φρόνημα τροπῆς τῆς ἐκ πάθους ἐλεύθερον, ἀλλά καί ὡς ἐν κρίσει παιδεύων, οἷόν τις φυσικός νόμος, τούς παρά φύσιν τῇ φύσει χρωμένους. Τοιοῦτον γάρ καί ἡ φύσις, τούς αὐτήν παραφθείρειν ἐπιχειροῦντας τοσοῦτον κολάζουσα, ὅσον τοῦ παρά φύσιν ζῆν ἐπιτηδεύουσι, τῷ μή ὅλην αὐτῆς φυσικῶς ἔτι κεκτῆσθαι τῆς φύσεως τήν δύναμιν, μειωθέντας

ἤδη τῆς κατ᾽ αὐτήν ἀρτιότητος καί διά τοῦτο κολαζομένους, ὡς ἑαυτοῖς ἀβούλως τε καί ἀφρόνως διά τῆς πρός τό μή ὄν νεύσεως τοῦ εἶναι παρεχομενους τήν ἔλλειψιν.

Ι΄. Ἴσως δέ καί τήν νοητήν καί τήν αἰσθητήν κτίσιν ἔχεσθαι τοῦ Δημιουργοῦ Λόγου τις εἰπών διά τοῦ Μωϋσέως καί Ἠλίου, τῆς ἀληθείας οὐ διαμαρτάνει. Ὧν τῆς μέν αἰσθητῆς Μωϋσῆς λόγον ἐπέχει, ὡς ὑπό γένεσιν καί φθοράν γενόμενος, καθώς ἡ περί αὐτοῦ ἱστορία δηλοῖ, τήν γένεσιν καί τόν θάνατον αὐτοῦ καταγγέλλουσα. Τοιοῦτον γάρ καί αἰσθητή κτίσις, ἀρχήν ἐγνωσμένην γενέσεως ἔχουσα (=1165=) καί διαφθορᾶς ὡρισμένον τέλος ἐλπίζουσα. Τῆς δέ νοητῆς Ἠλίας, ὡς οὔτε γένεσιν αὐτοῦ τῆς περί αὐτοῦ μηνυούσης ἱστορίας, κἄν εἰ γεγέννηται, οὔτε μήν τήν διά θανάτου φθοράν ἐλπίζεσθαι ὁριζομένης, κἄν εἰ τεθνήξεται. Τοιοῦτον γάρ καί ἡ νοητή κτίσις, οὔτε ἀρχήν γενέσεως ἀνθρώποις κατάδηλον ἔχουσα, κἄν εἰ γεγένηται καί ἦρκται καί ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι παρῆκται, οὔτε τέλος τοῦ εἶναι διά φθορᾶς ὡρισμένον ἐκδέχεται. Τό γάρ ἀνώλεθρον φυσικῶς ἔχει λαβοῦσα παρά Θεοῦ, τοῦ οὕτως αὐτήν δημιουργῆσαι θελήσαντος.

**ΜΒ** (42). **ΑΛΛΗ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ**

(≡14Δ_**210**≡>

Ἄλλη συνεκτική θεωρία εἰς τήν Μεταμόρφωσιν.

Εἰ δέ τῷ μή περιεργότερος τοῦ δέοντος εἶναι δοκῶ, καί ἕτερον μέγα τε καί θεῖον, ὡς οἶμαι, ἐκ τῆς θείας Μεταμορφώσεως μυστήριον ἡμῖν ἀναφαίνεται, καί τῶν εἰρημένων λαμπρότερον. Οἶμαι γάρ τούς καθόλου δύο τῆς θεολογίας τρόπους μυστικῶς ὑφηγεῖσθαι τά ἐπί τοῦ ὄρους κατά τήν Μεταμόρφωσιν, θεοπρεπῆ δραματουργήματα, τόν τε προηγούμενόν φημι καί καί ἁπλοῦν καί ἀναίτιον, καί διά μόνης καί παντελοῦς ἀποφάσεως τό θεῖον ὡς ἀληθῶς καταφάσκοντα, καί τήν ὑπεροχήν αὐτοῦ δι᾽ ἀφασίας δεόντως σεμνύνοντα, καί τόν ἑπόμενον τούτῳ καί σύνθετον, διά καταφάσεως μεγαλοπρεπῶς ἐκ τῶν αἰτιατῶν ὑπογράφοντα· οἷς, κατά τό δυνατόν ἀνθρώπους εἰδέναι, ἡ περί Θεοῦ τε καί τῶν θείων ἐπαιωρουμένη γνῶσις διά τῶν προσφυῶν ἡμῖν συμβόλων πρός ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἄγει τούς τρόπους, δι᾽ εὐσεβοῦς τῶν ὄντων κατανοήσεως ἀμφοτέρων ἡμῖν ἐφιστῶσα τούς λόγους, καί τοῦ μέν προτέρου πᾶν τό ὑπέρ αἴσθησιν σύμβολον εἶναι διδάσκουσα, τοῦ δέ δευτέρου τά κατ᾽ αἴσθησιν ἀθροιστικά εἶναι παιδεύοντα μεγαλουργήματα. Ἐκ γάρ τῶν ὑπέρ αἴσθησιν συμβόλων τήν ὑπέρ λόγον καί νοῦν ἀλήθειαν εἶναι μόνον πιστεύομεν, περί τοῦ τί καί πῶς καί ὁποίαν εἶναι καί ποῦ καί πότε μηδ᾽ ὅλως τολμῶντες σκοπεῖν ἤ ἐννοεῖν ἐνεχόμενοι, τῆς ἐγχειρήσεως τό ἀσεβές παραιτούμενοι· ἐκ δέ τῶν κατ᾽ αἴσθησιν, ὡς ἡμῖν ἐστι δυνατόν, κατ᾽ ἔννοιαν μόνον ἰσχνῶς τῆς περί Θεοῦ γνώσεως τάς εἰκασίας λαμβάνοντες πάντα αὐτόν εἶναί φαμεν ὅσα ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ὡς αἴτιον ἐγνωρίσαμεν.

**ΜΓ** (43)**. ΟΤΙ ΚΑΙ ΕΑΥΤΟΥ ΤΥΠΟΣ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΕΓΟΝΕΝ...**

Ὅτι καί ἑαυτοῦ τύπος ὁ Κύριος γέγονεν κατά τήν ἑαυτοῦ διά σαρκός οἰκονομίαν.

Σκοπήσωμεν δέ εἰ μή καλῶς ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων (≡14Δ_212≡> τρόπων κατά τήν θείαν ἐκείνην τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσιν καί σοφῶς ἐνυπάρχει τό σύμβολον. Εἴδει γάρ αὐτόν καθ᾽ ἡμᾶς ἀτρέπτως κτισθῆναι δι᾽ ἄμετρον φιλανθρωπίαν καταδεξάμενον ἑαυτοῦ γενέσθαι τύπον καί σύμβολον, καί παραδεῖξαι ἐξ ἑαυτοῦ συμβολικῶς ἑαυτόν, καί δι᾽ ἑαυτοῦ φαινομένου πρός ἑαυτόν ἀφανῶς πάντη κρυπτόμενον χειραγωγῆσαι τήν ἅπασαν κτίσιν καί τῆς ἀφανοῦς καί πάντων ἐπέκεινα κρυφιομύστου καί ὑπ᾽ οὐδενός τῶν ὄντων οὐδενί τό σύνολον τρόπῳ νοηθῆναι ἤ λεχθῆναι (=1168=) δυναμένης ἀπειρίας τάς ἐκφανεῖς διά σαρκός θεουργίας ἀνθρώποις παρέχειν φιλανθρώπως μηνύματα.

**ΜΔ** (44)**. ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΡΑΨΑΝΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**

Θεωρία τοῦ ἀστράψαντος προσώπου τοῦ Κυρίου.

Τό τοίνυν φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου τό νικῆσαν τῆς ἀνθρωπίνης μακαρίας ἀποστόλοις τῆς κατ᾽ ἀπόφασιν μυστικῆς θεολογίας, καθ᾽ ὅ ἡ μακαρία καί ἁγία θεότης κατ᾽ οὐσίαν ἐστίν ὑπεράῤῥητος καί ὑπεράγνωστος καί πάσης ἀπειρίας ἀπειράκις ἐξῃρημένη, οὐδ᾽ ἴχνος ὅλως καταλήψεως κἄν ψιλόν τοῖς μετ᾽ αὐτήν καταλείψασα, οὐδέ τήν πῶς κἄν πόσως ἡ αὐτή καί μονάς ἐστι καί τριάς ἔννοιαν ἐφιεῖσά τινι τῶν ὄντων , ἐπειδή μηδέ χωρεῖσθαι κτίσει τό ἄκτιστον πέφυκε, μηδέ περινοεῖσθαι τοῖς πεπερασμένοις τό ἄπειρον.

**ΜΕ** (45)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΦΑΝΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΑ**

Θεωρία εἰς τά φανά τοῦ Κυρίου ἐνδύματα.

Τόν δέ καταφατικόν τρόπον εἴς τε τόν κατ᾽ ἐνέργειαν πρόνοιάν τε καί κρίσιν διαιρούμενον· τόν μέν κατ᾽ ἐνέργειαν, τόν ἐκ καλλονῆς καί μεγέθους τῶν κτισμάτων τήν περί (≡14Δ_214≡> τοῦ δημιουργόν εἶναι τῶν ὅλων τόν Θεόν εἰσηγούμενον δήλωσιν, διά τῶν λαμπρῶν ἐσθημάτων τοῦ Κυρίου δηλοῦσθαι, ἅπερ εἰς τά φαινόμενα κτίσματα προεκλαβών ὁ Λόγος ἀπέδειξεν.

**ΜS** (46)**. ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΫΣΗΝ**

Θεωρία ἄλλη εἰς τόν Μωϋσῆν.

Τόν δέ κατά πρόνοιαν τρόπον διά τοῦ Μωϋσέως σημαίνεσθαι, ὡς πλάνης φιλανθρώπως ἐξαιρουμένην τούς κακίᾳ συνειλημμένους, καί τούς τρόπους σοφῶς τοῖς ἀνθρώποις διαποικίλλουσαν τῆς πρός τά θεῖα καί ἄϋλα καί ἀσώματα ἀπό τῶν ὑλικῶν καί φθαρτῶν καί σωματικῶν ἐκδημίας, καί τοῖς θείοις νόμοις ἐπιστημόνως ἐρείδουσα.

**ΜΖ** (47)**. ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΑΝ**

Θεωρία ἄλλη εἰς τόν Ἠλίαν.

Τόν δέ τῆς κρίσεως τρόπον διά τοῦ Ἡλίου μηνύεσθαι, ὡς λόγῳ τε καί ἔργῳ τούς μέν κατ᾽ ἀξίαν τιμωρουμένης, τούς δέ περιεπούσης διά τοῦ κατά τήν ὑποκειμένην ὕλην τε καί ποιότητα τῆς ἀρετῆς ἤ τῆς κακίας ἑκάστῳ προσφόρως αὐτήν ἁρμόζεσθαι. Ταῦτα γάρ πάντα τά προθεωρηθέντα κατά τόν παρόντα τῆς ἁγίας Γραφῆς τόπον Μωϋσῆς τε καί Ἠλίας, ὡς ἐνῆν μάλιστα τούς τά θεῖα τυπικῶς δι᾽ ἑαυτῶν ὑπογράφοντας πράγματα, ἐν τοῖς καθ᾽ ἑαυτόν ἑκάτερος χρόνοις καθ᾽ ἱστορίαν εἰργάσαντο, ἐμφερῶς ἔχοντα πρός τά εἰρημένα κατά τόν τῆς θεωρίας τρόπον.

**ΜΗ** (48). **ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΔΙΑΛΕΞΕΩΣ...**

Θεωρία περί τῆς πρός τόν Κύριον κατά τήν Μεταμόρφωσιν διαλέξεως Μωϋσέως καί Ἠλίου.

Ἐκ δέ τοῦ συλλαλεῖν αὐτούς τῷ Κυρίῳ, καί τήν (=1169=) ἔξοδον λέγειν ἥν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ, οὐ μόνον τήν ἐπ᾽ (≡14Δ_216≡> αὐτῷ διά νόμου καί προφητῶν προκεκηρυγμένην τῶν μυστηρίων ἔκβασιν ἐδιδάσκοντο, ἀλλ᾽ ἴσως καί τό μή ληπτόν εἶναι μηδενί καθόλου τῶν ὄντων τό πέρας τῆς ἀῤῥήτου περί τό πᾶν βουλῆς τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἐπ᾽ αὐτῇ θείων οἰκονομιῶν, πλήν τῆς μεγάλης αὐτοῦ προνοίας καί κρίσεως, δι᾽ ὧν εἰς τό μόνῳ τῷ Θεῷ προεγνωσμένον τέλος τό πᾶν εὐτάκτως ἐπείγεται, ὅπερ πάντες μέν ὁμοίως ἠγνόησαν κατά τό τί ποτε εἶναι καί πῶς καί ποῖον καί πότε, μόνοι δέ ἀληθῶς μόνον ἐπέγνωσαν ἔσεσθαι οἱ τήν ψυχήν ἀρεταῖς ἐκκαθάραντες ἅγιοι, καί πρός τά θεῖα τήν ῥοπήν αὐτῆς ὅλην τήν νοεράν ὁλικῶς μετεγκλίναντες, αὐτῆς, ὡς εἰπεῖν, τῆς καθόλου τῶν ὁρατῶν φύσεως, δι᾽ ὧν συνίστασθαι πέφυκε τρόπων, τό τέλος τῆς παρούσης αὐτῆς εὐκοσμίας, μονονουχί διαῤῥήδην βοώσης, ἀκούσαντες.

**ΜΘ** (49). **ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΛΟΣ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΧΕΙΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ**

Θεωρία φυσική περί τοῦ τέλος ἐξ ἀνάγκης ἔχειν τόν κόσμον.

Περιαθρήσαντες γάρ, ὡς ἐνῆν μάλιστα, ἐπιστημόνως τόν παρόντα κόσμον, καί τῶν ἐν αὐτῷ ποικίλως ἀλλήλοις συνηρμοσμένων σωμάτων, τόν συνεπτυγμένον κατ᾽ ἔννοιαν σοφῶς ἐξαπλώσαντες λόγον εὗρον τά μέν αὐτῶν αἰσθητά καί ἀντιληπτικά καί καθολικά, πάντα δέ πᾶσι περιεχόμενά τε καί περιτρεπόμενα τῇ ἐπαλλαγῇ τῆς περί ἕκαστον ποιᾶς ἰδιότητος. Τοῖς μέν γάρ αἰσθητοῖς περιέχεται κατά φύσιν τά αἰσθητικά, τά δέ αἰσθητά τοῖς αἰσθητικοῖς κατ᾽ αἴσθησιν, ὡς ἀντιληπτά. Καί πάλιν τά μέν καθόλου τοῖς μερικοῖς κατά ἀλλοίωσιν, τά δέ μερικά τοῖς καθόλου κατά ἀνάλυσιν περιτρεπόμενα φθείρεται. Καί τῶν μέν διά τῆς τῶν ἄλλων γενέσεως ἡ φθορά ἐπιγίνεται. Τῶν γάρ καθόλου ἡ πρός ἄλληλα σύνοδος τῶν μερικῶν ποιουμένη τήν γένεσιν ἀλλήλων τῇ ἀλλοιώσει ἐστί φθορά, καί τῶν αὖ μερικῶν ἡ κατά διάλυσιν (≡14Δ_218≡> τῆς συνδέσεως πρός τά καθόλου ἀνάλυσις τήν φθοράν ἐπεισάγουσα τῶν καθόλου ἐστί διαμονή καί γένεσις. Καί ταύτην

εἶναι μαθόντες τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τήν σύστασιν, τήν εἰς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων ἐξ ὧν καί ἐν οἷς ὑφέστηκε δι᾿ ἀλλήλων φθοράν καί ἀλλοίωσιν, ἀκολούθως διά τῆς κατά φύσιν ἀστάτου καί ἀλλοιωτῆς καί ἄλλοτε ἄλλως φερομένης τε καί περιτρεπομένης καθόλου τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε σωμάτων ἰδιότητος τήν ἐξ ἀνάγκης καθ᾿ εἱρμόν γενησομένην αὐτοῦ συντέλειαν ἐπαιδεύθησαν οὐκ εἶναι δυνατόν, οὔτε μήν λογικῆς συνέσεως ἀΐδιον φάναι τό μή ὡσαύτως ἔχον ἀεί, δίχα τροπῆς καί τῆς οἱασοῦν ἀλλοιώσεως, ἀλλά μυρίοις σκεδαννύμενον τρόποις καί περιτρεπόμενον, ὀρθῶς λογισάμενοι.

**Ν** (50)**. ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ, ΑΙΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΤΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ...**

Θεωρία σύντομος περί τοῦ μέλλοντος, αἰῶνος, καί τί τό χάσμα ἐστί τό μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, καί τί ὁ Λάζαρος καί ὁ κόλπος τοῦ πατριάρχου.

Ἐντεῦθεν τῶν ὁρωμένων ὑπεράνω γενόμενοι (=1172=) μεγαλοφυῶς τοῦ πάντως ἐσομένου τῶν ὅλων κατεστοχάσαντο πέρατος, ἐν ᾧ τι τῶν ὄντων οὐκέτι φέρον ἐστί καί φερόμενον, οὐδέ τις οὐδενός τό σύνολον κίνησις παγιότητος ἀῤῥήτου, τήν τῶν φερομένων τε καί κινουμένων φοράν τε ὁρισαμένης και κίνησιν. Πρός ὅ γενέσθαι κατά νοῦν ἐπιθυμήσαντες, ἔτι τήν ὑπό φθοράν περικείμενοι σάρκα ἐμφρόνως τό μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων χάσμα διέβησαν, σαρκός καί κόσμου κατά τήν σχέσιν ἑκουσίως ἀπογενόμενοι. Χάσμα γάρ ὡς ἀληθῶς φοβερόν τε καί μέγα μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων ἐστίν ἡ πρός τό σῶμα καί τόν κόσμον τοῦτον στοργή καί διάθεσις. Ὧν γενναίως τήν στέρησιν χαίρων στέρξας ὁ Λάζαρος (ὡς δηλοῖ ἥ τε νόσος καί ἡ πενία, ἡ μέν τήν πρός τόν κόσμον, ἡ δέ τήν πρός τό σῶμα ποιουμένη αὐτῷ ἀλλοτρίωσιν) (≡14Δ_220≡> τήν ἐν κόλποις Ἀβράαμ κατηξιώθη λαβεῖν ἀνάπαυσιν, τόν τούτοις προστετηκότα πλούσιον ἔξω ἀφείς τῆς ἀνέσεως, μηδέν ἄλλο τῆς διά σαρκός ὠφεληθέντα ζωῆς, πλήν τοῦ ἐπ᾿ αὐτῇ ἀπεράντως κολάζεσθαι, ὡς οὔτε τήν παροῦσαν ζωήν ἔχοντα, ἥν ποθήσας μόνην ἠσπάζετο, ἀκράτητον φύσει κατά τήν ῥεῦσιν ὑπάρχουσαν, οὔτε τῆς μελλούσης μεταλαχεῖν δυνάμενον, πρός ἥν ἀργός παντάπασι διέμεινε καί ἀνέραστος, μόνοις ἐκείνοις συμφύεσθαι τοῖς αὐτήν ὁλοσχερῶς ἀγαπήσασι πεφυκυίας, καί τοῦ πρός αὐτήν εἵνεκα πόθου πάντα τά ἀλγεινά προθύμως μεθ᾿ ἡδονῆς ὑπομείνασι.

Κόλπους δέ Ἀβράαμ ἀκούοντας τόν ἐκ σπέρματος Ἀβράαμ τόν κατά σάρκα ἡμῖν ἐπιφανέντα νοήσομεν Θεόν, τόν ὄντως πάντων χορηγικόν καί πᾶσι τοῖς ἀξίοις τῆς χάριτος ἀναλόγως τῇ κατ᾿ ἀρετήν ἑκάστου ποιότητί τε καί ποσότητι, οἷόν τινας διαφόρως νομάς ἀμερῶς ἑαυτόν ἐπιμερίζοντα καί τοῖς μετέχουσιν οὐδ᾿ ὁπωσοῦν συνδιατεμνόμενον, διά τήν κατά φύσιν ἄτμητον ὀντότητα τῆς ἑνότητος, κἄμπαλιν διά τήν διάφορον ἀξίαν τῶν μετεχόντων ταῖς μετοχαῖς παραδόξως καθ᾿ ἕνωσιν ἄῤῥητον ἀφοριστικῶς ἐπιφαινόμενον (οἶδεν ὁ λόγος) , πρός ὅν οὐδείς διαβῆναι δυνήσεται θρύψει χαίρων σαρκός, καί τῆς αὐτοῦ μακαρίας δόξης τῇ τοῦ κόσμου ἀπάτῃ πλέον ἡδόμενος, οὐδέ στήσεται μετά τοῦ τόν κόσμον

νικήσαντος ὁ τῷ κόσμῳ ἡττηθείς καί ἐπ᾽ αὐτῷ κακῶς εἰδώς ἀγαλλόμενος. Οὐκ εἶναι γάρ ἄξιον ἔκρινεν ἡ θεία δικαιοσύνη, τούς τῇ ζωῇ ταύτῃ τά κατά τόν ἄνθρωπον περιγράφοντας, καί πλούτῳ καί ὑγείᾳ σώματος καί τοῖς ἄλλοις ἀξιώμασιν ἀβρυνομένους, καί τοῦτο μόνον μακάριον κρίνοντας, τά δέ τῆς ψυχῆς ἀγαθά παρ᾽ οὐδέν τιθεμένους, τῶν θείων καί αἰωνίων μεταλαχεῖν ἀγαθῶν, ὧν οὐδ᾽ ὅλως ἐφρόντισαν, διά τήν πολλήν περί τά ὑλικά σπουδήν ἀγνοήσαντας (≡14Δ_222≡> ὅσον πλούτου καί ὑγείας καί τῶν ἄλλων προσκαίρων ἀγαθῶν αἱ ἀρεταί ὑπερέχουσιν.

**ΝΑ** (51)**. ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ**

Θεωρία περί ἀρετῶν.

Μόναι γάρ καί σύν τοῖς ἄλλοις αἱ ἀρεταί μακάριον ποιοῦσιν τόν ἄνθρωπον. Μετά μέν τῶν ἄλλων, κατά πλάτος, ὥς τις ἔφη τῶν τά θεῖα σοφῶν, μόναι δέ καί καθ' ἑαυτάς, κατά περιγραφήν νοεῖται, ὡς δίπηχυ, τά δέ κατά πλάτος, ὡς σωρός. Σωροῦ γάρ κἄν δύο μεδίμνους ἀφέλῃς, τό λειπόμενον μένει σωρός· καί τῆς δέ κατά πλάτος μακαριότητος ἄν ἀφέλῃς τά τοῦ σώματος καί τῶν ἐκτός ἀγαθά, καταλίπῃς δέ μόνας τάς ἀρετάς, μένει καί οὕτως ἀνελλιπές τό μακάριον. Αὐτάρκης γάρ καθ᾽ ἑαυτήν τῷ ἔχοντι πρός εὐδαιμονίαν ἡ ἀρετή. Πᾶς οὖν κακός ἄθλιος, κἄν πάντα συλήβδην ἔχῃ τά λεγόμενα τῆς γῆς ἀγαθά, τῶν ἀρετῶν ἐστερημένος· καί πᾶς ἀγαθός μακάριος, κἄν πάντων ἐστέρηται τῶν ἐπί γῆς ἀγαθῶν, ἔχων τῆς ἀρετῆς τήν λαμπρότητα, μεθ᾽ ἧς Λάζαρος τήν ἐν κόλποις Ἀβράαμ ἀνάπαυσιν ἔχων ἀγάλλεται.

**ΝΒ** (52)**. ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΕΑΝ ΣΤΑΥΡΩΘΗΣ ΩΣ ΛΗΣΤΗΣ»**

Ἄλλη θεωρία εἰς τό, "Ἐάν σταυρωθῇς ὡς λῃστής».

Κἄν αὖθις ληστής ἐστιν εὐγνώμων ὁ καταξιωθείς συσταυρωθῆναι Χριστῷ διά τῆς παντελοῦς καί ὁλοκλήρου τῶν παθῶν ἐκκρούσεως, καί δεξιῶς αὐτῷ συσταυρούμενος, τουτέστι μετά λόγου καί γνώσεως πᾶσαν διεξιών ἀρετήν, καί ἀπρόσκοπον πᾶσιν ἀνθρώποις τόν βίον διατηρῶν, καί μηδεμίαν ἔχων τό παράπαν τῆς τοῦ λόγου πραότητος ἀπᾴδουσαν δι᾽αὐστηρότητα κίνησιν, ἀγνώμων δέ ληστής ἐστιν ὁ δόξης ἕνεκεν ἤ λημμάτων (≡14Δ_224≡> ἁδροτέρων τοῖς φαινομένοις τρόποις ὑπούλως τόν κατ' ἀρετήν βίον ὑποκρινόμενος, καί ἕνα καί μόνον πρός τούς ἔξω τόν κόλακα λόγον ἀντί πάσης ἀρετῆς τε καί γνώσεως μετερχόμενος, πρός δέ τούς συνήθεις σκολιός τις τήν γνώμην τῶν παντάπασιν ὤν καί δυσάντητος, ὅν δεῖ μάλα γε τήν ὁδόν τοῦ Θεοῦ βλασφημοῦντα μετά συνέσεως ἐπιστομίζειν. Ἴσως γάρ παύσεται τοῦ διαβάλλειν διά τῆς οἰκείας ἀναστροφῆς τόν λόγον, τῇ παραινέσει τοῦ ἐπιπλήσσοντος, ὥσπερ ἐπί τοῦ σταυροῦ πέπονθεν ὁ τήν βλασφημίαν ἀδεῶς προσενέγκας λῃστής. Τό γάρ μή ἀντιφθέγξασθαι τῷ ἐπιπλήξαντι σημεῖον ἔχει τῆς τοῦ ῥηθέντος ἀποδοχῆς λόγου τήν σιωπήν. Καθ᾽ ἥντινα γοῦν τῶν εἰρημένων τῷ Χριστῷ συσταυρούμεθα, σπουδάσωμεν, ὥς ἐσμεν ἐνταῦθα, τόν συσταυρούμενον ἡμῖν ἱλεώσασθαι Λόγον, καί τήν ἀψευδῆ δέξασθαι

κατά συνείδησιν καταρθεῖσαν τῶν πλησσόντων αὐτήν νοημάτων τῆς ἀναπαύσεως ἐπαγγελίαν, εἴπερ ἡ σήμερον τήν ἐνεστῶσαν τούτου τοῦ αἰῶνος ἡμέραν ἐνδείκνυται (Σήμερον γάρ, φησίν, ἔσῃ μετ᾿ ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ), ἡ δέ αὔριον τήν τοῦ μέλλοντος, καθ᾿ ἥν οὐδεμίαν μέν ἄφεσιν ἁμαρτημάτων ἐκδέχεσθαι χρή μόνην δέ τῆς ἑκάστῳ πρεπούσης κατ᾿ ἀξίαν ἀμοιβῆς τῶν βεβιωμένων ἀντίδοσιν.

**ΝΓ** (53)**. ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΡΟΥΝΤΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ... «ΥΨΗΛΗΣ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ, ΚΑΙ ..».**

(=1176=) Ἄλλη θεωρία πρός τούς ἀποροῦντας περί τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἐν τῷ λόγῳ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ λέγοντος, «Ὑψηλῆς ὑψηλοτέρα, καί θαυμασίας θαυμασιωτέρα».

Καί αὖθις τήν μέν πρώτην Κυριακήν τῆς μελλούσης φυσικῆς ἀναστάσεως καί ἀφθαρσίας εἶναι σύμβολον, τήν δέ δευτέραν τῆς κατά χάριν μελλούσης θεώσεως φέρειν εἰκόνα. Εἰ τοίνυν (≡14Δ_**226**≡>) τῆς μέν καθαρευούσης κακῶν ἕξεως ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσίς ἐστι τιμιωτέρα, τῆς δέ κατ᾿ ἀρετήν ὑγιοῦς προαιρέσεως ἡ ἕξις τῆς κατά τήν ἀληθῆ γνῶσιν τελειότητος, καί τῆς φυσικῆς ἀφθαρσίας ἡ ἐν χάριτι πρός τόν Θεόν κατά τήν θέωσιν μεταποίησις, ὧν ἡ μέν πρώτη Κυρικάη φέρει τύπον, ἡ δέ δευτέρα τυγχάνει σύμβολον, εἰκότως ὑψηλῆς ὑψηλοτέραν ἀγόμενος Πνεύματι τήν καινήν ὁ διδάσκαλος ἔφη Κυριακήν.

**ΝΔ** (54)**. ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ, ΔΙ' ΗΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΔΙΔΑΣΚΟΝΤΟ**

Θεωρία φυσική, δι᾿ ἧς τόν Θεόν ἐκ τῶν κτισμάτων οἱ ἅγιοι ἐδιδάσκοντο.

Οὕτω μέν οὖν τήν κτίσιν κατανοήσαντες θεωρία οἱ ἅγιοι, καί τήν εὐκοσμίαν αὐτῆς καί τήν ἀναλογίαν καί τήν χρείαν, ἥν ἕκαστον παρέχεται τῷ παντί, καί ὡς τέλεια πάντα σοφῶς τε καί προνοητικῶς καθ᾿ ὅν δεδημιούργηνται λόγον δεδημιουργημένα, καί ὡς οὐχ οἷόντε ἄλλως γε καλῶς ἔχειν τά γενόμενα παρ᾿ ὅ νῦν ἔχει, προσθήκης ἤ ἀφαιρέσεως πρός τό καλῶς ἄλλως ἔχειν μή δεόμενα τόν Δημιουργόν ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ἐδιδάχθησαν· οὕτω δέ τήν διαμονήν, τήν τε τάξιν καί τήν θέσιν τῶν γεγονότων, καί τήν διεξαγωγήν, καθ᾿ ἥν πάντα κατά τό οἰκεῖον ἕκαστα εἶδος ἕστηκεν ἀσύγχυτα καί παντός ἐλεύθερα φυρμοῦ, τήν τε τῶν ἄστρων φοράν κατά τόν αὐτόν τρόπον γινομένην, μηδέν μηδέποτε διαλλάττουσαν, καί τόν κύκλον τοῦ ἐνιαυτοῦ κατά τήν τῶν αὐτῶν ἀπό τοῦ αὐτοῦ εἰς τόν αὐτόν τόπον ἀποκατάστασιν εὐτάκτως γινόμενον, τῶν τε νυκτῶν καί τῶν ἡμερῶν τήν κατ᾿ ἔτος ἰσότητα, παρά μέρος ἑκατέρας αὐξανομένης τε καί μειουμένης, οὔτε πλείονι οὔτε ἐλάττονι μέτρῳ τῆς αὐξήσεως αὐταῖς ἤ τῆς μειώσεως ἐπιγινομένης, προνοητήν ἠπίστησαν εἶναι τῶν ὄντων, ὅν καί Θεόν καί Δημιουργόν τῶν ὅλων ἐπέγνωσαν.

**ΝΕ** (55)**. ΘΕΩΡΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΝ ΕΧΕΙΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΑΙ ΓΕΝΕΣΙΝ...**

(≡14Δ_**228**≡>)

Θεωρία φυσική περί τοῦ ἀρχήν ἔχειν τόν κόσμον καί γένεσιν, καί πᾶν ἄλλο μετά Θεόν.

Τίς γάρ τό κάλλος καί τό μέγεθος τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων θεώμενος οὐκ εὐθύς αὐτόν γενεσιουργόν ἐννοήσει, ὡς ἀρχήν καί αἰτίαν τῶν ὄντων καί Ποιητήν, καί πρός αὐτόν μόνον ἀναδραμεῖται τῇ διανοίᾳ, ταῦτα ἀφείς κάτω, ὅτι μηδέ πέφυκε τῆς διανοίας χωρεῖν τόν ὅλην διάβασιν, λαβεῖν παθῶν ἀμέσως ὅν διά μέσων τῶν ἔργων ἐγνώρισε, καί τήν περί τοῦ ἄναρχον εἶναι τόν κόσμον ἑαυτοῦ πλάνην (=1177=) ἑτοίμως ἀπώσεται, λογιζόμενος ἀληθῶς ὅτι πᾶν κινούμενον πάντως καί ἤρξατο τῆς κινήσεως. Πᾶσα δέ κίνησις οὐκ ἄναρχος, ἐπειδή οὐδέ ἀναίτιος. Ἀρχήν γάρ ἔχει τό κινοῦν, καί αἰτίαν ἔχει τό καλοῦν τε καί ἕλκον πρός ὅ καί κινεῖται τέλος. Εἰ δέ πάσης κινήσεως παντός κινουμένου τό κινοῦν ἐστιν ἀρχή, καί τέλος ἡ πρός ἥν φέρεται τό κινούμενον αἰτία (οὐδέν γάρ ἀναιτίως κινεῖται), οὐδέν δέ τῶν ὄντων ἀκίνητον, εἰ μή τό πρώτως κινοῦν (τό γάρ πρώτως κινοῦν πάντως ἀκίνητον, ὅτι καί ἄναρχον), οὐδέν ἄρα τῶν ὄντων ἐστίν ἄναρχον, ὅτι μή καί ἀκίνητον. Πάντα γάρ κινεῖται τά ὁπωσοῦν ὄντα, δίχα τῆς μόνης καί ἀκινήτου καί ὑπέρ πάντα αἰτίας, τά μέν νοερά τε καί λογικά, γνωστικῶς τε καί ἐπιστημονικῶς, ὅτι μή αὐτογνῶσις ἤ αὐτοεπιστήμη ἐστίν. Οὔτε γάρ οὐσία αὐτῶν ἡ γνῶσις αὐτῶν ἐστι καί ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ᾽ ἕξεις τῇ αὐτῶν οὐσίᾳ ἐπιθεωρούμεναι, ἐκ τῆς κατά νοῦν καί λόγον (τάς συστατικάς αὐτῶν λέγω δυνάμεις) ὀρθῆς κρίσεως ἐπιγενόμεναι.

**NS** (56). **ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΟΛΗΣ ΟΥΣΙΑΣ, ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ...**

Θεωρία περί συστολῆς καί διαστολῆς οὐσίας, ποιότητός (≡14Δ_230≡> τε καί ποσότητος, καθ᾽ ἥν ἄναρχοι εἶναι οὐ δύνανται.

Ἀλλά καί αὐτή ἡ ἁπλῶς λεγομένη οὐσία οὐ μόνον ἡ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ κατά γένεσιν κινεῖται καί φθοράν, ἀλλά καί ἡ τῶν ὄντων ἁπάντων καί κεκίνηται καί κινεῖται τῷ κατά διαστολήν καί συστολήν λόγῳ τε καί τρόπῳ. Κινεῖται γάρ ἀπό τοῦ γενικωτάτου γένους διά τῶν γενικωτέρων γενῶν εἰς τά εἴδη δι᾽ ὧν καί εἰς ἅ διαιρεῖσθαι πέφυκε, προϊοῦσα μέχρι τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν οἷς περατοῦται ἡ κατ᾽ αὐτήν διαστολή, τό εἶναι αὐτῆς πρός τά κάτω περιγράφουσα, καί συνάγεται πάλιν ἀπό τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν διά τῶν γενικωτέρων ἀναποδίζουσα μέχρι τοῦ γενικωτάτου γένους, ᾧ περατοῦται ἡ κατ᾽ αὐτήν συστολή, πρός τό ἄνω τό εἶναι αὐτῆς ὁρίζουσα, καί λοιπόν διχόθεν περιγραφομένη, ἄνωθέν τε λέγω καί κάτωθεν, ἀρχήν καί τέλος ἔχουσα δείκνυται, τόν τῆς ἀπειρίας οὐδ᾽ ὅλως ἐπιδέξασθαι δυναμένη λόγον.

Ὡσαύτως δέ καί ἡ ποσότης, οὐ μόνον ἡ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ παντί τρόπῳ ᾧ πέφυκε θεωρεῖσθαι κατ᾽ αὔξησιν κινεῖται καί μείωσιν, ἀλλά καί ἡ πᾶσα καί πάντων τῷ κατ' ἄνεσιν καί ἐπίτασιν λόγῳ κινουμένη καί ταῖς κατά μέρος διαφοραῖς κατά διαστολήν εἰδοποιουμένη περιγράφεται, τό ἄπειρον χεῖσθαι οὐκ ἔχουσα, καί συνάγεται πάλιν ἀναποδίζουσα, τό κατ' αὐτάς, ἀλλ᾽

οὐ τό συμφυές εἶδος ἀπολύουσα. Ὁμοίως δέ καί ἡ ποιότης, οὐ μόνον ἡ τῶν ἐν γενέσει καί φθορᾷ κινεῖται κατ᾽ ἀλλοίωσιν, ἀλλά καί ἡ πᾶσα καί πάντων, τῷ τρεπτῷ τε καί σκεδαστῷ τῆς κατ᾽ αὐτήν διαφορᾶς κινουμένη, διαστολήν καί συστολήν ἐπιδέχεται. Οὐδείς δέ (=1180=) τό πεφυκός σκεδάννυσθαί τε καί συνάγεσθαι λόγῳ ἤ ἐνεργείᾳ εἴποι ἄν εὐφρονῶν ἀκίνητον εἶναι παντάπασιν. Εἰ δέ μή ἀκίνητον, οὐδέ ἄναρχον· εἰ δέ μή ἄναρχον, οὐδέ ἀγένητον δηλονότι, ἀλλ᾽ ὥσπερ οἶδεν ἠργμένον κινήσεως τό κινούμενον, οὕτως καί τῆς πρός τό εἶναι γενέσεως (≡14Δ_232≡> ἦρχθαι τό γεγενημένον ἐπίσταται, καί ἐκ τοῦ μόνου καί ἑνός ἀγενήτου τε καί ἀκινήτου τό εἶναί τε καί τό κινεῖσθαι λαβόν. Τό δέ κατά τήν τοῦ εἶναι γένεσιν ἠργμένον οὐδαμῶς ἄναρχον εἶναι δύναται.

**ΝΖ** (57)**. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΟΥ, «ΠΑΝ ΟΤΙΟΥΝ ΑΝΕΥ ΘΕΟΥ ΠΑΝΤΩΣ ΕΝ ΤΟΠΩ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ..».**

Ἀπόδειξις τοῦ, Πᾶν ὁτιοῦν ἄνευ Θεοῦ πάντως ἐν τόπῳ, καί διά τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καί ἐν χρόνῳ, καί ὅτι τό ἐν τόπῳ πάντως κατά χρόνον καί ἦρκται τοῦ εἶναι.

Ἵνα δέ ἐάσω λέγειν ὅτι καί αὐτό τό εἶναι τῶν ὄντων, τό πῶς εἶναι ἔχον, ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς, ὅπερ ἐστί πρῶτον εἶδος περιγραφῆς, ἰσχυρόν τε καί μέγα πρός ἀπόδειξιν τοῦ ἦρχθαι κατ᾽ οὐσίαν καί γένεσιν τά ὄντα, τίς ἀγνοεῖ ὅτι παντός τοῦ ὁπωσοῦν ὄντος, πλήν τοῦ θείου καί μόνου, τοῦ καί ὑπέρ αὐτό τό εἶναι κυρίως ὑπάρχοντος, προεπινοεῖται τό ποῦ, ᾧ πάντη τε καί πάντως ἐξ ἀνάγκης συνεπινοεῖται τό πότε. Οὐ γάρ τοῦ ποτέ διωρισμένον κατά στέρησιν δυνατόν ἐστιν ἐπινοῆσαι τό ποῦ (τῶν γάρ ἅμα ταῦτά ἐστιν, ἐπειδή καί τῶν οὐκ ἄνευ τυγχάνουσιν) ἤ δέ τοῦ ποῦ τό ποτέ, ᾧ συνεπινοεῖσθαι πέφυκεν, οὐδαμῶς διώρισται κατά στέρησιν. Ὑπό τό ποῦ δέ πάντα, ὡς ἐν τόπῳ ὄντα, δείκνυται. Οὐ γάρ ὑπέρ τό πᾶν αὐτό τό πᾶν τοῦ παντός (τοῦτο γάρ πως καί ἄλογον καί ἀδύνατον αὐτό τό πᾶν ὑπέρ τό ἑαυτοῦ πᾶν θεσπίζειν), ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ τήν περιγραφήν ἔχον, μετά τήν πάντα περιγράφουσαν τοῦ παναιτίου ἄπειρον δύναμιν, αὐτό τό πέρας ἑαυτοῦ τό ἐξώτερον. Ὅπερ καί τόπος ἐστί τοῦ παντός, καθώς καί ὁρίζονταί τινες τόν τόπον λέγοντες, Τόπος ἐστίν ἡ ἔξω τοῦ παντός περιφέρεια, ἤ ἡ ἔξω τοῦ παντός (≡14Δ_234≡> θέσις, ἤ τό πέρας τοῦ περιέχοντος ἐν ᾧ περιέχεται τό περιεχόμενον.

Καί ὑπό τό ποτέ, ὡς ἐν χρόνῳ πάντως ὄντα, συναποδειχθήσεται, ἐπειδή μή ἁπλῶς, ἀλλά πῶς τό εἶναι ἔχουσι, πάντα ὅσα μετά Θεόν τό εἶναι ἔχει. Καί διά τοῦτο οὐκ ἄναρχα. Πᾶν γάρ ὅπερ καθ᾽ ὁτιοῦν τόν τοῦ πῶς ἐπιδέχεται λόγον, κἄν εἰ ἔστιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἦν. Ὅθεν τό Θεῖον εἶναι λέγοντες οὐ τό πῶς εἶναι λέγομεν· καί διά τοῦτο καί τό " Ἔστι" καί τό " Ἦν" ἁπλῶς καί ἀορίστως καί ἀπολελυμένως ἐπ᾽ αὐτοῦ λέγομεν. Ἀνεπίδεκτον γάρ παντός λόγου καί νοήματος τό Θεῖόν ἐστι, καθ᾽ ὅ οὔτε κατηγοροῦντες αὐτοῦ τό εἶναι λέγομεν αὐτό εἶναι. Ἐξ αὐτοῦ γάρ τό εἶναι, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτό τό εἶναι. Ὑπέρ γάρ ἐστι καί αὐτοῦ τοῦ εἶναι, τοῦ τε πῶς καί ἁπλῶς λεγομένου τε καί νοουμένου. Εἰ δέ πῶς, ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς, ἔχει τά ὄντα τό εἶναι, ὥσπερ ὑπό τοῦ ποῦ

εἶναι διά τήν θέσιν καί τό πέρας (=1181=) τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς κατά φύσιν λόγων, καί ὑπό τό ποτέ πάντως εἶναι διά τήν ἀρχήν ἐπιδέξεται.

**ΝΗ** (58)**. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΟΥ ΜΗ ΔΥΝΑΣΘΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝ ΕΙΝΑΙ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΟΥΤΕ ΑΝΑΡΧΟΝ ΠΑΝ...**

Ἀπόδειξις τοῦ μή δύνασθαι ἄπειρον εἶναι, καί διά τοῦτο οὔτε ἄναρχον πᾶν, εἴ τι κατά τήν ἐν πλήθει ποσότητα ἔχει τό εἶναι.

Καί πάλιν εἰ ἡ πάντων οὐσία πολλῶν ὄντων τῶν πάντως ἄπειρος εἶναι οὐ δύναται (πέρας γάρ ἔχει αὐτῶν τῶν πολλῶν ὄντων τήν ἐν πλήθει ποσότητα, περιγράφουσαν αὐτῆς τόν τε τοῦ εἶναι καί τοῦ πῶς εἶναι λόγον, οὐ γάρ ἄφετος ἡ πάντων οὐσία), οὐδέ ἡ τοῦ καθ᾽ ἕκαστον δῆλον ὑπόστασις ἔσται δίχα περιγραφῆς, (≡14Δ_236≡> ἀλλήλαις τῷ ἀριθμῷ καί τῇ οὐσίᾳ κατά λόγον περιγεγραμμέναι. Εἰ δέ περιγραφῆς οὐδέν τῶν ὄντων ἐλεύθερον, πάντα τά ὄντα δηλονότι ἀναλόγως ἑαυτοῖς καί τό ποτέ εἶναι καί τό "ποῦ εἶναι" εἴληφε. Τούτων γάρ ἄνευ τό παράπαν οὐδέν εἶναι δυνήσεται, οὐκ οὐσία, οὐ ποσότης, οὐ ποιότης, οὐ σχέσις, οὐ ποίησις, οὐ πάθος, οὐ κίνησις, οὐχ ἕξις, οὐχ ἕτερόν τι τῶν οἷς τό πᾶν περικλείουσιν οἱ περί ταῦτα δεινοί. Οὐδέν οὖν τῶν ὄντων ἄναρχον, ᾧ τι ἕτερον προεπινοεῖσθαι, οὐδέ ἀπερίγραφον ᾧ τι ἕτερον συνεπινοεῖσθαι δύναται. Εἰ δέ τῶν ὄντων οὐδέν ἄναρχον ἤ ἀπερίγραφον, ὡς ἔδειξε ἀκολούθως τῇ φύσει τῶν ὄντων ἑπόμενος ὁ λόγος, ἦν πάντως ποτέ ὅτε τι τῶν ὄντων οὐκ ἦν· εἰ δέ οὐκ ἦν, πάντως γέγονεν, εἴπερ οὐκ ἦν. Οὐ γάρ ἄμφω ἐνδέχεται καί εἶναι καί γίνεσθαι χωρίς τροπῆς καί ἀλλοιώσεως. Εἰ γάρ ἦν καί γέγονεν, ἐτράπη, εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταχωρῆσαν κατά τήν γένεσιν, ἤ ἠλλοιώθη, προσθήκην οὗ ἐστέρητο κάλλους ἐπιδεξάμενον. Πᾶν δέ τρεπόμενον, ἤ ἀλλοιούμενον, ἤ ἐλλιπές εἴδους, αὐτοτελές εἶναι οὐ δύναται. Τό δέ μή ὄν αὐτοτελές, ἑτέρου πάντως προσδεηθήσεται, τοῦ παρέχοντος αὐτῷ τήν τελειότητα, καί ἔστι τέλειον μέν τό τοιοῦτον, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτοτελές, διά τό μή φύσει, μεθέξει δέ τό τέλειον ἔχειν. Τό δέ ἑτέρου προσδεόμενον πρός τελείωσιν καί πρός αὐτό τό εἶναι πολλῷ μᾶλλον προσδεηθήσεται.

Εἰ γάρ εἴδους κρείττων, ὥς φασιν, ἡ οὐσία καθέστηκε, ταύτην δέ ἑαυτῷ παρασχεῖν ἤ ἁπλῶς ἔχειν δεδύνηται ἐκεῖνο τό ὄν, ὅπερ αὐτοί φάναι βούλονται, πῶς πρός τό ἔχειν ἁπλῶς ἤ παρασχεῖν ἑαυτῷ τό ἧττον, φημί δέ τό εἶδος, οὐκ ἐπήρκεσε; Εἰ δέ πρός τό παρασχεῖν ἑαυτῷ τό ἧττον, ἤ ἁπλῶς ἔχειν ἐκεῖνο τό ὄν, ὅπερ εἴ τε οὐσίαν, εἴ τε ὕλην καλεῖν βούλονται οἱ τό ἄναρχον τοῖς μετά Θεόν καί ἐκ Θεοῦ προσάπτειν τολμῶντες (οὐ γάρ περί τούτου διαφερόμεθα ) οὐκ ἐπήρκεσε, πῶς τό κρεῖττον, αὐτό τό εἶναί (≡14Δ_238≡> φημι, ἤ ἁπλῶς ἤ παρ᾽ ἑαυτοῦ ἔχειν δεδύνηται, τό πρός τό ἔχειν τό ἧττον ἀδυνατῆσαν; Εἰ δέ παρ᾽ ἑαυτῆς ἤ ἁπλῶς ἔχειν τό ἧττον οὐδαμῶς ἡ ὕλη δεδύνηται, πολλῷ μᾶλλον (=1184=) αὐτό τό εἶναι ἁπλῶς, ἤ πῶς παρ᾽ ἑαυτῆς ἔχειν οὐ δυνηθήσεται. Ἄρ᾽ οὖν ἡ πρός τό ἔχειν, ὡς δέδεικται, τό ἧττον, λέγω δέ τό εἶδος, ἀτονήσασα οὐδέ τό κρεῖττον, αὐτό τό εἶναί φημι, κἄν ὁπωσοῦν ἔχειν δυνηθείη ποτέ. Εἰ δέ τοῦτο, πάντως ἐκ Θεοῦ τό εἶναι τοῖς οὖσι καί τό εἶδος δεδώρηται, ἐπείπερ εἰσίν· εἰ δέ ἐκ Θεοῦ πᾶσα οὐσία, καί ὕλη καί

εἶδος ἅπαν ἐστίν, οὐδείς ἄν μή πάντη σώφρονος λογισμοῦ ἐστερημένος εἰπεῖν ἀνάσχοιτο ἄναρχον ἤ ἀγένητον τήν ὕλην, Θεόν εἰδώς τῶν ὄντων ποιητήν καί δημιουργόν.

**ΝΘ** (59)**. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΟΤΙ ΠΑΝ ΚΙΝΟΥΜΕΝΟΝ ... ΑΠΕΙΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΟΥ ΔΥΝΑΤΑΙ...**

Ἀπόδειξις ὅτι πᾶν κινούμενον, ἤ ἄλλῳ διαφόρῳ κατά τήν οὐσίαν ἐξ ἀϊδίου συνθεωρούμενον, ἄπειρον εἶναι οὐ δύναται, καί ὅτι ἡ δυάς οὔτε ἀρχή ἐστιν, οὔτε ἄναρχος, καί ὅτι ἡ μονάς μόνη κυρίως ἀρχή καί ἄναρχος.

Καί πάλιν, εἰ ἦν, ὥς τινές φασιν, ἡ ὕλη, οὐ γέγονε δηλονότι, εἰ δέ μή γέγονεν, οὐδέ κινεῖται, εἰ δέ μή κινεῖται, οὔτε τοῦ εἶναι ἤρξατο, εἰ δέ τοῦ εἶναι μή ἤρξατο, πάντως ἄναρχον, εἰ δέ ἄναρχον, καί ἄπειρον, εἰ δέ ἄπειρον, πάντως καί ἀκίνητον (ἀκίνητον γάρ πάντως τό ἄπειρον, οὐ γάρ ἔχει ποῦ κινηθῆναι τό μή ὁριζόμενον), εἰ δέ τοῦτο, δύο πάντως τά ἄπειρα καί ἄναρχα καί ἀκίνητα, Θεός καί ὕλη, ὅπερ εἶναι ἀμήχανον. Δυάς γάρ οὔτε ἄπειρος, οὔτε ἄναρχος, οὔτε ἀκίνητος, οὔτε μή ἀρχή καθόλου τινός εἶναι δυνήσεται, καθ᾽ ἕνωσίν τε καί διαίρεσιν περιγραφομένη, καθ᾽ ἕνωσιν μέν ὡς ὕπαρξιν ἔχουσα τῶν μονάδων τήν σύνθεσιν, ὑφ᾽ ὧν ὡς μερῶν περιέχεται καί εἰς ἅς ὡς μέρη τέμνεσθαι (≡14Δ_**240**≡> δύναται (οὐδέν δέ διαιρετόν ἤ διαιρούμενον, ἤ σύνθετον ἤ συντιθέμενον, κατά φύσιν ἤ θέσιν ἤ ἄλλον τινά ἐπινοηθῆναι δυνάμενον τρόπον, ἀλλ᾽ οὐδέ αὐτή ἡ ἁπλῶς λεγομένη διαίρεσις ἤ σύνθεσις, ἄπειρον εἶναι δυνήσεται, ὅτι μή καί ἁπλοῦν καί μόνον, καί μή ἀριθμητόν ἤ ἀριθμούμενον ἤ συναριθμούμενον, ἤ πάσης ἁπλῶς ἐλεύθερον τῆς οἱασδήποτε σχέσεως· πάντα γάρ ταῦτα ἐν σχέσει θεωρεῖται, τό δέ ἄπειρον ἄσχετον, οὐ γάρ ἔχει τι κατά σχέσιν συνημμένον παντάπασι), κατά διαίρεσιν δέ ὡς ἀριθμῷ κινουμένη, ἐξ οὗπερ ἤρξατό τε καί ὑφ᾽ οὗ περιέχεται, ἐπείπερ οὐ φύσει τό εἶναι καί ἄσχετον ἔχει. Ἀριθμῷ γάρ πᾶσα δυάς καί πᾶσα μονάς εἰς μέρος αὐτῆς συντελοῦσα εἶναι καθέστηκε, καθ᾽ ὅν ἀλλήλων αἱ κατ᾽ αὐτήν μονάδες, ἀφαιροῦνται τό ἀπερίγραφον.

Οὐδείς δέ μεμοιραμένος καί ὁπωσοῦν τοῦ λογίζεσθαι εἴποι ἄν ἄπειρον εἶναι ᾧ ἐξ ἀϊδίου συνθεωρεῖταί τι ἤ συνεπιθεωρεῖται κατ᾽ οὐσίαν διάφορον, εἰδώς διαπεσεῖσθαι πάντως αὐτῷ τόν περί τοῦ ἀπείρου λόγον οὕτω φρονοῦντι. Τό γάρ ἄπειρον κατά πάντα καί λόγον καί τρόπον ἐστίν ἄπειρον, κατ᾽ οὐσίαν, κατά δύναμιν, κατ᾽ ἐνέργειαν, κατ᾽ ἄμφω τά πέρατα, τό ἄνω τε λέγω καί τό κάτω, τουτέστι κατά τήν ἀρχήν καί τό τέλος. Ἀχώρητον γάρ κατά τήν οὐσίαν, καί ἀπερινόητον κατά τήν δύναμιν, καί κατά τήν (=1185=) ἐνέργειαν ἀπερίγραφον, καί ἄναρχον ἄνωθεν, καί ἀτελεύτητον κάτωθέν ἐστι τό ἄπειρον, καί ἁπλῶς εἰπεῖν ἀληθέστερον, καί πάντα ἀόριστον, ὡς οὐδενός τό παράπαν καθ᾽ ἕνα τῶν ἀπηριθμημένων τρόπων συνεπινοηθῆναι αὐτῷ δυναμένου. Καθ᾽ ὅν γάρ ἄν εἴποιμεν λόγον ἤ τρόπον δύνασθαί τι ἕτερον αὐτῷ κατ᾽ οὐσίαν διάφορον παραβάλλεσθαι, τόν ὅλον τῆς ὅλης ἀπειρίας αὐτῷ συναφαιρούμεθα λόγον. Εἰ δέ ἄπειρόν τι εἶναι οὐ δύναται ᾧ ἐξ ἀϊδίου συνυπάρχει ἕτερόν τι κατ᾽ οὐσίαν διάφορον, ἄπειρον εἶναι οὐδαμῶς ἐνδέχεται δυάδα. Αἱ γάρ κατ᾽ αὐτήν μονάδες

ἀλλήλαις κατά παράθεσιν συνυπάρχουσαι (≡14Δ_242≡> ἀλλήλας ὁρίζουσιν, οὐδετέρας τήν ἑτέραν ἀορίστως ὁρᾶσθαι συγχωρούσης, παρακειμένην, ἀλλ᾿ οὐχ ὑπερβαίνουσαν ἐχούσης, καί τόν τῆς ἀπειρίας εἰκότως ἀλλήλων συναφαιροῦνται λόγον.

Εἰ δέ ἄπειρον, ὡς δέδεικται, μή ἐνδέχεται εἶναι δυάδα, οὔτε ἄναρχον δηλονότι, ἀρχή γάρ πάσης δυάδος μονάς· εἰ δέ μή ἄναρχον οὐδέ ἀκίνητον, κινεῖται γάρ τῷ ἀριθμῷ ἐκ μονάδων κατ᾿ ἕνωσιν, καί εἰς αὐτά κατά διαίρεσιν τό εἶναι λαμβάνουσα· εἰ δέ μή ἀκίνητον, οὐδέ ἄλλου τινός ἀρχήν εἶναι. Τό γάρ κινούμενον οὐκ ἀρχή, ἀλλ᾿ ἐξ ἀρχῆς, δηλαδή τοῦ κινοῦντος. Μονάς δέ μόνη κυρίως ἀκίνητος, ὅτι μήτε ἀριθμός ἐστι, μήτε ἀριθμητόν ἤ ἀριθμούμενον (οὔτε γάρ μέρος ἤ ὅλον ἤ σχέσις ἐστίν ἡ μονάς), καί κυρίως ἄναρχος, ὅτι μηδέτερον ἑαυτῆς ἔχει πρεσβύτερον, ἐξ οὗ κινουμένη δέχεται τό εἶναι μονάς, καί ἄπειρον κυρίως, ὅτι μηδέν ἔχει συνυπάρχον ἤ συναριθμούμενον, καί ἀρχή κυρίως, ὅτι παντός καί ἀριθμοῦ καί ἀριθμουμένου καί ἀριθμητοῦ αἰτία τυγχάνει, ὡς πάσης σχέσεως καί παντός μέρους καί ὅλου ἐξῃρημένη, καί κυρίως καί ἀληθῶς, πρώτως δέ καί μόνως καί ἁπλῶς, ἀλλ᾿ οὕπως, πρώτη τε μονάς ὑπάρχουσα καί μόνη. Καί τοῦτο λέγοντες οὐκ αὐτήν ὡς ἔστι σημαίνομεν τήν μακαρίαν θεότητα, ἀπείρως κατά πάντα καί λόγον καί τρόπον καί νῷ καί λόγῳ παντί καί ὀνόματι ἀπρόσιτον οὖσαν παντελῶς καί ἀπροσπέλαστον, ἀλλ᾿ ἑαυτοῖς ὅρον τῆς εἰς αὐτήν πίστεως παρέχομεν βάσιμον καί ἡμῖν ἐφικτόν τε καί πρόσφορον.

Οὐ γάρ ὡς παραστατικόν πάντως τοῦτο, φημί δέ τό τῆς μονάδος ὄνομα, τῆς θείας καί μακαρίας οὐσίας ὁ θεῖος διαγορεύει λόγος, ἀλλ᾿ ὡς ἐνδεικτικόν τῆς παντελοῦς αὐτῆς ἁπλότητος τῆς ἐπέκεινα πάσης ποσότητός τε καί ποιότητος, καί τῆς οἱασδήποτε σχέσεως, ἵνα γνῶμεν ὅτι μή ὅλον τί ἐστιν ὡς ἐκ μερῶν τινων, μηδέ τι μέρος ἐστίν ἐξ ὅλου τινός. Ὑπεράνω γάρ πάσης διαιρέσεώς τε καί συνθέσεως καί μέρους καί ὅλου ἡ θεότης, (≡14Δ_244≡> ὅτι ἄποσον, καί πάσης τῆς κατά θέσιν ὑπάρξεως καί τῆς πῶς εἶναι αὐτήν ὁριζομένης ἐννοίας ἀπῳκισμένη, ὅτι ἄποιον, καί τῆς πρός ἄλλο πᾶν πάσης συναφείας τε καί οἰκειότητος ἐλευθέρα καί ἄφετος, ἄσχετον γάρ τό πρό αὐτῆς ἤ μετ᾿ αὐτῆς ἤ μετ᾿ αὐτήν οὐκ ἔχουσα, ὡς πάντων ἐπέκεινα, καί μηδενί τῶν ὄντων (=1188=) κατ᾿ οὐδένα λόγον ἤ τρόπον συντεταγμένη.

Καί τοῦτο τυχόν ἐννοήσας ὁ μέγας καί θεῖος Διονύσιός φησι· "Διό καί μονάς ὑμνουμένη καί τριάς, ἡ ὑπέρ πάντα θεότης, οὐκ ἔστιν οὔτε μονάς, οὔτε τριάς, ἤ πρός ἡμῶν ἤ ἄλλου τινός διεγνωσμένη, ἀλλ᾿ ἵνα καί τό ὑπερηνωμένον αὐτῆς καί τό θεογόνον ἀληθῶς ὑμνήσωμεν, τῇ τριαδικῇ καί ἑνιαία θεονυμίᾳ τήν ὑπερώνυμον ὠνομάσαμεν, καί τοῖς οὖσι τήν ὑπερούσιον. " Οὐδαμῶς οὖν τις δυάδα ἤ πλῆθος ἄναρχον, ἤ ἀρχήν τό σύνολόν τινος εἶναι λέγειν δυνήσεται, ζῆν εὐσεβῶς δι᾿ ἀληθείας βεβουλημένος. Εἷς γάρ διά πάσης τῆς κατά λόγον καί νοῦν θεωρητικῆς δυνάμεως καί ἐπιστήμης αὐτῷ Θεός ἀναφανήσεται, πάσης ἀπειρίας ὑπάρχων ἐπέκεινα, καί μηδενί καθόλου τῶν ὄντων καθ᾿ ὁτιοῦν, πλήν τοῦ διά πίστεως μόνον γινώσκεσθαι, καί τοῦτο ἐκ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ὅτι ἐστίν, οὐχ ὅτι ποτέ ἐστι

διεγνωσμένος, καί παντός αἰῶνος καί χρόνου καί πάντων τῶν ἐν αἰῶνι καί χρόνῳ ποιητής τε καί δημιουργός, οὐδέν τό παράπαν ἐξ ἀϊδίου καθ᾿ ὁντιναοῦν τρόπον αὐτῷ συνεπινοῶν, εἰδώς ὅτι μηδέτερον τῶν ἅμα κατά τήν ὕπαρξιν ἀλλήλοις ἐξ ἀϊδίου συνόντων εἶναι δύναται τοῦ ἑτέρου ποιητικόν. Ἀσυλλόγιστον γάρ τοῦτο παντάπασι καί ἀνένδεκτον, καί τοῖς νοῦν ἔχουσι καταγέλαστον ἐπί τῶν ἐχόντων ἅμα τό εἶναι ποιεῖσθαι ἄλλο ἄλλου ποιητικόν. Ἀλλ᾿ ἐκ Θεοῦ τοῦ ἀεί ὄντος τά πάντα ἐκ τοῦ μή ὄντος γενέσθαι παντελῶς τε καί ὁλικῶς, ἀλλ᾿ οὐ μερικῶς τε καί ἀτελῶς, ὡς ἐξ αἰτίας ἀπειρογνώστου καί ἀπειροδυνάμου σοφῶς (≡14Δ_246≡> παρηγμένα, δέξηται, καί ἐν αὐτῷ συνεστηκέναι τά πάντα, ὡς ἐν παντοκρατορικῷ πυθμένι φρουρούμενά τε καί διακρατούμενα, καί εἰς αὐτόν τά πάντα ἐπιστρέφεσθαι, καθάπερ εἰς οἰκεῖον ἕκαστα πέρας, ὡς που φησιν ὁ μέγας Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος.

**Ξ (60). ΘΕΩΡΙΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΕΠΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΝΟΙΑΝ**

Θεωρία ἀποδεικτική τοῦ εἶναι κατά φύσιν ἐπί πάντων τήν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν.

Καί προνοητήν αὐτόν εἶναι πεισθήσεται τῶν ὄντων, δι᾿ ὧν ὅτι καί Θεός ἐστιν ἐδιδάχθη, δίκαιον εἶναι κρίνων καί εὔλογον, μή ἄλλον εἶναι φύλακα καί ἐπιμελητήν τῶν ὄντων ἤ μόνον τόν τῶν ὄντων δημιουργόν. Αὐτή γάρ ἡ τῶν ὄντων διαμονή καί ἡ τάξις καί ἡ θέσις καί ἡ κίνησις, καί ἡ ἐν ἀλλήλοις τῶν ἄκρων διά τῶν μέσων συνοχή, μηδέν κατά τήν ἐναντιότητα λυμαινομένων ἀλλήλοις, ἥ τε τῶν μερῶν πρός τά ὅλα σύννευσις, καί τῶν ὅλων πρός τά μέρη δι᾿ ὅλου ἕνωσις, καί αὐτῶν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν (=1189=) ἡ ἄμικτος διάκρισις κατά τήν ἰδιάζουσαν ἑκάστου διαφοράν, καί ἀσύγχυτος ἕνωσις κατά τήν ἀπαράλλακτον ἐν ὅλοις ταυτότητα, καί ἡ πάντων πρός πάντα, ἵνα μή τά καθ᾿ ἕκαστον λέγω, σύγκρισίς τε καί διάκρισις, καί ἡ πάντων καί ἑκάστου κατ᾿ εἶδος διαδοχή ἀεί φυλαττομένη, μηδενός τό παράπαν τοῦ οἰκείου τῆς φύσεως λόγου παραφθειρομένου καί πρός ἄλλο συγχεομένου τε καί συγχέοντος, δείκνυσι σαφῶς τά πάντα τῇ προνοίᾳ συνέχεσθαι τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ. Οὐ γάρ οἷόν τέ ἐστιν ἀγαθόν ὄντα τόν Θεόν μή καί εὐεργετικόν πάντως εἶναι, μηδέ εὐεργετικόν ὄντα μή καί προνοητικόν πάντως εἶναι, καί διά τοῦτο τῶν ὄντων θεοπρεπῶς ἐπιμελούμενον σοφῶς αὐτοῖς ὥσπερ τό εἶναι καί τήν κηδεμονίαν χαρίζεσθαι. Πρόνοια γάρ ἐστι κατά τούς θεοφόρους Πατέρας ἡ ἐκ Θεοῦ εἰς τά ὄντα γινομένη ἐπιμέλεια. Ὁρίζονται δέ αὐτήν καί οὕτως, Πρόνοιά ἐστι βούλησις Θεοῦ δι᾿ ἥν πάντα τά ὄντα τήν πρόσφορον διεξαγωγήν (≡14Δ_248≡> λαμβάνει. Εἰ δέ Θεοῦ βούλησίς ἐστιν, ἵνα αὐτοῖς τῶν διδασκάλων χρήσωμαι τοῖς λόγοις, πᾶσα ἀνάγκη κατά τόν ὀρθόν λόγον γίνεσθαι τά γινόμενα, τήν κρείττω μή ἐπιδεχόμεα τάξιν, αὐτόν οὖν εἶναι προνοητήν ἐκ παντός τρόπου εἰπεῖν ἐναχθήσεται ὁ τήν ἀλήθειαν ὁδηγόν ἔχειν ἑλόμενος, ὅν καί ποιητήν ἔγνω τῶν ὄντων ἀληθῶς, ἤ τοῦ πεποιηκότος τά ὄντα, εἴπερ κἀν τοῖς ζώοις, ὅταν ταῖς κατά λόγον ἐφόδοις τοῖς οὖσιν

ἐμβαλόντες ἡμῶν τό νοερόν εὑρίσκομεν ἔμφασιν, οὐκ ἀγενῶς τά ὑπέρ λόγον εἰκάζουσαν.

Ἐκεῖνά τε γάρ ὁρῶντες κατά γένος τῶν ἐξ αὐτῶν φυσικῶς ἐπιμελούμενα, θαῤῥοῦντες καί ἡμεῖς τόν περί τοῦ προνοητήν μονώτατον εἶναι τόν Θεόν πάντων τῶν ὄντων μετ᾿ εὐσεβοῦς παῤῥησίας εὐσεβῶς ἑαυτοῖς λόγον διοριζόμεθα, καί οὐ τῶν μέν, τῶν δέ οὔ, καθάπερ τινές τῶν τά ἔξω φιλοσοφησάντων, ἀλλά πάντων ὁμοῦ, κατά μίαν τῆς ἀγαθότητος καί ἀπαράλλακτον βούλησιν, τῶν τε καθόλου καί τῶν καθ᾿ ἕκαστον, εἰδότες ὡς τῶν κατά μέρος πάντων τῷ μή προνοίας τυγχάνειν καί φυλακῆς τῆς πρεπούσης διαφθειρομένων καί τά καθόλου συνδιαφθαρήσεται (ἐκ γάρ τῶν κατα μέρος τά καθόλου συνίστασθαι πέφυκε), τήν περί τούτου λογικήν ἀπόδειξιν, διά τῆς εὐλόγου ἀντιστροφῆς πρός τήν ἀλήθειαν ὀρθῶς ποδηγοῦσαν, ἑαυτοῖς προβαλλόμενοι. Εἰ γάρ τά καθόλου ἐν τοῖς κατά μέρος ὑφέστηκεν, οὐδαμῶς τό παράπαν τόν τοῦ καθ᾿ αὐτά εἶναί τε καί ὑφεστάναι λόγον ἐπιδεχόμενα τῶν κατά μέρος διαφθειρομένων παντί που δῆλόν ἐστιν ὡς οὐδέ τά καθόλου στήσεται. Τά μέρη γάρ ἐν ταῖς ὁλόγησι, καί αἱ ὁλότητες ἐν τοῖς μέρεσι καί εἰσί καί ὑφεστήκασι. Καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος· πλήν ὅτι ὑπό τῆς ἀληθείας ὥσπερ δεσμούμενοι ἄκοντες καί αὐτοί τῆς προνοίας τήν δύναμιν ἐξαγγέλλουσι καί διά πάντων διήκειν κατασκευάζουσι δι᾿ ὧν αὐτοῖς κατεσπούδασαν. Λέγοντες γάρ ὑπό τῆς προνοίας ἄγεσθαι μόνα τά καθόλου, λελήθασιν ἑαυτούς καί τῶν κατα μέρος εἶναι πρόνοιαν λέγοντες, ἐξ ἀνάγκης πρός τήν ἀλήθειαν, ἥν φεύγειν σπουδάζουσιν, ὑπαγόμενοι. Εἰ γάρ χάριν (=1192=) διαμονῆς τά καθόλου (≡14Δ_250≡> προνοίας ἀξιοῦσθαί φασι, ταύτης πολλῷ πρότερον ἀξιοῦσθαι τά κατά μέρος εἰσάγουσιν, ἐν οἷς ἡ τῶν καθόλου διαμονή καί ὑπόστασις. Συνεισάγεται γάρ ἀλλήλοις ταῦτα διά τήν κατά φύσιν ἀδιάλυτον πρός ἄλληλα σχέσιν, καί θατέρου πρός διαμονήν συντητουμένου, μηδέ τό ἕτερον ταύτης εἶναι τῆς φυλακῆς ἀλλότριον, καί ἑνός πάλιν τῆς πρός διαμονήν φυλακῆς διαπίπτοντες μηδέ τό ἄλλο ταύτης τυγχάνειν λέγει ἀκόλουθον.

Ἄλλως τε δέ κατά τρεῖς τρόπους τό μή πάντων τῶν ὄντων προνοεῖν τόν Θεόν λέγεται. Ἤ γάρ ἀγνοεῖν αὐτόν λέγουσι τῆς προνοίας τήν μέθοδον, ἤ μή βούλεσθαι, ἤ μή δύνασθαι. Ἀλλά μήν κατά τάς κοινάς πάντων ἐννοίας ἀγαθός ὤν καί ὑπεράγαθος ὁ Θεός ἀεί πάντως τά καλά βούλεται καί πᾶσι, καί σοφός ὑπάρχων καί ὑπέρσοφος, μᾶλλον δέ πάσης σοφίας πηγή, γινώσκει πάντως τά συμφέροντα, καί δυνατός ὤν, μᾶλλον δέ ἀπειροδύναμος, ἐνεργεῖ πάντως θεοπρεπῶς ἐν πᾶσι τά ἐγνωσμένα αὐτῷ καί βεβουλημένα καλῶς καί συμφέροντα, ὡς ἀγαθός καί σοφός καί δυνατός, δεικνούμενος διά πάντων τῶν τε ὁρατῶν καί τῶν ἀοράτων, καί τῶν καθόλου καί τῶν μερικῶν, καί τῶν μικρῶν καί τῶν μεγάλων, καί πάντων τῶν κατά πᾶσαν τήν οἱανοῦν οὐσίαν τό εἶναι ἐχόντων, μηδέν ὑφιείς τῆς κατά τήν ἀγαθότητα καί τήν σοφίαν καί τήν δύναμιν ἀπειρίας, καί πάντα κατά τόν ἑκάστων τοῦ εἶναι λόγον πρός τε ἑαυτά καί ἄλληλα κατά τήν ἀδιάλυτον πάντων σχετικήν ἁρμονίαν τε καί διαμονήν συντηρῶν.

Τί δέ, αὐτήν καθ᾽ ἑαυτήν οὐ κατανοοῦμεν τήν φύσιν περί τοῦ εἶναι τήν ἐπί πάντα τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν σαφῶς οὖσαν διδάσκαλον; Τεκμήριον γάρ οὐ μικρόν τοῦ φυσικῶς ἡμῖν ἐνεσπάρθαι τήν τῆς προνοίας γνῶσιν ἡ φύσις αὐτή δίδωσιν, ὁπηνίκα ἄν ἡμᾶς ἀδιδάκτως ὥσπερ ὠθοῦσα πρός τόν Θεόν διά τῶν εὐχῶν ἐν ταῖς ἐξαίφνης περιστάσεσιν ἐκεῖθεν ζητεῖν τήν σωτηρίαν παρασκευάζει. Ὑπ᾽ ἀνάγκης γάρ ἄφνω συλληφθέντες ἀπροαιρέτως, πρίς τινα καί σκέψασθαι, τόν Θεόν ἐπιβοώμεθα, ὡς ἄν (≡14Δ_252≡> τῆς προνοίας αὐτῆς πρός ἑαυτήν καί λογισμῶν χωρίς ἑλκούσης ἡμᾶς, καί τό τάχος τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς νικώσης δυνάμεως, καί πάντων ἰσχυροτέραν τήν θείαν προδεικνυούσης βοήθειαν. Οὐκ ἄν δέ ἡμᾶς ἦγεν ἀπροαιρέτως ἡ φύσις ἐπί τό μή φύσιν ἔχον γίνεσθαι. Πᾶν δέ τό ὁτῳοῦν φυσικῶς ἑπόμενον, ὡς πᾶσιν ἄδηλον, ἰσχυράν ἔχει καί ἀκαταμάχητον κατά τήν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τήν δύναμιν. Εἰ δέ ὅτι ἀκατάληπτος ἡμῖν τῆς τῶν κατά μέρος προνοίας ὁ λόγος, ὥσπερ οὖν καί ἔστι κατά τό, Ὦ ἀνεξερεύνητα τά κρίματα αὐτοῦ καί ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοί αὐτοῦ, διά τοῦτο φαῖεν μηδέ πρόνοιαν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς ἐροῦσι κατά τόν ἐμόν λόγον.

Εἰ γάρ πολλή τίς ἐστιν ἡ διαφορά καί ἀκατάληπτος τῶν ἀνθρώπων ἑκάστου πρός ἕκαστον καί ἡ πρός ἑαυτόν ἑκάστου ἐναλλαγή, ἔν τε βίοις καί ἤθεσι καί γνώμαις καί προαιρέσεσι καί ἐπιθυμίαις, ἐπιστήμαις τε καί (=1193=) χρείαις καί ἐπιτηδεύμασι καί αὐτοῖς τοῖς κατά ψυχήν λογισμοῖς ἀπείροις οὖσι σχεδόν, καί πᾶσι τοῖς καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν καί ὥραν ἐπισυμβαίνουσι συμμεταβαλλομένου (ἀγχίστροφον γάρ τοῦτο τό ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ὀξέως τοῖς καιροῖς καί ταῖς χρείαις συμμεταβαλλόμενον), ἀνάγκη πᾶσα καί τήν πρόνοιαν, προγνωστικῶς πάντα συνειληφυῖαν κατά περιγραφήν τά καθ᾽ ἕκαστα, διάφορόν τε καί ποικίλην φαίνεσθαι καί πολυσχιδῆ, καί τῇ τῶν πεπληθυσμένων ἀκαταληψίᾳ συνεκτεινομένην ἑκάστῳ προσφόρως καθ᾽ ἕκαστον καί πρᾶγμα καί νόημα, μέχρι καί τῶν ψιλῶν κινημάτων τῶν κατά ψυχήν καί σῶμα συνισταμένων, ἁρμόζεσθαι.

Εἰ οὖν τῶν κατά μέρος ἀκατάληπτός ἐστιν ἡ διαφορά, καί τῆς ἁρμοζούσης αὐτοῖς εἰκότως προνοίας ἄπειρος ὁ λόγος, ἀλλ᾽ οὐκ, ἐπειδή ἄπειρός τε καί ἄγνωστος ἡμῖν τῆς τῶν κατά μέρος προνοίας ὁ λόγος τυγχάνει, τήν ἰδίαν ἄγνοιαν ἀναίρεσιν ποιεῖσθαι τῆς πανσόφου τῶν ὄντων κηδημονίας ὀφείλομεν, πάντα δέ καί ἀνεξετάστως, θεοπρεπῶς τε καί συμφερόντως, τά (≡14Δ_254≡> τῆς προνοίας ἐφυμνεῖν ἔργα καί ἀποδέχεσθαι, καί καλῶς γίνεσθαι τά γινόμενα πιστεύειν, κἄν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστίν ἀνέφικτος. Πάντα δέ λέγων τά τῆς προνοίας φημί, οὐ γάρ τά κακῶς ὑφ᾽ ἡμῶν κατά τόν τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν λόγον γινόμενα· ταῦτα γάρ τοῦ κατά τήν πρόνοιαν λόγου παντελῶς ἀλλότρια. Τόν μέν οὖν σημαινόμενον τρόπον περί τῆς τῶν ἁγίων κατά τόν λόγον καί τήν θεωρίαν δυνάμεώς τε καί χάριτος ὑπό τοῦ μεγάλου τούτου διδασκάλου κατά τό δυνατόν στοχαστικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀποφαντικῶς (πολλῷ γάρ ἀπολείπεται τῷ μέτρῳ τῆς κατ᾽ αὐτόν ἀληθείας ὁ ἡμέτερος νοῦς), διά τῶν εἰρημένων ὑποδραμών τῷ λόγῳ, καί ὥσπερ ἰχνηλατήσας, τοιόνδε καθ᾽ ὑπόνοιαν μόνον φημί.

**ΞΑ** (61)**. ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΑΘΕΙΣΗΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΥΛΙΚΗΣ ΔΥΑΔΟΣ...**

Θεωρία διάφορος τῆς διαβαθείσης ὑπό τῶν ἁγίων ὑλικῆς δυάδος, καί τίς ἡ ἐν τῇ Τριάδι νοουμένη ἑνότης.

Διά δέ τοῦ ὑπέρ τήν ὑλικήν δυάδα γενέσθαι, διά τήν ἐν τῇ Τριάδι νοουμένην ἑνότητα, τό ὑπέρ τήν ὕλην γενέσθαι καί τό εἶδος, ἐξ ὧν τά σώματα, τούς ἁγίους λέγειν ὑπονοῶ αὐτόν, ἤ τήν σάρκα καί τήν ὕλην, ἅσπερ διασχόντας ἔφη Θεῷ συγγενέσθαι καί τῷ ἀκραιφνεστάτῳ κραθῆναι φωτί καταξιωθῆναι, τουτέστι τήν πρός τήν σάρκα τῆς ψυχῆς σχέσιν, καί διά τῆς σαρκός πρός τήν ὕλην, ἤ καθόλου εἰπεῖν, πάσης τῆς αἰσθητικῆς οὐσίας πρός τήν αἰσθητήν ἀποθεμένους φυσικήν οἰκειότητα, τῆς δέ θείας μόνης γνησίως ἐπιλαβομένους ἐφέσεως, διά τήν, ὡς ἔφην, νοουμένην ἐν Τριάδι ἑνότητα. Μέσην γάρ κειμένην Θεοῦ καί ὕλης τήν ψυχήν ἐγνωκότες, καί τάς πρός ἄμφω ἑνοποιούς δυνάμεις ἔχουσαν, τόν νοῦν λέγω πρός τόν Θεόν καί πρός τήν ὕλην αἴσθησιν, τήν μέν αἴσθησιν μετά τῶν αἰσθητῶν παντελῶς ἀπετινάξαντο, κατά τήν ἐν διαθέσει σχετικήν ἐνέργειαν, κατά δέ τόν νοῦν μονώτατον ἀῤῥήτως (=1196=) αὐτήν τῷ Θεῷ προσῳκείωσαν, (≡14Δ_256≡> πρός ὅν ὅλον ἀγνώστως ἑνωθεῖσαν ὅλην ὡς ἀρχετύπου εἰκόνα κατά νοῦν καί λόγον καί πνεῦμα, ὡς ἐφικτόν καθ᾽ ὁμοίωσιν ἔχουσαν τό ἐμφερές θεασάμενοι, τήν ἐν τῇ Τριάδι νοουμένην ἑνότητα μυστικῶς ἐδιδάχθησαν.

Τυχόν δέ καί τόν θυμόν καί τήν ἐπιθυμίαν ὑλικήν δυάδα προσηγόρευσεν ὁ διδάσκαλος, διά τό προσύλους καί τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους αὐτάς εἶναι δυνάμεις, καί πρός τόν λόγον στασιαζούσας, καί εἰς πολλά σκεδάσαι τόν νοῦν δυναμένας, εἰ μή ἐξ ἀρχῆς ἐπιστημόνως ἄγχων ἑαυτῷ ὑποζεύξειεν. Ὧν εἴ τις κρατήσειε καί ἐφ᾽ ἅ δεῖ πρεπόντως φέρεσθαι πείσειε, δουλικῶς ὑποζευγμένας τῇ δυναστείᾳ τοῦ λόγου, ἤ καί παντελῶς αὐτάς ἀπολιπών ἀπολίποι, καί μόνος τῆς ἀῤῥεποῦς κατ᾽ ἀγάπην γνωστικῆς διά λόγου καί θεωρίας ἔχεται θέλξεως, καί πρός μίαν καί μόνην ἐκ τῶν πολλῶν καθαράν τε καί ἁπλῆν καί ἀδιαίρετον τῆς κατ᾽ ἔφεσιν ἀῤῥενωτάτης δυνάμεως κίνησιν συνεστάλη, καθ᾽ ἥν περί Θεόν ἀκαταλήκτως ἐν ταυτότητι τῆς κατ᾽ ἔφεσιν ἀεικινησίας ἑαυτῷ φιλοσόφως ἐπήξατο τήν μονιμότητα, μακάριος ὄντως ἐστί τῆς ἀληθοῦς τε καί μακαρίας τυχών οὐ μόνον ἑνώσεως τῆς πρός τήν ἁγίαν Τριάδα, ἀλλά καί ἑνότητος τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι νοουμένης, ὡς ἁπλοῦς καί ἀδιαίρετος καί μονοειδής κατά τήν δύναμιν πρός τήν ἁπλῆν καί ἀδιαίρετον κατά τήν οὐσίαν γεγενημένος, καί κατά τήν ἕξιν τῶν ἀρετῶν τήν ὡσαύτως ἔχουσαν ἀγαθότητα κατά τό ἐφικτόν ἐκμιμούμενος, καί τήν ἰδιότητα τῶν κατά φύσιν μεριστῶν δυνάμεων διά τήν τοῦ ἑνωθέντος Θεοῦ χάριν ἀποθέμενος.

**ΞΒ** (62)**. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΝ...**

Ἐξήγησις περί τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς, καί τῶν αὐτοῦ καθολικῶν διαιρέσεών τε καί ὑποδιαιρέσεων.

Διαιρεῖται γάρ, ὡς φασι, τό παθητικόν τῆς ψυχῆς εἴς τε τό ἐπιπειθές λόγῳ, καί τό μή πειθόμενον λόγῳ. Καί τό μέν λόγῳ (≡14Δ_258≡> μή πειθόμενον διαιροῦσιν εἰς τό θρεπτικόν, ὅ καλοῦσι φυσικόν, καί εἰς τό φυσικόν, ὅ καλοῦσι ζωτικόν, ὧν οὐδέτερον λόγῳ πειθόμενον ἄγεται· οὐκ ἐπιπειθές δέ λόγῳ καλεῖται, ἐπειδή μή πέφυκεν ἄγεσθαι λόγῳ. Τό γάρ αὐξάνειν, ἤ ὑγιαίνειν, ἤ ζῆν, οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τό δέ ἐπιπειθές λόγῳ διαιρεῖται εἰς δύο, τό τε ἐπιθυμητικόν καί τό θυμικόν. Ἐπιπειθές δέ λόγῳ καλοῦσιν αὐτό, διότι λόγῳ πέφυκεν ἐν τοῖς σπουδαίοις ἄγεσθαί τε καί ὑποτάσσεσθαι. Πάλιν δέ τό ἐπιθυμητικόν διαιροῦσιν εἰς ἡδονήν καί λύπην. Ἐπιτυγχάνουσα γάρ ἐπιθυμία ἡδονήν ἐργάζεται, ἀποτυγχάνουσα δέ λύπην. Καί πάλιν καθ᾽ ἕτερον τρόπον φασί τήν ἐπιθυμίαν διαιρουμένην τέσσαρα σύν ἑαυτῇ τά πάντα εἴδη ποιεῖν, ἐπιθυμίαν, ἡδονήν, φόβον, καί λύπην. Καί ἐπειδή τῶν ὄντων τά μέν ἐστιν ἀγαθά, τά δέ φαῦλα, ταῦτα δέ ἤ παρόντα ἤ μέλλοντά ἐστι, προσδοκώμενον μέν ἀγαθόν ἐπιθυμίαν ἐκάλεσε, παρόν δέ ἡδονήν, καί πάλιν προσδοκώμενον κακόν φόβον, παρόν δέ λύπην· ὡς εἶναί τε καί θεωρεῖσθαι (=1197=) περί μέν τά καλά, εἴτε τά ὄντως ὄντα, εἴτε τά νομιζόμενα, τήν ἡδονήν καί τήν ἐπιθυμίαν, περί δέ τά φαῦλα τήν λύπην καί τό φόβον.

Πάλιν δέ τήν λύπην διαιροῦσιν εἰς τέσσαρα, εἰς ἄχος, εἰς ἄχθος, εἰς φθόνον, εἰς ἔλεον. Καί τό μέν ἄχος εἶναί φασι λύπην ἀφωνίαν ἐμποιοῦσαν οἷς ἄν ἐγγένηται, διά τήν εἰς βάθος πάροδον τοῦ λογιστικοῦ· τό δέ ἄχθος λύπην βαροῦσάν τε καί διοχλοῦσαν ἐπ᾽ ἀβουλήτοις συμβάσεσι· τόν δέ φθόνον λύπην ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς· τό δέ ἔλεος λύπην ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς. Κακόν δέ πᾶσαν λύπην ἔφασαν τῇ ἑαυτῆς φύσει. Κἄν γάρ ὁ σπουδαῖος ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις λυπῆται κακοῖς, ὡς ἐλεήμων, ἀλλ᾽ οὐ προηγουμένως κατά πρόθεσιν, ἀλλ᾽ ἐφεπομένως κατά περίστασιν. Ὁ δέ θεωρητικός κἄν τούτοις ἀπαθής διαμένει, συνάψας ἑαυτόν τῷ Θεῷ, καί τῶν τῇδε παρόντων ἀλλοτριώσας.

Τόν δέ φόβον πάλιν διαιροῦσιν εἰς ἕξ, εἰς ὄκνον, εἰς αἰδώ, εἰς αἰσχύνην, εἰς κατάπληξιν, εἰς ἔκπληξιν, εἰς ἀγωνίαν. Καί (≡14Δ_260≡> τόν μέν ὄκνον εἶναί φασι, φόβον μελλούσης ἐνεργείας, τήν αἰδῶ δέ φόβον ἐπί προσδοκίᾳ ψόγου, τήν δέ αἰσχύνην φόβον ἐπ᾽ αἰσχρῷ πεπραγμένῳ, τήν δέ κατάπληξιν, φόβον μεγάλης φαντασίας, τήν δέ ἔκπληξιν φόβον ἐκ μεγάλων ἀκουσμάτων τήν αἴσθησιν ἀφαιρούμενον, τήν ἀγωνίαν δέ φόβον διαπτώσεως, τουτέστιν ἀποτυχίας. Φοβούμενοι γάρ ἀποτυχεῖν ἀγωνιῶμεν. Καλοῦσι δέ τινες αὐτήν καί δειλίαν.

Τόν δέ θυμόν πάλιν εἶναι λέγουσι ζέσιν τοῦ περικαρδίου αἵματος δι᾽ ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. Διαιροῦσι δέ καί τοῦτον εἰς τρία, εἰς ὀργήν, ἥν τινες ἐκάλεσαν χολήν καί χόλον, καί εἰς μῆνιν, καί εἰς κότον. Καί τήν μέν ὀργήν εἶναί φασι θυμόν πρός ἐνέργειαν ἀρχήν καί κίνησιν ἔχοντα, ἤ θυμόν ἐνεργούμενον· τήν δέ χολήν τήν δι᾽ ἄλλου ἄμυναν τοῦ λυπήσαντος· τό δέ χόλον τήν δι᾽ ἑαυτοῦ τοῦ λυπηθέντος ἐπεξέλευσιν εἰς τόν λυπήσαντα· τήν δέ μῆνιν θυμόν εἰς παλαίωσιν (εἴρηται δέ παρά τό μένειν καί τῇ μνήμῃ

παρακατέχεσθαι), τόν δέ κότον θυμόν ἐπιτηροῦντα καιρόν εἰς τιμωρίαν· εἴρηται δέ παρά τό κεῖσθαι καί οὗτος. Διαιροῦσι δέ καί τούτων ἕκαστον εἰς ἄλλα πολλά. Ἅπερ εἰ βουληθείη τις δι᾽ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως παραδοῦναι γραφῇ, πολύν ἀθροίσει λόγον καί χρόνον δαπανήσει, ὡς μηδέ ἀνεκτόν εἶναι τοῖς ἐντυγχάνουσι διά τό πλῆθος.

Μέγα οὖν καί θαυμαστόν ὄντως ἐστί καί πολλῆς δεόμενον προσοχῆς τε καί σπουδῆς, καί πρό τούτων τῆς θείας ἐπικουρίας, τό δυνηθῆναι πρῶτον μέν τῆς ὑλικῆς δυάδος τῶν ἐμφύτων κρατῆσαι δυνάμεων, θυμοῦ λέγω καί ἐπιθυμίας, καί τοῦ κατ᾽ αὐτάς μερισμοῦ, καί μακάριος ὅς ἄγειν ἑτοίμως ταύτας ὅποι τῷ λόγῳ δοκεῖ δεδύνηται, μέχρις ἄν τοῖς πρακτικοῖς διά τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τῶν προτέρων καθαίρηται λογισμῶν.

**ΞΓ** (63) **... ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΔΕΙΝ ... ΤΩ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΝΟΜΩ ΤΟΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΛΟΓΟΝ ΣΥΝΑΠΤΕΙΝ...**

(≡14Δ_**262**≡>

Θεωρία ἐκ τῆς Γραφῆς περί τοῦ μή δεῖν τόν γνωστικόν τῷ τῆς φύσεως νόμῳ τόν τῆς σοφίας λόγον συνάπτειν, καί τίς ἡ προσθήκη τοῦ ἄλφα στοιχείου εἰς τό ὄνομα τοῦ Ἀβραάμ.

Ἔπειτα δέ καί ὑπέρ αὐτάς γενέσθαι καί παντελῶς ἀπώσασθαι, ὡς τήν Ἄγαρ καί τόν Ἰσμαήλ, ὁ Ἀβραάμ ἐκεῖνος ὁ μέγας, τοῦ λογιστικοῦ ἤδη περί τά θεῖα κατά τόν Ἰσαάκ ἐκεῖνον γυμνασθῆναι δυναμένου θεάματα, ὑπό τῆς κατά τήν γνῶσιν φερομένης θείας φωνῆς διδασκόμενος, μή δύνασθαι τό κατά νοῦν θεῖον τῆς ἐλευθέρας κατά πνεῦμα γνώσεως γέννημα, τῷ δουλικῷ τῆς σαρκός ἐπισυνημμένον σπέρματι, τῆς μακαρίας τυχεῖν ἐπαγγελίας, ἥτις ἐστίν ἡ κατ᾽ ἐλπίδας προκειμένη τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον τῆς θεώσεως χάρις, ἥν ἤδη τυπικῶς ὑπῆρχε προειληφώς, τῷ περί μονάδος λόγῳ διά πίστεως μυστικῶς συναφθείς, καθ᾽ ὅν ἑνοειδής γενόμενος, μᾶλλον δέ ἐκ πολλῶν εἷς, μόνος πρός μόνον δ᾽ ὅλου τόν Θεόν μεγαλοπρεπῶς συνήχθη, μηδένα τό παράπαν τῆς οἱασοῦν περί τι ἄλλο τῶν σκεδαστῶν γνώσεως τύπον ἑαυτῷ συνεπιφερόμενος, ὅπερ οἶμαι δηλοῦν τήν τοῦ δοθέντος εἰς προσθήκην τοῦ ὀνόματος ἄλφα γράμματος δύναμιν. Διό καί πατήρ τῶν διά πίστεως προσαγομένων Θεῷ κατά στέρησιν πάντων τῶν μετά Θεόν ἐχρημάτισεν, ὡς τούς αὐτούς κατά πίστιν ἐν πνεύματι τύπους τῷ πατρί τῶν τέκνων ἐμφερῶς ἔχειν δυναμένων.

**ΞΔ** (64)**. ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΫΣΗΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ**

Θεωρία εἰς τόν Μωϋσῆν περί τῶν ἀφαιρουμένων ὑποδημάτων.

Τοῦτο τυχόν ἐν ἀρχῇ τῆς γνωστικῆς ἀγωγῆς καί ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκεῖνος διδασκόμενος ὑπό τῆς θείας φωνῆς ἐπαιδεύετο, ἡνίκα προσῆγεν ἰδεῖν τό ἐν τῇ βάτῳ μυστικῶς φανταζόμενον (≡14Δ_**264**≡> φῶς φασκούσης, Λύσον τά ὑποδήματα ἀπό τῶν ποδῶν σου, ὁ γάρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστί, τό δεινῶς, οἶμαι, τῶν σωματικῶν ἁπάντων ἀπολελύσθαι κατά διάθεσιν τήν ψυχήν,

μέλλουσαν τήν διά θεωρίας πρός τήν τῶν ὑπερκοσμίων νόησιν γνωστικήν ποιεῖσθαι πορείαν καί τελείαν τοῦ ἐν σχέσι σαρκός προτέρου βίου ἀλλοτρίωσιν διά τῆς τῶν ὑποδημάτων ἔχειν ἀποθέσεως.

**ΞΕ** (65). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΘΥΣΙΩΝ**

Θεωρία εἰς μέρη τῶν θυσιῶν.

Τοῦτο πάλιν ἴσως ὁ αὐτός θειότατος Μωϋσῆς ἐν ταῖς τῶν θυσιῶν διατάξεσι παρεδήλου τῶν ἱερείων ἀφαιρεῖν τό στέαρ, καί τούς νεφρούς, καί τό στηθύνιον, καί τόν λοβόν τοῦ ἥπατος, ἐπιτάσσων, τό δεῖν αὐτάς τε τάς γενικάς τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν δυνάμεις, τόν θυμόν λέγω καί τήν ἐπιθυμίαν, τήν ὄντως ὑλικήν δυάδα, καί τάς ἐνεργείας αὐτῶν ἀφαιρεῖν, καί τῷ θείῳ πυρί τῆς κατά γνῶσιν μυστικῆς ἐκτῆξαι δυνάμεως, τῆς μέν ἐπιθυμίας διά τῶν νεφρῶν, τῆς δέ ἐνεργείας αὐτῆς, τουτέστι τῆς ἡδονῆς, διά τοῦ λίπους, ἤτοι τοῦ στέατος δηλουμένης, καί τοῦ θυμοῦ (=1201=) διά τοῦ στηθυνίου, τῆς δέ κατ᾽ αὐτόν ἐνεργείας, διά τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ἐν ᾧ ἡ πικρά καί δριμυτάτη πέπηγε χολή, σημαινομένων.

**ΞS** (66). **ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΛΕΠΡΑΝ**

Θεωρία σύντομος εἰς τήν κατά νόμον διάφορον λέπραν.

Τοῦτο πάλιν κἀν τῷ περί λέπρας τόπῳ σοφῶς οἶμαι παρεμφαίνειν δι᾽ αἰνιγμάτων συμβολικῶν, τήν ἀφήν τῆς λέπρας εἰς τέσσαρα γένη μερίσαντα, εἰς λευκόν καί χλωρόν καί ξανθόν καί ἀμαυρόν, δι᾽ ὧν τό τε θυμικόν καί τό ἐπιθυμητικόν εἰς τά (≡14Δ_266≡> ὑπ᾽ αὐτά εἴδη διαιρούμενα δείκνυται, τῆς μέν ἐπιθυμίας διά τοῦ λευκοῦ καί χλωροῦ, εἰς ἡδονήν καί λύπην μερίζεσθαι δηλουμένης, τοῦ δέ θυμοῦ διά τοῦ ξανθοῦ καί τοῦ ἀμαυροῦ εἰς ὀργήν καί μῆνιν καί τήν κεκρυμμένην κακουργίαν τῆς ὑποκρίσεως τεμνομένου. Ταὐτα γάρ πρῶτα γένη τῶν ὑπ᾽ αὐτά παθῶν, ὥς φασι, καί πάντων ἀρχηγικώτερα τῶν τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας γεννήματα, οἷς τήν νοσηλευομένην ψυχήν οὐχ οἷόν τε, ἕως ὑπό τούτων κατέστικται, τοῖς τῆς θείας ἠξιωμένοις παρεμβολῆς ἐναρίθμιον εἶναι.

**ΞΖ** (67). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΝΕΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΑΙΡΕΘΕΝΤΑΣ ΥΠ' ΑΥΤΟΥ**

Θεωρία εἰς τόν Φινεές καί τοῦ ἀναιρεθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ.

Τοῦτο καί τόν θαυμαστόν οἶμαι Φινεές ἐκεῖνον τῷ καθ᾽ ἑαυτόν ζήλῳ παραινίττεσθαι. Τήν γάρ Μαδιανίτην τῷ Ἰσραηλίτῃ συγκαταιχμάσας, μυστικῶς διά τοῦ δόρατος τήν ὕλην τῷ εἴδει, καί τῷ θυμῷ τήν ἐπιθυμίαν, καί τήν ἀλλόφυλον ἡδονήν τῷ ἐμπαθεῖ λογισμῷ διά τῆς τοῦ ἀρχιερέως λόγου δυνάμεως συναπωθεῖσθαι χρῆν παντάπασι τῆς ψυχῆς ἐνέφαινεν. Εἶδος γάρ πρός ὕλην τρόπον ἐπέχει, ὅ τε θυμός πρός τήν ἐπιθυμίαν, τῷ προσεγγισμῷ διδούς αὐτῇ κίνησιν, καθ᾽ ἑαυτήν οὖσαν ἀκίνητον, ὅ τε λογισμός πρός τήν ἡδονήν, εἰδοποιεῖν αὐτήν πεφυκώς, ἀνείδεον καί ἄμορφον κατά τόν ἴδιον λόγον ὑπάρχουσαν. Δηλοῖ δέ τοῦτο καί αὐτή τῶν ὀνομάτων ἡ

δύναμις. Χασβή γάρ ἡ Μαδιανίτις ὀνομάζεται, ὅπερ ἐστί Γαργαλισμός μου, καί Ζαμβρί ὁ Ἰσραηλίτης, ὅπερ ἐστίν Ἆσμα μου, τουτέστι μετεωρισμός μου. Ἐπειδάν οὖν τῆς θείας ἀπονεῦσαν μελέτης τε καί ἐνατενίσεως τό λογιστικόν τῆς ψυχῆς καί μετεωρισθέν τῷ ὑλικῷ τῆς σαρκός γαργαλισμῷ συμπλακῇ κατά τήν κάμινον τῆς ἁμαρτίας, τοῦ ζηλωτοῦ πάντως δεῖται ἀρχιερέως λόγου, πρός ἀναίρεσιν μέν τῶν οὕτω κακῶς ἀλλήλοις συμπεπλεγμένων, ἀποστροφήν δέ τῆς φερομένης θείας ἀναγακτήσεως.

**ΞΗ** (68). **ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΜΗ ΔΩΤΕ ΤΑ ΑΓΙΑ ΤΟΙΣ ΚΥΣΙ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ, ΜΗΤΕ ΡΑΒΔΟΝ..».**

(≡14Δ_**268**≡>

Θεωρία είς τό, "Μή δῶτε τά ἅγια τοῖς κυσί, καί είς τό, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ὑποδήματα χρῆναι τούς ἀποστόλους βαστάζειν».

Τοῦτο καί ὁ Κύριος αὐτός, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τυχόν παρεδήλου, τοῦτο μέν ἐν οἷς φησι, Μή δῶτε (=1204=) τό ἅγιον τοῖς κυσί, μηδέ βάλλετε τούς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ἅγιον ἴσως καλῶν τό ἐν ἡμῖν νοερόν, ὡς θείας ἀπεικόνισμα δόξης, ὅπερ μή κακῶς ἐᾷν ὑπό τῶν θυμικῶν κινημάτων καθυλακτούμενον ἐκταράσσεσθαι παρηγγύησε, μαργαρίτας δέ τά θεῖα καί λαμπρά τούτου νοήματα, οἷς τίμιον ἅπαν κοσμεῖσθαι πέφυκεν, ἅπερ διαφυλάττειν ἀμόλυντα καί τῶν ἀκαθάρτων τῆς ὑλικῆς ἐπιθυμίας παθῶν ἐλεύθερα δεῖν παρεκελεύσατο· τοῦτο δέ ἐν οἷς πρός τούς ἁγίους αὐτοῦ μαθητάς ἀποστελλομένους ἐπί τό κήρυγμα περί τοῦ πῶς εὐσταλεῖς αὐτούς εἶναι καί ἀπερίττους διατυπῶν καί τοῦτο πρός τοῖς ἄλλοις φησί, Μή δέ πήραν αἴρετε είς τήν ὁδόν, μήτε ῥάβδον, μήτε ὑποδήματα είς τούς πόδας ὑμῶν, ὡς δέον τόν τῆς ὑψηλῆς κατά τήν γνῶσιν πορείας ἐπειλημμένον παντός μέν ὑλικοῦ βάρους ἐλεύθερον εἶναι, πάσης δέ τῆς κατ᾿ ἐπιθυμίαν καί θυμόν ἐμπαθοῦς διαθέσεως καθαρόν, ὡς δηλοῖ ἥ τε πήρα καί ἡ ῥάβδος, ἡ μέν τήν ἐπιθυμίαν, ἡ δέ τό θυμόν ἐπισημαίνουσα, μάλιστα δέ τῆς καθ᾿ ὑπόκρισιν γυμνόν κακουργίας, τῆς οἷον ὑποδήματος δίκην τοῦ βίου τό ἴχνος ἐπικαλυπτούσης, καί τό ἐμπαθές τῆς ψυχῆς ἐπικρυπτούσης ἐπιεικείας πλάσματι· ἥν ὑποδησάμενοι ἀφρόνως οἱ Φαρισαῖοι, μόρφωσιν εὐσεβείας, ἀλλ᾿ οὐκ εὐσέβειαν ἔχοντες, καί εἰ λαθεῖν ἐνόμιζον, ὑπό τοῦ Λόγου ἐλεγχθέντες ἐδιδάχθησαν.

**ΞΘ** (69). **ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΟΥ**

(≡14Δ_**270**≡>

Θεωρία περί τοῦ σεληνιαζομένου.

Ταύτης τῆς ὑλικῆς δυάδος, τῆς κατά θυμόν λέγω καί ἐπιθυμίαν, πάλιν ὁ Κύριος ἐλευθέρωσεν, ὡς οἶμαι, τόν σεληνιαζόμενον, μᾶλλον δέ τοῦ πυρί τῷ θυμῷ καί ὕδατι τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτόν βουληθέντος ἀπολέσαι πονηροῦ δαίμονος, ἐπέσχε τε καί κατήργησε τήν μανιώδη λύσσαν (σελήνης γάρ οὐδέν διενήνοχεν ἡ πρός τά γινόμενα καί ἀπογινόμενα σχέσις τῶν ἡττημένων τοῖς ὑλικοῖς ἀνθρώπων)· ἧς ἐπιλαβόμενος ὁ τά πάθη διεγείρων δαίμων ὥσπερ ὕδατι καί πυρί τῇ ἐπιθυμίᾳ καί τῷ θυμῷ

ἐμβάλλων τόν νοῦν καί ἐναποπνίγων οὐ παύεται, ἕως τοῦ Θεοῦ Λόγος παραγενόμενος τό μέν ὑλικόν καί πονηρόν ἀπελάσει πνεῦμα (δι᾽ οὗ ὁ παλαιός τε καί χοϊκός χαρακτηρίζεται ἄνθρωπος), τόν δέ ἐνεργούμενον τῆς πονηρᾶς ἐλευθερώσει τυραννίδος, τήν φυσικήν αὐτῷ σωφροσύνην ἀποδούς καί χαρισάμενος, δι᾽ ἧς ὁ νέος καί κατά Θεόν κτιζόμενος ἄνθρωπος διαδείκνυται.

Οὕτω μέν οὖν πάντες οἱ ἅγιοι τοῦ θείου καί ἀπλανοῦς Λόγου γνησίως ἐπειλημμένοι τόν αἰῶνα τοῦτον διέβησαν, οὐδενί τῶν ἐν αὐτῷ τερπνῶν τό τῆς ψυχῆς ἴχνος ἐναπερείσαντες. Πρός γάρ τούς ἄκρους τῶν ἀνθρώποις ἐφικτῶν περί Θεοῦ λόγους, τῆς ἀγαθότητός τέ φημι καί τῆς ἀγάπης, μάλα γε εἰκότως ἐνατενίσαντες, οἷς κινηθέντα τόν Θεόν τό εἶναί τε δοῦναι τοῖς οὖσι καί τό εὖ εἶναι χαρίσασθαι ἐπαιδεύθησαν (εἴπερ κίνησιν ἐπί Θεοῦ τοῦ μόνου ἀκινήτου (=1205=) θέμις εἰπεῖν, ἀλλά μή μᾶλλον βούλησιν, τήν πάντα κινοῦσάν τε καί εἰς τό εἶναι καί παράγουσαν καί συνέχουσαν, κινουμένην δέ οὐδαμῶς οὐδέποτε), τούτοις καί αὐτοί σοφῶς ἑαυτούς ἀπετύπωσαν, τοῦ ἀφανοῦς καί ἀοράτου κάλλους τῆς θείας μεγαλοπρεπείας εὐμιμήτως φέροντες φαινομένην διά τῶν ἀρετῶν τήν ἰδιότητα. Διά τοῦτο ἀγαθοί καί φιλόθεοι καί φιλάνθρωποι, εὔσπλαγχνοί τε καί οἰκτίρμονες (≡14Δ_272≡> γεγόνασι, καί μίαν πρός ἅπαν τό γένος διάθεσιν ἔχοντες ἀγάπης ἐδείχθησαν, ὑφ᾽ ἧς τό πάντων ἐξαίρετον εἶδος τῶν ἀρετῶν, τήν ταπείνωσιν λέγω, διά πάσης αὐτῶν τῆς ζωῆς βεβαίαν κατασχόντες τήν φυλακτικήν μέν τῶν ἀγαθῶν, φθαρτικήν δέ τῶν ἐναντίων, οὐδενί τό παράπαν ἁλώσιμοι τῶν διοχλούντων γεγόνασι πειρασμῶν, τῶν τε ἑκουσίων καί τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν λόγου, καί τῶν ἀκουσίων καί οὐκ ἐφ᾽ ἡμῶν, τῷ τοῖς μέν δι᾽ ἐγκρατείας ἀπομαραίνειν τάς ἐπαναστάσεις, τῶν δέ δι᾽ ὑπομονῆς τάς προσβολάς ἀποσείεσθαι.

Διχόθεν γάρ βαλλόμενοι, ὑπό τε δόξης καί ἀτιμίας, διέμενον ἄσειστοι, πρός ἄμφω ἀκινήτως ἔχοντες, μήτε ὕβρεσι τιτρωσκόμενοι διά τήν ἑκουσίαν ὕφεσιν, μήτε δόξαν προσιέμενοι, δι᾽ ὑπερβάλλουσαν πτωχείας οἰκείωσιν, ὅθεν οὐ θυμός, οὐ φθόνος, οὐκ ἔρις, οὐχ ὑπόκρισις, οὐ δόλος, οὐκ εἰρωνευτική τις καί ἐπίκλοπος τῷ φαινομένῳ πλάσματι δι᾽ ἀπάτης ὑποσύρουσα πρός ἄλλο στοργή, τό πάντων παθῶν ὀλεθριώτατον, οὐκ ἐπιθυμία τῶν κατά τόν βίον δοκούντων εἶναι λαμπρῶν, οὔτε τι ἕτερον τῆς πονηρᾶς τῶν παθῶν πληθύος, οὐκ ἀπειλαί παρ᾽ ἐχθρῶν ἐπανατεινόμεναι, οὐδέ τις θανάτου τρόπος αὐτῶν ἐκυρίευσε. Διό καί μακάριοι δικαίως παρά τε Θεῷ καί ἀνθρώποις ἐκρίθησαν, ὅτι τῆς φανησομένης ἀῤῥήτου καί περιφανοῦς δόξης κατά τήν χάριν τοῦ μεγάλου δώρου Θεοῦ ἐμφανεῖς εἰκόνας ἑαυτούς κατέστησαν, ἵνα χαίροντες ὡς γνωρίμοις τοῖς λόγοις τῶν ἀρετῶν, μᾶλλον δέ Θεῷ, ὑπέρ οὗ καί καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντες διεκαρτέρησαν, ἑνωθῶσιν, ἐν ᾧ πάντων οἱ λόγοι τῶν ἀγαθῶν, ὥσπερ πηγῇ ἀειβλύστῳ, προϋφεστήκασί τε κατά μίαν, ἁπλῆν καί ἑνιαίαν τῶν πάντων περιοχήν, καί πρός ὅν ἕλκουσι πάντας τούς καλῶς καί κατά φύσιν ταῖς ἐπί τούτῳ δοθείσαις χρωμένους δυνάμεσι.

**Ο** (70)**. ΕΚ ΤΟΥ ΜΒ' ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΠΕΡΙ ΩΝ ΕΜΝΗΣΘΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΩΒ...**

(≡14Δ_**274**≡>

Ἐκ τοῦ μβ´ λόγου τοῦ Θεολόγου περί ὧν ἐμνήσθη τοῦ μακαρίου Ἰώβ, εἰς τό,· "Τά δέ ἑξῆς μικρά, καί μικρῶν ἕνεκεν οἰκονομηθέντα. "

Τῇ γενομένῃ παρά τοῦ Θεοῦ τῷ Ἰώβ ἀναῤῥήσει, ὡς οἶμαι, συγκρίνων τά μετά τούς ἀγῶνας τῶν πειρασμῶν δοθέντα σωματικά μικρά προσηγόρευσεν, ὡς κατ᾽ οὐδένα τρόπον ταῖς αἰωνίοις δυνάμενα παραβάλλεσθαι. Μικρῶν δέ ἕνεκεν οἰκονομηθέντα φησί, τῶν περί διάνοιαν γνωστικήν δηλονότι μικρῶν τῶν εὐχερῶς ἐν τοῖς περί προνοίας καί κρίσεως λόγοις σκανδαλιζομένων, καί περί αὐτήν τήν (=1208=) εὐσέβειαν σαλευομένων. Περί ὧν οἶμαι τόν Κύριον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις φάναι, Ὁ σκανδαλίζων ἕνα τῶν μικρῶν τούτων· οἵ ὅταν ἴδωσι δίκαιον ἀσθενοῦντα, ἤ πτωχεύοντα, ἤ ἄλλως κακουχούμενον (καί σχεδόν οἵγε ἀσθενέστεροι ἄδειαν τοῦ παντός κατακρίνουσι, πόσῳ μᾶλλον ἐν τῇ ἀθρόᾳ μεταβολῇ τοῦ Ἰώβ, ὡμολογημένως δίκαιον πᾶσιν ὑπειλημμένου;) εἶχον τοῦτο παθεῖν, εἰ μή πρός τό ἀρχαῖον αὐτῷ σωματικῶς κατά τό διπλάσιον ἐπανῆλθε τό περιφανές καί ἐπίδοξον. Περί τούτων οὖν εἴρηται τῷ διδασκάλῳ, Μικρῶν ἕνεκεν οἰκονομηθέντα.

**ΟΑ** (71)**. ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΕΙΣ ΤΟ, «ΚΑΘΑΙΡΕΙ ΜΕΝ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΩΝ ΘΕΟΚΑΠΗΛΩΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Καθαίρει μέν τό ἱερόν τῶν θεοκαπήλων καί χριστεμπόρων, πλήν ὅσον οὐ φραγελλίῳ πλεκτῷ, λόγῳ δέ πιθανῷ τοῦτο ἐργάζεται».

Οὔτε στυπτικώτερον ἐν τούτοις, ὥς τινες ὑπειλήφασι, τοῦ μακαρίου πατρός Ἀθανασίου τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν ἀποδείκνυσιν ὁ ἀοίδιμος οὗτος διδάσκαλος, μή γένοιτο, οὔτε μήν καταχαρίζεται τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ τῷ τόν μέν φραγελλίῳ, τόν δέ λόγῳ χρησάμενον, καθαίρειν τό ἱερόν τῶν θεοκαπήλων εἰπεῖν. (≡14Δ_**276**≡> Ὡς ἀνάγκην ἐκ τούτων εἶναι, κατά τούς λέγοντας, δυοῖν θάτερον ὑποληφθῆναι, ἤ τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν τήν προσηνεστέραν ἠγνοηκέναι μέθοδον τῆς ἰατρείας, ἤ τόν ἅγιον Ἀθανάσιον μή γινώσκοντα τῆς πνευματικῆς ἐπιμελείας τούς τρόπους φιλανθρωπίαν ἄκαιρον μετιέναι. Ἀλλ᾽ ἐπειδή ὁ διαγνωστικός λόγος ὧν πεπράχαμεν ἐν ἡμῖν ἀνακινούμενος, οἷον ἱερῷ τινι ἐμψύχῳ τε καί ζῶντι, ἀναλογοῦσαν τοῖς πλημμεληθεῖσι μεταμέλειαν ἐργάζεται, δι᾽ ἧς Χριστός ὁ Θεός καί Λόγος ἀεί τύπτει ἡμᾶς ἁμαρτάνοντας, πλεκτόν ὥσπερ ἔχων φραγέλλιον, αὐτήν ἡμῶν τήν ἐξ ἀτόπων ἐννοιῶν συμπεπλεγμένην καί ἔργων συνείδησιν, ὁ δέ ἅγιος Ἀθανάσιος ἠπίως τούς πταίοντας ἐνῆγε πρός διόρθωσιν, ὡς καί αὐτός ἀσθενείας σάρκα περικείμενος, τούτου χάριν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῷ λόγῶ χρῆσθαι τόν θεόφρονα τοῦτον οἶμαι διδάσκαλον.

**ΟΒ** (72)**. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΘΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΥΣ ΛΟΓΟΥ...**

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ σχεδιασθέντος πρός Εὐνομιανούς λόγου, εἰς τό, «Εἰσί τινες οἱ τήν ἀκοήν κνηθόμενοι καί τήν γλῶτταν».

Φασίν οἱ περί λόγους ἐσχολακότες καί τάς αὐτῶν ἀκριβεῖς σημασίας γινώσκειν, κλέος οὐ τό τυχόν ποιησάμενοι, καί ἑκάστῳ πράγματι φωνήν πρόσφορον δεῖν ἀπονέμεσθαι, παραστατικήν τῆς πρός ὁτιοῦν ἄλλου τοῦ σημαινομένου, καθ᾽ ὅντινα τρόπον τύχοι λεγόμενον, ἀμιγοῦς ἰδιότητος, καλῶς ἔχειν ἀποφηνάμενοι, κνηθομένους δέ τήν ἀκοήν καί τήν γλῶσσαν εἶναι τούς καινότερόν τι μανθάνειν ἤ λέγειν ἐθέλοντας, καί ἀεί ταῖς καινοτομίαις χαίροντας, καί ὅρια μετατιθεμένους, γραφικῶς εἰπεῖν, ἅ ἔθεντο οἱ πατέρες αὐτῶν καί τοῖς προσφάτοις καί ξένοις ἡδομένους, καί τῶν συνήθων (=1209=) καί πάλαι γνωρίμων καί ὡσαύτως ἐχόντων ὡς ἑώλων καί πεπατημένων καί μηδενός ἀξίων, κατεξανισταμένους, καί μᾶλλον τά νεαρώτερα προσδεχομένους (≡14Δ_278≡> ἀσπασίως, κἄν ψευδῆ τύχοιεν ὄντα, καί μηδεμίαν εἰς ψυχήν διαβαίνουσαν ὠφέλειαν ἔχοντα. Ὑπέρ ἧς μάλιστα πᾶς εὐσεβής λόγος καί πόνος σωτήριος ᾄδεταί τε καί γράφεται καί ἐπιτηδεύεται, ὁ μέν κατά τῆς ἀγνωσίας, ὁ δέ κατά τῆς ἡδονῆς ὁπλιζόμενος, ὁ μέν ἵνα τῆς ἀγνοίας ἐκτεμών τά πηρώματα τῆς ψυχῆς οἰκειώσῃ Θεῷ διά γνώσεως τήν ἀλήθειαν ἔχοντας, τούς διά τοῦτο τοῖς μαθήμασι χαίροντας, καί τῶν ὁρωμένων τε καί νοουμένων ὑπεράνω τόν νοῦν παραπέμψας θέλξῃ τῷ ἀῤῥήτῳ τῆς θείας καλλονῆς ἔρωτι, καί προσηλώσῃ τῷ πόθῳ μηδαμοῦ φέρεσθαι δυνάμενον, μᾶλλον δέ δυνηθῆναι μή ἀνεχόμενον· ὁ δέ ἵνα τῆς καθ᾽ ἡδονήν σχέσεως τούς ἥλους ἐκκρούσηται οἷς ὁ περί Θεόν τῆς ψυχῆς πόθος τε καί τόνος ἐκ τῆς ἀρχαίας παρακοῆς πρός τήν ὕλην ἐνεπάγη καί τά φθειρόμενα, καί ἀπαλλάξῃ κακίας τούς ἐνεσχημένους, καί ἀρετῆς ποιήσειε φοιτητάς γνησίους, καί ἄσειστον πρός πάντα τά κωλύειν δοκοῦντα τῆς ψυχῆς τήν πρός τό καλόν οἰκείωσιν ἀπεργάσηται, διδάξας πρός μέν ἀποστροφήν ἡδονῆς, διά τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἀτόπων ἀπατηλῶς σαινούσης καί μαλασσούσης τό στεῤῥόν τῆς γνώμης, καί πειθούσης προαιρεῖσθαι τά παρόντα τῶν μελλόντων, καί τά ὁρώμενα τῶν νοουμένων, ἐγκράτειαν, πρός δέ φόβου καί δειλίας ἀπόθεσιν, δι᾽ αὐτῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν τά ἀνήκεστα καί ἀνθρωπίνης εἶναι δοκοῦντα κρείττονα δυνάμεως ὑποτιθεμένων, καί βίᾳ κραττεῖν διά τῆς τῶν φοβερῶν ἐπαγωγῆς τοῦ σώφρονος λογισμοῦ μηχανωμένων, ὑπομονήν καί τήν ἐκ τούτων συμπληρουμένην ἀνδρείαν, τήν πρός πᾶσαν ἡδονήν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν καί ὀδύνην τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν ἀνένδοτον καί ἀήττητον ἕξιν.

Κνηθομένους δέ τήν ἀκοήν καί τήν γλῶσσαν ἐκάλεσεν ὁ διδάσκαλος τούς περί ὧν ὁ λόγος, ἐπειδή πᾶς λόγος διά γλώσσης καλεῖσθαί τε καί προφέρεσθαι καί δι᾽ ἀκοῆς ἀκούεσθαί (≡14Δ_280≡> τε καί μανθάνεσθαι πέφυκεν. Εἰ δέ καί κατ᾽ ἄλλην ἐπιβολήν ἐκδέχεσθαι θελήσομεν τό λεγόμενον, Κνηθόμενοι τήν ἀκοήν καί τήν γλῶσσαν, τυχόν οἱ μόνον πρός ψόγον καί τῆς κατ᾽ ἄλλων διαβολῆς ἤ λοιδορίας ἀκούειν τε καί καλεῖν προθυμούμενοι, καί τό κατά παντός ἀμαθῶς ἐπαίρεσθαι λόγου τε καί ἀνδρός σεμνολόγημα κρίνοντες, καί πρό τοῦ τι φάναι τόν ὕποπτον αὐτοῖς καί φθονούμενον σφαδάζοντες τῷ πνεύματι καί οἷον τήν ψυχήν προωθοῦντες καί τήν ἀκοήν ἑτοιμάζοντες καί τήν γλῶσσαν πρός

θήραν τινός συλλαβῆς ἤ λέξεως, οὐχ ἵνα εὐθυμῶσιν, ἀλλ᾿ ἵνα κακίσωσι καί ὕλην ἔχωσι τῆς κατ᾿ αὐτοῦ γλωσσαλγίας.

Ὅπερ ἐποιοῦντο τῷ ἁγίῳ τούτῳ ἀνδρί οἱ κατ᾿ ἐκεῖνο καιροῦ τῆς ἀληθείας ἐχθροί, προπηδῶντες, καί προεξανιστάμενοι, καί πρίν λεχθῆναι, τῶν λεγομένων· καθάπερ τῶν ἵππων τούς πολεμιστηρίους τε καί ἁμιλλητηρίους, οἵ καί πρό τῶν ἀγώνων καί τῆς σάλπιγγος εὐθυτενῆ τά ὦτα (=1212=) ποιοῦσι, καί τούς πόδας τῇ γῇ προσαράσσουσι, καί προσκνήθονται ταύτην ταῖς ὁπλαῖς, καί πρός δρόμον ἑαυτούς διεγείρουσι, καί τήν ὠθοῦσαν πολλάκις προλαμβάνοντες μάστιγα· πλήν ὅτι τῶν ἵππων οὐδείς ἅπτεται ψόγος ὑπό τῆς φυσικῆς ἀλογίας, μή ἀναμενόντων τούς εὐθέτους τῶν ἀγώνων καιρούς, οὕς διασημαίνει ἥ τε φωνή τῆς σάλπιγγος καί ἡ τῆς μάστιγος πληγή, τοῖς δέ τοιούτοις ἀνδράσιν οὐδείς ἐστιν ὁ πρός ἀξίαν τῶν αὐτῶν κακίας ἐπινοηθῆναι δυνάμενος ψόγος. Ἔργον ἔχουσι καί σπούδασμα τήν μελέτην τοῦ ψεύδους, καί τήν κατά τῆς ἀληθείας ἔνστασιν. Εἰκότως οἱ τοιοῦτοι κνηθόμενοι τήν ἀκοήν καί τήν γλῶτταν λεγέσθωσαν, διότι καθάπερ τις χυμός δριμύτατός τε καί παχύτατος, τῷ βάθει τοῦ σώματος ἐμφωλεύων, πολλάκις διά τοῦ κνήθεσθαι πρός τήν ἐπιφάνειαν ἐρεθιζόμενος ἐκδίδοται, οὕτως καί τούς ἐπηρεστάς τῶν καλῶς λεγομένων ἐρεθίζει λαβομένους ἀφορμῆς μάλιστα δημοσιεύειν τήν κατά ψυχήν κακουργίαν ἡ κεκρυμμένη διάθεσις, ἥτις τοσοῦτον τό βάθος κατέχειν πέφυκε μᾶλλον, ὅσον κενοῦσθαι (≡14Δ_282≡> τῇ προόδῳ κατά τό εἰκός ἔδοξεν. Οὐ γάρ ἐξίσταται τοῦ βάθους προφερομένη διά τῶν ἔργων ἡ τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων διάθεσις, ἀλλά καί τά ἐκτός πάντα μανικῶς ἐπινέμεται, καί τῆς κατά ψυχήν οὐδαμῶς ἐξίσταται χώρας.

**ΟΓ** (73). ..»....**ΑΩΡΟΝ, ... ΓΥΝΑΙΞΙ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΔΡΕΙΟΣ Ή ΑΝΔΡΑΣΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ...ΠΕΝΘΕΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ»**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καί γυναιξί κόσμος ἀνδρεῖος ἤ ἀνδράσι γυναικεῖος, ἤ πένθει γεωμετρία».

Τήν ἐπί παντός λόγου τε καί πράγματος εὐταξίαν, καθ᾿ ἥν τῆς ἑκάστου καί πάντων εὐπρεπείας ὁ λόγος ἀναφαίνεσθαι πέφυκεν ἀκραιφνής, διά τῆς τῶν ἀπεμφαινόντων ἀπαριθμήσεως εἰσηγούμενος, ταῦτά φησιν ὁ διδάσκαλος, ἵνα διά τούτων εὐτάκτους εἶναι καί εὐλαβεῖς τούς θρασεῖς καί ἀτάκτους καί μηδεμίαν τάξιν εἰδότας, οὐδενός μέν, μάλιστα δέ τῆς περί Θεοῦ διαλέξεως, ἀλλά πάντα τολμηρῶς ἀλλήλοις παμμιγῶς τά διεστῶτα φύροντάς τε καί συγχέοντας διδάξειεν. Εἰ γάρ τῶν οὐκ ἐχόντων φύσιν ἐστί, καί διά τοῦτο οὐδέ τάξιν, τό τε ἄνθος ἐν χειμῶνι ὁρώμενον, καί γυναιξί κόσμος ἀνδρεῖος ἐπιβεβλημένος, καί ἀνδράσι γυναικεῖος, καί πένθει συνημμένην γεωμετρίαν λέγειν (τό μέν γάρ καινοτομεῖ τόν χρόνον καί τῆς ἰδίας ἐξίσταται θέσεως, ὁ δέ παραχαράττειν τήν φύσιν ἐναλλάξ, ἀνδρί τε καί γυναικί ἐπιφαινόμενος, καί τήν αὐτοῖς προσοῦσαν ἐκ φύσεως τάξιν ἐξίστησιν, ἡ δέ τά μηδέπω συνυπάρχειν ἀλλήλοις δυνάμενα, χαράν τέ φημι καί πένθος, εἰς ἕν ἀγαγεῖν βιαζομένη φύρει πάντως καί

ἀφανίζει) , οὐ πολλῷ μᾶλλον ὁ περί Θεοῦ λόγος, ὡς ἔτυχε καί ὑπό τοῦ τυχόντος, καί ἡνίκα καί οὗ μή καθῆκον ἔτι προφερόμενος, ἀειδής ἔσται καί ἀπρεπής, καί οὐδ᾽ ὅλως ἀκουσθῆναι περί Θεοῦ ἄξιος, ἐφ᾽ οὗ μᾶλλον τοσοῦτον τιθέναι δεῖν οἶμαι τό εὔκαιρον (≡14Δ_284≡> τούς νοῦν ἔχοντας, ὅσον πάντων ἀσυγκρίτως προβεβλημένων,

Πένθει δέ γεωμετρίαν ἀνάρμοστόν φησιν (=1213=) ὁ διδάσκαλος. Ὁ δέ μᾶλλον ἀπορεῖν ὑμᾶς πεποίηκεν, ὡς οἶμαι, κατά τοιούσδε τρόπους, ἤ ὅτιπερ οἱ χώρας τινός διά στρατιωτικῆς κρατήσαντες χειρός γεωμετρίᾳ ταύτην καταδιαιροῦνται, ἡνίκα βασιλείας νόμῳ κρατεῖν ἐθέλωσι, χαρᾶς δέ καί χρῆμα μέγιστον, χαρᾶς, τοῖς μόνα τά παρόντα μεταδιώξουσιν ἀγαθά, καί τό νικητάς αὐτούς γενέσθαι, καί πλοῦτον ἀθρόον κτήσασθαι, οἷς τό οἱονοῦν πένθος συνεῖναι ἀμήχανον· ἤ ἐπειδή φασιν οἱ περί ταῦτα δεινοί τούς ἀναγκαστικούς ἰδίως συλλογισμούς ἀνῆφθαι τῇ γεωμετρίᾳ, φορτικός τις εἰκότως ὀφθήσεται, καί τό καθῆκον μή συνορῶν, τόν πενθοῦντα συλλογιζόμενος καί ἀλόγως αὐτόν πενθοῦντα δεῖξαι πειρώμενος· ἤ τυχόν καί αὐτῷ τῷ πενθοῦντι φαίη τις ἀνάρμοστον εἶναι τό συλλογίζεσθαι, πιθανότητι λόγων ἑαυτόν μηχανώμενος πείθειν ὡς οὐ πέπονθε τήν ἔργῳ καί πράγματι συμβᾶσαν αὐτῷ συμφοράν, ἤ καί αὐτῷ τῷ πένθει, ἤτοι τῇ τούτου φύσει, παντελῶς ἐναντίον. Ἐκκρούεται γάρ ὥσπερ τό πένθος ὁ πενθῶν συλλογιζόμενος, οὕτω καί τό πένθος τοῦ εἶναι πένθος ἐκπίπτει, πρός συλλογισμόν μετατιθέμενος. Ἀπολαβών γάρ τις τόν εἰς ὅν τάς ἐλπίδας εἶχε τῆς διαδοχῆς, περιττά λοιπόν ἡγεῖται τά τῇδε πάντα. Καί κατά τοῦτον ἴσως τόν τρόπον οὐκ ἔξω λόγου φαίη τις εἶναι τά θεωρηθέντα, γνούς μή δύνασθαι συμβαίνειν ἀλλήλοις κατά τό αὐτό τήν χαράν καί τό πένθος, τῆς ἑκατέρου ποιητικῆς αἰτίας οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐχούσης δηλονότι τάς ἀφορμάς.

Καί τούτων μάρτυς ἐχέγγυος ὁ ἅγιος καί θεόφρων Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, οὑτωσί διεξιών περί τῆς ἀγγελικῆς εἰκονογραφίας· "Τά δέ γεωμετρικά καί τεκτονικά σκεύη, τό θεμελιωτικόν καί οἰκοδομικόν καί τελειωτικόν, καί ὅσα ἄλλα τῆς ἀναγωγοῦ καί ἐπιστρεπτικῆς ἐστι τῶν δευτέρων προνοίας». Ταῦτα δέ πάντα φαιδράν ἐνδείκνυται διαγωγήν, ᾗτινι πάντως (≡14Δ_286≡> τό πένθος ἐναντίον, καί διά τοῦτο ἀνάρμοστον. Εἰ δέ καί ἄλλως ἔστιν ἐκλαβεῖν τόν τόπον, οὐκ ἄκαιρον εἶναι νομίζω, καί τό τοῦ Σιράχ Ἰησοῦ προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις. Ἔστι δέ τοῦτο· Μουσικά ἐν πένθει, ἄκαιρος διήγησις. Ὡς οὖν τῆς μουσικῆς πάσας περιεχούσης τάς παιδεύσεις, ὧν μίαν φασί τήν γεωμετρίαν οἱ περί ταῦτα τήν σπουδήν ἐσχηκότες, τούτου χάριν, ὡς οἶμαι, συμφερόμενος τῷ τήν προῤῥηθεῖσαν ἐκθεμένῳ ῥῆσιν ὁ διδάσκαλος ἀνάρμοστον ἔφη τῷ πένθει τήν γεωμετρίαν. Εἰ δέ τις φαίη. Τί δήποτε τάς λοιπάς παρείς παιδεύσεις ταύτην μόνην ὡς ἀνάρμοστον τῷ πένθει παρείληφε; φαμέν ὅτι ταύτην ἐσκόπησε κατάλληλον εἶναι πάσαις ταῖς προλεχθείσαις ἐπιβολαῖς. Ἔπειτα δέ καί διά ταύτης τῆς μιᾶς καί αἱ λοιπαί συνεκδοχικῶς συμπαρελήφθησαν.

Ταῦτα μέν, κατ᾽ ἐμέ φάναι, λελέχθω. Εἰ δέ τις τό κρεῖττον ἐξεύροι, ὁμολογήσω χάριν τῶν ἠγνοημένων παρ᾽ αὐτοῦ τήν γνῶσιν λαβών.

**ΟΔ** (74)**. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΕΚ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ, ΕΙΣ ΤΟ, «ΤΟΥ ΜΕΝ ΓΑΡ ΕΙΝΑΙ ΘΕΟΝ ΚΑΙ..».**

(=1216=) Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μεγάλου θεολογικοῦ, εἰς τό, «τοῦ μέν γάρ εἶναι Θεόν καί τῶν πάντων ποιητικήν τε καί συνεκτικήν αἰτίαν, καί ὄψις διδάσκαλος καί ὁ φυσικός νόμος, ἡ μέν τοῖς ὁρωμένοις προσβάλλουσα καί πεπηγόσι καλῶς καί ὁδεύουσι, καί ἀκινήτως, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, κινουμένοις τε καί φερομένοις, ὁ δέ διά τῶν ὁρωμένων καί τεταγμένων τόν ἀρχηγόν τούτων συλλογιζόμενος».

Ὁ τό μέγεθος τῶν ὁρωμένων ὡς ἔχει κάλλους καί φύσεως, σύν λόγῳ κατά τήν αἴσθησιν ἐπελθών, μή συγχωρῶν αὐτῇ παντελῶς καθ᾽ ἑαυτήν γενομένην ἐνεργεῖν τοῦ ἡνιοχοῦντος αὐτήν λόγου ἐχωρισμένην οὐδέν, μηδέ τόν λόγον αὐτόν τῆς τοῦ νοῦ ἁπλότητος ἄφετον, καθ᾽ ὅν τῆς μέν αἰσθήσεως τά τε εἴδη (≡14Δ_288≡> καί τά σχήματα διά μέσης τῆς κατά τόν λόγον δυνάμεως εἰς λόγους παντοδαπούς ἄγεσθαι πέφυκε, τῆς δέ τοῦ λόγου δυνάμεως ἡ κατά τήν διαφοράν ποικιλία τῶν ἐν τοῖς οὖσι παντοδαπῶν λόγων εἰς ἑνοειδῆ καί ἁπλῆν καί ἀδιάφορον συνάγεσθαι νόησιν, καθ᾽ ἥν ἡ ἀμερής λεγομένη καί ἄποσος καί ἑνιαία γνῶσις συνέστηκεν, οὗτος ἀληθῶς διά τῶν ὁρωμένων καί τῆς ἐν αὐτοῖς εὐταξίας τόν ποιητήν τούτων καί συνοχέα καί ἀρχηγόν, ὡς ἀνθρώπῳ δυνατόν, ἀνετυπώσατο, καί ἔγνω Θεόν, οὐ κατά τό τί ποτε τήν οὐσίαν εἶναι καί τήν ὑπόστασιν (τοῦτο γάρ ἀμήχανον καί ἀνεπιχείρητον), ἀλλά κατ᾽ αὐτό τό μόνον εἶναι μαθών.

Καί ταῦτα μετά πᾶσαν τήν κατ᾽ αἴσθησιν ἐν σχήματι θέσεώς τε καί μορφῆς καί τυπώσεως καί φαντασίας διάβασιν, καί εἰ μή τῷ περιττός εἶναι δοκῶ, καί αὐτῆς ἔξω παντελῶς τῆς ἐν τοῖς λόγοις τῶν ὄντων διαφορᾶς γενόμενος, καί οἷον μεθόριον ἑαυτόν παρενθείς Θεοῦ τε καί πάντων τῶν μετά Θεόν, τόν μέν ὡς ὑπερέχοντος καί ἀψαύστου δι᾽ ὅλου μένοντος καί μηδεμίαν φθάνουσαν αὐτόν ἔχοντος νόησιν, τῶν δέ καταλελειμμένων καί τῇ περιουσίᾳ τῆς κατά νοῦν γνώσεως διαβαθέντων καί κατωτέρων ἐννοίας φανέντων τῷ τί ποτε εἶναι βεβαίως ὑπέρ αὐτά καί ἀληθῶς ἐννοῆσαι, ταῦτά μοι δοκεῖ διά τῆς ὄψεως καί τοῦ φυσικοῦ νόμου κατά τήν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν ὁ διδάσκαλος παραινίττεσθαι, ἀλλ᾽ οὐ ταὐτόν τίθεσθαι, καθώς τινες ᾠήθησαν, τήν ὄψιν τε καί τόν φυσικόν νόμον. Ἄμφω γάρ περί τά αὐτά τήν ἐνέργειαν ἔχοντα τήν ἀπ᾽ ἀλλήλων δύναται κατ᾽ ἐπίνοιαν δέχεσθαι διάκρισιν, τῷ τήν μέν ἀλόγως τῇ προσψαύσει τῶν ὁρατῶν μόνον στηρίζεσθαι περαιτέρω βαίνειν οὐκ ἔχουσαν, τόν δέ τῷ τε συνημμένῳ λόγῳ ταῦτα πολυπραγμονεῖν καί τῷ νῷ καλῶς τε καί σοφῶς ὑπερβαίνειν, καθ᾽ ὅ μάλιστα τήν περί τοῦ εἶναι Θεόν ἔννοιάν τε καί πίστιν ὁ φυσικός διά τῆς ὄψεως εἰσαγήοχε νόμος.

Ὄψιν οὖν ἐκάλεσε τήν ἁπλῶς, ἀλλ᾽ οὐ τήν πῶς, πρός τά (≡14Δ_290≡> αἰσθητά τῆς αἰσθήσεως προσβολήν (οὐ γάρ αἰσθήσεως

ἁπλῶς τό ἔκ τινος ἕτερόν τι συλλογίζεσθαι καθέστηκεν ἴδιον) , νόμον δέ φυσικόν τήν διά τῆς αἰσθήσεως γινομένην κατά νοῦν καί λόγον φυσικήν ἐνέργειαν, (=1217=) καθ᾽ ἥν ἡ πρός τό κρεῖττον μετ᾽ ἐμμελοῦς ἐξετάσεως καθ᾽ ὁδόν ἀπό τῶν ἡττόνων ἀνάβασις γίνεται. Ἀκινήτως δέ κινεῖσθαί τε καί φέρεσθαι τά ὁρώμενα εἴρηται τῷ διδασκάλῳ τῷ μέν λόγῳ, ᾧ γέγονε ταῦτα, κατά τε φύσιν καί δύναμιν καί ἐνέργειαν, τάξιν τε καί διαμονήν ἀμεταστάτως ἔχειν, καί μή ἐξίστασθαι καθ᾽ ὁτιοῦν τῆς φυσικῆς ἰδιότητος καί μεταβάλλειν εἰς ἄλλο καί φύρεσθαι, κινεῖσθαι δέ πάλιν τῷ κατά ῥοήν καί ἀποῤῥοήν λόγῳ, αὐξήσει τε τῇ περί τό ποσόν καί μειώσει καί τῇ περί τό ποιόν ἀλλοιώσει, καί κυρίως εἰπεῖν, τῇ ἐξ ἀλλήλων διαδοχῇ, ὑπεξισταμένων ἀεί τοῖς ἐπιγνομένοις τῶν προειληφότων. Καί ἁπλῶς ἵνα συνελών εἴπω, πάντα τά ὄντα καθ᾽ ὅν μέν ὑπέστησάν τε καί εἰσί λόγον, στάσιμά τε παντελῶς εἰσι καί ἀκίνητα, τῷ δέ τῶν περί αὐτά θεωρουμένων λόγῳ, καθ᾽ ὅν ἡ τοῦ παντός τούτου σαφῶς οἰκονομία συνέστηκέ τε καί διεξάγεται, πάντα κινεῖται δηλονότι καί ἀστατεῖ.

Οὐ ταὐτόν δέ φασιν εἶναι τῇ φορᾷ τήν κίνησιν. Τήν μέν γάρ κίνησιν μᾶλλον εἶναί φασι τῶν ὑπό γένεσιν καί φθοράν, ὡς ἐπιδεχομένων τοῖς περί αὐτά θεωρουμένοις τό μᾶλλον καί τό ἧττον (κἄν ἐπί πάντων ὁμοῦ τῶν γενητῶν κυρίως λέγεσθαι δυνατόν), τήν δέ φοράν τῆς κατά κύκλον κινουμένης οὐσίας καί ἀκαμάτως τήν περιδίνησιν. Οὐκ οἶδα πότερον θαῤῥήσαντι περί τό πᾶν φυσικῶς ἐνεργούσης λέγειν ἐστίν ἀσφαλές ἤ ἐνεργουμένης, πλήν ὅτι κυρίως εἰπεῖν ἐστιν ἐνεργουμένης τό φέρεσθαι. Οὐδέν γάρ τῶν ὄντων παντελῶς ἐστιν αὐτενέργητον, ὅτι μηδέ ἀναίτιον, τό δέ μή ἀναίτιον, κινεῖται πάντως δι᾽ αἰτίαν, ἐνεργούμενον (≡14Δ_292≡> δηλονότι τό κινεῖσθαι φυσικῶς ὑπό τῆς αἰτίας, δι᾽ ἥν καί πρός ἥν ποιεῖται τήν κίνησιν. Ἀναιτίως γάρ οὐδαμῶς κινεῖται καθ᾽ οἱονδήτινα τρόπον τῶν κινουμένων οὐδέν.

Ἀρχή δέ πάσης κινήσεως φυσικῆς ἐστιν ἡ τῶν κινουμένων γένεσις, ἀρχή δέ τῆς τῶν κινουμένων γενέσεως ὁ Θεός, ὡς γενεσιουργός. Τῆς δέ τῶν γεγενημένων φυσικῆς γενέσεως τέλος ἡ στάσις ἐστίν, ἥν ποιεῖ πάντως μετά τήν διάβασιν τῶν πεπερασμένων ἡ ἀπειρία, ἐν ᾗ διά τό μή εἶναι διάστημα πᾶσα ποιεῖται κίνησις τῶν φυσικῶν κινουμένων, οὐκ ἔχουσα λοιπόν ὅποι τε καί πῶς καί πρός τί κινηθῆναι, ὡς τόν ὁρίζοντα καί αὐτήν τήν πάσης ὁριστικήν κινήσεως ἀπειρίαν Θεόν τέλος ὡς αἴτιον ἔχουσα. Πάσης οὖν γενέσεώς τε καί κινήσεως τῶν ὄντων, ἀρχή καί τέλος ἐστίν ὁ Θεός, ὡς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένων καί δι᾽ αὐτοῦ κινουμένων, καί εἰς αὐτόν τήν στάσιν ποιησομένων. Πάσης δέ φυσικῆς τῶν ὄντων κινήσεως προεπινοεῖται ἡ γένεσις, πάσης δέ στάσεως προεπινοεῖται κατά φύσιν ἡ κίνησις. Εἰ οὖν κινήσεως προεπινοεῖται κατά φύσιν ἡ γένεσις, κινήσεως δέ μετεπινοεῖται κατά φύσιν ἡ στάσις, γένεσις δηλονότι καί στάσις εἶναι τῶν ἅμα κατά τήν ὕπαρξιν ἀμήχανον, ἀλλήλων αὐτάς φυσικῶς διείργουσαν ἔχουσαι κατά τό μέσον τήν κίνησιν. Οὐ γάρ φυσική ἐνέργεια τῆς γενέσεως τῶν κινουμένων ἡ στάσις ἐστίν, ἀλλά τέλος τῆς κατ᾽ αὐτήν δυνάμεως ἤ ἐνεργείας, ἤ ὅπως ἄν τις ἐθέλει τοῦτο λέγειν.

(=1220=) Ἐπ᾿ ἐνεργείᾳ γάρ τά γενόμενα γέγονε, πᾶσα δέ ἐνέργεια πρός τι τέλος ἐστίν, ἵνα μή ἀτελής. Τό γάρ τέλος μή ἔχον τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν οὐδέ τέλειόν ἐστι, τέλος δέ τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν, ἡ τῆς πρός τό αἴτιον τῶν γεγενημένων κινήσεως στάσις.

Οἷον ἵνα ἐξ ἑνός τόν ἐπί πάντων τῶν ὄντων κατανοήσωμεν τῆς κινήσεως τρόπον, ἡ ψυχή, οὐσία νοερά τε καί λογική ὑπάρχουσα, καί νοεῖ καί λογίζεται, δύναμιν ἔχουσα τόν νοῦν, κίνησιν δέ τήν νόησιν, ἐνέργειαν δέ τό νόημα. Πέρας γάρ τοῦτο τῆς τε τοῦ νοοῦντος καί τοῦ νουμένου νοήσεώς ἐστιν, ὡς περιοριστικόν (≡14Δ_294≡> τῆς πρός ἄλληλα τῶν ἄκρων ὑπάρχον σχέσεως. Νοοῦσα γάρ ἡ ψυχή ἵσταται τοῦ νοεῖν ἐκεῖνο τό νοηθέν μετά τήν αὐτοῦ νόησιν. Τό γάρ νοηθέν κυρίως ἅπαξ, οὐκ ἔτι τήν πρός τό νοηθῆναι πάλιν ἐκκαλεῖται τῆς ψυχῆς δύναμιν, καί καθ᾿ ἕκαστον νόημα οὕτω στάσιν δέχεται τῆς ποίας ἐπί τῷ νοήματι τοῦ νοηθέντος νοήσεως. Ἡνίκα οὖν πάντα τά νοήματα τῶν νοουμένων πάντων αἰσθητῶν τε καί νοητῶν κατά τήν νόησιν παρέλθῃ, παύεται, ὥσπερ τῶν νοουμένων ἁπάντων, οὕτω καί τῆς ὅλης νοήσεώς τε καί σχέσεως πρός τά σχετά πάντα καί νοητά, οὐκ ἔχουσα λοιπόν τί νοῆσαι τό παράπαν, μετά τήν τῶν νοηθῆναι φυσικῶς δυναμένων νόησιν, μεθ᾿ ἥν ὑπέρ νοῦν καί λόγον καί γνῶσιν ἀνοήτως, ἀγνώστως τε καί ἀφράστως κατά ἁπλῆν προσβολήν ἑνωθήσεται τῷ Θεῷ, οὐ νοοῦσα παντάπασιν, οὔτε μήν τόν Θεόν λογιζομένη.

Οὐ γάρ ἐστί τι τῶν νοουμένων, ἵνα κατά τινα σχέσιν ἡ ψυχή τήν αὐτοῦ δύνηται νόησιν ἔχειν, ἀλλά κατά τήν ἁπλῆν, ὡς ἄσχετον, καί ὑπέρ νόησιν ἕνωσιν, καί τινα λόγον ἄῤῥητόν τε καί ἀνερμήνευτον, ὅν μόνος οἶδεν ὁ τήν ἄφατον ταύτην χάριν τοῖς ἀξίοις δωρούμενος Θεός, καί οἱ ταύτην ὕστερον πείσεσθαι μέλλοντες, ἡνίκα πάντα τροπῆς ἐλεύθερα καί ἀλλοιώσεως ἔσται πάσης, τῆς καθ᾿ ὁτιοῦν περί τι κινήσεως τῶν ὄντων παντελῶς πέρας λαβούσης τήν περί Θεόν ἀπειρίαν, ἐν ᾗ τά κινούμενα πάντα δέχεται στάσιν. Περί Θεόν γάρ, ἀλλ᾿ οὐ Θεός, ἡ ἀπειρία, ὅστις καί ταύτης ἀσυγκρίτως ὑπέρκειται. Δικαίως γοῦν, οἶμαι, μέμψεως ἄξιος πλείστης ὁ τήν προΰπαρξιν τῶν ψυχῶν δογματίζων ἐστί, καί τήν ἀκίνητον καθόλου τῶν λογικῶν ἑνάδα θεσπίζων, φύρων ἑλληνικῶς τά μή φυρόμενα, καί λέγων ἅμα κατά τήν ὕπαρξιν εἶναι τῇ γενέσει τῶν λογικῶν τήν στάσιν. Οὐ γάρ συμβαίνει τῷ ἀληθεῖ λόγῳ τήν γένεσιν προεπινοεῖσθαι τῆς στάσεως, ἀκίνητον φύσει κατ᾿ αὐτόν ὑπάρχουσαν, οὔτε μετεπινοεῖσθαι στάσιν ἀκινήτου γενέσεως, οὔτε μήν συνεπινοεῖσθαι τῇ γενέσει τήν στάσιν. Οὐ γάρ δύναμις τῆς γενέσεως (≡14Δ_296≡> ἡ στάσις ἐστίν, ἵνα συνεπινοηθῇ τῇ γενέσει τῶν γεγενημένων, ἀλλά τῆς κατά δύναμιν ἐνεργείας τῆς τῶν γεγενημένων γενέσεως τέλος ὑπάρχει, καί ἁπλῶς, ἵνα συνελών εἴπω, τῶν πρός τι οὖσα ἡ στάσις, οὐ πρός γένεσιν, ἀλλά πρός κίνησιν λέγεται, πρός ἥν και ἀντιδιαστολήν ἐπιδέχεται, οὐδαμῶς τήν πρός γένεσιν ἀναφοράν ἔχουσα, πρός ἥν διαστολήν οὐκ ἐπιδέχεται. Ἕως δ᾿ ἄν οὖν στάσιν ἀκούω, παῦλαν μόνον μανθάνω κινήσεως.

Εἰ δέ τῶν ἅμα κατά τήν ὕπαρξιν οὐκ ἔστι (=1221=)γένεσις καί στάσις, ἄρα παραχαράττει, σαφῶς τόν τῆς ἀληθείας λόγον ὁ τοῦτο θεσπίζων, καί τήν ἀκίνητον ἅμα τῇ γενέσει προϋπάρχουσαν ἑνάδα τῶν λογικῶν δογματίζων. Εἰ δέ τις λέγοι, Καί πῶς ἐπί Θεοῦ λέγεται στάσις, μή ἔχουσα προεπινοουμένην κίνησιν; φημί πρῶτον μέν, Οὐ ταὐτόν Κτίστης και κτίσις, ἵν᾿ ὅπερ ἑνί δυνατόν προσεῖναι, κατ᾿ ἀνάγκην τῷ ἑτέρῳ ὡσαύτως ἐπιθεωρηθῆναι δύνηται, ἐπεί οὕτωγε οὐδαμῶς τό κατά φύσιν διάφορον τούτων ἔσται καταφανές· ἔπειτα κυρίως εἰπεῖν, ὁ Θεός οὔτε κινεῖται παντελῶς οὔτε ἵσταται (τοῦτο γάρ τῶν κατά φύσιν πεπερασμένων καί ἀρχήν τοῦ εἶναι ἐχόντων ἐστίν ἴδιον), οὔτε μήν τι ποιεῖ παντάπασιν, οὔτε πάσχει τῶν ὅσα ἐπ᾿ αὐτοῦ δι᾿ ἡμᾶς καί νοεῖται καί λέγεται, διά τό κατά φύσιν ὑπέρ πᾶσαν εἶναι κίνησίν τε καί στάσιν, καί μηδενί λόγῳ τοῖς καθ᾿ ἡμᾶς ὑποβάλλεσθαι τρόποις.

Ταῦτα παρεκβατικῶς εἰρήσθω περί τοῦ μηδέν χρῆναι λέγειν τῶν ὄντων κατά φύσιν ἀπολελυμένως ἐνεργεῖν, ἵνα μή ἀναίτιόν τι τῶν μετά Θεόν ἀφρόνως εἰσάγωμεν, ἐνεργεῖσθαι δέ φυσικῶς τό ἐνεργεῖν τοῦθ᾿ ὅπερ ἐνεργούμενον πέφυκεν ἐνεργεῖν.

**ΟΕ** (75). **..»....ΑΛΛ' ΕΙ ΑΣΩΜΑΤΟΝ, ΟΥΠΩ ΜΕΝ ΟΥΔΕ ΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟΝ, ..».**

Τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τό, «Ἀλλ' εἰ ἀσώματον, οὔπω μέν οὐδέ τοῦτο τῆς οὐσίας παραστατικόν, ὥσπερ οὐδέ τό ἀγέννητον, (≡14Δ_298≡> καί τό ἄναρχον, καί τό ἀναλλοίωτον, καί ἄφθαρτον, καί ὅσα περί Θεοῦ ἤ περί Θεόν εἶναι λέγεται».

Πρός τούς ἀνόμοιον μάλιστα τῷ Πατρί τόν Υἱόν κακούργως εἰσάγοντας, διά τοῦ νομίζειν οὐσίαν εἶναι τοῦ Πατρός τό ἀγέννητον, ὡς οἶμαι, τόν λόγον ποιούμενος, καί ἐκ τῶν ὁμοίων τό δέον αὐτούς ἐπιγνῶναι διδάσκων, ταῦτά φησιν ὁ διδάσκαλος, ἵν' ὑπό τῆς ἀληθείας πρός τήν εὐσέβειαν συνελαυνόμενοι εὐπειθῶς σύν ἡμῖν τό μή ἔχειν γένεσιν τόν Πατέρα μόνον δηλοῦν τό ἀγέννητον ὁμολογήσωσι, συνειδότες ὡς εἴπερ οὐσίαν Θεοῦ τό ἀγέννητον εἶναι βιάσαιντο, οὐσίαν Θεοῦ καί τό ἀσώματον ἐξ ἀνάγκης, καί τό ἄναρχον, καί τό ἀθάνατον, καί τό ἀναλλοίωτον, καί τό ἄφθαρτον, καί ὅσα διά τῆς στερητικῆς ἀναιρέσεως διά τήν ὑπεροχήν ὁ Θεός εἶναι λέγεται, λέγειν εἰκότως, ἑαυτοῖς γοῦν στοιχοῦντες, ἐκβιασθήσονται, καί οὕτω πολλάς οὐσίας Θεοῦ, καί οὐ μίαν, μᾶλλον δέ, κυριώτερον εἰπεῖν καί ἀληθέστερον, πολυθεΐαν ἑλληνικήν νοσοῦντες ἐλεγχθήσονται, ὅπερ ὡς ἀσεβές εἰπεῖν αἰσχυνόμενοι τῆς ἀπονοίας πάντως ἀφέξονται καί μή βουλόμενοι. Τά γάρ στερητικά ἤ ἀναιρετικά περί τι θεωρούμενα οὐκ αὐτό ἐκεῖνο τυγχάνει ὄντα τό περί ὅ θεωροῦνται, ἐπεί πάντως ἔσονται τῶν σημαινόντων τό τί ἐστιν, ὡς ἐκεῖνο αὐτό ὄντα, ἀλλ᾿ οὐ τό τί οὐκ ἔστιν αὐτό ἐκεῖνο σημαίνοντα· εἰ δέ τοῦτο, ὅρος ἐκείνου τοῦ (=1224=) περί ὅ λέγονται εἶναι ταῦτα δειχθήσεται, ὅπερ ἄτοπον καί ἀδύνατον. Οὐ γάρ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἔστι τῶν πραγμάτων οἱ ὅροι συνάγονται, ἀλλ᾿ ἐκ τῶν ὧν ἅ ἔστιν, ἐξαπλοῦντα τήν σύντομον τῶν πραγμάτων περίληψιν, ἥτις ὀνομασία τούτων ὑπάρχει. Οὐδέν οὖν τό σύνολον τῶν περί Θεοῦ ἤ περί Θεόν εἶναι λεγομένων οὐσία

εἶναι Θεοῦ πώποτε δύναται, ὅτι μηδέ θέσιν, μόνην καί μόνῳ Θεῷ ἁρμόζουσαν, ἄσχετον, καί τῆς περί τι παντάπασιν ἐνεργείας ἄφετον αὐτό ἐκεῖνο κατά τό τί ποτε εἶναι ἐμφῆναι δύναται.

**OS** (76). **..».... ΩΣ ΓΑΡ ΟΥΚ ΑΡΚΕΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΕΙΠΕΙΝ, ... ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙ Ο ΤΑΥΤΑ ΠΑΡΑΣΤΗΣΑΙ ΤΕ ..».**

(≡14Δ_300≡>

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὡς γάρ οὐκ ἀρκεῖ τό σῶμα εἰπεῖν, ἤ τό γεγεννῆσθαι, πρός τό καί περί ὅ ταῦτα παραστῆσαί τε καί δηλῶσαι, ἀλλά δεῖ καί τό ὑποκείμενον τούτοις εἰπεῖν, εἰ μέλλοι τελείως καί ἀποχρώντως τό νοούμενον παραστήσασθαι· ἤ γάρ ἄνθρωπος ἤ βοῦς ἤ ἵππος τοῦτο τό ἐν σώματι καί φθειρόμενον».

Ἐπείπερ ἑώρα τούς αἱρετικούς ὁ ἅγιος ἕνα μόνον ἔχοντας ἀγῶνα, τήν ὑπερούσιον ἑαυτοῖς ἀνοήτως συγκαταβάλλειν φύσιν, καί τεχνικαῖς μεθόδοις περιλήψει τῆς κατ᾽ αὐτούς γνώσεως κρατεῖν ἐπιχειροῦντας, ὡς ᾤοντο, τήν ἀκράτητον δύναμιν, καί πάσῃ τῇ κτίσει κατά τό ἴσον ἀχώρητον, δι᾽ ὅλου τοῦ λόγου τάς στερήσεις τε καί τάς ἀποφάσεις προὐτίμησεν ἐπί Θεοῦ λέγειν, μηδεμίας παντελῶς ἀνασχόμενος θέσεως ἤ καταφάσεως, ἵνα μή ταύτης λαβόμενοι ὡς ἀναιδεῖς κύνες δήγματι τούς ἰοβόλους ὀδόντας μανικῶς τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ἐμβάλλωσιν, ἀφορμήν τοῦ ὁπωσοῦν προτείνειν καί παραλογίζεσθαι, καί τό οἰκεῖον εἰς πέρας ἀγαγεῖν δυνηθῆναι σπούδασμα, τήν ὁποιανοῦν περί Θεοῦ δοθεῖσαν αὐτοῖς τοῦ λόγου θέσιν ποιούμενοι. Διά τοῦτο οὔτε σῶμα, οὔτε ἄϋλον σῶμα, οὔτε ἀσώματον παντελῶς, οὔτε ἐν τῷ παντί, οὔτε ἔν τινι τοῦ παντός, οὔτε ὑπέρ τό πᾶν, καί ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐδέν τό παράπαν καί ἐν οὐδενί καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον, ὡς ἔστιν ἀληθές, τῶν ὁρομένων ἤ χωρουμένων ἤ λεγομένων ἤ νοουμένων ἤ γνωσθεῖναι καθ᾽ ὁτιοῦν δυναμένων, εἶναι τόν Θεόν ἀποφαίνεται, πάσης αὐτούς τῆς περί Θεοῦ καταληπτικῆς κατά τό τί ποτε εἶναι τήν οὐσίαν ἐννοίας ἀποῤῥαπίζων.

Ἔπειτα δυσωπητικώτερον αὐτούς ἐνάγων πρός εὐσέβειαν, καί ἐκ τῆς περί τά δεύτερα καί μακράν ἀσυγκρίτως ἀπό Θεοῦ ἐρεύνης τό καθόλου περί Θεοῦ τολμηρῶς μηδέ ἐννοεῖν, μήτιγε λέγειν, εἶναί τινι θεμιτόν δεῖξαι βουλόμενος, ταῦτά φησι. Καί μήν (≡14Δ_302≡> καί πρός σύστασιν τῶν ἤδη πρός αὐτούς κατά στέρησίν τε καί ἀπόφασιν εἰρημένων, ὥστε αὐτούς συνειδότας ἐντεῦθεν, ὡς καί ἡ τῶν ἐσχάτων ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀκριβής κατάληψις τῆς καθ᾽ ἡμᾶς λογικῆς ἐνεργείας ὑπερβαίνει τήν δύναμιν, τῆς περί τά πολλῷ μείζω θρασύτητος τόν ἀλόγιστον δυνηθῆναι φοράν ἐπισχεῖν, ἐν τοῖς μικροῖς τό ἀσθενές μαθόντας τῆς φύσεως. (=1225=) Εἰ γάρ ἐξετάζουσιν ἡμῖν στοιχεῖόν τι, φέρε εἰπεῖν ἤ ἄνθρωπον ἤ ἵππον ἤ βοῦν, οὐκ ἀρκεῖ πρός τελείαν κατάληψιν τό σῶμα λέγειν τό στοιχεῖον, ἤ γεννητόν μόνον ἤ φθαρτόν τόν ἄνθρωπον ἤ τόν βοῦν ἤ τόν ἵππον, ἀλλά δεῖ παραστῆσαι καί τό τούτοις ὑποκείμενον, ὅπερ γεννᾶται καί φθείρεται καί πεποίωται. Σῶμα δέ ἤ γέννησις ἤ φθορά, οὐδαμῶς ὑπάρχον, ἐπεί ἔσται κατά τοῦτο ἀνάγκης ἀκολουθία, εἴ τι σῶμα, καί στοιχεῖον εἶναι, καί εἴ τι γεννητόν ἤ

φθαρτόν, ἤ ἄνθρωπος εἶναι ἤ βοῦς ἤ ἵππος. Οὐ γάρ εἴ τι σῶμα, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον ἤ ἄνθρωπος ἤ βοῦς ἤ ἵππος.

Εἴ τι μέν γάρ στοιχεῖον, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί σῶμα, οὐκ εἴ τι δέ σῶμα, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον. Οὔτε εἴ τι σῶμα ἤ γεννητόν ἤ φθαρτόν, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί ἄνθρωπος, ἐπεί οὕτω γε καί ἄνθρωπος ἔσται πάντως ἐξ ἀνάγκης πᾶν εἴ τι σῶμα, καί πᾶν εἴ τι γεννώμενόν ἐστιν ἤ φθειρόμενον. Εἴ τι μέν γάρ ἄνθρωπος, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί σῶμα καί γεννώμενον καί φθειρόμενον, οὐκ εἴ τι δέ σῶμα ἤ γεννητόν ἤ φθαρτόν, πάντως ἐξ ἀνάγκης καί ἄνθρωπος. Οὔτε γάρ ἕπεται πάντως, ἐπεί ἔσται ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἀνάγκης καί στοιχεῖον καί βοῦς καί ἵππος, καί πᾶν εἴ τι ἄλλο ἐνσώματον καί γεννώμενον καί φθειρόμενον. Οὐ γάρ κατηγορεῖταί ποτε τά μερικά κατά τῶν καθόλου, οὔτε τά εἴδη τῶν γενῶν, οὔτε τῶν περιεχόντων τά περιεχόμενα, καί διά τοῦτο (≡14Δ_304≡> οὐδέ ἀντιστρέφει τά καθόλου τοῖς ἐπί μέρους, οὐδέ τά γένη τοῖς εἴδεσιν, οὐδέ τά κοινά τοῖς ἰδιάζουσιν, οὐδέ συνελόντα φάναι, τοῖς περιεχομένοις τά περιέχοντα.

Οὕτως οὖν κατά τόν ἀποδοθέντα λόγον καί ἐπί βοός καί ἵππου καί παντός τοῦ ὁτιοῦν ἑτέρου ληπτέον. Εἰ τοίνυν οὐκ ἀρκεῖ πρός τελείαν γνῶσιν τῶν πραγμάτων τό πλῆθος τῶν περί αὐτά θεωρουμένων εἰπεῖν, λέγω δή τό σῶμα καί τό γεννᾶσθαι καί τό φθείρεσθαι, καί ὅσα τοιαῦτα περί τό ὑποκείμενόν ἐστιν, ἀλλά δεῖ πάντως καί τό ὑποκείμενον τούτοις, θεμελίου τρόπον ἐφ᾿ ᾧ ταῦτα βέβηκε, τί ἐστιν ἐνδείξασθαι, εἰ μέλλοιμεν τελείως καί ἀπαραλείπτως τό νοούμενον παριστάναι. Ἤ γάρ ἄνθρωπον ἔχομεν εἰπεῖν ἤ βοῦν ἤ ἵππον, ταῦτα δή τά μή ὄντα αὐτό τοῦτο σῶμα, ἀλλ᾿ ἐνσώματα, καί μή ὄντα αὐτό τοῦτο γεννήσεις καί φθοράς, ἀλλά γεννώμενα καί φθειρόμενα, ὡς εἶναι ταῦτα, σῶμά φημι καί γέννησιν καί φθοράν, δηλαδή περί τά ζῶα, ἀλλ᾿ οὐ τά ζῶα ταῦτα ὑπάρχειν, σῶμα λέγω καί γέννησιν καί φθοράν.

Εἰ τοίνυν οὐδέν τό σύνολον τῶν ὄντων ἐστί κατ᾿ αὐτό τό εἶναι ὅπερ ἐστί καί λέγεται τό ἄθροισμα τῶν ἡμῖν περί αὐτό νοουμένων τε καί λεγομένων, ἀλλ᾿ ἕτερόν τι παρά ταῦτα, τό περί ὅ ταῦτά ἐστι, συνεκτικόν μέν τούτων, αὐτό δέ τούτοις οὐδαμῶς συνεχόμενον (οὐδέ γάρ ἐστιν ἐκ τούτων, ἤ ταῦτα, ἤ τι τούτων, ἤ ἔκ τινων, ἤ τινος αὐτῶν, ἤ ἐν τούτοις, ἤ τισιν, ἤ τινι τούτων, τό περί ὅ ταῦτα καί ἔστι καί λέγεται), παυσάσθω πάσα ψυχή παντί λόγῳ τῶν περί Θεοῦ θρασέως ἐπιπηδᾷν εἰθισμένη τοῦ διακενῆς ἀσεβεῖν, καί ἐν τοῖς μικροῖς μαθοῦσα τήν οἰκείαν (=1228=) ἀσθένειαν, καί σιγῇ σεβέσθω μόνον τήν ἄῤῥητόν τε καί ὑπέρ νόησιν καί πάσης ἐπέκεινα γνώσεως τῆς θείας οὐσίας ὀντότητα. "Οὐδέ αὐτή γάρ κατά μικρόν, ὡς προλαβών ἐδίδαξεν ὁ ἅγιος, ἡ τῆς κτίσεως (≡14Δ_306≡> ἀκριβής κατανόησις" κατά τόν ἀληθῆ λόγον ὑπό τῆς ἡμῶν περιέχεται γνώσεως, ἵνα κἀγώ μικρόν τι προσδιατρίψω τῷ λόγῳ, καί τῆς ὑπέρ πάντα σοφίας θαυμάσω τό ἀνεξιχνίαστον.

Τίς γάρ τῶν ἄγαν σοφῶν ταῖς λογικαῖς πιστεύων ἐφόδοις καί ταῖς οὐκ οὔσαις θαῤῥῶν ἀποδείξεσι μετά λόγου τήν τῶν ὄντων ἐπελθών μεγαλειότητα δυνήσεται γνῶναι, εἰπεῖν τε καί παραστῆσαι; Τίνες οἱ ἑκάστῳ τῶν ὄντων τῇ ὑπάρξει πρώτως

ἐγκαταβληθέντες λόγοι, καθ᾽ οὕς καί ἔστι καί πέφυκε τῶν ὄντων ἕκαστον, καί εἰδοπεποίηται, καί ἐσχημάτισται, καί συντέθειται, καί δύναται, καί ἐνεργεῖ, καί πάσχει, ἵνα μή λέγω τήν ἐν τῷ ποσῷ τε καί τῷ ποιῷ, καί τῇ σχέσει, καί τῷ τόπῳ, καί τῷ χρόνῳ, καί τῇ θέσει, τῇ τε κινήσει καί ἕξει, διαφοράν καί ἰδιότητα, πρός ἅ καί ἡ καθ᾽ ἡμᾶς μεγαλοφυῶς λογική πέφυκεν ἰσαρίθμως πλατύνεσθαι δύναμις εἰς νοῦν, καί νόησιν, καί ἔννοιαν, καί διάνοιαν, καί σύννοιαν, καί τόν ἐνδιάθετον λόγον, τόν τε κατά προφοράν καί τόν γεγωνότα, τουτέστι φωνήν καί κραυγήν, καί αὖθις συνάγεσθαι, χωρίς τῆς κατ' ἐπιστήμην καί τέχνην, ὥσπερ ἐν ποσῷ τε καί ποιῷ καί τοῖς λοιποῖς, καθώς ἀπηρίθμηται, τούτου διαφορᾶς τε καί ἰδιότητος;

Τίς ὁ γινώσκων τούς λόγους τῶν ὄντων καθώς καί εἰσίν, ὡς εἶπον, καί διαφέρουσι, καί στάσιν ἔχουσιν ἀκίνητον τήν κατά φύσιν καί πρός ἄλληλα μηδαμῶς μεταπίπτουσαν κίνησιν, ἐν τῇ κινήσει τήν στάσιν, καί ἐν τῇ στάσει τό παραδοξότατον τήν κίνησιν ἔχοντα; τίς πρός ἄλληλα τῶν ἐναντίων εἰς ἑνός κόσμου σύστασιν ὁ δεσμός, καί τῆς εὐτάκτου τε καί ἀφύρτου κινήσεώς τε καί διοικήσεως ὁ τρόπος; τίς πάλιν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς σωμάτων ἡ τῶν ἐναντίων κατά τήν κρᾶσιν διά συνθέσεως συμπλοκή, τά διεστῶτα κατά τήν φύσιν εἰς φιλικήν συνοικίαν ἐνάγουσα καί τῇ μεσότητι τό ἐν τοῖς ἄκροις αὐστηρόν τιθασσεύουσα, καί χωρεῖν δι᾽ ἀλλήλων ἀλυμάντως παρασκευάζουσα καί ταύτην ποιουμένη τῶν συνθέτων συντήρησιν, τήν τῶν ἄκρων κατά τήν κρᾶσιν εἰς ἄλληλα περιχώρησιν, καί πῶς ἕκαστον τούτων ἐστί, καί τί ἐστι, (≡14Δ_308≡> καί ποῦ φέρον ἤ *φερόμενον καί ἐπί τίνι γεγένηται ἤ φέρει ἤ* φέρεται, οὐ μόνον, ὡς εἴρηται, οἷς προηγουμένως ὑπάρχουσι ταῦτα λόγοις, ἀλλά καί οἷς πρός ἑαυτά τε καί πρός ἄλληλα μυρίοις κατ᾽ ἐπίνοιάν τε καί ἐνέργειαν διαιροῦνταί τε καί ἑνοῦνται τρόποις;

Καί αὖθις τίς ὁ λόγος τῆς τοῦ καθ᾽ ἕκαστον οὐσίας, φύσεως, εἴδους, σχήματος, συνθέσεως, δυνάμεως, ἐνεργείας, πάθους; τίς δέ πάλιν ὁ καθόλου τοῖς ἄκροις κατά τό ἑκάστου πέρας διά τοῦ μέσου τήν πρός ἄλληλα συνάφειαν ἐνεργῶν λόγος, ἵνα τόν τε νοῦν καί τό νοούμενον διά τῆς μέσης νοήσεως, σχέσεως οὔσης ἑνωτικῆς τῶν διῃρημένων περί τό ἐξ ἀμφοῖν νόημα, συναφθῇ καί περιληφθῇ ἀλλήλοις ἑκάτερα, καί μηδέν τό παράπαν (=1229=) κατά τοῦτο δειχθῇ τῶν μετά Θεόν περιγραφῆς ὑπάρχον ἐλεύθερον; ὥσπερ καί τά αἰσθητά πάντα καί τά αἰσθανόμενα, ἤγουν αἰσθητικά, διά τῆς μέσης αἰσθήσεως, σχέσεως οὔσης κοινῆς τῶν διῃρημένων ἄκρων, τῶν μέν ὡς δι᾽ αὐτῆς ἀντιλαμβανομένων τῶν αἰσθητῶν, τῶν δέ δι᾽ αὐτῆς ὑποπιπτόντων τοῖς αἰσθανομένοις, περί τό αἰσθητήριον, ἐν ᾧ τό πέρας τῆς ἑκάστου κατά τήν σχέσιν δυνάμεως ὑπάρχον καθέστηκε, καί περί ὅ ἀλλήλοις τά ἄκρα διά τῆς μέσης σχέσεως ἑνοῦσθαι πέφυκε.

Τούτων, ἤ τινος τούτων ἐρευνᾷν ἐπιχειροῦντες τούς λόγους, ἄτονοι παντελῶς καί ἄφωνοι περί τόν λόγον μένομεν, οὐκ ἔχοντες ᾧ τινι τόν νοῦν ἀκριβῶς ἐπερεισόμεθα, πλήν τῆς θείας δυνάμεως. Καί τοῦτό ἐστι τό εἰρημένον, ὡς οἶμαι, τῷ ἁγίῳ, γυμνάζοντι τόν ἡμέτερον νοῦν πρός εὐσέβειαν, " Κατά μικρόν γοῦν, οὐδέ ἡ τῆς

κτίσεως ἀκριβής κατανόησις». Τό δέ, " Ἀλλά πολύ πρό τούτων ἡ ὑπέρ ταῦτα καί ἐξ ἧς ταῦτα φύσις, ἄληπτός τε καί ἀπερίληπτος», κατά κοινοῦ θετέον τῆς κτίσεως καί τῆς ὑπέρ ταῦτα καί ἀφ᾽ ἧστινος ταῦτα, δηλαδή τά κτίσματα, φύσεως τό " Ἄληπτός τε καί ἀπερίληπτος». Τό δέ, "Οὐχ ὅτι ἔστιν, ἀλλ᾽ (≡14Δ_310≡> ἥτις" ἐστίν, ἐνεχθέν προκατάληψίς ἐστιν ἀνθυποφορᾶς. Ἵνα γάρ μή καταδράμῃ αὐτοῦ πρός ὅν ὁ λόγος, φάσκων, Οὐκοῦν εἰ ἄληπτον πάντῃ τό σέβας ἡμῶν, κενόν ἄρα τό Χτιστιανῶν κήρυγμα, κενή δέ καί ἡ πίστις, κατ᾽ οὐδενός στηριζομένη, ταῦτά φησι προλαμβάνων τόν ἐπηρεαστήν λόγον ἤ ἄνθρωπον. Οὐκ ἔφην ἄληπτον εἶναι ταύτην τήν φύσιν, περί ἧς ὁ λόγος, ὅτιπερ ὑπάρχει, ἀλλά τί ὑπάρχει, καί προσεπάγει πρός τἣν τοῦ λόγου βεβαίωσιν τό, "Πολύ γάρ διαφέρει τοῦ εἶναί τι πεπεῖσθαι τό τί ποτέ ἐστι τοῦτο εἰδέναι», τουτέστι, πολλή πρόσεστιν ἡ διαφορά τοῦ πεπεῖσθαι περί τινος ὅτιπερ ὑπάρχει πρός τό εἰδέναι τήν ἀκριβῆ τῆς οὐσίας τούτου κατάληψιν. Μή οὖν, φησίν, εὐγνωμόνως ἡμῶν εἰπόντων ἄληπτον εἶναι τήν θείαν οὐσίαν, κακούργως τόν λόγον μεταβιβάσῃς, εἰς τό δῆθεν εἰσάγειν ἡμᾶς ἄληπτον αὐτήν, εἰς αὐτήν τήν ὕπαρξιν, κἀκ τούτου συνάξῃς ἀθεΐαν ἡμᾶς πάντῃ πρεσβεύειν.

Καί μετά τινά φησιν, Τί γάρ ὑπολήψῃ τό Θεῖον, εἴπερ ὅλως ταῖς λογικαῖς πιστεύσεις ἐφόδοις (τουτέστιν, εἰ οἴει τῷ λόγῳ περιτρέχων ἐναποκλείειν γνώσει τινί δύνασθαι τό ζητούμενον); " Πότερον σῶμα (τουτέστιν, Ἆρα σῶμα); Καί πῶς τό ἄπειρον καί ἀόριστον καί ἀσχημάτιστον καί ἀναφές καί ἀόρατον;" ἵνα σαφηνιζόμενον νοηθῇ, οὕτως τῶν κοινῶν ἐννοιῶν κεκτρατηκυιῶν, ἄπειρον εἶναι τό Θεῖον, ὅπερ ἐστί πέρας μή ἔχειν. Τοῦτο γάρ τοῦ τέτρασι διειλημμένου πέρασιν ἴδιον, κέντρῳ καί γραμμῇ, ἐπιφανείᾳ καί στερῷ, (=1229=) προσέτι δέ καί διαστήμασι τρισί, μήκει καί πλάτει καί βάθει, καί αὐτοῖς ἕξ διειλημμένοις πέρασιν, ἑκάστου δηλονότι δυσί περιγραφομένου, οἷον τό μέν μῆκος τῷ ἄνῳ τε καί τῷ κάτῳ, τό δέ πλάτος τῷ δεξιῷ καί τῷ ἀριστερῷ, τό δέ βάθος τῷ ἐμπρός πέρατι καί τῷ ὀπίσῳ. Καί πάλιν, τῶν αὐτῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀόριστον τόν Θεόν εἰσαγουσῶν, τουτέστι μή ἐπιδεχόμενον διεξοδεύουσαν ἀνάπτυξιν, ἐκ τίνων συνέστηκε τό ὑποκείμενον, μήτε μήν τήν ἐν τόπῳ θέσιν, ἤ τήν ἐν χρόνῳ ἀρχήν ἤ τέλος, (≡14Δ_312≡> προσέτι καί ἀσχημάτιστον, οἷον ὅτι οὐ σφαιροειδές ἤ τετράγωνον ἤ ὄρθιον ἤ κάτω νενευκός, ναί μήν καί ἀναφές καί ἀόρατον, ὡς αἰσθήσει μή ὑποπίπτον (ταῦτα γάρ σωμάτων ἴδια), παράλογον ἐκ τῶν ἀνασκευασθέντων ὑπειληφέναι τό θεῖον εἶναι σῶμα καί ἀνάγκην ἔχειν εἰς τοσαῦτα μερίζεσθαι εἰς ὅσα πάλιν ὡς σῶμα συνάγεται.

Ἀμερές γάρ πάντῃ τό Θεῖόν ἐστιν, ὅτι καί παντελῶς ἄποσον, ἄποσον δέ παντελῶς, ὅτι καί πάντῃ ἁπλοῦν, ἁπλοῦν δέ πάντῃ, ὅτι καί ἀδιάστατον πάντῃ, ἀδιάστατον δέ πάντῃ ὅτι καί πάντῃ ἄπειρον, ἄπειρον δέ πάντῃ, ὅτι καί πάντῃ ἀκίνητον (οὐ κινεῖται γάρ πάντῃ πώποτε τό μή ἔχον τοῦ κινηθῆναι), ἀκίνητον δέ πάντῃ, ὅτι καί παντελῶς ἄναρχον (οὐ γάρ ἔχει τι πρό αὐτοῦ καί μεῖζον, οὔτε τι σύν αὐτῷ καί ἴσον, οὔτε τι μετ᾽ αὐτό, καί παραμετρεῖσθαι καί χωρεῖν αὐτό δυνάμενον), ἄναρχον δέ πάντῃ, ὅτι καί ἀγέννητον

πάντη, ἀγέννητον δέ πάντη, ὅτι καί παντελῶς ἕν καί μονώτατον, ἕν δέ πάντη καί μονώτατον, ὅτι καί παντελῶς ἄσχετον, καί διά τοῦτο παντάπασιν ἄῤῥητόν τε καί ἄγνωστον, καί πάσης τῆς τῶν ἐπ᾽ αὐτό καλῶς τε καί ἄγνωστον, καί πάσης τῆς τῶν ἐπ᾽ αὐτό καλῶς τε καί θεοπρεπῶς κινουμένων γνώσεως πέρας μονώτατον, μονωτάτην γνῶσιν ἔχον ἀληθῆ τό μή γινώσκεσθαι.

**ΟΖ** (77). **..».... ΕΙ ΓΑΡ ΤΟ ΜΗ ΟΝ ΟΥΔΑΜΟΥ, ΤΟ ΜΗΔΑΜΟΥ ΤΥΧΟΝ ΟΥΔΕ ΟΝ, ΕΙ ΔΕ ΕΣΤΙ ΠΟΥ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Εἰ γάρ τό μή ὄν οὐδαμοῦ, τό μηδαμοῦ τυχόν οὐδέ ὄν, εἰ δέ ἔστι που, πάντως, ἐπείπερ ἔστιν, ἤ ἐν τῷ παντί, ἤ ὑπέρ τό πᾶν».

Δι᾽ ἥν αἰτίαν, ἴσως ὁ ἀκούων ἐρεῖ, Τήν ἀντιστροφήν ἀμφίβολον ὁ διδάσκαλος ἔθετο, προσθείς τό "τυχόν" ἐπίῤῥημα, πᾶσι (≡14Δ_314≡> δήλου ὄντος, κατά τάς λογικάς ὑποθέσεις, τοῦ, τό μηδαμοῦ ὄν μηδέν εἶναι, δικαίως παντάπασιν ὁμολογεῖσθαι. Πρός ὅν κατά τό τῆς πτωχῆς ἡμῶν διανοίας ἐπιδεές ἐροῦμεν, ὅτι Εὐνόμιον καί τούς ἀμφ᾽ αὐτόν, λέγοντες εἰδέναι τόν Θεόν ὡς αὐτός ἑαυτόν, τῆς πολλῆς ἐπισχεῖν μανίας βουλόμενος εἰς ἄτοπον δόξαν διά τῶν τοιούτων ἀπήγαγε λόγων. Ἤ γάρ λέγοντας εἰδέναι τόν Θεόν ὡς αὐτός ἑαυτόν, καί τό ποῦ χρή τόν γινωσκόμενον εἶναι προσεπάγειν αὐτούς πάντως ἀνάγκη, πρός τελείαν τοῦ γινωσκομένου κατάληψιν, καί οὐδέν οὐδενός τῶν ὄντων τό παράπαν οὕτω γε διενήνοχε (=1233=) κατ᾽ αὐτούς ὁ Θεός, τόπῳ καί αὐτός περιγραφόμενος, οὗ τί γένοιτ᾽ ἄν ἀτοπώτερον; ἤ μή λέγοντας ποῦ, ἤ μηδέ εἶναι τό σύνολον λέγειν, κατά τήν αὐτοῦ τοῦ λόγου ὑπόθεσιν, οὗ τί γένοιτ᾽ ἄν ἀθεώτερον; (πῶς γάρ καί τί ἄν εἴη τό μή πάντως ποῦ τό εἶναι ἔχον;) ἤ πάντως εἶναι ἐξ ἀνάγκης αὐτούς ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου λέγειν βιάζεται καί μηδαμοῦ εἶναι, καί διά τοῦτο εἶναι μέν καί ὑπάρχειν τό Θεῖον, τί δέ εἶναι καί ὑπάρχειν μή εἰδέναι. Εἰ γάρ τό ποῦ τό Θεῖον εἶναι κατ᾽ αὐτούς ἄγνωστον, πολλῷ μᾶλλον αὐτό τό Θεῖον, ὅ τί ποτε κατ᾽ οὐσίαν ἐστίν, ἀγνωστότερον ἔσται. Διό μηδέ που εἶναι τό μή γινωσκόμενον εὐσεβοῦντας αὐτούς ἀνάγκη πάντως ὁμολογεῖν.

Διά ταύτην, ὡς οἶμαι, τήν αἰτίαν συμπεριφερόμενος μέν τοῖς περί Εὐνόμιον ἀμφέβαλε τήν ἀντιστροφήν ὁ διδάσκαλος, τό "τυχόν" ἐπίῤῥημα θέμενος, καί ἡμῖν καταλαμπάνων νοεῖν ὅτιπερ οὐ πάντως τό μηδαμοῦ τό μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν εἰσάγει. Θεόν γάρ ἡμεῖς εἶναί φαμεν, καί μηδαμοῦ τυγχάνειν, τῷ μή ὡς ἐν τόπῳ οὐσιωδῶς κατά τήν ὕπαρξιν περιγράφεσθαι, καί πάντως εἶναι, τῷ δεῖσθαι παντελῶς τοῦ παντός τῶν ὄντων πρός τό εἶναι, ὧν χωρίς καί ἦν καί ἔστι, καί ἀεί εἶναι δυνήσεται, μᾶλλον δέ ἔστιν (≡14Δ_316≡> ἀεί. Οὐ γάρ θέσειν ἔχει τά ὄντα ὁ καί πρίν εἶναι τά ὄντα ὑπάρχων. Εἰ γάρ παρ᾽ ἡμῖν οὐκ ἐν τοῖς τεχνητοῖς πάντως τό εἶναι κατά τήν ὕπαρξιν ὑποστατικῶς ἔχουσιν οἱ τεχνῖται περιγεγραμμένον τό φθειρόμενον τοῦτο πρᾶγμα, καί ἀληθέστερον κυρίως εἰπεῖν μηδέποτε ὄν, τί ἄν τις φαίη περί τῆς ἀῤῥήτου καί ἀγνώστου καί ἀχωρήτου πᾶσιν ὁμοίως καί ἀεί ὡσαύτως ἐχούσης δυνάμεως;

**ΟΗ** (78). ..».... **ΕΙΤΕ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΤΙΣ ΗΝ ΗΜΕΡΙΝΗ, ΕΙΤΕ ΝΥΚΤΟΣ ΑΨΕΥΔΗΣ ΟΨΙΣ, ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, είς τό, «Εἴτε φαντασία τις ἦν ἡμερινή, εἴτε νυκτός ἀψευδής ὄψις, εἴτε τοῦ ἡγεμονικοῦ τύπωσις, συγγινομένου τοῖς μέλλουσιν ὡς παροῦσιν».

Ἄκρως καθαρθείς τῶν οἷς μολύνεσθαι πέφυκε τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις ὁ μακάριος οὗτος Πατήρ διά τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, καί τόν νοῦν δι᾽ ὅλου ποιωθείς τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν θείων θεωρημάτων, διά τῆς ἀληθοῦς κατά τήν γνῶσιν μυσταγωγίας, οἷα δή τά ἴσα τοῖς ἁγίοις προφήταις παθών, τά εἴδη τῆς προφητείας ἐν τούτοις ἡμῖν ἀπηρίθμησεν. Οἷς εἴπερ τό δεῖν ὅλως τολμᾷν οὕτω μεγαλοφυῶς τε καί ἐνθεαστικῶς εἰρημένοις, καί πάντων τῶν μή τοιούτων οἷος αὐτός ἦν ὁ διδάσκαλος τήν δύναμιν ὑπερβαίνουσιν, ἐπιβάλλειν οἰόμεθα χρήσιμον, στοχαστικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀποφαντικῶς τοῦτο ποιητέον. Οἶμαι τοίνυν στοχαστικῶς εἰπεῖν κατά τήν ἐμήν ἀμβλυωπίαν, "φαντασίαν ἡμερινήν" αὐτόν εἰρηκέναι τήν τῶν ἀπροσώπως τοῖς ἁγίοις ὡς δι᾽ αἰσθήσεως ἀκουομένων πνευματικῶς καί φαινομένων λόγων καί πραγμάτων ὄψιν τε καί ἐνήχησιν. Οὐ γάρ δή λέγειν θέμις ἐπί τῶν θείων τό θαυμαστόν πάντως δεῖν παρεῖναι πρός διατύπωσιν (=1236=) τῆς φαντασίας, ἀλλά παραδόξως τε καί ὑπερφυῶς καί μή παρόντος προσώπου καί φωνῶν αἰσθητῶν μή κτυπουμένων δι᾽ ἀέρος τήν φαντασίαν ἐνεργεῖν, ὥστε ἀληθῶς ἀκούειν καί ὁρᾷν τόν τά θεῖα μυσταγωγούμενον. Ἐπειδή γάρ (≡14Δ_318≡> πᾶσα φαντασία ἤ τῶν παρόντων, ἤ τῶν παρελθόντων· τῶν δέ μήπω γενομένων παντάπασίν ἐστιν οὐδαμῶς. Σχέσις γάρ ἔστι τοῖς ἄκροις δι᾽ ἑαυτῆς μεσιτεύουσα. Ἄκρα δέ φημι τό τε φανταστικόν, καί τό φανταστόν, ἐξ ὧν διά μέσης τῆς φαντασίας, σχέσεως οὔσης τῶν ἄκρων, τό φάντασμα γίνεται, πέρας ὑπάρχον ἐνεργείας καί πάθους, ἐνεργείας μέν τοῦ φανταστικοῦ, πάθους δέ τοῦ φανταστοῦ, τῶν διά μέσης τῆς φαντασίας, σχέσεως αὐτῶν ὑπαρχούσης περί αὐτό, ἀλλήλοις συναπτομένων ἄκρων.

Πάντα γάρ τά κατά τί τινων ἀντιλαμβανόμενα ἐνεργεῖν λέγεται, πάντα δέ κατά τι ἄλλοις ὑποπίπτοντα πάσχειν. Τά οὖν καταλαμβάνοντα φυσικῶς ἐνεργοῦσι, τά δέ καταλαμβανόμενα φυσικῶς πάσχουσι, πέρας ἔχοντα πάθους καί ἐνεργείας τήν πρός ἄλληλα κατά τό μέσον συνάφειαν. Διά τοῦτο δεῖν ἐπί τῶν θείων τό φανταστόν οἴεσθαι μή παρεῖναι νομίζω πρόσφορον, ἐπεί οὐκ ἔτι μέλλει παρεῖναι τό καθ᾽ ὑπόστασιν ἰδίαν πραγματειωδῶς ἤδη παρόν, καί ἅμα μηδέ θεῖον εἶναι πιστεύεται, τῆς κατά φύσιν ἀκολουθίας πλέον ἔχον οὐδέν. Εἰ γάρ ἡμεῖς καθ᾽ ὕπνον νύκτωρ φανταζόμενοι καί ὁρῶμεν καί ἀκούομεν, πολλάκις μηδενός ὄντος τοῦ λαλοῦντος ἤ ὁρωμένου, πολλῷ μᾶλλον γρηγοροῦντες ἀληθῶς οἱ ἅγιοι πείσονται τοῦτο, τοῦ Θεοῦ ἐνεργοῦντος αὐτοῖς γρηγοροῦσι κατά παράδοξον χάριν, ὅπερ ἡμεῖς πάσχειν νόμῳ φύσεως κατά τόν ὕπνον εἰώθαμεν.

"Ἀψευδῆ δέ νυκτός ὄψιν" αὐτόν ὑπολαμβάνω λέγειν ἤ τήν ἐν τοῖς ὕπνοις κατά ψυχήν ἀκριβῆ γινομένην τῶν μελλόντων πραγμάτων κατάληψιν, ὡς ἐπ᾽ Ἰωσήφ καί Δανιήλ, ἤ ὀπτασίαν τινά θείων πραγμάτων διά τήν ἐκ πολλῆς καθαρότητος ἄκραν ἀπάθειαν

καί σαρκός ὀφθαλμοῖς ἁγίων ὑποπτίσουσαν. "Τήν δέ (≡14Δ_320≡> τοῦ ἡγεμονικοῦ τύπωσιν: οἶμαι κατ᾽ ἔμφασιν αὐτόν λέγειν τούς μονοτρόπως, ὡς ἐν εἰκόνι, κατά τήν ἁπλῆν καί ἀδιάστατον τοῦ νοεροῦ προσβολήν τοῖς ἁγίοις προσφαινομένους τῶν μελλόντων τύπους.

Κἀγώ μέν ταῦτα στοχαστικῶς περί τούτων θαῤῥήσας εἶπον, τῆς κατ᾽ αὐτά πείρας τήν χάριν οὐκ εἰληφώς, διά τήν τοῦ ἐπιτάξαντος κέλευσιν. Εἰ δέ τις τῶν εἰληφότων τήν χάριν τούτοις ἐντύχοι, μή με τῆς προπετείας μέμψαιτο, ἀλλά μᾶλλον τῆς εὐπειθείας ἀποδείξατο, κἄν οὐδεμίαν ἐμφαντικήν δύναμιν τοῦ σκοποῦ τῶν προτεθέντων ὁ παρών ἔχῃ λόγος.

**ΟΘ** (79). ..».... **ΠΑΥΛΩ ΔΕ ΕΙ ΜΕΝ ΕΚΦΟΡΑ ΗΝ Α ΠΑΡΕΣΧΕΝ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Παύλῳ δέ εἰ μέν ἐκφορά ἦν ἅ παρέσχεν ὁ τρίτος οὐρανός, καί ἡ μέχρις ἐκείνου πρόοδος, ἤ ἀνάβασις, ἤ ἀνάληψις».

Φασίν οἱ τοῖς θείοις σοφῶς ἐμμελετήσαντες λόγοις (=1237=) τῶν ὀνομάτων κατά περίληψιν τά μέν οὐσίας εἶναι, τά δέ σχέσεως, τά δέ χάριτος ἤ ἀπωλείας. Οἷον οὐσίας μέν, ὡς ὅταν λέγωσιν " ἄνθρωπος»· σχέσεως δέ, ὡς ὅταν λέγωσιν "ἀγαθός, " ἤ ἅγιος, " ἤ σοφός ἄνθρωπος», ἤ τό ἐναντίον " πονηρός ἄνθρωπος», ἤ "ἄφρων, " ἤ " ἀκάθαρτος· " (τό γάρ πρός τί πως ἔχειν τῶν ἐκ διαμέτρου τοῖς ἐναντίοις διειλημμένων ἕκαστον ἡ σχέσις παριστῶσα δικαίως ἐξ ὧν ἔχει τήν προαιρετικήν ἕξιν ἐνδιάθετον προσαγορεύει) χάριτος δέ, ὅταν Θεός ὁ ἄνθρωπος τοῖς λόγοις ὀνομάζηται, ὁ διά πάντων ὑπήκοος Θεῷ γενόμενος ἄνθρωπος, κατά τό, Ἐγώ εἶπα, Θεοί ἐστε, οὔτε κατά φύσιν οὔτε κατά σχέσιν ἔχων τό εἶναι καλεῖσθαι Θεός, ἀλλά κατά θέσιν καί χάριν γενόμενός τε καί ὀνομαζόμενος· ἡ γάρ χάρις τῆς θέσεως ἄσχετός ἐστι παντάπασιν, οὐκ ἔχουσα τήν οἱανοῦν δεκτικήν ἑαυτῆς ἐν τῇ φύσει (≡14Δ_322≡> δύναμιν, ἐπεί οὐκ ἔτι χάρις ἐστίν, ἀλλά τῆς κατά τήν φυσικήν δύναμιν ἐνεργείας φανέρωσις. Καί οὕτω γε πάλιν οὐκ ἔσται παράδοξον τό γινόμενον, εἰ κατά δεκτικήν φύσεως δύναμιν ἡ θέωσις ἦν. Φύσεως γάρ ἄν εἰκότως ἔργον, ἀλλ᾽ οὐ Θεοῦ δῶρον ἡ θέωσις ἔσται, καί δυνήσεται καί φύσει Θεός ὁ τοιοῦτος εἶναι καί κυρίως προσαγορεύεσθαι. Οὐδέν γάρ ἄλλο καθέστηκεν ἡ κατά φύσιν τῶν ὄντων ἑκάστου δύναμις ἤ φύσεως πρός ἐνέργειαν ἀπαράβατος κίνησις. Πῶς δέ καί ἐξίστησιν ἑαυτοῦ τόν θεούμενον ἡ θέωσις, εἰ τοῖς ὅροις τῆς φύσεως αὐτή περιείληπτο, συνιδεῖν οὐκ ἔχω.

Ὡσαύτως δέ καί ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπώλειαν καί ᾅδην, καί υἱούς ἀπωλείας, καί τά τοιαῦτα προσαγορεύουσι τούς τό μή ὄν κατά διάθεσιν ἑαυτοῖς ὑποστήσαντας, καί τοῖς τρόποις αὐτῷ διά πάντων γενομένους παρεμφερεῖς. Οἶμαι τοίνυν τόν ἅγιον τοῦτον καί μέγα διδάσκαλον ἐπί νοῦν τά προειρημένα λαβόντα τήν ἐν τούτοις ἁρπαγήν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου διασκευάσαι, προσφυῶς ἑκάστῳ τήν ἁρμόζουσαν φωνήν ἀπονείμαντα. Διό " πρόοδον" μέν αὐτόν ὑπονοῶ λέγειν τήν ἔξω τῆς φυσικῆς ἀνάγκης τόν ἅγιον Ἀπόστολον καταστήσασαν τῆς ἀρετῆς κατά τήν ἕξιν ἀπάθειαν, καθ᾽ ἥν οὐδεμίαν εἵλετο πρός τήν φύσιν ἔχειν προαιρέσεως σχέσιν,

ὡς καί αὐτῆς τῆς κατ᾽ αἴσθησιν φυσικῆς ἐνεργείας ἔξω γενόμενον μᾶλλον δέ καί ταύτην πρός πνευματικήν ἕξιν μεταβαλόντα· "ἀνάβασιν" δέ τήν τε τῶν αἰσθητῶν πάντων ἀπόλειψιν, οὐκ ἔτι ἐνεργούντων ἤ ἐνεργουμένων παρ᾽ αὐτῷ κατά τήν αἴσθησιν, καί τῆς περί αὐτά κατά φύσιν ἐν πνεύματι γνωστικῆς θεωρίας ὑπέρβασιν· "ἀνάληψις" δέ τήν ἐν τῷ Θεῷ γενομένην αὐτῷ μετά ταῦτα μονήν τε καί ἵδρυσιν, ἥν προσφόρως "ἀνάληψιν" ὁ διδάσκαλος εἶπεν, ὡς παθόντα μᾶλλον ἤ δράσαντα τόν Ἀπόστολον τήν ἀνάληψιν ἐνδεικνύμενος. Ἡ ἀνάληψις γάρ πάθος ἐστί τοῦ ἀναλαμβανομένου, ἐνέργεια δέ τοῦ ἀναλαμβάνοντος. Ὧν τοιγαροῦν φυσικῶν τε καί σχετικῶν ὀνομάτων ὑπῆρχε Κύριος ὁ Ἀπόστολος, κατά τε φύσιν καί σχέσιν ὑπερέβη τήν κλῆσιν, ὑπέρ φύσιν καί ἀρετήν καί γνῶσιν ἀνθρωπίνην γενόμενος. (≡14Δ_324≡> (=1240=) Οὗ δέ μᾶλλον ἀπείρως ἀπέδει θείου ὀνόματος, τούτου κατά χάριν μετέσχε τῆς κλήσεως, Θεός ἀντί παντός ἄλλου προσόντος ὀνόματος φυσικοῦ τε καί σχετικοῦ τῇ ἀναλήψει καί γενόμενος καί καλούμενος.

Ἤ καί πάλιν οὕτω· "Πρόοδος" μέν ἐστιν ἡ παντελής κατ᾽ ἀρετήν τῆς φύσεως ἄρνησις, "ἀνάβασις" δέ ἡ τῶν ἐν οἷς ἐστιν ἡ φύσις ὑπέρβασις, λέγω δέ τόπον καί χρόνον, ἐν οἷς ἡ τῶν ὄντων ἐστίν ὑπόστασις, "ἀνάληψις" δέ ἡ πρός τόν ἐξ οὗ τά πάντα καί δι᾽ οὗ καί εἰς ὅν, ὡς πρός πέρας τῶν ὅλων κατά χάριν ἀποκατάστασις. Καί ἄλλως δέ φάναι, " πρόοδός" ἐστιν ἡ διά τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας ὡς διδασκάλου τοῦ Ἀποστόλου τῶν αὐτοῦ μαθητῶν εἰς ἀρετήν προκαθήγησις· δεῖ γάρ ἐν παντί προπορεύεσθαι τῶν μαθητῶν τόν διδάσκαλον, πρός τήν τῶν καθηκόντων ἐνέργειαν· "ἀνάβασις" δέ ἡ διά τῆς φυσικῆς θεωρίας ἐπιστημονική τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων περίληψις, "ἀνάληψις" δέ ἡ εὐσεβής τῆς ἀληθοῦς καί θεολογικῆς σοφίας ἄῤῥητος μύησις. Τρίτον δέ οὐρανόν κατά στοχασμόν εἶναι νομίζω τούς περιγράφοντας, ὅρους τῆς τε πρακτικῆς φιλοσοφίας καί τῆς φυσικῆς θεωρίας, καί τῆς θεολογικῆς μυσταγωγίας τούς ὑψηλοτάτους λόγους, ἤτοι τά τούτων πέρατα, ἐπειδή μέτρον ἐστί τι καταλήψεως ἀρετῆς καί φύσεως καί τῆς ἐπ' ἀμφοῖν θεολογίας, ἀναλόγως κατά φύσιν ἑκάστῳ τῶν ὄντων παρά Θεοῦ προσηρμοσμένον, ἐν οἷς ὅροις καί πέρασιν ὁ μακάριος Ἀπόστολος τούς τῶν εἰρημένων κατα τό ἐφικτόν παρελθών λόγους ἐγένετο. Εἰ γάρ περιγραφή τῶν ἐντός διειλημμένων κατά φύσιν ἐστίν ὁ οὐρανός, καί ὅρος πάντων τῶν ὑπό αἴσθησιν, δηλονότι κατά τόν τῆς ἀναγωγῆς λόγον καί πᾶσα περιγράφουσα τούς περί τινος ἀρετῆς ἤ γνώσεως λόγους λῆξις, ὡς ὅρος τῶν ὁριζομένων, καί πέρας τῶν περιγεγραμμένων, τροπικῶς οὐρανός ὀνομάζεται.

Ἤ πάλιν "τρίτον οὐρανόν" εἶναι τυχόν φησιν ἡ Γραφή τάς (≡14Δ_326≡> ὑπέρ ἡμᾶς πρός τό ἄνω καθ᾽ εἱρμόν τρεῖς τῶν ἁγίων ἀγγέλων τάξεις, ἅσπερ ἔφθασεν ἴσως ὁ ἅγιος Παῦλος, ταῖς τῶν κατ᾽ αὐτόν γνώσεων ἀποφάσεσι τῶν κατ᾽ ἐκείνους τάς καταφάσεις μυούμενος, καί ταῖς καθ᾽ ὑπεροχήν τῶν οἰκείων στερήσεσι τάς ἐκείνων ἕξεις μιμούμενος. Πᾶσα γάρ φύσις τῶν λογικῶν κατά τήν ἑαυτῆς τάξιν καί δύναμιν τῆς ὑπέρ αὐτήν οὐσίας

καί τάξεως τάς γνωστικάς ἕξεις τε καί θέσεις καταφάσεις στερητικῶς ταῖς κατ᾽ αὐτήν ἀφαιρετικαῖς ἀποφάσεσι μυεῖταί τε καί μιμεῖται, καί ἔστιν ἡ κατά τήν γνῶσιν τῶν ὑπερκειμένων κατάφασις τῶν ὑποβεβληκότων ἀπόφασις, καί ἔμπαλιν τῶν ὑποβεβληκυιῶν ἡ κατά τήν γνῶσιν ἀπόφασις τῶν ὑπερεχουσῶν κατάφασις, μέχρι τῆς πασῶν καθ᾽ ὑπεροχήν ἀνωτάτης φύσεώς τε καί τάξεως ἀποφατικῶς προοδεύουσα, ἥν μετά πάσας τάξεις τε καί δυνάμεις ἡ ἄμεσος περί Θεόν διαδέχεται κατά τήν γνῶσιν ἀπόφασις, ὑπ᾽ οὐδενός παντελῶς καταφασκομένη τῶν ὄντων, μή ὄντος λοιπόν ὅρου τινός ἤ πέρατος τοῦ ταύτην περιλαμβάνοντος τήν ἀπόφασιν. Ὥσπερ γάρ τῶν αἰσθητῶν κατά φύσιν ἀπόφασίς ἐστι τά νοητά, οὕτω καί ἐν ταῖς συμπληρούσαις τόν ἄνων κόσμον οὐσίαις τε καί δυνάμεσιν αἱ τῶν πρώτων κατά τήν περί Θεόν γνῶσιν ὑπεροχαί διά τήν ὕφεσιν ταῖς με᾽ αὐτάς ἀποφάσκονται.

(=1241=) Ὡς γάρ ἅπερ ἡμεῖς νοεῖν οὐ δυνάμεθα, τοῖς ὑπέρ ἡμᾶς ἁγίοις ἀγγέλοις εἰσί νοητά, οὕτω καί τοῖς ὑπέρ αὐτούς ἁγίοις ἀγγέλοις τά μή νοούμενα τοῖς ὑπέρ αὐτούς ἁγίοις ἀγγέλοις εἰσί νοητά, καί οὕτω καθ᾽ ἑξῆς ἀπό δυνάμεως εἰς δύναμιν ἀναβαίνων ὁ λόγος καί ὑψούμενος, καί πάσας τάξεις τε καί δυνάμεις διαβαίνων, εἰς τό ἄῤῥητόν τε καί ἀνόητον λήγει καί παντελῶς ἄγνωστον. Εἰ τοίνυν κατά τόν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον αἱ μέν ἀποφάσεις ἐπί τῶν θείων ἀληθεῖς, αἱ δέ καταφάσεις ἀνάρμοστοι τῇ κρυφιότητι τῶν ἀποῤῥήτων, εἰκότως ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος πασῶν τῶν κατ᾽ αὐτόν γνώσεως ἀποφήσας τήν νόησιν, καί πάσης ὑπεράνω (≡14Δ_328≡> γενόμενος τῶν ὄντων σχέσεως, οὔτε ἐν σώματι, καθώς εἶπεν, εἰκότως ἦν, ἐνεργοῦσαν οὐκ ἔχων τήν αἴσθησιν, οὔτε ἐκτός αὖθις τοῦ σώματος, ἀργοῦσαν ἔχων τήν νόησιν κατά τόν καιρόν τῆς αὐτῷ γενομένης ἁρπαγῆς, καθ᾽ ἥν ἀφράστως τε καί ἀγνώστως τινά δεξάμενος κατά μύησιν ὑπερκόσμιον ῥήματα σιγῇ ταῦτα τιμήσας ἐφύλαξε παντελῶς ἀνέκφορα, ὡς μήτε νοῦ νοῆσαι, μήτε γλώσσης λαλῆσαι, μήτε ἀκοῆς αὐτά δέξασθαι δυναμένων.

Ποιεῖ δέ, καθώς οἱ πεπειραμένοι φασί, τήν μέν ἐν τῇ λεχθείσῃ "προόδῳ" τῆς ἀρετῆς τελείαν πρᾶξιν πίστις ὀρθή καί φόβος εἰς Θεόν ἀνόθευτος, τήν δέ κατά τήν ἀνάβασιν ἄπταιστον φυσικήν θεωρίαν ἐλπίς βεβαία καί ἀλώβητος σύνεσις, τήν δέ κατά τήν "ἀνάληψιν" θέωσιν ἀγάπη τελεία, καί νοῦς τοῖς οὖσι καθ᾽ ὑπεροχήν πάμπαν ἑκουσίως πεπηρωμένος. Καί τῆς μέν πρακτικῆς φιλοσοφίας πάλιν ἔργον εἶναί φασι πάσης τόν νοῦν ἐμπαθῆ φαντασίας καθαρόν καταστῆσαι, τῆς δέ φυσικῆς θεωρίας τῆς ἐν τοῖς οὖσι καθ᾽ ἥν αἰτίαν ὑπάρχουσιν ἀληθοῦς γνώσεως αὐτόν ἐπιστήμονα δεῖται, τῆς δέ θεολογικῆς μυσταγωγίας ὅμοιον Θεῷ καί ἴσον, ὡς ἐφικτόν, τῇ χάριτι κατά τήν ἕξιν ποιῆσαι, μηδενός τό σύνολον ἔτι τῶν μετά Θεόν διά τήν ὑπεροχήν ὄντα νοήμονα.

**Π** (80). ..».... **«ΟΥΔ ΑΝ ΑΥΤΟΝ ΔΥΝΗΘΗΝΑΙ ΧΩΡΗΣΑΙ ΤΟΝ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Οὐδ᾽ ἄν αὐτόν δυνηθῆναι χωρῆσαι τόν κάτω κόσμον, Ἰωάννης ὁ τοῦ Λόγου πρόδρομος, ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας φωνή, διωρίζετο».

Εὔκαιρον ἦν κἀμέ πρός τόν ἅγιον τοῦτον καί μέγαν τῆς ἀληθείας διδάσκαλον, τό μέγεθος ὁρῶντα τῆς αὐτῷ παρά Θεοῦ δοθείσης σοφίας, εἰπεῖν ὅπερ Δαβίδ, ὁ τῶν προφητῶν καί βασιλέων ἐπισημότατος, πρός τόν Θεόν, τό ἄπειρον τῆς ἐν πᾶσιν αὐτοῦ (≡14Δ_330≡> μεγαλειότητος καταπλαγείς, ἐνθεαστικῶς ἀπεφθέγξατο, λέγων· Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, (=1244=) ἐκραταιώθη, οὐ μή δύνωμαι πρός αὐτήν, ὡς ἦν δίκαιον, μάλιστα θαύματι μόνῳ περιγράψας τήν ἀπερίγραφον δύναμιν, οὐκ ἔχων ἄλλοθί ποι περί τῶν ἀνεφίκτων τῆς ψυχῆς ἐρεῖσαι τήν πολυκίνητον βάσιν· κἀμέ, ὡς εἶπον, ἀρκεῖσθαι τόν ἐκ τοῦ θαυμάζειν σοφοῦ διδασκάλου σύνεσιν ἁγιασμόν κομίσασθαι, καί μή πολυπραγμονεῖν, πῶς καί τίνι λόγῳ παρ᾿ ἱστορίαν, ἅπερ θεία φωνή τοῖς ἁγίοις μυστικῶς ὀνόματα τέθεικεν, ἀλλήλοις ὁ διδάσκαλος περιτρέπει, τόν υἱόν τῆς βροντῆς Ἰωάννην πρόδρομον ἐνταῦθα προσαγορεύων. Ἐπειδή δέ καί τῆς εὐπειθείας πολύς ἐστι ὁ μισθός, ἐντολῆς μάλιστα τοῖς ἡγουμένοις πείθεσθαι κελευούσης, καί σχολάσαι καί γνῶναι καί ἐρευνᾷν τάς Γραφάς, καί μελετᾷν τόν θεῖον νόμον ἡμέρας καί νυκτός, ἐν τοῖς εὖ ἔχουσι μάλιστα κείμενον ἔγνων, τοῦ τε ὄκνου καί τῆς ἀπειθείας τόν κίνδυνον ὑφορώμενος, στοχαστικῶς περί τούτων κατά δύναμιν ἐρῶ, ταῖς ὑμῶν θαῤῥῶν τῶν ἐπιταξάντων εὐχαῖς.

Οἶμαι τοίνυν τό παρ᾿ ἱστορίαν εἰρημένον τῷ θεοφόρῳ τούτῳ διδασκάλῳ, παρατιθεμένῳ τόν τοῦ Χριστοῦ πρόδρομον ἀντί τοῦ τῆς βροντῆς υἱοῦ, μή δύνασθαι ἄλλως ἤ κατά θεωρίαν ὁμαλίζεσθαι. Μόνη γάρ αὕτη τῶν κατά τήν ἱστορίαν ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι δοκούντων ἐστίν ὁμαλισμός, ὡς τήν ἐν ὅλοις ἀλήθειαν ἁπλῆν οὖσαν κατά τήν φύσιν ἀσωμάτως ἐμφαίνουσα, μή συμπαχυνομένην ταῖς φωναῖς ἤ τοῖς σώμασιν. Ὥσπερ οὖν ὁ μέγας Βαπτιστής Ἰωάννης ἐῤῥέθη πρόδρομος, ὡς πρός τόν ἀληθῶς προσδοκώμενον, καί φωνή πρός λόγον, ὡς τούτου μηνυτικῶς προηγουμένη, καί λύχνος πρός ἥλιον, ὡς τεχνικόν τε καί θετικόν καί πρόσκαιρον φῶς πρός φυσικόν τε καί οὐσιῶδες καί ἀτέχναστον καί αἰώνιον φῶς καί ἄσβεστον, οἶμαι δέ ὅτι καί ὡς μετάνοια, τήν πρό αὐτῆς κατά φύσιν ὑπάρχουσαν δικαιοσύνην μετ᾿ αὐτήν κατ᾿ οἰκονομίαν γενομένην κηρύττουσα, - οὕτως οἶμαι κἀνταῦθα τόν θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον διά τοῦ παρ᾿ ἱστορίαν (≡14Δ_332≡> εἰπεῖν πρόδρομον τόν μέγαν ἀπόστολον Ἰωάννην παραινίξασθαι, θέλειν, ὅτιπερ καί Ἰωάννης ὁ μέγας εὐαγγελιστής ἐν τῷ κατ᾿ αὐτόν Εὐαγγελίῳ πρόδρομός ἐστι τοῦ δι᾿ αὐτοῦ μηνυομένου μυστικωτέρου καί μείζονος Λόγου, καί γράμμασι τυπωθῆναι καί φωνῇ γλώσσης σαρκίνης ῥηθῆναι μή δυναμένου.

Στοιχείωσις γάρ ὡς πρός τήν ἐπιγινομένην ἑκάστοτε τοῖς δι᾿ αὐτῶν ὑψουμένοις, καί τό πάχος τοῦ σωματικοῦ φρονήματος πνευματικῶς ἑαυτῶν ἀποξέουσιν, ἤ καί ἐπιγενησομένην ἐς ὕστερον γνῶσιν, μετά τήν τῶν κινουμένων συντέλειαν, ἡ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐστί συγγραφή. Ὥσπερ γάρ ὁ νόμος στοιχείωσις ἦν, κατά τήν τέως ἐμφαινομένην αὐτῷ γνῶσιν, τῶν δι᾿ αὐτοῦ εἰς Χριστόν τόν ἐν σαρκί Λόγον παιδαγωγουμένων, καί τῷ Εὐαγγελίῳ κατά τήν αὐτοῦ πρώτην παρουσίαν συναγομένων· οὕτω καί τό

ἅγιον Εὐαγγέλιον στοιχείωσίς ἐστι τῶν δι᾽ αὐτοῦ εἰς Χριστόν τόν ἐν Πνεύματι Λόγον παιδαγωγουμένων, καί τῷ μέλλοντι κόσμῳ κατά τήν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν συναγομένων· ἐπειδή γάρ σάρξ καί πνεῦμά (=1245=) ἐστιν ὁ αὐτός κατά τήν ἑκάστῳ τῆς γνώσεως ἀναλογίαν τοῦτο ἤ ἐκεῖνο γινόμενος, πᾶς γάρ λόγος φωναῖς ὑποπίπτων καί γράμμασι.

Θαῤῥῶ δέ εἰπεῖν ὅτι καί πᾶν νόημα, νῷ τυπωθῆναι δυνάμενον, στοιχειώσεως οὐδέν διενήνοχε τά ὑπέρ αὐτήν μηνυούσης. Διό καί τέσσαρα τόν ἀριθμόν ὑπάρχει τά Εὐαγγέλια, ὡς τοῖς ὑπό αἴσθησιν ἔτι καί φθοράν οὖσι τέως χωρητά. Τοσαῦτα γάρ καί τά στοιχεῖα τυγχάνει τοῦ κόσμου τούτου, καί τέσσαρες πάλιν ἀρεταί, ἐξ ὧν ὁ κατά διάνοιαν πνευματικός συνέστηκε κόσμος, ἵνα τόν τέως ἐν ἡμῖν νοητόν κόσμον, καί τόν ἐν ᾧ ἐσμεν, περιγράφῃ τῆς ἀληθείας ὁ λόγος, καί ἀλλήλοις αὐτούς ἀσυγχύτως καθ᾽ ἕνωσιν συμβάλλῃ, καί ἀλλήλων πάλιν ἀδιαιρέτως διακρίνῃ, ταῖς τῶν συνιστώντων αὐτούς στοιχείων ὁμοιότησιν. Ὅπερ γάρ ἐστιν, ὥς φασιν, ὁ αἰθήρ, ἤγουν τό πύρινον στοιχεῖον ἐν τῷ κατ᾽ (≡14Δ_334≡> αἴσθησιν κόσμῳ, τό τε ἐν τῷ κόσμῳ τῆς διανοίας ἐστίν ἡ φρόνησις, ὡς ἕξις φωτιστική καί τῶν ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν ὄντων ἰδίως πνευματικῶν λόγων ἀποδεικτική, τήν ἐν ὅλοις ἀπλανῶς δι᾽ αὐτῶν αἰτίαν ἐκφαίνουσα, καί τῆς κατά ψυχήν περί τό Θεῖον ἐφέσεως ἑλκτική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ὁ ἀήρ, τοῦτο ἐν τῷ κατά διάνοιαν κόσμῳ ἐστί ἡ ἀνδρεία, ὡς ἕξις κινητική, καί τῆς ἐμφύτου κατά πνεῦμα ζωῆς συνεκτική τε ἅμα καί δραστική, καί τῆς κατα ψυχήν περί τό Θεῖον ἀεικινησίας τομωτική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστί τό ὕδωρ, τοῦτο ἐν τῷ τῆς διανοίας κόσμῳ ἐστίν ἡ σωφροσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα τῆς ἐν Πνεύματι ζωτικῆς γονιμότητος ποιητική, καί τῆς ἀειβλύστου κατά τήν ἔφεσιν περί τό Θεῖον ἐρωτικῆς θέλξεως γεννητική· καί ὅπερ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ἐστίν ἡ δικαιοσύνη, ἕξις ὑπάρχουσα κατ᾽ εἶδος γεννητική πάντων τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων, καί τῆς ἐν Πνεύματι κατά τό ἴσον ἑκάστῳ ζωτικῆς διαδόσεως ἀπονεμητική, καί τῆς οἰκείας ἐν τῷ καλῷ κατά τήν θέσιν βάσεως ἀμετάθετος ἵδρυσις.

Γῆς οὖν καί δικαιοσύνης μυστικῶς λόγον ἐπέχει, τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὡς φυσικώτερον τόν λόγον ποιούμενον, ὕδατος δέ καί σωφροσύνην τό κατά Μᾶρκον, ὡς ἐκ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου καί τῆς κηρυττομένης ὑπ᾽ αὐτοῦ μετανοίας, καθ᾽ ἥν ἡ σωφροσύνη συνέστηκεν, ἀρχόμενον, ἀέρος δέ καί ἀνδρείας τό κατά Λουκᾶν, ὡς περιοδικώτερον καί πλείονι ἱστορίαις πυκνούμενον, αἰθέρος δέ καί φρονήσεως τό κατά Ἰωάννην, ὡς πάντων ἀνώτατον, καί ἁπλῆν μυστικῶς τήν περί Θεοῦ πίστιν εἰσάγον, καί ἔννοιαν. Φασί δέ καί ἄλλως σύμβολον εἶναι τήν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων τετράδα, πίστεως, καί πρακτικῆς, καί φυσικῆς, καί θεολογικῆς φιλοσοφίας· καί τῆς μέν πίστεως σύμβολον εἶναι τό κατά Ματθαῖον, ὡς ἀπίστους μετά δώρων προσκυνοῦντας εἰσάγον τούς Μάγους, τῆς δέ πρακτικῆς τό κατά Μάρκον, ὡς ἐκ τῆς μετανοίας, καθ᾽ ἥν πᾶσα πρᾶξίς ἐστιν ἐνάρετος, (≡14Δ_336≡> τῆς διδασκαλίας ἀρχόμενον, τῆς δέ φυσικῆς τό κατά Λουκᾶν, ὡς περιοδικωτέραν τοῦ λόγου τήν ἐξήγησιν ἔχον, καί

τήν τῆς διδασκαλίας (=1248=) ἱστορίαν τοῖς τρόποις κατάλληλον, τῆς δέ θεολογίας τό κατά Ἰωάννην, ἐξ ἧς καί εἰς ἥν θεοπρεπῶς ἤρξατό τε καί ἔληξε.

Καί πάλιν ὥσπερ ὁ αἰσθητός κόσμος στοιχειωτικός ἐστι κατά φύσιν τῶν πέντε αἰσθήσεων ὑποπίπτων αὐταῖς καί πρός τήν ἑαυτοῦ κατάληψιν ὁδηγῶν, οὕτω καί ὁ κατά διάνοιαν κόσμος τῶν ἀρετῶν, ταῖς τῆς ψυχῆς ὑποπίπτων δυνάμεσι στοιχειοῖ αὐτά πρός τό πνεῦμα, ἐνοειδεῖς ἐργαζόμενος τῷ περί αὐτό μόνον αὐτάς κινεῖσθαι, καί ταῖς αὐτοῦ ἀντιλήψεσιν ἐπερείδεσθαι. Καί αὐτάς δέ τάς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, κατά τόν αὐταῖς ἐμπρέποντα θειότερον λόγον, στοιχειωτικάς εἶναί φασι τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, στοιχειούσας αὐτάς ἠρέμα πρός ἐνέργειαν, ταῖς δή ἑαυτῶν ἀντιλήψεσι τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων, δι᾽ ὧν ὡς διά γραμμάτων τινῶν τοῖς ὀξυωποῦσι πρός τήν ἀλήθειαν ὁ Θεός Λόγος ἀναγινώσκεται. Ὅθεν καί παραδειγματικάς τῶν ψυχικῶν δυνάμεων εἰκόνας τάς αἰσθήσεις ἐκάλεσαν, ὡς ἑκάστης αἰσθήσεως μετά τοῦ αὐτῆς ὀργάνου, ἤγουν αἰσθητηρίου, προηγουμένως ἑκάστῃ δυνάμει τῆς ψυχῆς ἀναλόγως μυστικωτέρῳ τινί λόγῳ κατά φύσιν νενεμημένης. Καί φασιν εἶναι τῆς μέν νοερᾶς δυνάμεως ἤτοι τοῦ νοῦ, τήν ὀπτικήν αἴσθησιν, τῆς δέ λογικῆς, ἤτοι τοῦ λόγου τήν ἀκουστικήν, τῆς δέ θυμικῆς τήν ὀσφραντικήν, τῆς ἐπιθυμητικῆς δέ τήν γευστικήν, τῆς δέ ζωτικῆς τήν ἁπτικήν, καί ἁπλῶς ἵνα σαφέστερον εἴπω, τοῦ μέν νοῦ ἐστιν εἰκών ἡ ὄψις, ἤγουν ὁ ὀφθαλμός, τοῦ δέ λόγου ἐστίν ἡ ἀκοή, ἤγουν τό οὖς, τοῦ δέ θυμοῦ ἐστιν ἡ ὄσφρησις, ἤγουν ἡ ῥίς, τῆς δέ ἐπιθυμίας ἐστίν ἡ γεῦσις, καί τῆς ζωῆς ἡ ἁφή·

Αἷς ἡ ψυχή κατά τόν νόμον τοῦ τά πάντα σοφῶς δημιουργήσαντος Θεοῦ κατά φύσιν ἐποχουμένη διά τῶν αὐτῆς δυνάμεων, καί πρός τά αἰσθητά ποικίλως διαβιβαζομένη, εἰ μέν καλῶς χρήσαιτο ταῖς αἰσθήσεσι διά τῶν οἰκείων δυνάμεων τούς παντοδαπούς τῶν ὄντων λόγους ἀναλεγομένη, καί δυνηθῇ μεταβιβάσαι (≡14Δ_338≡> πρός ἑαυτήν σοφῶς πᾶν τό ὁρώμενον, ἐν ᾧ κέκρυπται Θεός σιωπῇ κηρυττόμενος, κάλλιστον καί αὐτή κατά προαίρεσιν ἐν τῇ διανοίᾳ καί πνευματικόν κόσμον ἐδημιούργησε, τάς γενικάς τέσσαρας ἀρετάς στοιχείων δίκην ἀλλήλαις συνθεῖσα πρός σύμπηξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν νοητῶς κατά πνεῦμα συμπληρουμένου κόσμου, κατά συμπλοκήν μέντοι τῆς πρός τάς αἰσθήσεις τῶν αὐτῆς δυνάμεων ἐνεργείας ἑκάστην ἀρετήν ὑποστήσασα· οἷον τήν μέν φρόνησιν ἐκ τῆς κατά συμπλοκήν τῆς τε νοερᾶς καί λογικῆς δυνάμεως πρός τήν ὀπτικήν τε καί ἀκουστικήν αἴσθησιν, περί τά αὐτῶν αἰσθητά, γνωστικῆς τε καί ἐπιστημονικῆς ἐνεργείας, τήν δέ ἀνδρείαν ἐκ τῆς κατά συμπλοκήν τοῦ θυμικοῦ πρός τήν ὄσφρησιν, ἤγουν τόν μυκτῆρα, ἐν ᾧ τό θυμικόν, ὥς φασιν, αὐλίζεται πνεῦμα, περί τό συμφυές αἰσθητόν ἄκρας κατά τήν ἐνέργειαν ὁμαλότητος, τήν δέ σωφροσύνην ἐκ τῆς κατά συμπλοκήν τῆς (=1249=) κατ᾽ ἐπιθυμίαν δυνάμεως πρός τήν γευστικήν αἴσθησιν περί τό οἰκεῖον αἰσθητόν μεμετρημένης χρήσεως, τήν δέ δικαιοσύνην ἐκ τῆς ἐν ὅλοις διά τῆς ἁπτικῆς καί περί ὅλα σχεδόν τά αἰσθητά τῆς ζωτικῆς

δυνάμεως κατά τήν ἐνέργειαν ἴσης καί εὐτάκτου καί ἁρμονικῆς διανεμήσεως.

Ἐκ δέ τούτων αὖθις τῶν γενικῶν τεσσάρων ἀρετῶν δύο γενικωτέρας κατά σύνθεσιν ἀρετάς ποιεῖν ἐκδιδάσκεται, τήν σοφίαν φημί καί τήν πραότητα, τήν μέν σοφίαν, ὡς πέρας οὖσαν τῶν γνωστῶν, τῶν δέ πρακτῶν, τήν πραότητα· οἷον ἐκ μέν τῆς φρονήσεως καί τῆς δικαιοσύνης ποιεῖ τήν σοφίαν, ὡς γνώσεως τῆς κατά τήν φρόνησιν καί τῆς κατά τήν δικαιοσύνην ἐπιστήμης ὑπάρχουσαν συνεκτικήν αἰτίαν, καί διά τοῦτο πέρας τῶν γνωστῶν, ὡς εἶπον, τυγχάνουσαν· ἐκ δέ τῆς ἀνδρείας καί τῆς σωφροσύνης τήν πραότητα, μηδέν ἄλλο τυγχάνουσαν ἤ θυμοῦ καί ἐπιθυμίας παντελῆ πρός τά παρά φύσιν ἀκινησίαν, ἥν τινες ἐκάλεσαν ἀπάθειαν, καί διά τοῦτο τῶν πρακτῶν τέλος ὑπάρχουσαν. Ταύτας δέ πάλιν είς τήν τῶν πασῶν γενικωτάτην ἀρετήν, φημί δέ τήν ἀγάπην, συνάγει, ἐκστατικήν οὖσαν τῶν ἐξ αὐτῆς καί προσαγωγικήν τῶν δι᾽ αὐτῆς καί ἑνοποιητικήν τῶν είς αὐτήν (≡14Δ_340≡> ἀρξαμένων τε καί κινηθέντων καί ληξάντων, καί διαφερόντως ἐπί πᾶσι θεοποιητικήν.

Οὕτω μέν οὖν ἡ ψυχή κινουμένη τε σοφῶς καί ἐνεργοῦσα καθ᾽ ὅν καί ἔστι καί γεγένηται θεοτελῆ λόγον τῶν μέν αἰσθητῶν χρησίμως διά τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβάνεται, τούς ἐν αὐτοῖς πνευματική λόγους οἰκειουμένη, τάς δέ αἰσθήσεις αὐτάς, λογισθείσας ἤδη τῇ τοῦ λόγου περιουσίᾳ, ὥσπερ ὀχήματα λογικά προσίεται τῶν αὐτῆς δυνάμεων, αὐτάς δέ τάς δυνάμεις ταῖς ἀρεταῖς συνάπτει, καί ἑαυτήν διά τῶν ἀρετῶν τοῖς ἐν αὐταῖς θειοτέροις λόγοις, οἱ δέ θειότεροι τῶν ἀρετῶν λόγοι τῷ ἐν αὐτοῖς ἀφανῶς κεκρυμμένῳ πνευματικῷ νῷ, ὁ δέ πνευματικός νοῦς τῶν ἐν ἀρεταῖς θειοτέρων λόγων, πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἥν ἔχει πρός τά παρόντα φυσικήν τε καί προαιρετικήν σχέσιν διωθούμενος, ἁπλῆν ὅλην ὅλῳ δίδωσι τῷ Θεῷ, ὁ δέ Θεός ταύτην δι᾽ ὅλου περιλαβών μετά τοῦ συμπεφυκότος αὐτῇ σώματος ἀναλόγως αὐτά ἐξομοιοῖ ἑαυτῷ, ὥστε δι᾽ αὐτῆς ὅλης ἀπεριγράφως ὅλον φαίνεσθαι δύνασθαι, τόν μηδαμῶς τινι τῶν ὄντων καθ᾽ ὁτιοῦν ἐξ αὐτοῦ φαίνεσθαι φύσιν ἔχοντα. Καί τοῦτο τυχόν ἐστιν ὅπερ νοήσας ὁ μακάριος οὗτος καί μέγας διδάσκαλος ἐν τῷ είς Καισάριον τόν ἀδελφόν Ἐπιταφίῳ ἀναστάσεως ἔφη,

"Μικρόν δέ ὕστερον καί τό συγγενές σαρκίον ἀπολαβοῦσα (περί τῆς ψυχῆς δηλονότι φάσκων) ᾧ τά ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησε, παρά τῆς καί δούσης καί πιστευθείσης γῆς, τρόπον ὅν οἶδεν ὁ ταῦτα συνδήσας καί διαλύσας Θεός, τούτῳ συγκληρονομεῖ τῆς ἐκεῖθεν δόξης, καί καθάπερ τῶν μοχθηρῶν αὐτοῦ μετέσχε διά τήν συμφυΐαν, οὕτω καί τῶν τερπνῶν ἑαυτῆς μεταδίδωσιν, ὅλον είς ἑαυτήν ἀναλώσασα, καί γενομένη σύν τούτῳ ἕν, καί πνεῦμα, καί νοῦς, καί Θεός, καταποθέντος ὑπό τῆς ζωῆς τοῦ θνητοῦ τε (=1252=) καί ῥέοντος». Ὡς γάρ κατεπόθη διά τήν ἁμαρτίαν ἡ σάρξ ὑπό τῆς φθορᾶς, ὑπό δέ τῆς σαρκός ἡ ψυχή γνωσθεῖσα ταῖς ἐνεργείαις, ὑπό δέ τῆς ψυχῆς διά τῆς παντελοῦς ἀγνωσίας ἡ ἐπίγνωσις (≡14Δ_342≡> τοῦ Θεοῦ, ὡς μηδέ εἰ ἔστι Θεός γινώσκεσθαι, οὕτω δή πάντως τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως κατά τήν καλῶς γενησομένην ἀντιστροφήν

ἐν Πνεύματι ἁγίω διά τήν χάριν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καταποθήσεται ἡ σάρξ ὑπό τῆς ψυχῆς ἐν πνεύματι, ἡ δέ ψυχή ὑπό τοῦ Θεοῦ, τῆς ὄντως οὔσης ζωῆς, ὡς αὐτόν μονώτατον διά πάντων ὅλον ὅλη προφαινόμενον ἔχουσα, καί ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀντιστρόφως τοῖς παροῦσι, περί ἅ νῦν ἐσμέν τε καί διεξαγόμεθα, πάντα κατά τό μέλλον δείξει τά ἡμέτερα ἡ θεοπρεπής τῆς ἀναστάσεως χάρις, ἵνα ὥσπερ διά τήν ἁμαρτίαν ἐνταῦθα κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, οὕτω καταποθήσεται δικαίως ἀσθενήσας ἐκεῖ διά τήν χάριν.

Ταῦτα μέν εἰ καλῶς, ὡς εἴρηται, χρήσαιτο ταῖς αὐτῆς δυνάμεσι, καί κατά τόν σκοπόν τοῦ Θεοῦ, τόν αἰσθητόν κόσμον διά τῶν ἐν αὐτῷ πνευματικῶν λόγων ἡ ψυχή σοφῶς διοδεύσασα πρός Θεόν ἔλθῃ μετά συνέσεως· εἰ δέ κακῶς χρήσαιτο, παρά τόν δέοντα λόγον τόν παρόντα διαθρήσασα κόσμον, οὐκ ἄδηλόν πῶς εἰς πάθη ἀτιμίας ἐκπίπτουσα, καί τῆς θείας δόξης εἰκότως κατά τό μέλλον ἀποριφήσεται, φοβεράν ἐπ᾿ αἰῶσιν ἀπείροις λαβοῦσα κατάκρισιν τήν πρός τόν Θεόν σχετικήν ἀλλοτρίωσιν, ἐφ᾿ ᾗ τρεχομένη οὐκ ἔχει λέγειν ὡς οὐ δικαίως, τήν ὑποστήσασαν τό μή ὄν διάθεσις κατήγορον ἔχουσα, ἥν ἀγνοῆσαι οὐδέποτε δύναται. Ἀλλ᾿ ἐπί τό προκείμενον ἡμῖν ἐπανακτέον τόν λόγον.

Εἰπών γάρ ὁ εὐαγγελιστής· Ἔστι δέ καί ἄλλα πολλά ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐάν γράφηται καθ᾿ ἕν, οὐδέ αὐτόν οἶμαι τόν κόσμον χωρῆσαι τά γραφόμενα βιβλία, ἐνέφηνεν ἡμῖν διά τούτων, ὅτι τά γραφέντα πρός αὐτοῦ προομαλισμός τίς ἐστι τοῦ τελεωτέρου καί τέως ἀχωρήτου Λόγου. Κατά ταύτην οὖν ἔννοιαν εἰπών τις τόν ἅγιον εὐαγγελιστήν Ἰωάννην πρόδρομον, ἐν ᾧ συνέταξεν Εὐαγγελίῳ προοδοποιοῦντι τήν διάνοιαν πρός παραδοχήν τοῦ τελεωτέρου Λόγου, τῆς ἀληθείας οὐχ ἁμαρτήσεται. Ταύτῃ τοι καί μεγάλην τῆς ἀληθείας ἀποκαλεῖ φωνήν ὁ διδάσκαλος (≡14Δ_344≡> τά πνευματικά βροντήσαντα. Βροντή δέ ἐστι φωνή μόνον κατάπληξιν τοῖς ἀκούουσιν ἐμποιοῦσα, μηδέν μέντοι τρανοῦσα, οἷόσπερ ἐστιν ὁ στοιχειώδης λόγος. Πᾶς γάρ λόγος θεόθεν τοῖς ἀνθρώποις κατά τόν αἰῶνα τοῦτον γραφείς πρόδρομός ἐστι τοῦ δι᾿ αὐτοῦ ἀγράφως ἐν Πνεύματι κατά νοῦ μηνυομένου καί ἐς ὕστερον φανησομένου τελεωτέρου Λόγου, ὡς ἀλήθειαν μέν ἔχων ἐν ἑαυτῷ μηνυομένην, οὐ μήν δέ αὐτήν εὐπερικαλύπτως γυμνήν δεικνύς τήν ἀλήθειαν.

Οὕτω μέν οὖν, ὡς οἶμαι, τῆς θείας ὅλης Γραφῆς ὁ νοῦς εὐσεβῶς ὁμαλιζόμενος οὐδέν δυσχερές ἤ ἀνώμαλον διά τῶν καθ᾿ ἱστορίαν δοκουσῶν ἐναντιώσεων ἔχων δειχθήσεται. Πᾶς γάρ τῶν ἀνέκαθεν ἁγίων (=1253=) κατά τόν ἀληθῆ λόγον τοῦ δι᾿ αὐτοῦ μηνυομένου τε καί προτυπουμένου μυστηρίου πρόδρομος ἦν, δι᾿ ὧν ἔπασχέ τε καί ἔδρα καί ἔλεγε τά τούτων προκηρύττων ἀρχέτυπα. Διό καί ἀντι᾿ ἀλλήλων ἀμέμπτως παραλαμβάνονται, καί πάντων ἅπαντες, καί ἕκαστος ἑκάστου, καί ἀντί τῶν ὑπ᾿ αὐτῶν συγγραφεισῶν βίβλων, καί ἀντι᾿ αὐτῶν αἱ βίβλοι παρά τῇ συνηθείᾳ τῆς Γραφῆς προσαγορεύονται. Καί δηλοῖ τοῦτο σαφῶς τόν Βαπτιστήν Ἰωάννην Ἠλίαν καί ποιῶν καί λέγων ὁ Κύριος, εἴτε διά τήν ἴσην τῆς ἀρετῆς ἕξιν, ὥς φασιν οἱ διδάσκαλοι, καί τήν κατά νοῦν διά πάντων καθαρότητα, καί τό τῆς πολειτείας

σύντονον, εἴτε διά τήν ἐν ἀμφοτέροις ταυτότητα τῆς ἐν τῇ χάριτι δυνάμεως, εἴτε καθ᾽ ἕτερον λόγον ἀπόκρυφον, αὐτός ἄν εἰδείη ὁ λέγων ὡς Θεός, καί οἱ παρ᾽ αὐτοῦ τά τοιαῦτα μυστήρια σοφιζόμενοι. Καί πάλιν Μωϋσέα τόν νόμον, καί προφήτας τάς αὐτῶν προφητικάς βίβλους, καλέσας, ἐν οἷς πρός τόν ἐν γῇ γεένῃ βασανιζόμενον πλούσιον φήσαντα τόν πατριάρχην εἰσήγαγεν Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωϋσέα καί τούς προφήτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν, ἀντί τῶν ὑπ᾽ αὐτῶν συγγραφεισῶν θείων βίβλων αὐτούς ἐκείνους παραθέμενος, Μωϋσέα φημί καί τούς προφήτας. Καί θαυμαστόν οὐδέν. Εἰ γάρ εἷς ἐστιν ὁ δι᾽ αὐτῶν καταγγελλόμενος, οἱ πάντες ὡς εἷς ὅν καταγγέλλουσι νοεῖσθαι δύναται, καί ἀντί πάντων ἕκαστος (≡14Δ_346≡> καί πάντες πάντων εὐσεβῶς ἀντιπαραλαμβάνεσθαι, τῶν τε διακονησαμένων τῷ κατά τήν Παλαιάν Διαθήκην μυστηρίῳ καί τῶν πιστευθέντων τό κήρυγμα τῆς κατά τό Εὐαγγέλιον χάριτος.

Οὐκοῦν ὥσπερ εἰς ὅλην τήν Παλαιάν Διαθήκην πρόδρομον οὖσαν τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τῆς κατ᾽ αὐτήν λατρείας ὁ μέγας Βαπτιστής Ἰωάννης εὐσεβῶς παραλαμβάνεσθαι δύναται, οὕτω δικαίως εἰς ὅλην τήν Καινήν Διαθήκην καί τήν κατ᾽ αὐτήν λατρείαν, πρόδρομον οὖσαν τῆς ἐν μέλλοντι αἰῶνι μυστικῆς τῶν ἀῤῥήτων ἀγαθῶν κρυφιότητος, καί Ἰωάννης ὁ μέγας ἀληθῶς εὐαγγελιστής ληφθῆναι δύναται, ὡς πρόδρομος φωνή τοῦ μέλλοντος τρανῶς λαλεῖσθαι θειοτέρου Λόγου, και εἰκών τῆς δειχθησομένης ἀληθείας. Σκιᾷ γάρ καί εἰκόνι καί ἀληθείᾳ τό καθ᾽ ἡμᾶς ὅλον τῆς σωτηρίας σοφῶς ᾠκονομήθη μυστήριον. Σκιάν γάρ εἶχεν ὁ νόμος, ὥς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτήν τήν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, δι᾽ ἧς τούς κατά νόμον οἰκείως ἑαυτοῖς κατ᾽ ἀμυδράν τινα τῶν ἀληθῶν ἔμφασιν πρός τήν τοῦ Εὐαγγελίου παραδοχήν ὁ λόγος ἐπαιδαγώγει. Τό δέ Εὐαγγέλιον εἰκόνα κέκτηται τῶν ἀληθῶν, ὅλους ἔχον τρανῶς ἀπεντεῦθεν ἤδη τούς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὁμοιότητα κτησαμένους. Ἑτοίμους ὁ λόγος δι᾽ ἐλπίδος καθίστησι τῇ παραδοχῇ τῆς τῶν ἀληθῶν ἀρχετυπίας ψυχωθῆναι καί γενέσθαι ζώσας εἰκόνας Χριστοῦ, καί ταυτόν αὐτῷ μᾶλλον κατά τήν χάριν ἤ ἀφομοίωμα, τυχόν δέ καί αὐτός ὁ Κύριος, εἰ μή φορτικός ὁ λόγος τισίν εἶναι δοκεῖ. Ὡς Πρόδρομος ἑαυτοῦ πρός τοῦ θεοφόρου διδασκάλου προσηγόρευται νῦν, ὡς ἑαυτόν ἀναλόγως τοῖς ὑποδεχομένοις κατά (=1256=) τε τήν Παλαιάν κατά τε τήν Νέαν Διαθήκην ἐκφαίνων, δι᾽ αἰνιγμάτων τε καί φωνῶν καί τύπων προτρέχων αὐτός ἑαυτοῦ, καί διά τούτων πρός τήν χωρίς τούτων ἄγων ἀλήθειαν, τοῖς αὐτοῦ Κυρίου λόγοις τοῦτο τεκμαιρομένου, δι᾽ ὧν ἔλεγεν, Ἔτι πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· σημαίνων τήν ὑψηλοτέραν μέν τῆς προλαβούσης, χθαμαλοτέραν δέ καί αὐτήν τῆς μετ᾽ αὐτήν διά τοῦ (≡14Δ_348≡> θείου Πνεύματος περί αὐτοῦ μέλλουσαν ἔσεσθαι, πρός αὐτούς διδασκαλίαν.

Ὅθεν εἰκότως ἐπήγαγεν· Ὅταν δέ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· ἤ καί δι᾽ ὧν ἑτέρωθί φησιν· Ἰδού, ἐγώ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας τάς ἡμέρας ἕως τῆς

συντελείας τοῦ αἰῶνος· οὐχ ὡς μετά τοῦτο παντελῶς οὐκ ἐσομένου μετ᾽ αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ὑψηλοτέρου δηλονότι παρ᾽ ὅν τέως ἠπίσταντο χθαμαλώτερον, ὡς πρός τήν ἑαυτῶν δύναμιν γινώσκεσθαι μέλλοντος. Ὡσαύτως γάρ ὑπάρχων ἀεί δι᾽ ἑαυτόν, καί μηδεμίαν παραδεχόμενος ἐξ ἀλλοιώσεως μεταβολήν, οὔτε τό μᾶλλον καί ἧττον, πᾶσι πάντα γένεται δι᾽ ὑπερβολήν ἀγαθότητος, ταπεινός τοῖς ταπεινοῖς,·ὑψηλός τοῖς ὑψηλοῖς, καί τοῖς δι᾽ αὐτόν θεουμένοις ὁ φύσει Θεός, ὡς εἶναι τά τοῦ παρόντος αἰῶνος πάντα τῆς περί τόν ἄνθρωπον προνοίας εἴδη τε καί μυστήρια, κἄν μεγάλα ᾖ, προοδοποίησίν τινα καί προδιατύπωσιν τῶν μελλόντων. Συγκρινόμενος οὖν καί αὐτός ὁ τέως τοῦ Κυρίου χωρητός λόγος πρός τόν μέλλοντα τοῖς μαθηταῖς μυστικώτερον ἐπιχορηγεῖσθαι, ἥ τε προτέρα πάλιν αὐτοῦ παρουσία τῇ δευτέρᾳ, πρόδρομός ἐστιν ἑαυτοῦ, παραδείξας μέν ἀμυδρῶς ἐν ἑαυτῷ πρός τήν τῶν ὑποδεχομένων δύναμιν, οὐ φανερώσας δέ νῦν ἅπερ ἔχει σεσιγημένως παρ᾽ ἑαυτῷ ἐν ἀποκρύφῳ μυστήρια, διά τό τῇ κτίσει τέως εἶναι παντελῶς ἀχώρητα. Πᾶν γάρ ὅ γράμμασιν ὑποπίπτει, καθώς εἴρηται, καί φωναῖς πάντως ὅτι καί τόν νοούμενον ἐξ αὐτοῦ, κἄν πνευματικόν ᾖ, ὅσον πρός τό μηδόλως γράμμασι, καί ἐκφωνήσει προσπίπτον, φωνῆς λόγον ὡς πρός τρανόν λόγον ἐπέχει, καί διά τοῦτο πάντα τά διά Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῖς μαθηταῖς λαληθέντα πρός τόν ἀλάλητον νοῦν ἤτοι νόησιν Ἰωάννην ἴσως ὁ θεσπέσιος οὗτος διδάσκαλος προσηγόρευσε, τήν πρόδρομον χάριν ἐκ τοῦ δεκτικοῦ καλῶς τε καί σοφῶς ὀνομάσας.

**ΠΑ** (81). **..».... «Ο ΔΕ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΣ, ΟΣΩ ΤΕΛΕΩΤΕΡΟΣ, ΤΟΣΟΥΤΩ ΔΥΣΕΦΙΚΤΟΤΕΡΟΣ..».**
(≡14Δ_**350**≡>

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Ὁ δέ περί Θεοῦ λόγος, ὅσῳ τελεώτερος, τοσούτῳ δυσεφικτότερος, καί πλείους τάς ἀντιλήψεις ἔχων, καί τάς λύσεις ἐργωδεστέρας».

Εἰ πολλά τά γεγονότα ἐστί, καί διάφορα πάντως τά γεγονότα ἐστίν, εἴπερ πολλά. Οὐ γάρ δυνατόν τά πολλά μή καί διάφορα εἶναι. Καί εἰ διάφορα ἐστι τά πολλά μή καί διαφόρους καί τούς οἷς κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχουσι λόγους νοητέον, οἷς μᾶλλον δι᾽ οὕς διαφέρουσι τά διαφέροντα· οὐ γάρ ἄν διέφερεν ἀλλήλων τά διαφέροντα, μή τῶν λόγων οἷς γεγόνασιν ἐχόντων διαφοράν. Εἰ τοίνυν ὥσπερ αἱ αἰσθήσεις φυσικῶς (=1257=) ἀντιλαμβανόμεναι τῶν αἰσθητῶν ἐξ ἀνάγκης κατά παραδοχήν πολλάς ποιοῦνται καί διαφόρους τῶν ὑποκειμένων καί ὑποπιπτόντων αὐταῖς τάς ἀντιλήψεις, οὕτω καί ὁ νοῦς πάντων φυσικῶς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων, οἷς ἀπείροις ἐνθεωρῶν ἐνεργείας Θεοῦ πολλάς ποιεῖται καί ἀπείρους, εἰπεῖν ἀληθές, τῶν ὧν ἀντιλαμβάνεται θείων ἐνεργειῶν διαφοράς, ἄτονον εἰκότως ἕξει τήν δύναμιν καί τήν μέθοδον ἄπορον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης τοῦ ὄντως ὄντος ἀληθοῦς, οὐκ ἔχων νοῆσαι πῶς ἐν ἑκάστῳ τῶν καθ᾽ ἑαυτό ἑκάστων λόγῳ καί ἐν πᾶσιν ὁμοῦ καθ᾽ οὕς ὑπάρχουσι τά πάντα λόγοις ὁ μηδέν ὤν τῶν ὄντων ἀληθῶς καί πάντα κυρίως ὤν καί ὑπέρ πάντα Θεός.

Εἰ γοῦν πᾶσα θεία κατά τόν ἀληθῆ λόγον ἐνέργεια τόν Θεόν ἀμερῶς ὅλον δι᾽ ἑαυτῆς ἐν ἑκάστῳ καθ᾽ ὅνπερ τινά λόγον ἐστίν ἰδικῶς ὑποσημαίνει, τίς ἀκριβῶς ἐστιν ὁ νοῆσαί τε καί εἰπεῖν δυνάμενος, πῶς ἐν πᾶσί τε κοινῶς ὅλος καί ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων ἰδιαζόντως, ἀμερῶς τε καί ἀμερίστως ἐστίν ὁ Θεός, μήτε ποικίλως συνδιαστελλόμενος ταῖς τῶν ὄντων οἷς ἔνεστιν ὡς ὤν ἀπείροις διαφοραῖς, μήτε οὖν συστελλόμενος κατά τήν τοῦ ἑνός (≡14Δ_352≡> ἰδιάζουσαν ὕπαρξιν, μήτε συστέλλων κατά τήν μίαν πάντων ἑνικήν ὁλότητα τάς τῶν ὄντων διαφοράς, ἀλλά πάντα ἐν πᾶσίν ἐστιν ἀληθῶς, μηδέποτε τῆς οἰκείας ἀμεροῦς ἁπλότητος ἐξιστάμενος; Καλῶς οὖν ὁ διδάσκαλος ἔφη τάς ἀντιλήψεις τοῦ περί θεότητος λόγου πολλάς εἶναι, ἐξ ὧν ὅτι ἐστί μόνον Θεός διδασκόμεθα, καί τάς λύσεις ἐργωδεστέρας, ἐξ ὧν πάλιν τί οὐκ ἔστι μανθάνομεν· πρός τό παῦσαι περιεργίας ἀνωφελοῦς καί βλαβερᾶς τούς ληπτόν οἰομένους τό θεῖον τοῖς διακένοις ἀναπλασμοῖς τῆς αὐτῶν διανοίας, ᾗ οὐδέ τό ἔσχατον τῶν ἐν τοῖς οὖσι καθ᾽ ὅν ἐστι καί ὑπάρχει λόγον ἀληθῶς ἐστι ληπτόν.

**ΠΒ** (82). ..».... **«ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΜΟΝΑΣ ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΕΙΣ ΔΥΑΔΑ ΚΙΝΗΘΕΙΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΡΙΑΔΟΣ ΕΣΤΗ»**

Ἐκ τοῦ περί Υἱοῦ πρώτου λόγου, εἰς τό, «Διά τοῦτο μονάς ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη».

Πᾶν κατά φύσιν κινούμενον δι᾽ αἰτίαν πάντως κινεῖται, καί πᾶν τό δι᾽ αἰτίαν κινούμενον δι᾽ αἰτίαν πάντως καί ἔστι, πᾶν δέ τό δι᾽ αἰτίαν ὄν καί δι᾽ αἰτίαν κινούμενον ἀρχήν μέν εἶχε πάντως τοῦ εἶναι τήν δι᾽ ἥν ἔστι καί ἐξ ἧς πρός τό εἶναι ἤχθη αἰτίαν, τέλος δέ τοῦ κινεῖσθαι τήν αὐτήν δι᾽ ἥν κινεῖται καί πρός ἥν ἐπείγεται αἰτίαν. Πᾶν δέ τό δι᾽ αἰτίαν καί ὄν καί κινούμενον καί γενητόν πάντως. Εἰ δέ τοῦ κινουμένου τέλος ἐστίν ἡ δι᾽ ἥν κινεῖται αἰτία, ἡ αὐτή πάντως ἐστί τῇ δι᾽ ἥν γεγένηται καί ἔστιν αἰτίᾳ. Μία οὖν ἄρα πάντως τοῦ ὁπωσοῦν ὄντος καί κινουμένου κατά φύσιν ὡς ἀρχή καί τέλος αἰτία δι᾽ ἥν καί ἔστι καί κινεῖται πᾶν τό ὄν καί κινούμενον. Δραστήριος γάρ ὑπάρχουσα δύναμις καί ποιεῖ τά (=1260=) γινόμενα (≡14Δ_354≡> θεοπρεπῶς ὡς ἀρχή καί προβάλλεται, καί ἕλκει τά κινούμενα προνοητικῶς ὡς τέλος καί ὁρίζει. Εἰ δέ πᾶν κινούμενον καί γενητόν δι᾽ αἰτίαν ἔστι τε καί κινεῖται καί γεγένηται, πᾶν ὅ μή δι᾽ αἰτίαν ἐστίν οὐδέ ποιητόν ἐστιν, οὐδέ κινητόν δηλονότι. Οὐ γάρ κινεῖται τό παντάπασι μή ἔχον τοῦ εἶναι αἰτίαν. Εἰ δέ τό ἀναίτιον πάντως καί ἀκίνητον, ἀκίνητον ἄρα τό Θεῖον, ὡς τοῦ εἶναι μηδεμίαν ἔχον αἰτίαν, καί πάντων τῶν ὄντων ὑπάρχον αἰτίαν.

Πῶς οὖν, ἴσως ἐρεῖ τις, ὁ θαυμαστός οὗτος διδάσκαλος κινούμενον εἰσάγει τό Θεῖον ἐν τοῖς προτεθεῖσι; Πρός ὅν ἐροῦμεν ὅτι παντός μᾶλλον ᾔδει, τό, Ἑκάστης τέχνης συνεκτικός λόγος, ἀκίνητος μένων παντάπασιν ἐφ᾽ ἑαυτόν, ἵνα παραδείγματι χρήσωμαι, καθ᾽ ἕκαστον εἶδος τῶν ὑπό τήν αὐτήν τέχνην μορφούμενος, κινεῖσθαι λέγεται τῷ κινεῖν μᾶλλον καθ' ἑαυτόν τό τεχνούμενον ἤ τῷ κινεῖσθαι προφαινόμενος· ἤ, ὡς φῶς πρός τό ὁρᾶν τήν ὄψιν κινῶν λέγεται κινεῖσθαι, κινητικόν ὑπάρχον πάσης

ὄψεως κυρίως ἤπερ κινητόν, οὕτω καί τό Θεῖον ἀκίνητον πάντη καθ᾽ οὐσίαν καί φύσιν ὑπάρχον, ὡς ἄπειρον καί ἄσχετον καί ἀόριστον, οἱονεί τις ἐπιστημονικός λόγος ἐνυπάρχων ταῖς τῶν ὄντων οὐσίαις λέγεται κινεῖσθαι, τῷ κινεῖν προνοητικῶς ἕκαστον τῶν ὄντων καθ᾽ ὅν κινεῖσθαι πέφυκε λόγον, καί ὡς αἴτιον πάντα τά κατηγορούμενα κατά τῶν ὧν ἐστιν αἴτιον ἀπαθῶς ἀναδεχόμενον. Ἀνελεῖται τοῦτο ζητήσας ὁ θεοφάντωρ καί μέγας Ἀρεοπαγίτης ἅγιος Διονύσιος ἐν οἷς φησι· "Τί δήποτε τό Θεῖον οἱ θεολόγοι ποτέ μέν ἔρωτα, ποτέ δέ ἀγάπην, ποτέ δέ ἐραστόν καί ἀγαπητόν ἀποκαλοῦσι; " Συμπεραίνει τόν λόγον οὑτωσί φάσκων· " Ὅτιπερ τῷ μέν κινεῖται, τῷ δέ κινεῖ»· καί σαφέστερον εἰπεῖν, Ὥς μέν ἔρως ὑπάρχον τό Θεῖον καί ἀγάπη κινεῖται, ὡς δέ ἐραστόν καί ἀγαπητόν κινεῖ πρός ἑαυτό πάντα τά ἔρωτος καί (≡14Δ_356≡> ἀγάπης δεκτικά· καί τρανότερον αὖθις φάναι· Κινεῖται μέν ὡς σχέσιν ἐμποιοῦν ἐνδιάθετον ἔρωτος καί ἀγάπης τοῖς τούτων δεκτικοῖς, κινεῖ δέ ὡς ἑλκτικόν φύσει τῆς τῶν ἐπ᾽ αὐτῷ κινουμένων ἐφέσεως· καί πάλιν· Κινεῖ καί κινεῖται, ὡς διψῶν τό διψᾶσθαι, καί ἐρῶν τό ἐρᾶσθαι, καί ἀγαπῶν τό ἀγαπᾶσθαι.

Κατά τοῦτον τόν τρόπον καί ὁ θεόφρων Γρηγόριός φησι· "Μονάς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη». Κινεῖται γάρ ἐν τῷ ταύτης δεκτικῷ νῷ, εἴτε ἀγγελικῷ, εἴτε ἀνθρωπίνῳ, δι᾽ αὐτῆς καί ἐν αὐτῇ τάς περί αὐτῆς ἐξετάσεις ποιουμένῳ, σαφέστερον εἰπεῖν, διδάσκει αὐτόν ἀμερίστως ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τόν περί μονάδος λόγον, ἵνα μή διαίρεσις τῷ πρώτῳ αἰτίῳ ἐπεισαχθῇ, προβιβάζει δέ αὐτόν καί τήν θείαν καί ἀπόῤῥητον τούτου γονιμότητα δέξασθαι, λέγουσα μυστικῶς τε καί κρυφίως αὐτῷ μή δεῖν ἄγονον εἶναι πώποτε φρονεῖν τοῦτο τό ἀγαθόν λόγου καί σοφίας, ἤ ἁγιαστικῆς δυνάμεως, ὁμοουσίων τε καί ἐνυποστάτων, ἵνα μή σύνθετον ἐκ τούτων ὑποληφθῇ τό Θεῖον ὡς συμβεβηκότων, καί οὐχί ταῦτα ὑπάρχον ἀεί πιστευθῇ. Κινεῖσθαι οὖν ἡ Θεότης λέγεται ὡς αἰτία τῆς καθ᾽ ὅν ὑπάρχει τρόπον ἐξετάσεως. Ἄνευ γάρ ἐλλάμψεως (=1261=) ἐπιβάλλειν θεότητι τῶν ἀμηχάνων ἐστί. Λέγεται δέ κινεῖσθαι πάλιν καί διά τήν κατά μέρος φανέρωσιν τοῦ περί αὐτῆς τελεωτέρου Λόγου κατά τήν ἁγίαν Γραφήν, ἀπό τοῦ Πατέρα ὁμολογεῖν ἀρχομένου, καί εἰς Υἱόν συνομολογεῖν Πατρί προβαίνοντος, καί Πατρί καί Υἱῷ συμπαραδέχεσθαι τό Πνεῦμα τό ἅγιον, καί συμπροσκυνεῖν τούς διδασκομένους ἐνάγοντος Τριάδα τελείαν μονάδι τελείᾳ, ἤγουν μίαν οὐσίαν καί θεότητα καί δύναμιν καί ἐνέργειαν ἐν τρισίν ὑποστάσεσιν.

**ΠΓ** (83). **..»…. «ΑΛΛ ΕΤΕΡΟΝ, ΟΙΜΑΙ, ΘΕΛΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΣΙΣ, ΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ, ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· " Ἀλλ᾽ ἕτερον, οἶμαι, θέλων καί θέλησις, γεννῶν καί γέννησις, λέγων καί λόγος, εἰ μή μεθύομεν· τά μέν ὁ κινούμενος, τά δέ οἷον ἡ κίνησις. Οὔκουν θελήσεως (≡14Δ_358≡> τό θεληθέν, οὐδέ τό γεννηθέν γεννήσεως ( οὐδέ γάρ ἕπεται πάντως ), οὐ δέ τό ἀκουσθέν ἐκφωνήσεως, ἀλλά τοῦ θέλοντος καί τοῦ γεννῶντος καί τοῦ λέγοντος. Τά τοῦ Θεοῦ δέ καί ὑπέρ πάντα ταῦτα, ᾧ γέννησίς ἐστιν ἴσως ἡ τοῦ γεννᾷν θέλησις».

Πρός τούς Ἀρειανούς πάντα κινοῦντας τρόπον πρός τό εὐεπίβατον αὐτοῖς εἶναι τήν κατά τοῦ Μονογενοῦς βλασφημίαν, καί λέγοντας θελήσεως, ἀλλ᾽ οὐ Πατρός Υἱόν εἶναι τόν μονογενῆ Υἱόν, ταῦτα φησιν ὁ σοφός διδάσκαλος, εὐδιάλυτον οὖσαν δεικνύς πᾶσαν αὐτῶν ἐντεῦθεν τήν κατά τῆς ἀληθείας μηχανήν. Εἰ γάρ τάς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἅς ἴσως φαίη τις εἶναι συμπληρωτικάς τῆς οὐσίας αὐτῆς, δύνασθαι μέν ταύτας ἐνεργεῖν λέγομεν ἐν ᾗ σύνεισιν οὐσίᾳ, μή μέντοι καί κινεῖσθαι πάντως κατ᾽ ἐνέργειαν ἀποτελεσματικήν χωρίς τῆς τοῦ θέλοντος ἐπινεύσεως δύνασθαι. Εἰ δέ καί δοθείη καθ᾽ ὑπόθεσιν τό ἴδιον ἐθέλειν αὐτάς ἐνεργεῖν ἐκ τῆς φυσικῆς κινήσεως, χωρίς τῆς τοῦ ταύτας, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, κεκτημένου ῥοπῆς μηδέν ἰσχεῖν αὐτάς καθάπαξ ἀποτελεσματικῶς ἐνεργεῖν τῆς ἰδίας ὁρμῆς. Οὐ γάρ ἀκολουθεῖ πάντως τῇ δυνάμει τό ἔργον, μή ἐχούσῃ τήν τοῦ οὗ ἐστι δύναμις ῥοπήν, συνεισφέρουσαν αὐτῇ τό κατ᾽ ἐνέργειαν ἐν πράγματι τέλος, καθ᾽ ἑαυτήν οὔσῃ ἀνυποστάτῳ. Μάτην τήν θέλησιν προεβάλοντο, μή οὖσάν τινος ἀποτελεστικήν, χωρίς τοῦ αὐτήν ἔχοντός τε και θέλοντος. Καί τοῦτό ἐστιν ὅ φησιν ὁ διδάσκαλος. Οὐδέ γάρ ἕπεται πάντως δηλονότι τῇ θελήσει τό θεληθέν, καί ταῖς λοιπαῖς ὡσαύτως τά λοιπά, χωρίς τῆς τοῦ ταύταις ὑποκειμένου ἐν ᾧ καί εἰσί συνεισφορᾶς.

Εἰ τοίνυν ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτων τεκμαίρεσθε τά θεῖα, ὦ οὗτοι, δέξασθε ταῖς ὑμῶν γοῦν αὐτῶν στοιχοῦντες (≡14Δ_360≡> ὑποθέσεσι τῶν ἅμα πάντως εἶναι τά κατά τήν μέσην σχέσιν ἀλλήλοις συνόντα, λέγω δή τόν θέλοντα καί τό θεληθέν, τόν γεννῶντα καί τό γεννηθέν, κατά τήν σχέσιν, (=1264=) φημί δέ τήν θέλησιν καί τήν γέννησιν, ἀλλήλοις συνόντα. Ὡς γάρ τοῦ ὁρῶντος καί τοῦ ὁρωμένου χωρίς οὐκ ἔστιν ὅρασις, οὔτε τοῦ νοοῦντος καί τοῦ νοουμένου νόησις, οὕτως οὐδέ τοῦ γεννῶντος καί τοῦ γεννωμένου γέννησις, οὐδέ τοῦ θέλοντος καί τοῦ θελομένου θέλησις, ὅτι μηδέ ἕπεται θελήσει τό θεληθέν, ὡς ἐδείχθη, χωρίς τῆς τοῦ θέλοντος συνεισφορᾶς. Εἰ δέ τῶν ἅμα ταῦτά ἐστι κατά τήν σχέσιν, ἀκίνητος γάρ ἡ ἐπ᾽ ἀμφοῖν σχέσις, ἅμα ἦν ἄρα τῷ γεννῶντι Πατρί, ἀεί ὄντι Πατρί, διά γεννήσεως, καί καθ᾽ ὑμᾶς ὁ γεννώμενος Υἱός, μή παραδεχόμενος καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον μεταξύ αὐτοῦ καί τοῦ γεννῶντος Πατρός παρενθήκην χρόνου, καί οὐκ ἔτι θελήσεως ἐστιν Υἱός ὁ Υἱός, ἀλλά τοῦ γεννῶντος Πατρός.

Καί ταῦτα, φησίν, ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτων εἰρήσθω, τά δέ τοῦ Θεοῦ καί ὑπέρ πάντα ταῦτα, ᾧ γέννησις ἴσως ἐστίν ἡ τοῦ γεννᾷν θέλησις. Ἀμφέβαλε δέ τοῦτο διά τοῦ " Ἴσως" ἐπιῤῥήματος διά τό καί ὑπέρ θέλησιν εἶναι τήν ἐκ τοῦ Πατρός τοῦ Υἱοῦ γέννησιν. Οὐ γάρ μεσάζεται θελήσει ἐκ τοῦ Πατρός ὁ Υἱός, οὐδέ προεπινοεῖται τοῦ Υἱοῦ καθ᾽ ὁτιοῦν ἡ τοῦ Πατρός θέλησις, ὅτι μηδέ προϋπῆν ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, ὥσπερ οὐδέ νοῦς λόγου τοῦ ἐξ αὐτοῦ, οὔτε φῶς τοῦ ἀπαυγάσματος. Ἅμα γάρ τό εἶναι ἔχοντες καί θέλησιν μίαν ἔχουσιν ὅ τι Πατήρ καί ὁ ἐξ αὐτοῦ ἀνάρχως γεννηθείς Υἱός, ἁπλῆν τε καί ἀδιαίρετον, ὥσπερ οὖν καί οὐσίαν μίαν καί φύσιν.

**ΠΔ** (84). ..»…. **«ΕΠΕΙ ΤΙ ΚΩΛΥΕΙ ΚΑΜΕ ΤΑΥΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΠΟΙΗΣΑΜΕΝΟΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, είς τό· "Ἐπεί τί κωλύει κἀμέ ταύτην πρότασιν ποιησάμενον τήν ὅτι, Ὁ Πατήρ μείζων τῇ φύσει, (≡14Δ_362≡> ἔπειτα προσλαβόντα τό, Φύσει δέ οὐ πάντως μεῖζον, οὐδέ Πατήρ, συναγαγεῖν, Τό μεῖζον οὐ πάντως μεῖζον, ἤ, Ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ».

Ἐπειδήπερ μείζονα τῷ αἰτίῳ τοῦ Υἱοῦ τόν Πατέρα σοφῶς ὁ διδάσκαλος, ὡς τοῦ Πατρός ὄντος τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Πατρός ὑπάρχοντος, διωρίζετο, προσλαβόντες οἱ Ἀρειανοί τήν τό αἴτιον φύσει πρότασιν συνῆγον αὐτῷ κακούργως τό φύσει μεῖζον. Πρῶτον μέν ἐπιλύεται γενναίως τό παραλελογισμένως ὑπ᾽ αὐτῶν συναχθέν εἰπών· " Οὐκ οἶδα πότερον ἑαυτούς παραλογίζονται, ἤ τούς πρός οὕς ὁ λόγος». Οὐ γάρ ἁπλῶς ὅσα κατά τινος λέγεται, ταῦτα καί κατά τοῦ ἀποκειμένου τούτῳ ῥηθήσεται· ἀλλά δῆλον κατά τίνος καί τίνα τοῦτ᾽ ἔστιν. Οὐ γάρ ὅσα κατά τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου, φησί, λέγεται, ταῦτα καί κατά τοῦ φύσει ῥηθήσεται. Οὐκ ἔστι γάρ λόγου τά κατά τινος φέρε εἰπεῖν σοφοῦ ἤ βασιλέως ὡς σοφοῦ ἤ ὡς βασιλέως λεγόμενα καί κατά τοῦ ὑποκειμένου τούτοις ῥηθῆναι, ὡς ἀνθρώπων, καί συμπαραλαμβάνειν ἀθέσμως τῷ τῆς οὐσίας ὅρῳ τῶν ὑποκειμένων τά κατά τῆς σοφίας ὡς σοφίας, καί τά κατά τῆς βασιλείας ὡς βασιλείας λεγόμενα, τά μηδέν καθόλου τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας ἐπικοινωνοῦντα ὡς συστατικάς διαφοράς αὐτῆς καί συμπληρωτικάς (=1265=) τοῦ κατ᾽ αὐτήν ὅρου παραλαμβάνειν.

Ἔπειτα σοφώτερον συμπλέξας αὐτοῖς ἐκ τῆς αὐτῶν προτάσεως συλλογισμόν περιτρέπει αὐτούς ἑαυτοῖς. Ἔχει δέ οὕτως· Ἐπεί τί κωλύει κἀμέ ταύτην πρότασιν ποιησάμενον τήν ὅτι, Ὁ Πατήρ μείζων τῇ φύσει, ἔπειτα προσλαβόντα τό, Φύσει δέ οὐ πάντως μεῖζον οὐδέ Πατήρ, ἐντεῦθεν συναγαγεῖν, Τό μεῖζον οὐ πάντως μεῖζον, ἤ, Ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ. Πρός δέ τό σαφέστερον ἡμῖν γενέσθαι καί συνεκτικώτερον διαγράψωμεν, εἰ δοκεῖ, σχήματι τό λεγόμενον, ἐκ μέν τῆς τῶν ἐναντίων ἐπιχειρήσεως (≡14Δ_364≡> ἀρχόμενοι, εἰς δέ τήν τοῦ Πατρός καταπαύοντες διδασκαλίαν.

Πρότασις Ἀρειανῶν, ἤγουν Εὐνομιανῶν·

«Εἰ φύσει αἴτιος ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, μείζων δέ ὁ Πατήρ του Υἱοῦ, μείζων ἄρα τῇ φύσει ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ».

Ἐπίλυσις τοῦ ἁγίου Πατρός ἡμῶν Γρηγορίου διά τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς περιτρέποντος τούς ἐναντίου·

«Εἰ φύσει μείζων καθ’ ὑμᾶς ὁ Πατήρ τοῦ Υἱοῦ, τό δέ φύσει οὐ πάντως μείζων ἤ Πατήρ. τό μεῖζον ἄρα οὐ μεῖζον, ἤ ὁ Πατήρ οὐ πάντως Πατήρ».

Οὕτω περιτρέπονται τοῖς οἰκείοις ἑαλακότες μηχανήμασιν οἱ τήν ἀλήθειαν ἀπαναινόμενοι, κενοί κενῶς τῆς εὐσεβείας ἐκτιναχθέντες. Ἐπί γάρ τῶν τοιούτων λόγων τά συμπεράσματα τῶν προτάσεών εἰσι συστατικά, τῶν δέ συμπερασμάτων αἱ προτάσεις ὑπάρχουσιν ὁριστικαί, οἷς περιπτώκασιν ἐκ πολλῆς ἀμαθίας οἱ ἑαυτούς οἰόμενοι σοφούς.

**ΠΕ** (85)**. ΕΣΤΩ ΔΕ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΙ ΔΟΚΕΙ, ΟΥΔΕ ΟΥΤΩΣ ΗΜΑΣ ΑΙΡΗΣΕΤΕ..».**

Ἔστω δέ καί ἐνεργείας, εἰ δοκεῖ, οὐδέ οὕτως ἡμᾶς αἱρήσετε. Αὐτό δέ τοῦτο ἐνεργηκώς ἄν εἴη τό ὁμούσιον, εἰ καί ἄτοπος ἄλλως ἡ τῆς περί τοῦτο ἐνεργείας ὑπόληψις».

Ἐπειδή οἱ τήν γλῶσσαν ὡσεί ξυρόν κατά τῆς ἀληθείας ἠκονημένην ἔχοντες ἔλεγον δῆθεν ἐρωτῶντες· Ὁ Πατήρ οὐσίας ἐστίν, ἤ ἐνεργείας ὄνομα εἶναι τό, Πατήρ, ἐντεῦθεν συναγάγωσι τό ἑτερούσιον εἶναι τῷ Πατρί τόν Υἱόν, ὡς τῆς αὐτῆς οὐσίας δύο μή ἐπιδεχομένης καί διάφορα κυρίως ὀνόματα (εἰ γάρ τό Πατήρ οὐσίας ἐστίν ὄνομα, οὐκ ἄν ποτε (≡14Δ_**366**≡> τῆς αὐτῆς ὄνομα εἴη τό Υἱός)· εἰ δέ ἐνεργείας, σαφῶς τοῦ Πατρός ποιήμα τόν Υἱόν ὁμολογοῦντας δείξωσιν, ὡς ἐνέργημα, μετά τό τήν κυριολεξίαν ἀντιθετικῶς διελθεῖν εὐθέως πρός αὐτούς τόν διδάσκαλον εἰρηκότα οὔτε οὐσίας εἶναι τό Πατήρ ὄνομα, οὔτε ἐνεργείας, ἀλλά σχέσεως, καί τοῦ πῶς ἔχει πρός τόν Υἱόν ὁ Πατήρ, ἤ ὁ Υἱός πρός τόν Πατέρα, συμπεριφορικῶς ἐνήγαγεν εἰπών· " Ἔστω καί ἐνεργείας, εἰ τοῦτο δοκεῖ», καί ἐπιφέρει· "Αὐτό δέ τοῦτο ἐνηργηκώς ἄν εἴη τό ὁμοούσιον». Πῶς οὖν ἐνεργεῖ τό ὁμοούσιον; ζητήσαι τις ἄν τυχόν τῶν ἄγαν ἐξεταστικῶν καί μηδέν τῶν συμφερόντων ἀγνοεῖν ἀνεχομένων. Τοῦτο δέ κατά τοιόνδε τρόπον ὁμαλισθήσεται.

Δύο καθόλου τάς ἐνεργείας εἶναί φασιν ἐν τοῖς οὖσι, (=1268=) μίαν μέν τήν προάγουσαν ἐκ τῶν ὄντων φυσικῶς τά ὁμογενῆ καί ὁμοούσια καί ἑαυτοῖς πάντη ταὐτά. Καθ᾽ ἥν συμπεριενεχθείς τοῖς λογολέσχαις ἐπιεικῶς πρός τό μικρόν γοῦν ἐπισχεῖν αὐτούς τοῦ βλασφημεῖν φησιν ὁ διδάσκαλος. " Ἔστω δέ καθ᾽ ὑμᾶς», κατά τόν ἀποδοθέντα σκοπόν τοῦ λόγου, " καί ἐνεργείας ὄνομα ὁ Πατήρ. Οἷς ἐπάγει· "Αὐτό δέ τοῦτο ἐνηργηκώς ἄν εἴη ὁ Πατήρ», δηλονότι τό ὁμοούσιον, ὡς ἐνέργειαν οὐσιωδῶς ὑφεστῶσαν καί ζῶσαν,ὥσπερ οὖν ἀμέλει καί λόγον ζῶντα καί δύναμιν καί σοφίαν αὐθυπόστατον τόν μονογενῆ Θεοῦ Λόγον καί Υἱόν τοῦ Πατρός εἰρήκασιν οἱ θεόφρονες τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι. Τήν δέ ἑτέραν ἐνέργειάν φασιν εἶναι τῶν ἐκτός ἀπεργαστικήν, καθ᾽ ἥν περί τι τῶν ἔξωθεν καί ἑτερούσιων ἐνεργῶν τις ἕτερόν τι τῆς ἰδίας οὐσίας ἀλλότριον ἐκ προϋποκειμένη ὕλης τινός κατασκευάζει. Ταύτην δέ τήν ἐνέργειαν ταῖς τέχναις ἐπιστημονικῶς συγκεῖσθαί φασι. Περί ἧς ὁ θεόφρων διδάσκαλός φησι, "Εἰ καί ἄτοπος ἄλλως», παρ᾽ ὅν ἐλήφθη δηλονότι τρόπον, " Ἡ τῆς περί (≡14Δ_**368**≡> τοῦτο ἐνεργείας ὑπόληψις», καί μάλιστα ἐπί Πατρός καί Υἱοῦ λαμβανομένης, ἐφ᾽ ὧν οὐδέ τήν πρώτην κυρίως δέξασθε ὁ εὐσεβής ἀνέχεται νοῦς, διά τό καί ὑπέρ ταύτην εἶναι τήν ἐκ τοῦ Πατρός καί ἅμα τῷ Πατρί καί ἐν τῷ Πατρί ἄφραστον καί ἀπερινόητον ὕπαρξιν τοῦ Μονογενοῦς.

**ΠS** (86)**. ..»…. «...ΗΜΩΝ ΓΑΡ ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΟΣ Ο ΘΕΟΣ, ΟΥ ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ ΠΑΤΗΡ»**

Ἐκ τοῦ β´ περί Υἱοῦ λόγου, εἰς τό· " Θεός δέ λέγοιτο ἄν οὐ τοῦ Λόγου, τοῦ ὁρωμένου δέ. Πῶς γάρ εἴη τοῦ κυρίως Θεοῦ Θεός; ὥσπερ καί Πατήρ οὐ τοῦ ὁρωμένου, τοῦ Λόγου δέ. Καί γάρ ἦν διπλοῦς, ὥστε τό μέν κυρίως ἐπ᾽ ἀμφοῖν, τό δέ οὐ κυρίως·

ἐναντίως δέ ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει. Ἡμῶν γάρ κυρίως Θεός ὁ Θεός, οὐ κυρίως δέ Πατήρ».

Τό μέν κυρίως ἐπ᾽ ἀμφοῖν θετέον, τοῦ, Πατήρ, καί τοῦ, Θεός, ὡς ἀμφοῖν ἐπί Χριστοῦ κυρίως λέγεσθαι δυναμένων διά τήν μίαν ὑπόστασιν. Χριστοῦ γάρ Πατήρ κυρίως ἐστίν ὁ Θεός, ὡς Υἱοῦ καί Θεοῦ Λόγου καί ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπάρχοντος καί μετά τήν σάρκωσιν, καί Θεοῦ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ πάλιν κυρίως ἐστίν, ὡς ἀνθρώπου κατά ἀλήθειαν ὄντος διά τήν σάρκα, καί ἑνός τῶν ἀνθρώπων χρηματίζοντος· τά γάρ τῶν μερῶν τοῦ ἐξ αὐτῶν ὅλου κυρίως κατηγορεῖται, ὡς ἐπιδεχομένου πάντα κυρίως τά φυσικῶς προσόντα τοῖς μέρεσιν, ἐξ ὧν καί ὑφέστηκε. "Τό δέ οὐ κυρίως ὡσαύτως ἐπ᾽ ἀμφοῖν" ληπτέον, τοῦ, Θεός, καί τοῦ, Πατήρ ὡς ἀμφοῖν ἐπί Χριστοῦ κυρίως λεχθῆναι μή δυναμένων, διά τήν φυσικήν διαφοράν τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε φύσεων. Τά γάρ τῷ κατά σύνθεσιν ὅλῳ προσόντα θατέρου τῶν ἑαυτοῦ μερῶν οὐδέποτε κυρίως κατηγορηθήσεται.

" Ἐναντίως" δέ " ἤ ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει», τουτέστιν ἔμπαλιν καθώς ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει. Ἡνίκα γάρ τήν (=1269=) διαφοράν θεωρῶ τῶν φύσεων, (≡14Δ_370≡> καί τήν αὐτῶν κατ᾽ ἐπίνοιαν ποιοῦμαι διάκρισιν, οὐ δύναμαι τό ἐπ᾽ ἀμφοῖν κυρίως τιθέναι, τοῦ, Πατήρ, φημί καί τοῦ, Θεός. Οὐ γάρ κυρίως τοῦ Λόγου Θεός ἐστιν ὁ Πατήρ, οὐ δέ κυρίως Πατήρ τῆς σαρκός ἐστιν ὁ Θεός. " Ἐναντίως δέ», τουτέστιν ἔμπαλιν δέ, ἤ ἀντιστρόφως δέ, τοῦ τε "κυρίως" δηλονότι καί "οὐ κυρίως», ἐπί τε τῆς ἑνώσεως καί τῆς μίας ὑποστάσεως, ἐπί τε τῆς διαφορᾶς τῶν φύσεων καί τῆς κατ᾽ ἐπίνοιαν αὐτῶν διακρίσεως λαμβανομένων, ὡς τῆς μέν μίαν ὑποστάσεως κυρίως Θεόν καί Πατέρα λεγόμενον, ὡς ἑνός Χριστοῦ, τόν Θεόν ἐπιδεχομένης, κατά τήν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν, τῆς δέ κατ᾽ οὐσίαν διαφορᾶς τῶν φύσεων ἔμπαλιν τό μή κυρίως ἐπιδεχομένης, καθώς ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει. Ἡμῶν γάρ κυρίως μέν Θεός ὁ Θεός, ὥσπερ καί τῆς τοῦ Λόγου σαρκός, οὐ κυρίως δέ Πατήρ, ὥσπερ οὐδέ τῆς τοῦ Λόγου σαρκός. Ἐνηλλαγμένως οὖν τά τοῦ ὅλου τοῖς μέρεσι, καί τῷ ὅλῳ τά τῶν οἰκείων μερῶν ἐκφωτητέον, καί ἔσται ῥᾳδία καί σαφή ἡ τοῦ προκειμένου κατάληψις.

Καί ἵνα σαφέστερον γένηται τό λεγόμενον, ἡνίκα μέν ὡς ὑπόσταστις ὁ Χριστός θεωρεῖται, τό " κυρίως ἐπ᾽ ἀμφοῖν», τοῦ, Θεός, λέγω καί τοῦ, Πατήρ, θετέον, ἡνίκα δέ διά τήν ἀσύγχυτον ὕπαρξιν τῶν ἐν οἷς καί ἐξ ὧν ἐστιν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις θεωροῦνται, τό " ἔμπαλιν" θετέον, ὅπερ ἐστί τό μή κυρίως, καθώς ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει. Καί δηλοῖ τοῦτο σαφῶς λέγων ὁ διδάσκαλος διά τοῦ ἐπαγαγεῖν, " Καί τοῦτο ποιεῖ τοῖς αἱρετικοῖς τήν πλάνην, ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίζευξις, ἐπαλλατομένων τῶν ὀνομάτων διά τήν σύγκρασιν». Σημεῖον δέ, ἡνίκα αἱ φύσεις διΐστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιῄρηνται καί τά ὀνόματα. Τουτέστιν, ἕως ὑπόστασιν μίαν σκοπεῖς τόν Χριστόν, ἡ κατ᾽ ἐπαλλαγήν τῶν ὀνομάτων ἐπίζευξίς ἐστιν ἀδιαίρετος, ἐπειδάν δέ ταῖς ἐπινοίαις διαστήσης τάς συμπλούσας τήν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ φύσεις, συνδιεῖλε ταῖς φύσεσι καί τά ὀνόματα· ἤ πάλιν, ἐπείπερ

τήν φύσιν διπλοῦς ὁ Χριστός, ἄμφω κατηγορεῖται αὐτοῦ, τό Θεός καί Πατήρ, (≡14Δ_372≡> κυρίως μέν ἡνίκα συνεκφωνεῖται καταλλήλως ταῖς φύσεσι τά ὀνόματα, οὐ κυρίως δέ ὅταν ἡ κατά φύσιν ἑκατέρου τῶν ἐξ ὧν ἐν οἷς τε καί ἅπερ ἐστί θατέρῳ διά τήν μίαν ὑπόστασιν ἐπηλλαγμένως ἀντιδίδοται κτῆσις. Ὅπερ ποιεῖν μή γινώσκοντες, ἤ κυρίωτερος εἰπεῖν μή ἀνεχόμενοι, οἱ τότε καί οἱ νῦν αἱρετικοί τόν μονογενῆ Θεόν Λόγον βλασφημεῖν οὐ παραιτοῦνται, οἱ μέν εἰς κτίσμα κατάγοντες διά τά ἀνθρώπινα, οἱ δέ τήν οἰκονομίαν συγχέοντες διά τήν ἄρνησιν τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων.

Ἄλλος δέ πάνυ τά θεῖα σοφός τοῦτον ἐρωτηθείς παρ᾽ ἐμοῦ τόν τόπον ἔφη· Τό μέν "κυρίως», τό δέ "οὐ κυρίως ἐπ᾽ ἀμφοῖν», τῆς αὐτῆς ἐστι κατηγορίας τῆς σχετικῆς, εἴτε τῆς Πατήρ, εἴτε τῆς Θεός, ἤ καί ἑκατέρας, ὡς ἐφ᾽ ἑνός Χριστοῦ τιθεμένης, τοῦ συνεστῶτος ἐκ δυοῖν τῶν ἐναντίων, "κυρίως" καί "οὐ κυρίως". Εἰ μέν Θεός ὁ Πατήρ τοῦ Χριστοῦ λεχθείη κατά τήν ἐπίνοιαν τῶν δύο φύσεων, "κυρίως" μέν τοῦ κτίσματος ἄν λέγοιτο, "οὐ κυρίως" δέ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ὁμοίως δέ καί ἐκ τῶν ἐναντίων Πατήρ " κυρίως" τοῦ Λόγου, (=1272=) τοῦ δέ κτίσματος "οὐ κυρίως», καθά καί ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει ταῦτα λεγόμενα. Ἡμῶν γάρ " κυρίως " μέν Θεός, "οὐ κυρίως" δέ Πατήρ. Ταύτην ἀποδεξάμενος ἐγώ τοῦ σοφοῦ τήν ἐπιβολήν ὡς καλῶς ἔχουσαν συνεῖδον ἐνταγῆναι τῷ γράμματι.

**ΠΖ** (87). **..».ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΑΥΤΟΝ, ΔΗΛΑΔΗ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ, ΖΩΗΝ, Ή ΚΡΙΣΙΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, " Λαμβάνειν αὐτόν, δηλαδή τόν Χριστόν, ζωήν, ἤ κρίσιν, ἤ κληρονομίαν ἐθνῶν, ἤ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἤ δόξαν, ἤ μαθητάς, ἤ ὅσα λέγεται», καί τούτοις ἐπαγαγεῖν τόν διδάσκαλον ὅτι, " Καί τοῦτο τῆς ἀνθρωπότητος, εἶτα προσεπαγαγεῖν», " Εἰ δέ καί τῷ Θεῷ δοίης, οὐκ (≡14Δ_374≡> ἄτοπον. Οὐ γάρ ὡς ἐπίκτητα δώσεις, ἀλλ᾽ ὡς ἐξαρχῆς συνυπάρχοντα, καί λόγῳ φύσεως, ἀλλ᾽ οὐ χάριτος».

Πρός ἐμαυτόν περί τούτου πολλάκις διαπορήσας, πῶς καί τίνι λόγῳ, καθώς φησιν ὁ διδάσκαλος, ὅ κατά φύσιν ἔχει λαμβάνειν ὁ Θεός λέγεται, καί μή δυνηθείς ἐμαυτόν πληροφορῆσαι, τέλος καλῶς ἔχειν ἔρεσθαι γέροντα σοφόν διέγνων, ὅστις τόν περί τούτου λόγον ἐπιστημόνως μάλα διΐθυνεν οὑτωσί λέγων, ὅτιπερ καθ᾽ ὑπόθεσιν εἰδῶμέν τινα σαφηνίζοντά τισι τάς τῶν ὄντων φύσεις, ἐρεῖν πρός αὐτούς· Δῶμεν τῷ Θεῷ τῷ παντοδύναμον, τό σοφόν, τό ἀγαθόν, τό δίκαιον· ὡσαύτως τῇ κτίσει τό δοῦλον, τό ὑπήκοον, τό περιγραπτόν, τό ἐκ μή ὄντων ὑποστῆναι, καί τά τούτοις ἀκόλουθα, ὡς τῆς φύσεως ἑκάστου ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις ἀπαιτούσης τά ἴδια. Φάσκων οὖν ὁ τυχών τό· "Δῶμεν τῷ Θεῷ», οὐχί τό μή προσόν αὐτῷ παρεῖχεν, ἀλλ᾽ ὅπερ ἡ φύσις ἔχει. Τοῦτο γάρ τό "Δῶμεν" σημαίνει οἷον τό διορίζειν τήν φύσιν διά τῶν αὐτῇ προσόντων ἀπό τῶν μή τοιούτων. Τόν αὐτόν τρόπον κἀνταῦθα λέγοντα τόν διδάσκαλον εὐσεβῶς ἐκδέχου, "Εἰ δέ καί τῷ Θεῷ δῶμεν», τουτέστι τῆς φύσεως τό προσόν αὐτῇ πρός τῶν διευκρινούντων τά πράγματα λαμβανούσης.

**ΠΗ** (88). **..».ΩΣ ΓΑΡ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΟΜΕΝ ΠΟΝΗΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΘΕΟΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, είς τό· " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν, ἤ μή εἶναι».

Καί τοῦτο τόν προλεχθέντα σοφόν ἐρωτήσας γέροντα ἔφη μή ἠρτῆσθαι τό "μή εἶναι" τῷ προλεχθέντι, ἵνα μή συναχθῇ τό εἶναι τόν Θεόν πονηρόν· " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν, ἤ μή εἶναι" πονηρόν, ἀλλ᾽ εἶναι πονηρόν, κατά κοινοῦ τοῦ " πονηρόν" κειμένου. Δύο γάρ ἀρνήσεις μίαν συγκατάθεσιν ἐπάγουσιν. Ἔστιν οὖν ἀρνητικόν τό "ἀδύνατον», συμπλεκόμενον (≡14Δ_376≡> δέ τῷ "μή εἶναι πονηρόν», συνάγει τό πονηρόν εἶναι. Ὅπερ οὐχ οὕτως ἔχει, μή γένοιτο. Ἀλλ᾽ ἕκαστον (=1273=) ἀπό ἰδίας ἀρχῆς ἔχει τόν εἱρμόν, ἵνα ᾖ τό κῶλον οὕτως ὁμαλιζόμενον, " Ὡς γάρ ἀδύνατον εἶναι λέγομεν πονηρόν εἶναι Θεόν», καί στίξαι καί πάλιν ἄρξασθαι νοήματος ἑτέρου καί προσεπαγαγεῖν, " Ἤ μή εἶναι», ἀντί τοῦ ἀνυπάρκτου εἶναι.

**ΠΘ** (89). **..».ΕΧΕΙΣ ΤΑΣ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΑΣ, ΒΑΔΙΖΕ ΔΙ ΑΥΤΩΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγους, είς τό, "Ἔχεις τάς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας, βάδιζε δι᾽ αὐτῶν, ὅσαι ὑψηλαί, θεϊκῶς, καί ὅσαι σωματικαί, συμπαθῶς, μᾶλλον δέ ὅλον θεϊκῶς, ἵνα γένῃ Θεός κάτωθεν ἀνελθών διά τόν κατελθόντα δι᾽ ἡμᾶς ἄνωθεν».

Ὁ τόν νοῦν διά τῆς ὑψηλῆς θεωρίας κατά τήν ἑκάστου τῶν θείων ὀνομάτων ἐπίνοιαν καταφωτίσας καί πρός τόν ἀρχικόν ἑκάστου καί πνευματικόν λόγον ἀναγαγών τε καί μεταποιήσας, καί τοῖς ὑπέρ ἀρετῆς πόνοις τό φρόνημα τῆς σαρκός καθυποτάξας τῷ πνεύματι, ὑπήκοός τε μέχρι θανάτου γενόμενος, οὗτος ἀληθῶς βάδιζε "διά τῶν θείων προσηγοριῶν" ἀμέπτως κατά τε πνεῦμα καί σάρκα, τήν θείαν καί πρός Θεόν ἄγουσαν πορείαν ποιούμενος, "ὑψηλῶς" μέν κατά τήν μυστικήν θεωρίαν διά τῶν ὑψηλῶν ὀνομάτων, "συμπαθῶς" δέ κατά τήν πρακτικήν φιλοσοφίαν, διά τῶν σωματικῶν πρός τήν ἄνω λῆξιν ἐπειγόμενος, "μᾶλλον δέ τό ὅλον θεϊκῶς», ὡς θεωρητικῆς οὔσης καί τῆς πράξεως καί λογικῆς χάριτος μή ἀμοιρούσης· ἀλλ᾽ ὅτου χάριν τήν πρός τήν σάρκα γνωμικήν ἀλλοτρίωσιν διά τῆς τελείας περιτομῆς τῶν αὐτῶν φυσικῶν κινημάτων εἵλετο σαφῶς ὑπαγορεύων ὅτιπερ, ἵνα γένηται καί αὐτός χάριτι Θεός, ὑπέρ τήν ὕλην κατά σάρκα διά τῆς πράξεως, καί κατά νοῦν διά θεωρίας ὑπέρ τό εἶδος, ἐξ ὧν ἡ τῶν ὄντων ὕπαρξις ὑφέστηκεν, ἑαυτόν καταστήσας, καί τό ὅλον είπεῖν, κατά τήν ἕξιν τῆς ἀρετῆς καί τῆς (≡14Δ_378≡> γνώσεως ἄϋλος καί ἀνείδεος πάντη γενόμενος, διά τόν δι᾽ ἡμᾶς ἐν ὕλῃ καί εἴδει καθ᾽ ἡμᾶς ἀληθῶς ἐξ ἡμῶν γενόμενον Θεόν Λόγον, τόν κατά φύσιν κυρίως ἄϋλον καί ἀνείδεον. Ἤ καί πάλιν τό· "Μᾶλλον δέ ὅλον θεϊκῶς», διά τήν ἐγγενομένην αὐτῷ κατορθώσαντι τήν ἐφικτήν ἀνθρώποις ἀρετήν καί γνῶσιν, ἐκ τῆς πρός τόν Θεόν καί τόν πλησίον συμπαθείας, ἀπάθειαν, ὑπέρ τῆς τῶν ἄλλων ὀφειλῆς πάσχειν καί τήν ψυχήν ἑτοίμως προΐεσθαι, ὡς κηλίδων παντάπασιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

**f** (90). **..».ΝΟΜΟΙ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑΛΥΟΝΤΑΙ· ΠΛΗΡΩΘΗΝΑΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΑΝΩ ΚΟΣΜΟΝ..».**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τά Γενέθλια λόγου, εἰς τό, «Νόμοι φύσεως καταλύονται· πληρωθῆναι δεῖ τόν ἄνω κόσμον. Χριστός κελεύει· μή ἀντιτείνωμεν».

Κατά ἀλήθειαν οἱ νόμοι τῆς φύσεως καταλυθέντες τήν τοῦ ἄνω κόσμου πλήρωσιν εἰργάσαντο. (=1276=) Δηλονότι μή καταλυθέντων ἐλλιπής ἄν ὁ ἄνω κόσμος διέμεινε καί ἀπλήρωτος. Τίνες δέ οἱ καταλυόμενοι νόμοι τῆς φύσεως εἰσιν; Ἡ διά σπορᾶς σύλληψις καί ἡ διά φθορᾶς ἐστιν, ὡς οἶμαι, γέννησις, ὧν οὐδέτερον τήν ἀληθινήν τοῦ Θεοῦ σάρκωσιν καί τελείαν ἐνανθρώπησιν παντελῶς ἐχαρακτήρισε. Σπορᾶς γάρ ἀληθῶς ἡ σύλληψις, καί φθορᾶς γέγονε πάμπαν ἡ γέννησις, καθαρά καί ἀνέπαφος, καί διά τοῦτο Παρθένος καί μετά τόν τόκον τοῦ γεννηθέντος ἡ Μήτηρ, διά τοῦ τοκετοῦ μᾶλλον ἀπαθής διαμείνασα, ὅ καί παράδοξον καί πάντα φύσεως νόμον τε καί λόγον ἐκβεβηκός, καί Θεός ὁ ἐξ αὐτῆς σαρκί γεννηθῆναι καταξιώσας, διασφίγξας αὐτῇ μᾶλλον ὡς μητρί τά τῆς παρθενίας δεσμά διά τῆς γεννήσεως. Τό θαυμαστόν ὄντως καί πρᾶγμα καί ἄκουσμα, γέννησιν γενέσθαι βρέφους καί πρόοδον, τῶν γεννητικῶν κλείθρων τῆς τεκούσης μή ἀνοιγέντων. Ἔδει γάρ ὄντως, ἔδει τόν ποιητήν τῆς φύσεως δι᾽ ἑαυτοῦ τήν φύσιν ἐπανορθούμενον πρώτους καταλῦσαι τούς νόμους τῆς φύσεως, (≡14Δ_**380**≡> οἷς ἡ ἁμαρτία διά τῆς παρακοῆς τήν αὐτήν τοῖς ἀλόγοις ζώοις τούς ἀνθρώπους ἔχειν τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς ἰδιότητα κατεδίκασε, καί οὕτω τῆς πρώτης καί ὄντως θείας δημιουργίας τούς νόμους ἀνανεώσασθαι, ἵνα ὅπερ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀπροσεξίας ὡς ἀσθενής ἠφάνισε, τοῦτο διά φιλανθρωπίαν ὁ Θεός ὡς δυνατός ἐπανορθώσηται.

Εἰ τοίνυν οἱ διά τήν ἁμαρτίαν νόμοι τῆς φύσεως ἐν Χριστῷ κατελύθησαν, καί πᾶσα δουλοπρεπής τῶν παθῶν ἐπανάστασις διά τῆς παρουσίας τοῦ λόγου παντελῶς ἀπεγένετο, πληρωθῆναι δεῖ πάντως τόν ἄνων κόσμον, ὥς φησιν ὁ διδάσκαλος. Καί πρός τοῦτο μή ἀντιτείνωμεν. Εἰ γάρ ὁ παλαιός ὑπό τήν ἁμαρτίαν Ἀδάμ ψιλός ἄνθρωπος ὤν τούς πρώτους ἐν πνεύματι νόμους τῆς φύσεως διά τῆς παρακοῆς καταλύσας τόν κάτω κόσμον ἐπλήρωσε τῶν κατ᾽ αὐτόν σαρκί γεννηθέντων εἰς φθοράν, τῷ ὁμοιώματι τῆς αὐτοῦ παραβάσεως γενόμενος ἀρχηγός, καί οὐδείς ἀντερεῖ, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἀναμάρτητος νέος, ὁ Ἀδάμ Χριστός ὁ Θεός τούς διά τήν ἁμαρτίαν ἐπεισαχθέντας τῇ φύσει νόμους τῆς ἀλογίας καταλύσας, ὡς Λόγος, τόν ἄνων κόσμον πληρώσειεν ἄν δικαίως τῶν κατ᾽ αὐτόν εἰς ἀφθαρσίαν πνεύματι γεννωμένων, τῷ ὁμοιώματι τῆς αὐτοῦ ὑπακοῆς γενόμενος ἀρχηγός. Καί ἀπιστείτω μηδείς τῶν κἄν μικρός ἐπησθημένων τῆς τοῦ Θεοῦ δυναστείας καί τό μέγεθος αὐτῆς μή ἀγνοούντων. Οὕτω μέν οὖν ὁ ἄνω κόσμος πληροῦται τῶν κατά Χριστόν ἐν πνεύματι γεννωμένων, καί οὕτω πέρας δέχεται πρόσφορον ὁ κατά σάρκα νόμος καί τῆς κάτω γεννήσεως, καί πρός τόν ἄνω κόσμον πάντα ἀναῤῥυθμίζεται.

**fA** (91). **ΑΛΛΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ**

Ἄλλη ἐπιβολή εἰς τό αὐτό.

Ἐπειδή δέ καί ἄλλον νοῦν πρός τούτοις ὁ τοῦ διδασκάλου λόγος ἔχων μοι φαίνεται, λεκτέον καί τοῦτον ὡς καθ᾽ ἡμᾶς ἐστι (≡14Δ_382≡> δυνατόν, Θεοῦ τόν λόγον ἰθύνοντος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Ἡ μόνη τῶν ὅλων αἰτία (=1277=) καί Θεός Ἰησοῦς ὁ ἐμός ἐν παραβολαῖς κρυφίως διδάσκων πρόβατον θείας ἑκατοντάδος ἀποφοιτῆσαν, καί δραχμήν θείας δεκάδος παραπολομένην, καί υἱόν ἄσωτον ἀφραδῶς τοῦ πατρός ἀποπηδήσαντα καί ἀδελφικῆς θείας δυάδος τήν ὁμόνοιαν λύσαντα τόν ἄνθρωπον ἐκάλεσε πρόβατον μέν ὡς προνοητόν, οἶμαι, καί ἀγόμενον, καί ταττόμενον, καί τριῶν χρειωδῶν τῷ κεκτημένῳ παρεκτικόν, μαλοῦ καί ἀμνοῦ γάλακτος, ὡς τρεφόμενόν τε καί τρέφοντα, τῷ λόγῳ τε καί τῷ τρόπῳ τῆς φυσικῆς θεωρίας, καί ἐνδυόμενον καί ἐνδύοντα τῷ τρόπῳ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας, καί πλουτοῦντα καί πλουτίζοντα κατά τήν τοῦ ὁμοίου γέννησιν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἀληθοῦς ἐποψίας· δραχμήν δέ, ὡς λαμπρόν καί βασιλικόν, καί τῷ τῆς εἰκόνος λόγῳ χαρακτηριστικόν τῆς θείας ἀρχετυπίας, καί ὅλης ὑπάρχοντα τῆς θεϊκῆς ὡραιότητος ὡς ἐφικτόν δεκτικόν· υἱόν δέ, ὡς κληρονόμον τῶν πατρικῶν ἀγαθῶν καί ἰσότιμον τῷ πατρί κατά τήν ἐκ χάριτος δωρεάν.

Τοῦτον δέ τόν ἄνθρωπον ὡς μέν πρόβατον πλανηθέντα ὁ προνοητής Θεός ζητήσας ὡς ποιμήν εὗρε, καί τοῖς οἰκείοις ὤμοις ἐπιθείς πρός τήν τῶν συννόμων ἐπανήγαγε μάνδραν· ὡς δέ εἰκόνα συγχωσθεῖσαν τοῖς πάθεσι καί τό ἀρχικόν κάλλος ἀχρειώσαντα ὡς σοφία τήν ἑαυτοῦ σάρκα λύχνου τρόπον ἐξάψας τῷ φωτί τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ὁ Λόγος εὗρε, καί χαρᾶς ὑπόθεσιν μεγάλης ποιεῖται τήν εὕρεσιν, δι᾽ ἧς τῆς θείας δεκάδος τήν ἔλλειψιν ἀνεπλήρωσεν. Ὡς δέ υἱόν νεκρωθέντα τῇ ἁμαρτίᾳ καί ἀπολόμενον τῇ περί τόν Θεόν ἀγνωσίᾳ ὡς Πατήρ ἀγαθός ἐπιστρέφοντα προσήκατο, καί τῆς προτέρας ἀξίας ἐπιτίθησι πάλιν ἀνελλιπῶς τά γνωρίσματα, καί τό δή μέγιστον πάντων καί μυστικώτατον, τόν μόσχον θύει τόν σιτευτόν, ὅστις ποτέ ἦν ὁ μόσχος οὗτος καί ἡ τούτου παράδοξος θυσία (οἶμαι δέ ὅτι ὁ ἀκρότατός ἐστι τοῦ κατά τήν θείαν καί ἄῤῥητον πρόνοιαν ἀπερινοήτου (≡14Δ_384≡> καί ἀγνώστου τρόπου κρυφιώτατός τε καί ἀγνωστότατος Λόγος, καί ἡ τούτου θεοπρεπής τοῖς οὖσι μετάδοσις), καί χαρᾶς ἀῤῥήτου ποιεῖται κεφάλαιον τοῦ υἱοῦ τήν ἐπάνοδον, πληρώσασαν μεγαλοφυῶς τῶν υἱῶν τήν διάδα, ἥτις ποτέ ἐστιν αὕτη, καί ἡ πρό αὐτῆς δεκάς τῶν δραχμῶν, καί ἡ πρό ἐκείνης τῶν προβάτων ἑκατοντάς.

Περί ὧν νῦν λέγειν, εἰ δοκεῖ, παραλείψωμεν, εὐκαιρότερον ἐν ἄλλοις μετ᾽ ἐμμελοῦς ἐξεργασίας τόν ἐφ᾽ ἑκάστῳ ἀριθμῷ μυστικῶς Θεοῦ διδόντος συνοψόμενοι λόγον.

Εἰ τοίνυν ὡς μέν πρόβατον ὁ καλός ποιμήν τοῖς ὤμοις ἐπιθείς πρός τά σύννομα τόν ἄνθρωπον ἐπανήγαγε, καί ὡς δραχμήν διά τῆς εἰκόνος τήν βασιλικήν ἐκτύπωσιν ἔχοντα τόν ἄνθρωπον ὡς σοφία τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί δύναμις διά τῆς σαρκώσεως εὗρεν ὁ Κύριος καί Σωτήρ, καί ὡς υἱόν ἐπιστρέφοντα προσήκατο ὁ ἀγαθός καί πανοικτίρμων Πατήρ, καί ταῖς κατ᾽

οὐρανόν δυνάμεσι συναριθμήσας ἐγκατέταξεν, ἑκάστου τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀριθμοῦ πληρώσας τήν ἔλλειψιν διά τοῦ σωθέντος (=1280=) ἀνθρώπου, δῆλον ὡς τόν ἄνω κόσμον ἐπλήρωσε Χριστός ὁ Θεός, τήν πάντων ἐν ἑαυτῷ θεοπρεπῶς αὐτουργήσας σωτηρίαν.

**fB** (92). **ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ**

Ἄλλη θεωρία εἰς τό αὐτό.

Καί ἄλλως δέ, εἰ δοκεῖ, θεωρήσωμεν τό προκείμενον ἄπορον. Φασίν οἱ τῶν ὄντων τήν φύσιν ἀκριβῶς διαθρήσαντες νόμον εἶναι φύσεως ἑκάστης τήν τοῦ καθ᾽ ὅν ἐστι καί γεγένηται λόγου ἀῤῥεπῆ καί ἀναλλοίωτον μονιμότητα, καί καλῶς ἄν ἔχειν οὕτω τόν ὅρον τοῦ νόμου τῆς φύσεως, ὡς οἶμαι, πᾶς λόγου μετειληφώς ἀκούων συνθήσεται. Εἰ δέ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, δηλονότι ὁ νόμος τῆς φύσεως ἐξ ἀνάγκης ὥσπερ τόν λόγον ἀπαράβατον φυλάττει τῆς φύσεως, οὕτω καί τόν αὐτῆς κατά τήν θέσιν (≡14Δ_386≡> πάντως διατηρεῖ τόπον ἀμετάθετον. Ἀλλ᾽ ὁ νόμῳ καί λόγῳ καί φύσει σοφῶς διορίσας καθ᾽ ἕκαστον εἶδος τήν τῶν ὄντων ὑπόστασιν, ὑπέρ φύσιν καί νόμον καί νοῦν καί λόγον καί τόπον καί κίνησιν ὑπάρχων, κατ᾽ οὐδέν τῶν κατά φύσιν ἐνεργεῖ τοῖς ὑπό φύσιν, ἀλλ᾽ ἑαυτῷ προσφυῶς ὑπέρ φύσιν τά κατά φύσιν τῶν ὑπό φύσιν μετερχόμενος δρᾷ τε καί πάσχει, ἀμφοῖν φυλάττων ἑαυτῷ τε πάσχοντι καί τοῖς δρωμένοις παραδόξως κατά φύσιν ἀκραιφνές τό ἀμετάβολον. Οὕτω τε κάτω πρός ἡμᾶς αὐτός κινηθείς ἀληθῶς τῇ καθ᾽ ἡμᾶς ἐκφάνσει ἄνθρωπος γέγονε τέλειος, μή κινηθείς ἑαυτοῦ τό παράπαν καί τῆς ἐν τόπῳ περιγραφῆς μηδαμῶς πεῖραν λαβών, καί ἡμᾶς ἐθέωσε τελείως, μηδέν ἡμῶν τῆς φύσεως παντάπασι κατ᾽ ἀλλοίωσιν ὑφελόμενος, ὅλον τε δούς ἀνελλιπῶς ἑαυτόν καί ὅλον κατά τήν ἄφραστον καί ἀλώβητον ἕνωσιν πλήρη τόν ἄνθρωπον εἰληφώς οὐδέν τῆς κατ᾽ ἕτερον ἐμείωσε τελειότητος, καί ἔστιν ἀληθῶς ὅλος Θεός ὁ αὐτός, καί ὅλος ἄνθρωπος ὁ αὐτός, τῇ κατ᾽ ἄμφω τῶν ἐν οἷς ἀληθῶς ἐστι τελειότητι μαρτυρῶν ἑαυτῷ τό κατ᾽ ἄμφω ἄτρεπτόν τε καί ἀναλλοίωττον. Οὕτω λύει τούς νόμους τῆς φύσεως, ὑπέρ φύσιν ἐν τοῖς κατά φύσιν τῇ φύσει χρώμενος, ὁ Θεός.

**fΓ** (93). **ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΕΙΣ ΤΟ· «ΠΛΗΡΩΘΗΝΑΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΑΝΩ ΚΟΣΜΟΝ»**

Ἄλλη θεωρία, εἰς τό· " Πληρωθῆναι δεῖ τόν ἄνω κόσμον».

Εἰ τοίνυν ἀπαρχή τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως, ὡς ἄνθρωπος, ἐστίν ὁ Χριστός πρός τόν Θεόν καί Πατέρα, καί οἷον ζύμη τοῦ ὅλου φυράματος, ἔστι δέ πρός τόν θεόν καί Πατέρα κατά τήν ἐπίνοιαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁ μηδέποτε τῆς ἐν τῷ Πατρί ἐκστάς μονιμότητος, ὡς λόγος, μή ἀπιστήσωμεν ἔσεσθαι, κατά τήν αὐτοῦ πρός τόν Πατέρα αἴτησιν, ἔνθα αὐτός ἐστιν (≡14Δ_388≡> ἡ ἀπαρχή τοῦ ἡμετέρου γένους. Ὡς γάρ γέγονε κάτω δι᾽ ἡμᾶς ἀναλλοιώτως καί ἄνθρωπος καθ᾽ ἡμᾶς χωρίς μόνης ἁμαρτίας, λύσας ὑπερφυῶς τούς νόμους τῆς φύσεως, οὕτω καί ἡμεῖς κατά τό ἀκόλουθον ἄνω δι᾽ αὐτόν γενησόμεθα, καί θεοί κατ᾽ αὐτόν τῷ τῆς χάριτος μυστηρίῳ, μηδέν τό παράπαν ἀλλοιοῦντες τῆς φύσεως. Καί οὕτω πληροῦται πάλιν κατά τόν σοφόν διδάσκαλον ὁ ἄνω κόσμος, πρός τήν

κεφαλήν τῶν μελῶν τοῦ σώματος κατ᾿ ἀξίαν συναγομένων, ἑκάστου δηλονότι μέλους (=1281=) τῇ κατ᾿ ἀρετήν ἐγγύτητι τήν πρέπουσαν αὐτῷ θέσιν διά τῆς ἀρχιτεκτονίας τοῦ πνεύματος ἐναρμονίως λαμβάνοντος καί συμπληροῦντος τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου τό σῶμα τό πάντα πληροῦν ἐκ πάντων πληρούμενον.

Εἴτε οὖν, ὡς εἴρηται, κατά τήν πνευματικήν ἀναγέννησιν τῶν κατά Χριστόν γεννωμένων, εἴτε κατά τήν ἐν Χριστῷ καί διά Χριστοῦ γεγενημένην τῶν τοῖς οὐρανοῖς μυστικῶν ἀριθμῶν ἀναπλήρωσιν, τῆς τε θείας φημί τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος, καί τῆς τῶν νοερῶν δραχμῶν μυστικῆς δεκάδος, καί τῆς τῶν υἱῶν τιμίας δυάδος, εἴτε κατά τήν τῶν μελῶν τοῦ σώματος πρός τήν οἰκείαν κεφαλήν καί πρός τήν ἰδίαν ἀπαρχήν τοῦ φυράματος ἐπισυναγωγήν, ὁ ἄνων κόσμος πληρωθήσεται πάντως κατά τόν διδάσκαλον, πληρωθείς μέν ἤδη ἐν Χριστῷ, πληρωθησόμενος δέ ἐν τοῖς κατά Χριστόν αὖθις ὕστερον, ἡνίκα σύμφυτοι γενήσονται καί τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ οἵγε τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ διά τῶν αὐτῶν παθημάτων ἤδη γεγονότες.

**fΔ** (94). **..».ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΕΔΟΘΗ ΗΜΙΝ, ΟΥ Η ΑΡΧΗ ΕΠΙ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· «Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱός καί ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχή ἐπί τοῦ ὤμου αὐτοῦ· τῷ γάρ σταυρῷ συνεπαίρεται».

Ὅλος διά τοῦ λόγου τῷ πρώτῳ λόγῳ προσθέμενος κατά λόγον τόν περί τοῦ Λόγου λόγον ὅν μέγας προφήτης Ἡσαΐας (≡14Δ_390≡> ποιεῖται περί τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, μυστικῶς φήσας, Οὗ ἡ ἀρχή ἐπί τοῦ ὤμου αὐτοῦ, συνοπτικῶς, ὡς ἔθος αὐτῷ ἐστι, τίνα τήν ἀρχήν ταύτην δεῖν οἴεσθαι θέμις διετράνωσεν ὁ μέγας οὗτος διδάσκαλος, εἰπών· "Τῷ γάρ σταυρῷ συνεπαίρεται». Ἀλλ᾿ ἐπειδή πολλάς ὁ σταυρός ταῖς περί αὐτόν ἐπινοίαις ἐπιδέχεται θεωρίας, ἄξιόν ἐστι ζητῆσαι κατά ποίαν ἐπίνοιαν τόν σταυρόν ἐπί τοῦ παρόντος ἀρχήν ὁ διδάσκαλος εἶπε. Θεωρεῖται γάρ ὁ σταυρός κατά σχῆμα, κατά σύνθεσιν, κατά τήν τῶν μερῶν ἰδιότητα, καί κατ᾿ ἐνέργειαν καί κατ᾿ ἄλλας πολλάς ἐπινοίας, αἱ τοῖς τῶν θείων φιλοθεάμοσίν εἰσιν ὁραταί.

Κατά σχῆμα μέν, ὡς ὅταν τήν τά ὅλα, τά τε ἄνω καί τά κάτω ἐφ᾿ ἑκάτερα, τοῖς καθ᾿ αὐτά πέρασι διαλαμβάνουσαν ὁ σταυρός θεωρούμενος, ὑποσημαίνῃ δύναμιν· κατά σύνθεσιν δέ, ὡς ὅταν οὐσίαν καί πρόνοιαν καί κρίσιν, ἤγουν τάς τούτων ἐκφάνσεις, σοφίαν φημί καί γνῶσιν καί ἀρετήν τῆς τό πᾶν διεπούσης ἐμφαίνῃ δυνάμεως, τήν μέν οὐσίαν καί τήν σοφίαν ὡς ποιητικήν διά τῆς ὑψιτενοῦς γραμμῆς, τήν δέ πρόνοιαν καί τήν γνῶσιν ὡς περιποιητικήν διά τῆς ἐγκαρσίας, τήν δέ κρίσιν καί τήν ἀρετήν ὡς κακίας ἀναιτερικήν, καί τῆς τῶν πεποιημένων καί περιποιημένων πρός τήν ἰδίαν ἀρχήν καί αἰτίαν συνδετικήν διά τοῦ ὅλου· κατά δέ τήν τῶν μερῶν ἰδιότητα, ὅταν διά μέν τῆς (=1284=) ὑψιτενοῦς γραμμῆς τόν ἀεί ὡσαύτως ἔχοντα καί τῆς οἰκείας μονιμότητος οὐδαμῶς ἐξιστάμενον διά τήν σταθηράν καί ἀμετακίνητον ἵδρυσιν Θεόν ὁ

σταυρός δηλοῖ, διά δέ τῆς ἐγκαρσίας τήν ἅπασαν κτίσιν Θεοῦ παντελῶς ἠρτημένην ὑποφαίνῃ, ἄλλας ἀρχάς τοῦ εἶναι Θεοῦ χωρίς ἤ βάσιν οὐκ ἔχουσαν· κατ᾽ ἐνέργειαν δέ, ὅταν τῶν ὑπ᾽ αὐτῷ πηγνυμένων τήν ἀπραξίαν δηλοῖ καί τήν νέκρωσιν, καθ᾽ ὅντινα τρόπον θεωρίας νῦν, ὡς οἶμαι, τον προφητικόν ὁ διδάσκαλος ἐξείληφε λόγον.

Ὥσπερ οὖν ἑκάστης ἀρχῆς (καλόν γάρ τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς παραδείγμασι τῶν ὑπέρ ἡμᾶς πραγμάτων ἐνδείξασθαι τήν ἀλήθειαν) (≡14Δ_392≡> εἰσί σήμαντρά τινά δι ὧν οἱ λαμβάνοντες ἔκδηλοι πᾶσι γίνονται ὅτι ὁ μέν τήνδε ἀρχήν παρά τοῦ βασιλέως εἴληφεν, οἷον ὁ ἄρχων τούς λεγομένους κωδικίλλους, ὁ δέ διά τοῦ ξίφους τήν λεγομένην δοκιανήν, καί ἄλλος ἄλλην διά τινος ἑτέρου συνθήματος, καί παρά μέν τοῦ βασιλέως αὐτοί δέχονται καί φέρουσι τοῦτο ταῖς ἰδίαις χερσίν, ἐξελθόντες δέ τοῖς οἰκείοις διδόασι τοῦτο κομίζειν, τοῦτον τόν τρόπον καί ὁ Δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός κατά τήν ἐπίνοιαν τῆς ἀνθρωπότητος τά σύμβολα τῆς ἰδίας ἀρχῆς τόν αὐτοῦ σταυρόν δεξάμενος ἐπί τῶν ὤμων ἐξῆλθεν ἔχων, πρῶτος αὐτός βαστάσας, ἔπειτα τοῦτο ἑτέρῳ δούς, διά τούτων ἐμφαίνων ὅτι δεῖ τόν ἀρχήν ἐγχειριζόμενον πρῶτον καθηγεῖσθαι τῶν δι᾽ αὐτῆς ἀγομένων καί ἀντέχεσθαι τῶν ὑπ᾽ αὐτῆς ὑπαγορευμένων (οὕτω γάρ ἄν εὐπαράδεκτος ἐν ταῖς ὑποθῆκαις γενήσεται), καί τότε προστάσσειν τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν αὐτῷ τήν ταυτότητα δρᾷν. Εἰ δέ τό σήμαντρον τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀρχῆς ἐστιν ὁ σταυρός, ὅν ἐπί τῶν ὤμων φέρων ἐκόμισε, γνῶναι προσῆκε τί διά τούτων ἐμφῆναι βουλόμενος μυστικῶς οὕτω ταῦτα διέθηκέ τε καί ὑπέμεινεν. Φασίν οἱ τῶν συμβόλων ἐπιστήμονες τόν μέν ὦμον πράξεως εἶναι τεκμήριον, τόν δέ σταυρόν ἀπαθείας, οἷα νέκρωσιν ἐμποιοῦντα.

Διά τούτων οὖν τῶν αἰνιγμάτων ὁ Κύριος ἡμῶν καί Θεός, ἀμφότερα διεξελθών τῶν ὧν εἰσι τά αἰνίγματα (πράξεώς τέ φημι καί τελείας ἀπαθείας), ὥστε μή παραφθείρεσθαι διά κενοδοξίας τήν πρᾶξιν, ἔδειξε δι᾽ ὧν αὐτός κατεπράξατο, τοῖς ὑπηκόοις, μονονουχί διαπρυσίως βοῶν ὅτι, "Τοῦτο σύμβολον ὑπάρχει τῆς ἀρχῆς μου· " πᾶς οὖν ὅστις ἐξ ὑμῶν ἐπιθυμητικῶς ἔχει πρός ταύτην τήν ἀρχήν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ, καί ἀκολουθείτω μοι, τουτέστιν τήν νέκρωσιν τῶν παθῶν πρᾶξιν, τήν ἀγαθότητα καί τό τῆς ἀφθονίας καλόν, διά τούτων ἐμφαίνων ὅτι γλίχεται πάντας ὁμοίως ἑαυτῷ ταύτην μεταχειρίζεσθαι (≡14Δ_394≡> τήν ἀρχήν. Τό γάρ εἰπεῖν τόν θεοφόρον διδάσκαλον ὅτι "Τῷ σταυρῷ συνεπαίρεται», οἶμαι διά τούτων ἔμφασιν ἡμῖν τοιάνδε παρέχειν, ὅτι τῆς λογικῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων διά πράξεως καί τῆς αὐτῇ συνεζευγμένης ἀπαθείας ὑψουμένης αὐτός (=1285=) ὁ Χριστός δηλονότι συνυψοῦσθαι λέγεται, τουτέστιν ἡ ἐν ἀνθρώποις Χριστοειδής κατάστασις, καθ᾽ εἰρμόν καί τάξιν ὑψουμένη, διά πράξεως ἀπαθοῦς εἰς θεωρίαν τῆς φύσεως γνωστικήν καί ἀπό ταύτης εἰς θεολογικήν μυσταγωγίαν κινουμένη.

Ὅπερ μάλιστά μοι φαίνεται δηλῶν ὁ ἅγιος Ἀρεοπαγίτης μέγας Διονύσιος ἐν οἷς φησιν· " Ἀλλ᾽ ἐπείπερ εὐταξίας ἐστίν ἀρχή τό θεῖον ἱερᾶς, καθ᾽ ἥν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες οἱ ἱεροί γίνονται νόες,

ὁ πρός τό οἰκεῖον τῆς φύσεως ὁρατόν ἀνατρέχων ἐν ἀρχῇ μέν ὅστις ποτέ ἐστιν αὐτός ὄψεται, καί λήψεται πρῶτον ἐκ τῆς πρός τό φῶς ἀνανεύσεως ἱερόν δῶρον· ὁ δέ τά οἰκεῖα καλῶς ἀποσπαθέσιν ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσας, τῶν ἀλαμπῶν μέν ἀποφοιτήσει τῆς ἀγνοίας μυχῶν, τῆς δέ Θεοῦ τελεωτάτης ἐλλάμψεως καί μεθέξεως ἀτελής ὤν αὐτός οὐκ αὐτόθεν ἐπιθυμήσει, κατά βραχύ δέ διά τῶν αὐτοῦ πρώτων ἐπί τά ἔτι πρότερα, καί τελειωθείς ἐπί τήν ἀκροτάτην θεαρχικήν ἐν τάξει καί ἱερῶς ἀναχθήσεται κοινωνίαν».

Οὕτω μέν οὖν συνεπαίρεται τῷ σταυρῷ κατά τόν μέγαν καί θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον δι᾿ ἡμῶν ἐν Πνεύματι κατ᾿ αὐτόν ὑψουμένων ὁ μόνον ὕψιστος, διά πράξεως καί τῆς αὐτῇ συνημμένης ἀπαθείας εἰς γνῶσιν ἐναγομένων, καί δι᾿ ἐκείνης ἐν ἀΰλῳ τῷ νῷ πρός τήν μυστικήν ὑψουμένων τῶν θείων θεωρίαν τε καί μύησιν, προσθήσω δέ θαῤῥῶν ὅτι καί μετουσίαν.

**fE** (95). **ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΙΣ ΤΟ· «Ο ΛΟΓΟΣ ΠΑΧΥΝΕΤΑΙ»**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τό· «Ὁ Λόγος παχύνεται».

Παχύνεσθαι ὁ Λόγος εἴρηται τῷ θεοφόρῳ διδασκάλῳ κατά (≡14Δ_**396**≡> τήνδε, ὡς οἶμαι, τήν ἔννοιαν, ἤ ὅτι Λόγος ὤν ἁπλοῦς τε καί ἀσώματος, καί πάσας καθεξῆς πνευματικῶς τρέφων τάς ἐν οὐρανῷ θείας δυνάμεις, κατηξίωσε καί διά τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ παρουσίας ἐξ ἡμῶν δι᾿ ἡμᾶς καθ᾿ ἡμᾶς ἁμαρτίας χωρίς παχυνθῆναι, καί ἡμῖν προσφυῶς φωναῖς τε καί παραδείγμασι τήν περί τῶν ἀποῤῥήτων καί παντός λόγου δύναμιν ὑπερβαίνουσαν ἐκθέσθαι διδασκαλίαν (διά παραβολῶν γάρ εἴρηται πάντα λελαληκέναι, καί χωρίς παραβολῆς μηδέν διεξιέναι· φίλον οὕτω τοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι, ἐπάν οἱ ἀκροαταί μή παρακολουθῶσι τοῖς πρωτοτύπως λεγομένοις, καί εἰς συναίσθησιν αὐτούς ἄγειν τῶν λεγομένων)· ἤ ὅτι τοῖς τῶν ὄντων ἑαυτόν δι᾿ ἡμᾶς ἀποῤῥήτως ἐγκρύψας λόγοις ἀναλόγως δι᾿ ἑκάστου τῶν ὁρωμένων ὡς διά τινων γραμμάτων ὑποσημαίνεται, ὅλος ἐν ὅλοις ἅμα πληρέστατος, καί τό καθ᾿ ἕκαστον ὁλόκληρος, ὅλος καί ἀνελάττωτος, ἐν τοῖς διαφόροις ὁ ἀδιάφορος καί ὡσαύτως ἀεί ἔχων, ἐν τοῖς συνθέτοις ὁ ἁπλοῦς καί ἀσύνθετος, καί ἐν τοῖς ὑπό ἀρχήν ὁ ἄναρχος, καί ὁ ἀόρατος ἐν τοῖς ὁρωμένοις καί ἐν τοῖς ἁπτοῖς ὁ ἀναφής· ἤ ὅτι δι᾿ ἡμᾶς, τούς παχεῖς τήν διάνοιαν, σωματωθῆναί τε δι᾿ ἡμᾶς καί γράμμασι καί (=1288=) συλλαβαῖς καί φωναῖς τυπωθῆναι κατεδέξατο, ἵνα ἐκ πάντων τούτων ἡμᾶς ἑπομένους αὐτῷ κατά βραχύ πρός ἑαυτόν συναγάγῃ, ἑνοποιηθέντος τῷ Πνεύματι, καί εἰς τήν ἁπλῆν περί αὐτοῦ καί ἄσχετον ἔννοιαν ἀναγάγοι, τοσοῦτον ἡμᾶς δι᾿ ἑαυτόν πρός ἕνωσιν ἑαυτοῦ συστείλας, ὅσον αὐτός δι᾿ ἡμᾶς ἑαυτόν συγκαταβάσεως λόγῳ διέστειλεν.

**fS** (96). **..».ΟΥΚ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ, ΑΛΛ' ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΝ, ΑΛΛΗΣ ΕΞ ΑΛΛΟΥ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό· «Οὐκ ἐκ τῶν κατ᾿ αὐτόν, ἀλλ᾿ ἐκ τῶν περί αὐτόν, ἄλλης ἐξ ἄλλου φαντασίας συλλεγομένης, εἰς ἕν τι τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα».

Ἐκ τῶν κατά τήν οὐσίαν, τουτέστι ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ὁ Θεός οὐδέποτέ τι ὑπάρχων γινώσκεται. Ἀμήχανος γάρ καί παντελῶς (≡14Δ_398≡> ἄβατος πάσῃ τῇ κτίσει, ὁρατῇ τε καί ἀοράτῳ κατά τό ἴσον, ἡ περί τοῦ τί καθέστηκεν ἔννοια, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν περί τήν οὐσίαν μόνον ὅτι ἔστι, καί ταῦτα καλῶς τε καί εὐσεβῶς θεωρουμένων, τοῖς ὁρῶσιν ὁ Θεός ἑαυτόν ὑπενδίδωσι. Πάντα δέ τά περί τήν οὐσίαν οὐ τό τί ἐστιν, ἀλλά τί οὐκ ἔστιν ὑποδηλοῖ, οἷον τό ἀγένητον, τό ἄναρχον, τό ἄπειρον, τό ἀσώματον, καί ὅσα τοιαῦτα περί τήν οὐσίαν εἰσί, καί τό τι μή εἶναι, οὐχ ὅτι δέ τό τι εἶναι αὐτήν παριστῶσιν· ἀλλά καί οἱ τῆς προνοίας καί τῆς κρίσεως λόγοι, καθ᾽ οὕς τό πᾶν σοφῶς διεξάγεται, μεθ᾽ ὧν καί ἡ ἐναρμόνιος τῆς φύσεως θεωρία περί Θεοῦ εἶναι λέγεται, τόν δημιουργόν ἑαυτῆς ὅτι ἔστι μόνον ἀναλόγως δεικνύουσα. Ἐναντίως οὖν ταῖς καταφάσεσι κειμένων τῶν ἀποφάσεων, ἐναλλάξ ἀλλήλαις περί Θεόν φιλικῶς συμπλέκονται καί ἀλλήλων ἀντιπαραλαμβάνονται· οἷον αἱ μέν ἀποφάσεις τό μή τι εἶναι, ἀλλά τι μή εἶναι σημαίνουσαι τό Θεῖον, περί τό τί εἶναι τό τοῦτο μή ὄν, ἑνοῦνται ταῖς καταφάσεσιν, αἱ δέ καταφάσεις τό μόνον ὅτι ἔστι, τίποτε δέ τοῦτό ἐστι μή δηλοῦσαι, περί τό τι μή εἶναι τό τοῦτο ὄν ἑνοῦνται ταῖς ἀποφάσεσι, πρός μέν ἀλλήλας δεικνύουσαι τήν ἐξ ἀντιθέσεως ἐναντιότητα, περί δέ τόν Θεόν τῷ εἰς ἀλλήλα τῶν ἄκρων κατά περίπτωσιν τρόπῳ τήν οἰκειότητα.

**fZ** (97). **..».ΕΠΕΙ ΔΕ ΟΥΚ ΗΡΚΕΙ ΤΗ ΑΓΑΘΟΤΗΤΙ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΚΕΙΝΕΙΣΘΑΙ ΜΟΝΟΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου· «Ἐπεί δέ οὐκ ἤρκει τῇ ἀγαθότητι τοῦτο τό κινεῖσθαι μόνον τῇ ἑαυτῆς θεωρίᾳ, ἀλλ᾽ ἔδει χεθῆναι τό ἀγαθόν καί ὁδεῦσαι ὡς πλέονα εἶναι τά εὐεργετούμενα».

Τόν πολλάκις εἰρημένον ἐρωτήσας περί τούτου μέγαν καί σοφόν γέροντα δηλοῦν ἔφη διά τούτων τόν μέγαν καί θεοφόρον (≡14Δ_400≡> Γρηγόριον τό τόν αὐτόν Θεόν ἐν ἑαυτῷ μόνον, οἷα δή ἕνα κυρίως ὄντα, μηδέν ἑαυτῷ τό παράπαν συνεπινοούμενον ἔχοντα κατά τήν φύσιν διάφορον, ἐν ἑαυτῷ τε μόνον ἔχοντα τήν ἀπερινόητον ἄναρχόν τε καί ἄπειρον καί ἀκατάληπτον μονιμότητα, ἐξ ἧς κατά ἀπειρόδωρον χύσιν ἀγαθότητος τά ὄντα ἐκ τοῦ μή ὄντος παραγαγεῖν τε καί (=1289=) ὑποστήσασθαι, θελῆσαι καί ἑαυτόν ἀναλόγως τοῖς ὅλοις καί τῷ καθ᾽ ἕκαστον ἀχράντως μεταδοῦναι τήν πρός τό εἶναι καί διαμένειν ἑκάστῳ χαριζόμενον δύναμιν, κατά τόν ἅγιον καί θεοείκελον μέγαν Διονύσιον τόν Ἀρεοπαγίτην φάσκοντα, τό ἕν ὑμνητέον ὑπό Θεοῦ, τῷ πάντων ὑπεξαιρεῖσθαι, εἰς τό εἶναι ἀγαθότητι παραγαγόντα τήν τε τῶν νοητῶν πᾶσαν διακόσμησιν καί τήν τῶν ὁρατῶν εὐπρέπειαν, ἀναλόγως ἑκάστῳ τῶν κτισμάτων κατά τινα λόγον ἀπόῤῥητον σοφίας ἀμειώτως ἐνυπάρχειν, καί μηδενί λόγῳ ἤ τρόπῳ τό σύνολον πάλιν κατέχεσθαι, τοῖς μέν κατά περιττήν ἀγαθόδωρον χύσιν, τοῖς δέ μέσως, τοῖς δέ τό κατά τι γοῦν ἐξεικονίζειν αὐτόν δύνασθαι. Καί τοῦτο ἄν εἴη τυχόν, κατά τήν ἐμήν ἀφροσύνην, τό χεῖσθαι τό ἀγαθόν καί ὁδεύειν, τό τόν ἕνα Θεόν ἀναλόγως πρός τά δεκτικά τῇ μεταδόσει τῶν ἀγαθῶν πληθύνεσθαι».

**ƒΗ** (98). **..».ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΚΟΙΝΩΝΕΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ, ΠΟΛΥ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑΝ»**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Δευτέραν κοινωνεῖ κοινωνίαν, πολύ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν».

Οὐκ ἦν θαυμαστόν, ὡς οἶμαι, τοσοῦτο, καίπερ ὄν τηλικοῦτο, τό κατά τήν πρώτην πλάσιν καθαράν οὖσαν τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἅτε δή χειρί Θεοῦ τιμηθεῖσαν, πρός κοινωνίαν ἑαυτοῦ διά τῆς ἐμπνεύσεως ἀγαγεῖν τόν Θεόν, τῷ ὁμοίῳ μεταδιδόντα τῆς κατ᾽ εἰκόνα θείας ὡραιότητος, ὅσον τό ῥυπωθεῖσαν ταύτην (≡14Δ_402≡> καί Θεοῦ δραπετεύσασαν, δι᾽ ὧν ἀνεμάξατο παθῶν, ταύτῃ προσομιλῆσαι καταδέξασθαι, καί τοῦ χείρονος μετασχεῖν, καί τῷ πάντῃ τῶν πραγμάτων ἀμίκτῳ τῇ παραδόξῳ ἑνώσει προσεπιτεῖναι τό θαῦμα. Πρότερον μέν γάρ κατ᾽ οὐδέν τρόπον ἤ λόγον οὐσίας ἤ ὑποστάσεως, τῶν ἐν οἷς τά ὄντα πάντα καθολικῶς θεωρεῖται, τό ἕν πρός τόν Θεόν ἡ φύσις εἰλήφει, νῦν δέ τό καθ᾽ ὑπόστασιν ἕν πρός αὐτόν διά τῆς ἀφράστου ἑνώσεως ἔλαβε, τόν οἰκεῖον δηλαδή κατά τήν οὐσίαν ἀναλλοιώτως πρός τήν θείαν οὐσίαν διάφορον διαφυλάττουσαν λόγον, πρός ἥν ἔχει διά τῆς ἑνώσεως τό καθ᾽ ὑπόστασιν ἕν καί διάφορον, ἵνα τῷ μέν τοῦ εἶναι λόγῳ, καθ᾽ ὅν γεγένηται καί ἔστι, διαμένοι τό ἑαυτῆς ὄν κυρίως ἔχουσα κατά πάντα τρόπον ἀμείωτον, τῷ δέ τοῦ πως εἶναι λόγῳ τό ὑφεστάναι θεϊκῶς λαβοῦσα τῆς περί τι ἄλλο κινήσεως τήν ῥοπήν παντελῶς μήτε γινώσκῃ, μήτε προσίηται. Ταύτῃ γοῦν πολύ τῆς προτέρας παραδοξοτέραν τήν πρός τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ὁ Λόγος ἐποιήσατο κοινωνίαν, αὐτήν τήν φύσιν οὐσιωδῶς ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσας.

**ƒΘ** (99). **..».... ΚΑΙ ΕΙ ΜΗ ΩΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟ ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΛΛ' ΩΣ ΔΑΒΙΔ ΕΠΙ ΤΗ ΚΑΤΑΠΑΥΣΕΙ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ»**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τό, «Νυνί δέ μοι δέξαι τήν κύησιν, καί προσκίρτησον, καί εἰ μή ὡς Ἰωάννης ἀπό γαστρός, ἀλλ᾽ ὡς Δαβίδ ἐπί τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ».

Ἰωάννης ὁ μέγας οὐ μόνον μετανοίας καί τῆς (=1292=) κατά τήν πρακτικήν φιλοσοφίαν ἀπαθείας καί γνωστικῆς θεωρίας ἐστίν εἰκών, τῆς μέν ὡς κῆρυξ καί βαπτιστής, τῆς δέ ὡς ἐρημίτης καί τοῦ κόσμου πάντῃ κεχωρισμένος, τῆς δέ ὡς Λευίτης καί ἱερεύς καί Θεοῦ Λόγου πρόδρομος, ἀλλά καί τῆς ἐν τούτοις κατά τήν ἕξιν ἀτρεψίας σύμβολον, ὡς ἀπό γαστρός καί μέχρι θανάτου τόν ἐν τούτοις τῆς ψυχῆς τόνον ἐμείλικτον διατηρήσας. Ὁ δέ Δαβίδ (≡14Δ_404≡> ἐξομολογήσεως πράξεώς τε καί θεωρίας καί αὐτός ἐστιν εἰκών, ὡς τῆς ἰουδαϊκῆς φυλῆς καί ποιμήν πρότερον καί ὕστερον βασιλεύς, καί τῶν ἀλλοφύλων ἀναιρέτης, οὐ μήν δέ καί τῆς τούτων κατά τήν ἕξιν ἀτρεψίας σύμβολον. Παρέπεσε γάρ μετά τήν ἐπίγνωσιν, ἀνθρώπινόν τι παθῶν, καί τήν ἕξιν τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως οὐκ ἐφύλαξεν ἄτρεπτον. Διό τυχόν οὐδέ ἀπό γαστρός τοῦ Λόγου προσκιρτῆσαι γέγραπται κατά τόν μέγαν Ἰωάννην, ἀλλά μετά τήν τῶν ἀλλοφύλων τελείαν ἀναίρεσιν καί τήν τῆς κιβωτοῦ ἀποκατάστασιν, τουτέστι μετά τήν τῶν παθῶν ὑποχώρησιν καί τήν τῆς γνώσεως αὖθις ἐπάνοδον.

Τύπος οὖν ἐστιν ὁ μέν Ἰωάννης πάντων τῶν κατ᾽ ἀρετήν καί γνῶσιν διά μετανοίας ἐν πνεύματι γεννωμένων, καί μέχρι τέλους διά προκοπῆς τήν ἐν τούτοις ἕξιν ἄτρεπτον διατηρούντων, ὁ δέ Δαβίδ πάντων τῶν μετά τήν ἐπίγνωσιν παραπιπτόντων, καί πάλιν διά μετανοίας τό κατ᾽ ἀρετήν καί γνῶσιν ἐπαναγόντων τῆς ψυχῆς τῆς θείας χαρᾶς ἀγαλλίαμα. Σύντομος οὖν ὑπάρχων, καί τῷ πνεύματι τήν εἰς πλάτος τοῦ Λόγου δύναμιν νοερῶς συστείλας ὁ μέγας διδάσκαλος, Ἰωάννη καί Δαβίδ τοῖς μεγάλοις παρείκασε διά τῆς καθ᾽ ἑκάτερον ἕξεως τούς τῶν θείων λογίων ἀκροατάς, ὡς ἐνί πάντως τούτων, καθάπερ οἶμαι, κατά τόν ἐφ᾽ ἑκάστῳ καλῶς ἀποδοθέντα τρόπον, ἑκάστου τῶν κατ᾽ εὐσέβειαν ζώντων ἐνισχημένου, οἱονεί διαῤῥήδην βοῶν ὅτιπερ Πάντες ὅσοι τόν θεῖον τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως ἐν ἑαυτοῖς διά μετανοίας κυϊσκόμενον ἐδέξασθε Λόγον, ἤ κατά τόν μέγαν Ἰωάννην ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους διά προκοπῆς τό ἐπ’ αὐτῷ τῆς ψυχῆς κατά τήν ἕξιν ἀτρέπτως θεῖον διατηρήσατε σκίρτημα, μηδενί τό παράπαν ὑπαγόμενοι κακίας εἴδει καί ἀγνωσίᾳ, ἤ κατά τόν μακάριον Δαβίδ, κἄν εἰ συμβέβηκέ τι κατά τόν θεῖον δρόμον ὑμῖν ἀβούλητον, φιλοπόνως διά μετανοίας σπουδάζεται πρός ἑαυτούς τήν ἀρετήν ἐπαναγαγεῖν καί τήν γνῶσιν ὑπομονῆς τόνοις καί λόγων θείων ἀσκήμασι, καί μή τῇ ῥαθυμίᾳ τοῖς πάθεσιν ἔκδοτον (≡14Δ_406≡> ταύτην τήν ἐν ὑμῖν θείαν, τῆς ἀρετῆς λέγω καί τῆς γνώσεως, ἐάσαντες κιβωτόν τό τοῦ ἱερέως Ἤλει ὑπομένητε πάθος, καί ὀπισθίως πεσόντες περί τάς πύλας τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Σηλώμ ἀποθάνητε, τόν ὦμον τῆς πράξεως συντριβέντες.

Ὅπερ, ὡς οἶμαι, σαφέστερον διδάσκων ὁ μακάριος οὗτος Πατήρ ἐν τῷ εἰς τήν Καινήν Κυριακήν λόγῳ φησί " ᾌδειν δέ τῷ Κυρίῳ ᾆσμα καινόν κελευόμεθα, εἴτε οἱ εἰς Βαβυλῶνα καί τήν πονηράν (=1293=) σύγχυσιν κατασυρέντες ὑπό τῆς ἁμαρτίας, ἔπειτα πρός Ἱερουσαλήμ ἀνασωθέντες, κἀκεῖ μέν οὐ δυνάμενοι τήν θείαν ᾄδειν ᾠδήν ὡς ἐπί γῆς ἀλλοτρίας, ἐνταῦθα δέ νέαν ᾠδήν καί πολιτείαν ἱστάμενοι, εἴτε οἱ μείναντες ἐν τῷ καλῷ καί προκόπτοντες, καί τό μέν κατωρθωκότες ἤδη, τό δέ κατορθοῦντες παρά τοῦ καινοποιοῦ Πνεύματος. "Ταῦτα στοχαστικῶς κατά τήν ἐμήν ἀφροσύνην νενοηκότα τόν διδάσκαλον φάναι νομίζω»· Νυνί δέ μοι δέξαι τήν κύησιν καί προσκίρτησον, εἰ καί μή ὡς Ἰωάννης ἀπό γαστρός, ἀλλ᾽ ὡς Δαβίδ ἐπί τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ, τῷ κατ᾽ ἀξίαν καί γένος τῆς θεωρίας τρόπῳ συνῃρηκότα τήν τῶν εἰρημένων θεωρίαν.

Φασί γάρ οἱ τῶν τοιούτων ἀκριβεῖς ἐπιμεληταί μυστηρίων καί τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς πνευματικῶν λόγων ἐρασταί καί φιλοθεάμονες, τόν καθόλου τῆς Γραφικῆς θεωρίας λόγον, ἕνα τυγχάνοντα, δεκαχῶς πλατυνόμενον θεωρεῖσθαι, τόπῳ, χρόνῳ, γένει, προσώπῳ, ἀξίᾳ, ἤγουν ἐπιτηδεύματι, πρακτικῇ, φυσικῇ, θεολογικῇ, φιλοσοφίᾳ, ἐνεστῶτι, καί μέλλοντι, ἤγουν τύπῳ καί ἀληθείᾳ, καί αὖθις συναγόμενον τούς πέντε τρισί περιγράφειν τρόποις, καί πάλιν δυσί τούς τρεῖς, καί τούς δύο ἑνί συγκλείειν παντελῶς μή ἀριθμουμένῳ λόγῳ· οἷον τούς κατά χρόνον καί τόπον καί γένος καί πρόσωπον καί ἀξίαν, πέντε τυγχάνοντες, εἰς τρεῖς συνάγειν τούς

τῆς πρακτικῆς καί φυσικῆς καί θεολογικῆς, τούτους δέ πάλιν τρεῖς ὄντας, εἰς δύο, τούς τό παρόν τε καί τό μέλλον σημαίνοντας, καί τούτους εἰς τόν τελεστικόν καί ἁπλοῦν, ὥς φασι, καί (≡14Δ_408≡> πάντων περιεκτικόν ἄῤῥητον Λόγον, ἐξ οὗ κατά πρόοδον γέγονεν ἡ καθολική τῶν ὑπό θεωρίαν τῆς Γραφῆς τρόπων δεκάς, καί εἰς ὅν ὡς ἀρχήν κατά περιγραφήν ἡ αὐτή δεκάς ἀνατατικῶς εἰς μονάδα πάλιν συνάγεται.

Καί κατά μέν χρόνον ὁ τῆς Γραφῆς θεωρεῖται λόγος, ἡνίκα τό Ποτέ, τό Ἦν, τό Ἔστι, τό Ἔσται, τό Πρό τοῦδε, τό Παρόν, τό Μετά τόδε, καί Ἐπί τοῦδε, καί Ἀπ᾽ ἀρχῆς, τό Παρελθόν, τό Μέλλον, ἐνιαυτούς τε καί καιρούς καί μῆνας καί ἑβδομάδας καί ἡμέρας καί νύκτας καί τά τούτων μέρη, καί ἁπλῶς ὅσα ἐμφαντικά χρόνου, δηλοῖ· κατά δέ τόπον, ὅταν οὐρανόν καί γῆν καί ἀέρα καί θάλασσαν, οἰκουμένην, πέρατα, χώρας, νήσους, πόλεις, ναούς, κώμας, ἀγρούς, ὄρη, φάραγγας, ὁδούς, ποταμούς, ἐρήμους, ληνούς, ἅλωνας, ἀμπελῶνας, καί ἁπλῶς ὅσα τόπον χαρακτηρίζειν δύναται, σημαίνῃ· κατά γένος δέ, καθολικῶς μέν ὁπόταν ἀγγέλους, ἤ ὅσα τῆς ἐν οὐρανοῖς ἔστι τῶν νοερῶν οὐσιῶν διακοσμήσεως, πρός δέ καί ἥλιον καί σελήνην, ἀστέρας, πῦρ, καί ὅσα ἐν ἀέρι, ἐν γῇ, ἐν θαλάσσῃ τυγχάνει ὄντα, ἤ ζῶα, ἤ ζωόφυτα, ἤ φυτά, καί ὅσα ἐκ γῆς μεταλλεύεται καί τέχναις ἀνθρώπων ὑποπίπτει, καί ὅσα ἕτερα τοιαῦτα, δηλοῖ, ἰδιοτρόπως δέ πάλιν, ὅταν ἀνθρώπους, ἔθνη, λαούς, γλώσσας, φυλάς, πατριάς, καί ὅσα τοιαῦτα, σύν ἀριθμῷ ἤ ἀριθμοῦ χωρίς ὀνομάζῃ· κατά πρόσωπον δέ, ὅταν τόνδε τόν ἄγγελον, ἤ τόνδε τόν ἀρχάγγελον, ἤ Σεραφίμ, ἤ ὅσα τῶν ἐν οὐρανοῖς διαιτωμένων νοερῶν οὐσιῶν, ἐξ ὀνόματος καλῇ, ἤ Ἀβραάμ, ἤ Ἰσαάκ, ἤ Ἰακώβ, ἤ ἕτερόν τινα τῶν ἐν ἐπαίνῳ ἤ ψόγῳ τῇ Γραφῇ κειμένων, δι᾽ ὀνόματος (=1296=) παραδηλοῖ· κατ᾽ ἀξίαν δέ, ἡνίκα βασιλείαν, ἤ βασιλέα, ἤ ποιμένα, ἤ ποίμνην, ἤ ἱερέα, ἤ ἱερωσύνην, ἤ γεωργόν, ἤ στρατηγόν, ἤ ἀρχιτέκτονα, καί ἁπλῶς εἴ τι ἄλλο τῶν οἷς διῄρηται τό ἀνθρώπινον γένος ἐπιτηδεύμασι.

Ταῦτα γάρ πάντα ὅσα τοῖς πέντε περιεχόμενα τρόποις ἔδειξεν ὁ λόγος, οὐσίᾳ καί δυνάμει καί ἐνεργείᾳ, ταῖς περί αὐτά πρώταις διαιρέσεσι, συνιστάμενα, ἤ κινεῖ πάντως ἤ κινεῖται, ἤ (≡14Δ_410≡> ἐνεργεῖται ἤ ἐνεργεῖ, ἤ θεωρεῖ ἤ θεωρεῖται, ἤ λαλεῖ ἤ λαλεῖται, ἤ διδάσκει ἤ διδάσκεται, ἤ ἐπιτροπήν ἤ ἀποτροπήν δέχεται, καί ἁπλῶς ἵνα συνελών εἴπω, ἤ ποιοῦντα ἤ πάσχοντα τήν πρακτικήν καί τήν φυσικήν καί τήν θεολογικήν κατά συμπλοκήν δι᾽ ἀλλήλων ποικίλως ἡμῖν εἰσηγοῦνται φιλοσοφίαν, ἑκάστου δηλαδή τῶν ὠνομασμένων πολυτρόπως ταῖς περί αὐτό κατά τήν θεωρίαν ἐπινοίαις ἐπαινετῶς ἤ ψεκτῶς λαμβανομένου, καί τούς ἐπ᾽ αὐτῷ ποιητέους ἤ οὐ ποιητέους, ἤ φυσικούς ἤ ἀφύσικους, ἤ νοητούς ἤ ἀνοήτους λόγους ἐκφαίνοντος. Διττός γάρ, ὡς ἔφην, ὁ ἐφ᾽ ἑκάστῳ λόγῳ τρόπος ἐστί, κατά τό δυνατόν τῷ ποιουμένῳ τήν ἐπ᾽ αὐτοῖς συνετῶς τῆς θεωρίας ἐξέτασιν, ἵνα ἔκ τε τῆς τῶν ποιητέων καί φυσικῶν καί νοητῶν λόγων θέσεως, καί ἐκ τῆς τῶν οὐ ποιητέων καί ἀφυσίκων καί ἀνοήτων φαντασιῶν ἀφαιρέσεως, ἡ πρακτική καί ἡ φυσική καί ἡ θεολογική περιποιηθῇ τοῖς εὐσεβέσι φιλοσοφία, ταὐτόν δέ ἐστιν εἰπεῖν, φιλοθεΐα.

Καί αὗται δέ πάλιν τῷ τε παρόντι καί τῷ μέλλοντι διαιροῦνται, ὡς σκιάν ἔχουσαι καί ἀλήθειαν, καί τύπον καί ἀρχετυπίαν. Ὡς δ᾿ ἄν ὑπερφυῶς τε καί ὑψηλῶς δυνατόν ἐστι κατά τόν αἰῶνα τοῦτον τῷ ἀνθρώπῳ τό ἀκρότατον φθάσαντες μέτρον τῆς ἀρετῆς καί τῆς γνώσεως καί τῆς σοφίας περιγενέσθαι τήν τῶν θείων ἐπιστήμην, ἐν τύπῳ καί εἰκόνι τῶν ἀρχετύπων ἐστί. Τύπος γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς πᾶσα παρ᾿ ἡμῶν νῦν εἶναι νομιζομένη ἀλήθεια, καί σκιά τοῦ μείζονος Λόγου καί εἰκών. Ὁ ἐν ὅλοις κατά τό παρόν πρός τό μέλλον καί τῶν ὅλων ποιητικός Λόγος κατανοούμενός ἐστιν ὡς ἐν τύπῳ καί ἀληθείᾳ, καί ὤν καί φαινόμενος, ὡς ὑπέρ τό παρόν καί τό μέλλον ὤν, καί ὑπέρ τύπον καί ἀλήθειαν, τῷ μηδέν ἔχειν ἀντικείμενον συνθεωρούμενον. Ἀντίκειται δέ τῇ ἀληθείᾳ τό ψεῦδος. Ὑπέρ ἀλήθειαν ἄρα ὁ πρός ὅν τά πάντα συνάγεται Λόγος, καί αὖθις, ὡς ἄνθρωπος καί Θεός (≡14Δ_412≡> ὑπάρχων, καί ὑπέρ πᾶσαν ὤν ἀληθῶς ἀνθρωπότητά τε καί θεότητα.

Συνάγονται τοίνυν οἱ μέν πρότεροι πέντε τρόποι κατά τήν ἐπ᾿ αὐτοῖς πολύτροπον θεωρίαν εἰς πρακτικήν καί φυσικήν καί θεολογικήν φιλοσοφίαν, αὗται δέ πάλιν εἰς τό παρόν καί εἰς τό μέλλον, ἤτοι τύπον καί ἀλήθειαν, τό παρόν δέ καί τό μέλλον εἰς τό ἀρχικόν, ἤγουν τόν ἐν ἀρχῇ Λόγον, τόν ποιοῦντα παθεῖν αὐτόν καί ἰδεῖν τούς ἀξίους αὐτοῦ γενομένους, καί διά τῶν εἰρημένων φιλοπόνως τήν πρός αὐτόν ποιησαμένους πορείαν, καί τήν δι᾿ αὐτούς γενομένην δεκάδα δι᾿ αὐτόν ποιησαμένους μονάδα, τήν αὐτούς ἐκτινάξαν παντός ἐμπαθοῦς τε καί φυσικοῦ καί (=1297=) νοητοῦ κινήματος, καί τήν ἐν χάριτι θείαν αὐτοῖς κατά τήν ὁλόκληρον ἕξιν ἐμμορφώσασαν τῆς κατά φύσιν θείας ἁπλότητος ἰδιότητα. Ἰστέον δέ καί τοῦτο, ὅτι τῆς μέν προνοίας ὁ λόγος τῇ φυσικῇ, καί ὁ τῆς κρίσεως λόγος τῇ πρακτικῇ κατέσπαρται φιλοσοφίᾳ, κατά τούς αὐτοῖς πρέποντας τρόπους, οἷς διά τῆς θεωρίαν τῶν ὄντων τε καί γινομένων ἐμφαίνονται.

Ταῦτα, καθώς εἴρηται, νενοηκότα τόν θεόφρονα τοῦτον διδάσκαλον οἶμαι προσφόρως τούς ὀνομασθέντας ἁγίους ἐκ τοῦ κατά γένος καί ἀξίαν τρόπου τῆς ἐπ᾿ αὐτοῖς θεωρίας καλέσαι, τόν δέ μέγαν Ἰωάννην καί ἐκ τοῦ τόπου. Διόπερ ὁ μέγας ἅγιος Ἰωάννης, ὡς μέν κῆρυξ μετανοίας, πράξεώς ἐστιν εἰκών, ὡς δέ ἐρημίτης, ἀπαθείας, ὡς Λευΐτης δέ καί ἱερεύς, γνωστικῆς θεωρίας, ὡς δέ τοῦ λόγου προσκιρτήσας ἀπό γαστρός, ἀτρεψίας καί τῆς κατ᾿ ἀρετήν καί γνῶσιν ἕξεώς ἐστι σύμβολον· ὁ δέ ἅγιος Δαβίδ, ὡς μέν Ἰουδαῖος καί ποιμήν, τήν δι᾿ ἐξομολογήσεως πρακτικήν φιλοσοφίαν εἰκονίζεται, ὡς δέ βασιλεύς Ἰσραήλ, τήν θεωρητικήν εἰσηγεῖται μυσταγωγίαν. Γένος οὖν τοῦ μέν ἁγίου Ἰωάννου τό ἔθνος καί ἡ φυλή ἐξ ὧν ὑπῆρχε, ἀξία δέ τό κήρυγμα καί ἱερωσύνη, καί τόπος ἡ ἔρημος ἐν ᾗ διῆγε· τοῦ δέ ἁγίου Δαβίδ ὡσαύτως, τό μέν γένος τό ἔθνος ἐστί καί ἡ φυλή, τό δέ ἐπιτήδευμα, ἤγουν ἡ ἀξία, ἡ ποιμαντική καί ἡ βασιλεία. Αἷς ἑκάτερος, (≡14Δ_414≡> ἀναλόγως ἑαυτῷ κατά τόν πρέποντα λόγον τῶν ἐπ᾿ αὐτῷ λεγομένων τρόπων θεωρούμενος, τό δι᾿ αὐτοῦ δηλούμενον "ἀπταίστως" μυστήριον δείκνυσιν.

**Ρ (100). ..».ΑΝ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΦΕΥΓΗ, ΠΡΟΘΥΜΩΣ ΣΥΜΦΥΓΑΔΕΥΘΗΤΙ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, είς τό· «Ἄν είς Αἴγυπτον φεύγῃ, προθύμως συμφυγαδεύθητι· καλόν τῷ Χριστῷ συμφεύγειν διωκομένῳ. Ἄν ἐν Αἰγύπτῳ βραδύνῃ, κάλεσον αὐτόν ἐξ Αἰγύπτου, καλῶς ἐκεῖ προσκυνούμενον».

Δεῖ καθάπερ οἶμαι, πρός τῷ γινώσκειν εἰς Αἴγυπτον φυγόντα τόν Κύριον καί ὑπό τίνος διωκόμενον κατά τό ἀκόλουθον εἰδέναι. Φεύγει τοίνυν ὁ Κύριος οὐ μόνον ἁπλῶς εἰς Αἴγυπτον, ἀλλά καί ὑπό Ἡρώδου διωκόμενος, τοῦ τηνικαῦτα τῆς Ἰουδαίας γῆς βασιλεύοντος. Ἑρμηνεύεται δέ ὁ Ἡρώδης, ὥς φασι, πάθος, καί δερμάτινος, καί φύσις, ἡ δέ Αἴγυπτος καί αὐτή πολλαχῶς λαμβάνεται, κατά τάς ἐπ᾽ αὐτῇ τῶν θεωρητικῶν τρόπων ἐπινοίας, ποτέ μέν εἰς τόν ἐνεστῶτα κόσμον, ποτέ δέ εἰς τήν σάρκα, ποτέ δέ εἰς τήν ἁμαρτίαν, ποτέ δέ εἰς τήν ἄγνοιαν, ποτέ δέ εἰς τήν κάκωσιν, καθ᾽ ἥν μάλιστα νῦν ἐπιβολήν πρέπον ἐστίν ἐκδέξασθαι τήν εἰς Αἴγυπτον τοῦ Κυρίου φυγήν. Καλόν οὖν ἐστι συμφεύγειν εἰς Αἴγυπτον τῷ Χριστῷ, τουτέστι τῷ ἐν ἡμῖν διαγνωστικῷ θείῳ Λόγῳ, διά νηπιότητα τέως διωκομένῳ, δι᾽ ἡμᾶς τούς κατ᾽ αὐτόν νηπιάζοντας, ὑπό τοῦ κρατοῦντος ἡμῶν ἔτι καί βασιλεύοντος διά τῶν ἐμπαθῶν τῆς σαρκός κινημάτων χοϊκοῦ φρονήματος, (=1300=) εἰς τήν διά τῆς πρακτικῆς κάκωσιν, ἕως οὗ θάνατος ἡμῖν μηνυθῇ διά τῆς ἀπαθείας τῶν ζητούντων τήν ψυχήν τοῦ ἐν ἡμῖν νηπιάζοντος θειοτάτου Λόγου, τουτέστι τῶν τήν ἡμῶν κατά τόν λόγον θεοτελῆ ζωήν νεκρῶσαι θελόντων, καί τήν χριστοειδῆ κατάστασιν, ἤγουν ἕξιν, ἀφανίσαι μαινομένων, τοῦ διά τῆς ἡμῶν ἀδιστάκτου κατά προαίρεσιν προθύμως ὥσπερ διά νεφέλης (≡14Δ_416≡> κούφης ἐπιβαίνοντος ἡμῶν τῇ Αἰγύπτῳ, λέγω δέ τῇ σαρκί, καί τά ταύτης κινήματά τε καί παθήματα ὥσπερ τινά χειροποίητα εἴδωλα κατασείοντος καί τῆς ἕδρας μετακινοῦντός τε καί παντελῶς τῆς ψυχῆς ἀπωθουμένου, καί εἰς ἑαυτόν μετά τήν εἰκόνων ἀποβολήν δεόντως μετάγοντος τήν προσκύνησιν. Οὕτω μέν οὖν συμφεύγομεν καλῶς τῷ Χριστῷ διωκομένῳ, τῆς σύν αὐτῷ φυγῆς διά τῆς ἑκουσίου κακώσεως καλόν λαμβάνοντες μισθόν τήν ἀπάθειαν.

Καλοῦμεν δέ πάλιν τόν Χριστόν ἐξ Αἰγύπτου μή ἐῶντες τόν ἐν ἡμῖν θεῖον τῆς διαγνώσεως λόγον μετά τήν τῶν παθῶν ὑποχώρησιν καί τελείαν νέκρωσιν ταῖς κατά τῶν μή ὄντων μηχαναῖς ἀνοήτως προσανέχειν, μηδέ σάρκα Λόγον ἐν ἑαυτοῖς μόνον ἤ ἐν ἑτέροις ἡμῖν προσομιλοῦσιν αὐτόν συγχωροῦντες γινώσκεσθαι. Ἀλλά καλῶς τε καί πιστῶς ἐν τοῖς κατά τήν κάκωσιν τῆς πρακτικοῖς φιλοσοφίας τύποις διά τῶν ἀρετῶν προπαιδευθέντες ἀναβαίνωμεν ἐκ τούτων διά θεωρίας ἐπί τήν ὧσιν εἰσι τύποι καί προχαράγματα γνῶσιν, ὥσπερ ἀπό τινος Αἰγύπτου εἰς τήν Ἰούδα καλῶς ἀναβαίνοντες καί τούς σύν ἡμῖν ἀναβαίνειν διδάσκοντες, καί ἀπό τοῦ σάρκα Λόγον εἰδέναι τόν Χριστόν διά τῆς πρακτικῆς μεταβαίνωμεν ἐπί τήν δόξαν τήν ὡς Μονογενοῦς παρά Πατρός αὐτοῦ γνῶσιν.

Οὕτω τις καλῶς τε καί εὐσεβῶς συμφεύγει Χριστῷ διωκομένῳ, καί οὕτω πάλιν αὐτόν καλεῖ πρός θεωρίαν καί γνῶσιν

ἀπό τῆς πρακτικῆς μεταβαίνων, πάντα ποιῶν σύν τῷ Λόγῳ κατά τόν Λόγον ὑπέρ τοῦ Λόγου. Μή φανήτω δέ σοι παράδοξον εἰς τήν κατ᾽ ἀρετήν ληφθεῖσα νῦν ἡ Αἴγυπτος κάκωσιν, ἀλλ᾽ ἐπίσκηψον ἀκριβῶς τοῖς κατά τήν Παλαιάν ἱστορηθεῖσι, πῶς οὐ μόνον τόν Ἰσραήλ πλινθουργοῦντα, ἀλλά καί αὐτούς Αἰγυπτίους διά τῆς Μωσέως ἐπιδημίας εἰς φθοράν ἐβασάνιζε. Κάκωσις γάρ ὥσπερ καί σκότος, ὡς ἔφην, ἡ Αἴγυπτος ἑρμηνεύεται. Πᾶσα δέ κατά τόν εἰκότα λόγον ἑρμηνεία τήν ἐπαινετήν ἐπιδέχεται καί τήν ψεκτήν τοῦ ὑπ᾽ ἐκείνου διά τῆς θεωρίας ὡς ἐπί τό (≡14Δ_418≡> πλεῖστον ἔννοιαν. Εἰ τοίνυν σαρκός εὐεκτούσης καί πιαινομένης τοῖς πάθεσιν ἡ ψυχή βασανίζεται καί σκοτίζεται τῆς τῶν ἀρετῶν ἕξεως καί τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως ὑποχωρούντων, τόν αὐτόν τρόπον πάντως κατά τό εἰκός, καί τῆς ψυχῆς τῷ θείῳ κάλλει τῶν ἀρετῶν καί τῷ φωτισμῷ τῆς γνώσεως φρουρουμένης τε καί λαπρυνομένης, ὁ ἔξω ἄνθρωπος διαφθείρεται, τῆς σαρκός διά τήν ἐπιδημίαν τοῦ Λόγου τήν φυσικήν εὐεξίαν ἀποβαλλομένης, ἐν ᾗ κρυπτόμενος μᾶλλον δέ βασιλεύων, ὁ τήν ἐπί τοῦ ὀμφαλοῦ δύναμιν ἔχων δράκων, οἷόν τις τῶν καλῶν σκεδαστής Φαραώ ἀόρατος, διεῖρπε, τήν ψυχήν τοῖς καθ᾽ ἁμαρτίαν δήγμασι βάλλων, ὅς διά τοῦ κατά μέρος τό φρόνημα τῆς σαρκός σβέννυσθαι κατά τήν πρακτικήν κακουχίαν (=1301=) ὑποχωρεῖ τελείως νεκρούμενος, οὐδέ ἴχνος τῆς ποτε τυραννίδος εἰκότως ἀφείς, ὥστε βοᾷν διά Χριστοῦ δύνασθαι τούς τῆς ἐλευθερίας τετυχηκότας, καί πρό τῆς γενικῆς ἀναστάσεως διά τήν ἤδη γεγενημένην αὐτοῖς τῆς προαιρέσεως ἐθελούσιον ἀνάστασιν, Ποῦ σου, θάνατε, τό κέντρον; ποῦ σου, ᾅδη, τό νῖκος; τήν ἡδονήν λέγοντες τῆς σαρκός τήν συνημμένην αὐτῇ τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀπάτην, δι᾽ ὧν ποτε πρό τοῦ Χριστοῦ κρατῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ παμμίαρος διάβολος ἀφειδῶς διετίτρα τῷ κέντρῳ τῆς ἡδονῆς τήν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καί φιλονείκως τῷ ξίφει τῆς ἀπάτης πρός ἀπώλειαν αὐτήν ὑπεσύρετο.

**ΡΑ** (101). **... ΕΚ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΦΩΤΑ ..».... ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΟΞΗΣ ΑΠΟΠΕΣΕΙΝ, ΕΙΣ ΕΙΔΩΛΑ..».**

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τά Φῶτα λόγου, εἰς τό· «Εἴπερ ἀσεβεῖν αὐτούς ἔδει πάντως, καί τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἀποπεσεῖν, εἰς εἴδωλα κατενεχθέντας καί τέχνης ἔργα καί χειρῶν πλάσματα, μή ἄλλο τι κατ᾽ αὐτῶν εὔξασθαι τούς νοῦν ἔχοντας, ἤ τοιαῦτα σεβασθῆναι καί οὕτω τιμῆσαι».

Τούτων ἀναγνωσθέντων εἴπατε, τινές τῶν ἀκροωμένων (≡14Δ_420≡> ἐπέσκηψαν τῷ διδασκάλῳ, φάσκοντες μή δίκαιον εἶναι τούς νοῦν ἔχοντας καί εὐαγγελικῶς ζῆν προθεμένους κατά τινος εὔξασθαι τοιαῦτα σεβασθῆναι καί οὕτω τιμῆσαι. Πρός οὕς ἐμόν μέν οὐδέν, ὅ δέ παρά τινος γέροντος τά θεῖα σοφοῦ καί τήν τῶν Πατέρων περί πολλοῦ ποιουμένου διδασκαλίαν ἐδιδάχθην περί τούτου, φημί. Ὁ ἅγιος καί μακάριος Πατήρ ἡμῶν καί διδάσκαλος Γρηγόριος, ὦ οὗτοι, (ὡς γάρ παροῦσιν αὐτοῖς διαλεχθήσομαι), θεασάμενος τούς Ἕλληνας προηγουμένως οὕτως ἀλόγως πλανηθέντας, καί τῆς περί τοῦ κυρίως ὄντος Θεοῦ πάμπαν ἐννοίας ἀπαχθέντας, συμπαθείας νόμῳ ταῦτα διέξεισιν, ἵνα ἐκ τῆς τῶν

σεβασμάτων ἀλογίας τε καί εὐτελείας, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν βδελυρίας, πολλῇ τῶν ἐπιχειρηματικῶν λόγων αὐτοῖς γενομένῃ τῶν σεβασμάτων ἀνασκευῇ ῥᾴστη γένηται αὐτοῖς πρός ὀρθοτομίαν ἡ ἄνοδος, προσέτι γε μήν καί μηδέ τινα τούτων κακοδοξίᾳ κατασυρῆναι, διά τό τήν ἀπάτην ἐκ τοῦ προχείρου πᾶσιν εὔδηλον εἶναι καί εὐφώρατον, μηδενί τιμίῳ δοκοῦντι συγκαλύπτουσαν τό λανθάνον κακόν.

**ΡΒ** (102). **..».ΟΥ ΔΕ ΚΑΘΑΡΣΙΣ, ΕΛΛΑΜΨΙΣ, ΕΛΛΑΜΨΙΣ ΔΕ ΠΟΘΟΥ ΠΛΗΡΩΣΙΣ, ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΙΣΤΩΝ..».**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Οὗ δέ κάθαρσις, ἔλλαμψις, ἔλλαμψις δέ πόθου πλήρωσις, τοῖς τῶν μεγίστων, ἤ τοῦ μεγίστου, ἤ ὑπέρ τό μέγα ἐφιεμένοις».

Φασίν οἱ τῶν θείων ἐπιστήμονες μυστηρίων ὅτι ἔνθα κάθαρσις ψυχῆς ἡ διά τῶν ἀρετῶν, ἐκεῖ καί ἔλλαμψις γνώσεως μετά τήν εὐσεβῆ τῶν ὄντων διάσκεψιν ἀναφαίνεται, πρός τήν τοῦ θείου κατανόησιν (=1304=) τήν ψυχήν ἀναβιβάζουσα, καί τόν πόθον αὐτῆς προσηλοῦσα τῷ ἐσχάτῳ τῶν ὀρεκτῶν, ὅπερ ἐστίν ὁ Θεός, ὁ ἐν τοῖς μεγίστοις καί ἐν τῷ μεγίστῳ καί ὑπέρ τό μέγα κυρίως ὑπάρχων καί γινωσκόμενος· "ἐν τοῖς μεγίστοις" μέν, ὡς ἐν τρισίν ὑποστάσεσιν ὁμοουσίοις καί ὁμοδυνάμοις, ἀσυγχύτοις (≡14Δ_422≡> τε τῇ ἀκριβεῖ καί ἀμεταβόλῳ περί ἑκάστην ἰδιότητι, ἀγεννησίᾳ λέγω καί γεννήσει καί ἐκπορεύσει· "ἐν τῷ μεγίστῳ" δέ, διά τό κατ᾽ οὐσίαν ἕν καί ταὐτόν καί μοναδικόν τῆς θεότητος· ὑπέρ τό μέγα δέ, διά τό "μή ποσῷ τινι ἤ μεγέθει ἤ πηλικότητι περιγράφεσθαι" καί πέρασί τισι διαλαμβάνεσθαι τό θεῖον. Πᾶν γάρ μέγεθος πεπερασμένον ἐστί, τό δέ θεῖον μόνον ἀπέραντον, ᾗ φησιν ὁ μέγας Δαβίδ, Μέγας Κύριος καί αἰνετός σφόδρα, καί τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας, ὡς οὐδενί περιορισμῷ περατούμενον, διό καί ἄπειρον, ἤ ἔχον φθάνουσαν αὐτό τήν οἱανοῦν χρόνου καί φύσεως ἔννοιαν, καθ᾽ ἥν ἡ τεχνική τῶν λογικῶν ἐπιχειρημάτων μέθοδος τοῖς τά τοιαῦτα σπουδασταῖς ἐπενοήθη δι᾽ ἥν μάλιστα καί μεθ᾽ ἧς ἀδόκιμοι περί τήν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν ἀπεδείχθησαν, πᾶν ὅ τοῖς σφῶν αὐτῶν λογισμοῖς μή γέγονεν ἁλωτόν, μήτε εἶναι τό παράπαν πιστεύσαντες.

Δηλοῖ δέ τά προειρημένα λέγων ὁ διδάσκαλος ἐκ τοῦ καί ἐν ἄλλοις τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι λόγοις. Λέγει οὖν ἐν τῷ εἰς τόν Κατάπλουν τῶν ἀπό Αἰγύπτου λόγῳ, θεολογικῶς οὑτωσί διεξιών περί τῆς ἀκτίστου καί θείου οὐσίας, καί τῆς κτιστῆς καί ἀρχήν τοῦ εἶναι λαβούσης φύσεως· " Καλεῖται δέ ἡ μέν Θεός, καί ἐν τρισί τοῖς μεγίστοις ἵσταται, αἰτίῳ καί δημιουργῷ καί τελειοποιῷ τῷ Πατρί λέγω καί τῷ Υἱῷ καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Καί αὖθις ἐν τῷ περί Βαπτίσματος λόγῳ περί τῆς ἐν τρισίν ἁγίαις ὑποστάσεσι μίας καί τῆς αὐτῆς ἁγίας θεότητος διαλαμβάνων φησί, "Πάντοθεν ἴσην, τήν αὐτήν πάντοθεν, ὡς ἕν οὐρανοῦ κάλλος καί μέγεθος, τριῶν ἀπείρων ἄπειρον συμφυΐαν». Αὐτός οὖν ἑαυτοῦ καθέστηκεν ἑρμηνευτής ὁ διδάσκαλος τοῖς μή παρέργως ἐντυγχάνουσι τοῖς αὐτοῦ θεοφράστου λόγοις.

**ΡΓ** (103). **..».ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥΝΤΑΙ ΦΥΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΘΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ»**

(≡14Δ_**424**≡>

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τό, «Καινοτομοῦνται φύσεις, καί Θεός ἄνθρωπος γίνεται».

Οἱ τά πολλά τῶν θείων μυστηρίων ἐκ τῶν ὀπαδῶν καί ὑπηρετῶν γενομένων τοῦ Λόγου, καί αὐτόθεν ἀμέσως τήν τῶν ὄντων μυηθέντων γνῶσιν, κατά διαδοχήν διά τῶν πρό αὐτῶν εἰς αὐτούς διαδοθέντα λαβόντες ἅγιοί φασιν πέντε διαιρέσεσι διειλῆφθαι τήν πάντων τῶν γεγονότων ὑπόστασιν· ὧν πρώτην μέν φασιν εἶναι τήν διαιροῦσαν τῆς ἀκτίστου φύσεως τήν κτιστήν καθόλου φύσιν, καί διά γενέσεως τό εἶναι λαβοῦσαν. Φασί γάρ τόν Θεόν ἀγαθότητι (=1305=) πεποιηκότα τῶν ὄντων ἁπάντων λαμπράν διακόσμησιν, μή αὐτόθεν αὐτῇ καταφανῆ γενέσθαι τινά καί διακρίνουσαν ἄγνοιαν διαίρεσιν λέγοντες. Τήν γάρ φυσικῶς ἀλλήλων ταῦτα διαιροῦσαν, μηδέποτε δεχομένην εἰς μίαν οὐσίαν ἕνωσιν, ὡς τόν ἕνα καί τόν αὐτόν μή δυναμένην ἐπιδέξασθαι λόγον εἴασαν ἄῤῥητον. Δευτέραν δέ, καθ᾽ ἥν ἡ διά κτίσεως τό εἶναι λαβοῦσα σύμπασα φύσις ὑπό Θεοῦ διαιρεῖται εἰς νοητά καί αἰσθητά. Τρίτην, καθ᾽ ἥν ἡ αἰσθητή φύσις διαιρεῖται εἰς οὐρανόν καί γῆν. Τετάρτην δέ, καθ᾽ ἥν ἡ γῆ διαιρεῖται εἰς παράδεισον καί οἰκουμένην, καί Πέμπτην, καθ᾽ ἥν ὁ ἐπί πᾶσιν, ὥσπερ τι τῶν ὅλων συνεκτικώτατον ἐργαστήριον, καί πᾶσι τοῖς κατά πᾶσαν διαίρεσιν ἄκροις δι᾽ αὐτοῦ φυσικῶς μεσιτεύων ἀγαθοπρεπῶς κατά γένεσιν τοῖς οὖσιν ἐπεισαχθείς ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς ἄρσεν καί θῆλυ, πᾶσαν ἔχων δηλαδή φυσικῶς ταῖς τῶν ἄκρων πάντων μεσότησι διά τῆς πρός τά ἄκρα πάντα τῶν ἰδίων μερῶν σχετικῆς ἰδιότητος τήν πρός ἕνωσιν δύναμιν, δι᾽ ἧς ὁ κατά τήν αἰτίαν τῆς τῶν διῃρημένων γενέσεως συμπληρούμενος τρόπος ἔμελλε τοῦ θείου σκοποῦ τό μέγα μυστήριον ἔκδηλον δι᾽ ἑαυτοῦ καταστῆσαι, τήν πρός ἄλληλα τῶν ἐν τοῖς οὖσιν ἄκρων (≡14Δ_**426**≡> ἐναρμονίως ἀπό τῶν προσεχῶν ἐπί τά πόῤῥω, καί τῶν ἡττόνων ἐπί τά κρείττονα καθεξῆς ἀνατατικῶς προϊοῦσαν, εἰς Θεόν ἀποπερατώσας ἕνωσιν.

Τούτου δή χάριν ἔσχατος ἐπεισάγεται τοῖς οὖσιν ὁ ἄνθρωπος, οἱονεί σύνδεσμός τις φυσικός τοῖς καθόλου διά τῶν οἰκείων μερῶν μεσιτεύων ἄκροις, καί εἰς ἕν ἄγων ἐν ἑαυτῷ τά πολλῷ κατά τήν φύσιν ἀλλήλων διεστηκότα τῷ διαστήματι, ἵνα τῆς πρός Θεόν, ὡς αἴτιον, τά πάντα συναγούσης ἑνώσεως ἐκ τῆς ἰδίας πρότερον ἀρξάμενος διαιρέσεως καθεξῆς διά τῶν μέσων εἱρμῷ καί τάξει προβαίνων εἰς τόν Θεόν λάβῃ τό πέρας τῆς διά πάντων κατά τήν ἕνωσιν γινομένης ὑψηλῆς ἀναβάσεως, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι διαίρεσις, τήν μηδαμῶς ἠρτημένην δηλαδή κατά τόν προηγούμενον λόγον τῆς περί τήν γένεσιν τοῦ ἀνθρώπου θείας προθέσεως κατά τό θῆλυ καί τό ἄρσεν ἰδιότητα τῇ περί τήν θείαν ἀρετήν ἀπαθεστάτῃ σχέσει πάντῃ τῆς φύσεως ἐκτιναξάμενος, ὥστε δειχθῆναί τε καί γενέσθαι κατά τήν θείαν πρόθεσιν ἄνθρωπον μόνον, τῇ κατά τό ἄρσεν καί τό θῆλυ προσηγορίᾳ μή διαιρούμενον, καθ᾽ ὅν καί προηγουμένως γεγένηται λόγον τοῖς νῦν περί αὐτόν οὖσι τμήμασι μή μεριζόμενον, διά τήν τελείαν πρός τόν ἴδιον, ὡς ἔφην, λόγον καθ᾽ ὅν ἐστιν γνῶσιν·

Εἶτα τόν παράδεισον καί τήν οἰκουμένην διά τῆς οἰκείας ἁγιοπρεποῦς ἀγωγῆς ἑνώσας μίαν ποιήσειε γῆν, μή διαιρούμενην αὐτῷ κατά τήν τῶν μερῶν αὐτῆς διαφοράν, ἀλλά μᾶλλον συναγομένην, ὡς μηδεμίαν πρός μηδέν τῶν αὐτῆς ὑπαγωγήν παθόντι μερῶν· εἶτα οὐρανόν καί γῆν ἑνώσας διά τήν πρός ἀγγέλους τῆς ζωῆς παντί τρόπῳ κατ᾽ ἀρετήν, ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις, ταὐτότητα μίαν ποιήσειεν ἀδιαίρετον (=1308=) πάντη πρός ἑαυτήν τήν αἰσθητήν κτίσιν, μή διαιρουμένην αὐτῷ τοπικῶς τό παράπαν τοῖς διαστήμασι, κούφῳ γενομένῳ τῷ πνεύματι καί μηδενί βάρει σωματικῷ κατεχομένῳ πρός γῆν, καί τῆς πρός οὐρανούς ἀναβάσεως εἰργομένῳ διά τήν πρός ταῦτα τοῦ νοῦ τελείαν ἀορασίαν (≡14Δ_428≡> γνησίως πρός τόν Θεόν ἐπειγομένου, καί σοφῶς ποιουμένου τῆς πρός αὐτόν ἀνατάσεως ἐφεξῆς, ὡς ἐν ὁδῷ κοινῇ, φυσικῶς τοῦ πρό αὐτοῦ τό φθάσαν ἐπίβασιν·

Εἶτα τά νοητά καί τά αἰσθητά πρός τούτοις ἑνώσας διά τήν πρός ἀγγέλους κατά τήν γνῶσιν ἰσότητα μίαν ποιήσῃ κτίσιν τήν ἅπασαν κτίσιν, μή διαιρουμένην αὐτῷ κατά τήν γνῶσιν καί τήν ἀγνωσίαν, ἴσης αὐτῷ πρός τούς ἀγγέλους ἀνελλιπῶς γενομένης τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων γνωστικῆς ἐπιστήμης, καθ᾽ ἥν ἡ τῆς ἀληθοῦς σοφίας ἀπειρόδωρος χύσις ἐπιγενομένη κατά τό θεμιτόν ἀκραιφνῶς λοιπόν τήν περί Θεοῦ καί ἀμεσιτεύτως παρέχεται τοῖς ἀξίοις ἀδιάγνωστον καί ἀνερμήνευτον ἔννοιαν· καί τέλος ἐπί πᾶσι τούτοις, καί κτιστήν φύσιν τῇ ἀκτίστῳ δι᾽ ἀγάπης ἑνώσας (ὤ τοῦ θαύματος τῆς περί ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας) ἕν καί ταὐτόν δείξειε κατά τήν ἕξιν τῆς χάριτος, ὅλος ὅλῳ περιχωρήσας ὁλικῶς τῷ Θεῷ, καί γενόμενος πᾶν εἴ τί πέρ ἐστιν ὁ Θεός, χωρίς τῆς κατ᾽ οὐσίαν ταὐτότητος, καί ὅλον αὐτόν ἀντιλαβών ἑαυτοῦ τόν Θεόν, καί τῆς ἐπ᾽ αὐτόν τόν Θεόν ἀναβάσεως οἷον ἔπαθλον αὐτόν μονώτατον κτησάμενος τόν Θεόν, ὡς τέλος τῆς τῶν κινουμένων κινήσεως, καί στάσιν βάσιμόν τε καί ἀκίνητον τῶν ἐπ᾽ αὐτόν φερομένων, καί παντός ὅρου καί θεσμοῦ καί νόμου, λόγου τε καί νοῦ, καί φύσεως ὅρον καί πέρας ἀόριστόν τε καί ἄπειρον ὄντα.

Ἐπειδή τοίνυν φυσικῶς, ὡς δεδημιούργητο, περί μέν τό ἀκίνητον, ὡς ἀρχήν ἰδίαν (φημί δέ τόν Θεόν) ὁ ἄνθρωπος οὐ κεκίνητο, περί δέ τά ὑπ᾽ αὐτόν, ὧν αὐτός θεόθεν ἄρχειν ἐπιτάγη, παρά φύσιν ἑκών ἀνοήτως κεκίνηται, τῇ πρός ἕνωσιν τῶν διῃρημένων δοθείσῃ αὐτῷ φυσικῇ δυνάμει κατά τήν γένεσιν εἰς τόν τῶν ἡνωμένων μᾶλλον διαίρεσιν παραχρησάμενος, καί ταύτῃ μικροῦ δεῖν ἐλεεινῶς εἰς τό μή ὄν πάλιν κινδυνεύσας μεταχωρῆσαι, διά τοῦτο καινοτομοῦνται φύσεις, καί παραδόξως ὑπέρ φύσιν περί τό φύσει κινούμενον ἀκινήτως, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, κινεῖται τό πάντη κατά φύσιν ἀκίνητον, καί Θεός ἄνθρωπος γίνεται, (≡14Δ_430≡> ἵνα σώσῃ τόν ἀπολόμενον ἄνθρωπον, καί τῆς κατά τό πᾶν καθόλου φύσεως δι᾽ ἑαυτοῦ τά κατά φύσιν ἑνώσας ῥήγματα, καί τούς καθόλου τῶν ἐπί μέρους προφερομένους λόγους, οἷς ἡ τῶν διῃρημένων γίνεσθαι πέφυκεν ἕνωσις, δείξας τήν μεγάλην βουλήν πληρώσῃ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, εἰς ἑαυτόν ἀνακεφαλαιώσας τά πάντα, τά ἐν τῷ οὐρανῷ καί τά ἐπί τῆς γῆς, ἐν ᾧ καί ἐκτίσθησαν.

Ἀμέλει τοι τῆς καθόλου τῶν πάντων πρός ἑαυτόν ἑνώσεως ἐκ τῆς ἡμῶν (=1309=) ἀρξάμενος διαιρέσεως γίνεται τέλειος ἄνθρωπος, ἐξ ἡμῶν δι᾽ ἡμᾶς καθ᾽ ἡμᾶς, πάντα τά ἡμῶν ἀνελλιπῶς ἔχων, ἁμαρτίας χωρίς, τῆς κατά φύσιν ἀκολουθίας γαμικῆς οὐδόλως εἰς τοῦτο προσδεηθείς· ὁμοῦ τε καί κατά τό αὐτό δεικνύς, ὡς οἶμαι, τυχόν ὡς ἦν καί ἄλλος τρόπος τῆς εἰς πλῆθος τῶν ἀνθρώπων αὐξήσεως προεγνωσμένος Θεῷ, εἰ τήν ἐντολήν ὁ πρῶτος ἐφύλαξεν ἄνθρωπος καί πρός κτηνωδίαν ἑαυτόν τῷ κατά παράχρησιν τρόπῳ τῶν οἰκείων δυνάμεων μή κατέβαλε, καί τήν κατά τό ἄῤῥεν καί θῆλυ διαφοράν τε καί διαίρεσιν τῆς φύσεως ἐξωθούμενος, ἧς πρός τό γενέσθαι, καθάπερ ἔφην, ἄνθρωπος, οὐδόλως προσεδεήθη, ὧν δέ ἄνευ εἶναι τυχόν ἐστι δυνατόν. Ταῦτα εἰς τό διηνεκές παραμεῖναι οὐκ ἀνάγκη. Ἐν γάρ Χριστῷ Ἰησοῦ, φησίν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οὔτε ἄῤῥεν οὔτε θῆλυ. Εἶτα τήν καθ᾽ ἡμᾶς ἁγίασας οἰκουμένην διά τῆς οἰκείας ἀνθρωποπρεποῦς ἀναστροφῆς μετά θάνατον εἰς τόν παράδεισον ἀπαραποδίστως χωρεῖ, καθώς τῷ ληστῇ ἀψευδῶς ἐπηγγείλατο, Σήμερον, φήσας, ἔσῃ μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἐντεῦθεν ὡς κατ᾽ αὐτόν λοιπόν μή ἐχούσης πρός τόν παράδεισον διαφοράν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οἰκουμένης πάλιν ἐπ᾽ αὐτῆς ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς συνδιαιτώμενος μετά τήν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, δεικνύς ὡς ἡ γῆ μία οὖσα τυγχάνει πρός ἑαυτήν ἀδιαίρετος, τόν καθ᾽ ὅν ἐστι λόγον τῆς κατά τήν διαφοράν διαιρέσεως ἐλεύθερον διασώζουσα. Εἶτα διά τῆς εἰς οὐρανόν ἀναλήψεως τόν οὐρανόν ἥνωσε δηλονότι καί τήν γῆν, καί μετά τούτου (≡14Δ_432≡> τοῦ γηΐνου σώματος τοῦ ἡμῖν ὁμοουσίου χωρήσας εἰς οὐρανόν μίαν οὖσαν τῷ κατ᾽ αὐτήν καθολικωτέρῳ λόγῳ πᾶσαν τήν αἰσθητόν φύσιν ἀπέδειξε, τῆς τεμνούσης αὐτήν ἐν ἑαυτῷ διαιρέσεως ἀμαυρώσας τήν ἰδιότητα. Ἔπειτα πρός τούτοις, τά αἰσθητά καί τά νοητά καθεξῆς διά πάντων τῶν κατ᾽ οὐρανόν θείων καί νοητῶν ταγμάτων διελθών μετά τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, τουτέστι τελείας τῆς ἡμετέρας φύσεως, ἥνωσε, τήν πρός τό ἕν τῆς ὅλης κτίσεως κατά τόν ἑαυτῆς ἀρχικώτατόν τε καί καθολικώτατον λόγον σύννευσιν δείξας ἐν ἑαυτῷ παντελῶς ἀδιαίρετόν τε καί ἀστασίαστον.

Καί τέλος ἐπί πᾶσι τούτοις κατά τήν ἐπίνοιαν τῆς ἀνθρωπότητος πρός αὐτόν γένεται τόν Θεόν, ἐμφανισθείς ὑπέρ ἡμῶν δηλονότι, καθώς γέγραπται, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός ὡς ἄνθρωπος ὁ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον μηδέποτε τοῦ Πατρός ὡς Λόγος χωρισθῆναι δυνάμενος, πληρώσας ὡς ἄνθρωπος ἔργῳ καί ἀληθείᾳ καθ᾽ ὑπακοήν ἀπαράβατον ὅσα προώρισεν αὐτός ὡς Θεός γενέσθαι, καί τελειώσας πᾶσαν βουλήν τοῦ Θεοῦ καί Πατρός ὑπέρ ἡμῶν τῶν ἀχρειωσάντων τῇ παραχρήσει τήν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν φυσικῶς πρός τοῦτο δοθεῖσαν δύναμιν, καί πρῶτον ἑνώσας ἡμῖν ἑαυτούς ἐν ἑαυτῷ διά τῆς ἀφαιρέσεως τῆς κατά τό ἄῤῥεν καί τό θῆλυ διαφορᾶς, καί ἀντί ἀνδρῶν καί γυναικῶν, οἷς ὁ τῆς διαιρέσεως ἐνθεωρεῖται μάλιστα τρόπος (=1312=), ἀνθρώπους μόνον κυρίως τε καί ἀληθῶς ἀποδείξας, κατ᾽ αὐτόν δι᾽ ὅλου μεμορφωμένους καί σώαν αὐτοῦ καί παντελῶς ἀκίβδηλον τήν εἰκόναν φέροντας, ἧς κατ᾽ οὐδένα τρόπον οὐδέν τῶν φθορᾶς

γνωρισμάτων ἅπτεται, καί σύν ἡμῖν καί δι' ἡμᾶς τήν ἅπασαν κτίσιν διά τῶν μέσων ὡς μερῶν ἰδίων τά ἄκρα περιλαβών καί περί ἑαυτόν ἀλύτως ἀλλήλοις διασφίγξας παράδεισον καί οἰκουμένην, οὐρανόν καί γῆν, αἰσθητά καί νοητά, ὡς σῶμα καί αἴσθησιν καί ψυχήν καθ᾽ ἡμᾶς ἔχων καί νοῦν, οἷς ὡς μέρεσι καθ᾽ ἕκαστον τό ἑκάστῳ καθόλου συγγενές οἰκειωσάμενος ἄκρον κατά τόν προαποδοθέντα τρόπον θεοπρεπῶς τά πάντα εἰς ἑαυτόν ἀνεκεφαλαιώσατο, μίαν ὑπάρχουσαν τήν ἅπασαν κτίσιν δείξας, καθάπερ ἄνθρωπον ἄλλον, τῇ τῶν μερῶν ἑαυτῆς πρός ἄλληλα συνόδῳ συμπληρουμένην καί πρός ἑαυτήν (≡14Δ_434≡> νεύουσαν τῇ ὁλότητι τῆς ὑπάρξεως, κατά τήν μίαν καί ἁπλῆν καί ἀπροσδιόριστον, τῆς ἐκ τοῦ μή ὄντος παραγωγῆς καί ἀδιάφορον ἔννοιαν, καθ᾽ ἥν ἕνα καί τόν αὐτόν πᾶσα ἡ κτίσις ἐπιδέξασθαι δύναται λόγον παντελῶς ἀδιάκριτον, τό "Οὐκ ἦν" τοῦ "εἶναι" πρεσβύτερον ἔχουσα.

Πάντα γάρ κατά τόν ἀληθῆ λόγον ἀλλήλοις συνεμπίπτει καθ᾽ ὁτιοῦν πάντως, εἰ καί μή πάντη, τά μετά Θεόν ὄντα καί ἐκ Θεοῦ τό εἶναι διά γενέσεως ἔχοντα, μηδενός καθόλου τῶν ὄντων, μηδέ τῶν ἄγαν τιμίων καί ὑπερβεβηκότων τῆς πρός τό ἄγαν ἄσχετον γενικῆς σχέσεως, παντάπασι φυσικῶς ἀπολελυμένου, μήτε μήν τοῦ ἐν τοῖς οὖσιν ἀτιμωτάτου τῆς πρός τά ἀτιμιώτατα κατά φύσιν γενικῆς παντελῶς ἀπολιμπανομένου καί ἀμοιροῦντος σχέσεως. Πάντα γάρ τά ταῖς οἰκείαις ἰδίως διαφοραῖς ἀλλήλων διακεκριμμένα ταῖς καθόλου καί κοιναῖς γενικῶς ταὐτότησιν ἥνωνται, καί πρός τό ἕν καί ταὐτόν ἀλλήλοις γενικῷ τινι λόγῳ φύσεως συνωθοῦνται, οἷον τά μέν γένη κατά τήν οὐσίαν ἀλλήλοις ἑνούμενα τό ἕν ἔχει καί ταὐτόν καί ἀδιαίρετον. Οὐδέν γάρ τῶν καθόλου καί περιεχόντων καί γενικῶν τοῖς ἐπί μέρους καί περιεχομένοις καί ἰδικοῖς παντελῶς συνδιαιρεῖται. Οὐ γάρ ἔστι γενικόν εἶναι δύναται τό μή συνάγον τά διῃρημένα φυσικῶς, ἀλλά συνδιαιρούμενον αὐτοῖς, καί τῆς οἰκείας μοναδικῆς ἑνότητος ἐξιστάμενον. Πᾶν γάρ γενικόν κατά τόν οἰκεῖον λόγον ὅλον ὅλοις ἀδιαιρέτως τοῖς ὑπ᾽ αὐτό ἑνικῶς ἐνυπάρχει, καί τό καθ᾽ ἕκαστον ὅλον ἐνθεωρεῖται γενικῶς. Τά δέ εἴδη κατά τό γένος ὡσαύτως τῆς ἐν τῇ διαφορᾷ ποικιλίας ἀπολυθέντα τήν πρός ἄλληλα ταὐτότητα δέχεται. Τά ἄτομα δέ κατά τό εἶδος τήν πρός ἄλληλα δεχόμενα σύμβασιν ἕν καί ταὐτόν ἀλλήλοις πάντη καθέστηκε, τῇ ὁμοφυΐᾳ τό ἀπαράλλακτον ἔχοντα καί διαφορᾶς πάσης ἐλεύθερον. Τά δέ συμβεβηκότα κατά τό ὑποκείμενον ἀλλήλοις συγκριθέντα τό ἑνιαῖον ἔχει, τῷ ὑποκειμένῳ παντελῶς μή σκεδαννύμενον.

(≡14Δ_436≡> Καί μάρτυς τούτων ἀψευδής ὁ ἀληθής θεηγόρος, ὁ μέγας καί ἅγιος Διονύσιος (=1313=) ὁ Ἀρεοπαγίτης, ἐν τῷ περί τελείου καί ἑνός κεφαλαίῳ τῆς Περί θείων ὀνομάτων πραγματείας οὑτωσί φάσκων· "Οὐδέ γάρ ἐστι πλῆθος ἀμέτοχόν πη τοῦ ἑνός, ἀλλά τό μέν πολλά τοῖς μέρεσιν ἕν τῷ ὅλῳ, καί τό πολλά τοῖς συμβεβηκόσιν ἕν τῷ ὑποκειμένῳ, καί τά πολλά τῷ ἀριθμῷ ἤ ταῖς δυνάμεσιν ἕν τῷ εἴδει, καί τό πολλά τοῖς εἴδεσιν ἕν τῷ γένει, καί τό πολλά τοῖς προόδοις ἕν τῇ ἀρχῇ, καί οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων ὅ μή μετέχει πη τοῦ ἑνός». Καί ἁπλῶς, ἵνα συνελών εἴπω, πάντων τῶν

διῃρημένων καί μερικῶν οἱ λόγοι τοῖς τῶν καθόλου καί γενικῶν, ὥς φασι, περιέχονται λόγοις, καί τούς μέν τῶν γενικωτέρων καί καθολικωτέρων λόγους ὑπό τῆς σοφίας συνέχεσθαι, τούς δέ μερικῶν ποικίλως τοῖς τῶν γενικῶν ἐνισχημένους ὑπό τῆς φρονήσεως περιέχεσθαι, καθ᾽ ἥν ἁπλούμενοι πρότερον, καί τήν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς ὑποκειμένοις ἀπολύοντες συμβολικήν ποικιλίαν, ὑπό τῆς σοφίας ἑνίζονται, τήν εἰς ταὐτότητα τοῖς γενικωτέροις συμφυΐαν δεξάμενοι.

Σοφία δέ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί φρόνησίς ἐστιν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ καί καθόλου τῶν ὄντων συνέχων τῇ δυνάμει τῆς σοφίας, καί τά συμπληρωτικά τούτων μέρη περιέχων τῇ φρονήσει τῆς συνέσεως ὡς πάντων φύσει δημιουργός καί προνοητής, καί εἰς ἕν ἄγων τά διεστῶτα δι᾽ ἑαυτοῦ, καί τόν ἐν τοῖς οὖσι καταλύων πόλεμον, καί πρός εἰρηνικήν φιλίαν τά πάντα καί ἀδιαίρετον συνδέων ὁμόνοιαν, τά ἐν τοῖς οὐρανοῖς καί τά ἐπί τῆς γῆς, καθώς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος.

**ΡΔ** (104)**. ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ ΑΠΟΡΟΝ ΘΕΩΡΙΑ**

(≡14Δ_**438**≡>

Ἄλλη εἰς τό αὐτό ἄπορον θεωρία.

Καινοτομοῦνται πάλιν αἱ φύσεις, τῆς μέν θείας δι᾽ ἀγαθότητα καί φιλανθρωπίαν ἄμετρον τῆς καθ᾽ ἡμᾶς κατά θέλησιν ἑκούσιον σαρκικῆς ὑπερφυῶς ἀνεχομένης γεννήσεως, τῆς ἡμετέρας δέ παραδόξως ἄσπορον τῷ σαρκωθέντι Θεῷ ξένῳ παρά τήν φύσιν θεσμῷ τήν λογικῶς ἐψυχωμένην γεωργούσης σάρκα, κατά πάντα τήν αὐτήν ἡμῖν οὖσαν καί ἀπαράλλακτον χωρίς ἁμαρτίας, καί τό δή παραδοξότερον, μηδέν τοῦ νόμου τῆς παρθενίας τῆς γενομένης μητρός διά τῆς γεννήσεως τό σύνολον μειωθέντος. Καινοτομία δέ κυρίως οὐ μόνον τό γεννηθῆναι χρονικῶς κατά σάρκα τόν ἀνάρχως ἤδη γεγεννημένον ἀφράστως ἐκ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Θεόν Λόγον, ἀλλά καί τό δοῦναι σάρκα τήν ἡμετέραν φύσιν ἄνευ σπορᾶς, καί τό τεκεῖν παρθένου ἄνευ φθορᾶς. Τούτων γάρ ἕκαστον φανεράν ἔχον τήν καινοτομίαν τόν καθ᾽ ὅν γέγονεν ἄῤῥητόν τε καί ἄγνωστον λόγον παντελῶς ἀποκρύπτεται κατά ταὐτόν καί ἀποδείκνυσι, τό μέν τῷ ὑπέρ φύσιν καί γνῶσιν τρόπῳ, τό δέ τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, ᾧ πάντα τά ὑπέρ φύσιν καί γνῶσιν ἁλίσκεσθαι πέφυκεν.

(=1316=) Οὕτω μέν οὖν, κατ᾽ ἐμέ φάναι, τό ἄπορον ὡς δυνατόν ἐπιλέλυται, καί οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἑτέρως αὐτό χρή διεξελθεῖν. Τῆς σῆς δ᾽ ἄν εἴη φιλοσοφίας ἤ ἐγκρῖναι τά εἰρημένα, ἤ τά κρείττω παρ᾽ ἑαυτῆς σοφώτερον ἐξευρεῖν τε καί φράσαι, καί μεταδοῦναί μοι καρπόν γνώσεως ὑψηλῆς καί μηδέν ἐχούσης ἐπίγειον.